

ΣΙΦΝΙΑΚΑ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΥΛΗΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
2020

ΚΗ΄

ΣΙΓΝΙΑΚΑ

**ΑΘΗΝΑΙ 2020
ΕΤΟΣ 28ο - ΤΟΜΟΣ ΚΗ΄**

ΣΙΦΝΙΑΚά

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΥΛΗΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ 2020 ΤΟΜΟΣ ΚΗ'

Συναγάγετε τά περισσεύσαντα κλάσματα ίνα μή τι απόλλυται.
Ίωάνν. ΣΤ', 12.

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΣΙΜΟΣ ΜΙΑΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

Γλαύκου 23 - Νηρέας - 190-09 Ραφήνα,

Τηλ.: 22940-24885, Κιν.: 693-2569774

Internet: Simos Symeonidis.Gr.

Έκδοτική παραγωγή: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε., Άρδηττοῦ 12-16,
116 36 Άθῆναι, Τηλ. 210.9214.452, 210.9217.513 Fax: 210.9237033
www.eptalofos.gr E-mail: info@eptalofos.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

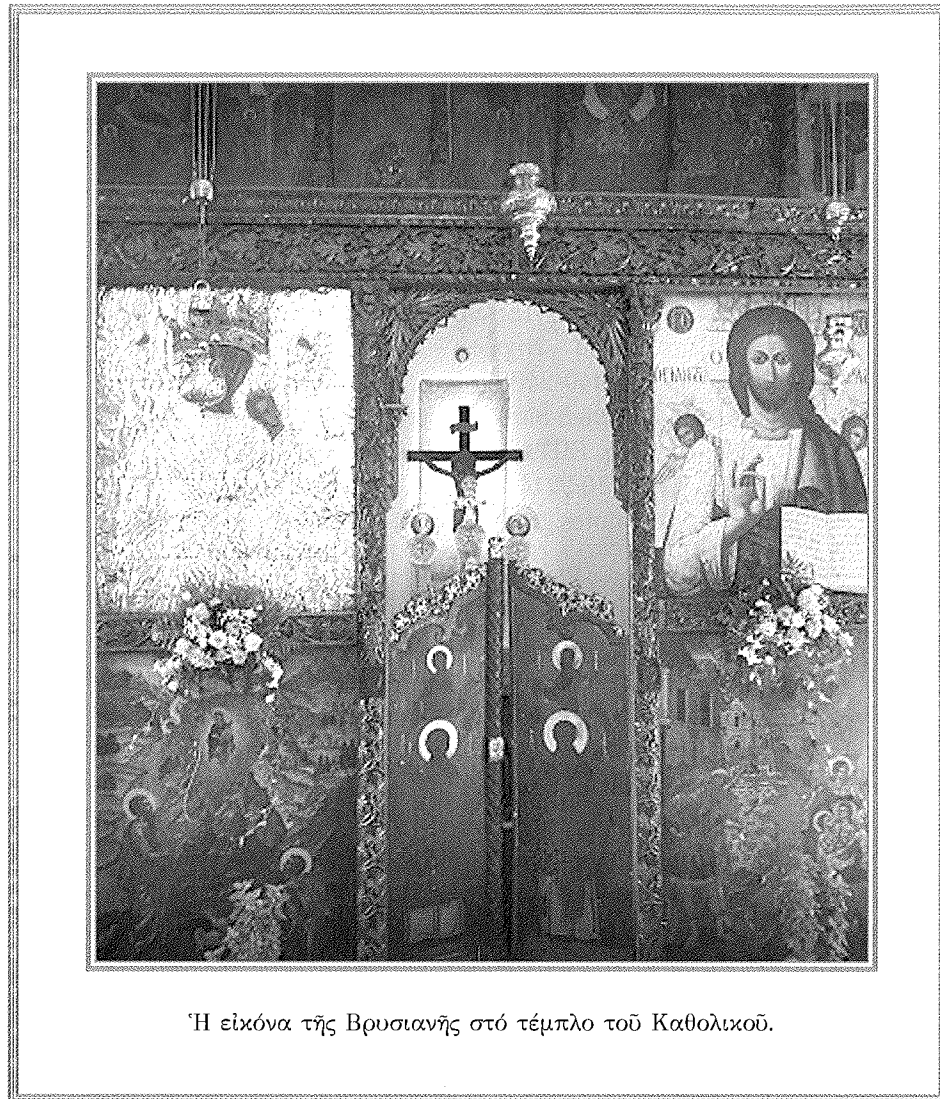
1. Ἡ κυρία Βρυσιανή. Τά νεώτερα ιστορικά στοιχεία	σελ. 5-68
2. Άλληλογραφία Ίωάννη Άντωνίου De Camillis,
Καθολικοῦ Ἐπισκόπου Μήλου καί Κιμώλου,
καί τοποτηρητοῦ Σίφνου-Θερμίων-Κέας	σελ. 69-118
3. Αντώνιος Λεμπέσης τοῦ Ἄγγελου (Άγγελέτου)	σελ. 119-132
4. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου καί Τήνου Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος	σελ. 133-152
5. Εἰκόνα τῆς κοινωνίας Σίφνου τήν Δεκαετία 1620-1630	σελ. 153-164
6. Εὔρετήρια	σελ. 165-168

Copyright Σ.Μ. Συμεωνίδη

ISSN 1105-4239

Ἡ ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ προέρχεται ἀπό ἔγγραφο τῆς 19ης Μαΐου 1822 πού ἀπέστειλαν «οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Σίφνου» πρὸς τοὺς Ἀρμοστὰς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. (Μπενάκειο Μουσείο. Ἀρχεῖο Ἀγῶνος. Φάκ. 87/3). Εἶναι ἡ παλαιά «ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΣΙΦΝΟΥ».

- Ὁ παρῶν ΚΗ' τόμος, ὅπως καί οἱ προηγούμενοι, διατίθενται ἀπὸ τὸν Δῆμο Σίφνου.

Ἡ εἰκόνα τῆς Βρυσσιανῆς στό τέμπλο τοῦ Καθολικοῦ.

Η ΚΥΡΙΑ ΒΡΥΣΙΑΝΗ

ΤΑ ΝΕΩΤΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τοῦ
Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Γιά τό μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης ἔχουμε γράψει ἰδι-
αίτερη πολυσέλιδη πραγματεία μέ τόν τίτλο «Ἡ Κυρία Βρυσσιανή,
ἤγγουν συμβολή εἰς τήν ἱστορίαν τῆς ἐν Σίφνω Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Γε-
νεθλίου τῆς Θεοτόκου, Ἀθήναι 1966». Στήν ἔκδοσιν ἐκείνη εἶχε γίνει
προσπάθεια νά προσδιοριστεῖ ἡ ἐποχή τῆς ἱδρύσεώς του μέ μιᾶ σειρά
συλλογισμῶν πού εἶχαν τή βάση τους σέ ἱστορικές εἰδήσεις ἀνεπαρ-
κεῖς καί ἀσύνδετες. Καί ὁ χρονολογικός ἐκεῖνος προσδιορισμός καί
ὁ ὅμοιος πού ἔχουν ἐπιχειρήσει ἄλλοι συγγραφεῖς ὑπῆρξαν ἀνεπι-
τυχεῖς. Οἱ ἀπόψεις μάλιστα γιά τήν ιδιότητα πού εἶχε ὁ ἱδρυτής τοῦ
μοναστηριοῦ, βρίσκονταν κυριολεκτικά ἔξω ἀπό τά πράγματα. Στά
συμπεράσματα αὐτά ὀδηγοῦν τά νεώτερα ἱστορικά στοιχεῖα πού
συγκεντρώσαμε ἀπό τότε μέχρι σήμερα.

Στό συμπληρωματικό αὐτό κείμενο παρουσιάζουμε τίς νεώτερες
εἰδήσεις πάλι ὡς συμβολή στήν ἱστορία τῆς Βρυσσιανῆς, μέ σκο-
πό τήν ἀποκατάσταση ἀνακριβειῶν καί τή συμπλήρωση ἀριθμοῦ
κενῶν. Πρόκειται γιά στοιχεῖα πού προέρχονται ἀπό δύο σπουδαῖες
ἀρχεακές πηγές, τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου
τῆς Πάτμου καί τῆς Propaganda Fide Sacra τοῦ Βατικανοῦ. Ἡ πα-
ρουσίασή τους γίνεται τόσο σέ παράρτημα ἐγγράφων, ὅσο καί μέ
ἀνάλυσή τους σέ κεφάλαια, ὅπου γίνεται καί χρήση βιβλιογραφικῶν
ἀναφορῶν γιά τήν ἐπιτυχεστέρα σύνδεσή τους.

Τά ἐγγράφα τοῦ Ἀρχείου Πάτμου ἐκδίδονται μέ σημαντική ἀπο-
κατάσταση τῆς ὀρθογραφίας τους, τῶν στίξεων κ.λπ. γιά νά εἶναι
εὐκολοκατανόητα, χωρίς αὐτό νά σημαίνει ὅτι προστίθεται ἡ ἀφαι-

ρείται τό παραμικρό στό νόημά τους. Τά ιστορικά στοιχεία τῶν Ἀρχείων τῆς Προπαγάνδας δέν δημοσιεύονται σέ αὐτούσια κείμενα, γιατί ἡ ὀλική τους χρησιμοποίηση γίνεται σέ ἄλλη μελέτη μας πού ἔχει θέμα τήν προσωπικότητα καί τή δράση τοῦ Σίφνιου μεγαλέμπορου Βασίλη Λογοθέτη, πού ὑπῆρξε ὁ ἰδρυτής τῆς Βρυσσιανῆς. Φυσικά δέν παραλείπεται ἡ κατάλληλη παραπομπή στοῦς φακέλλους τοῦ Ἀρχείου.

Ἀπό τή θέση αὐτή ἐκφράζουμε εὐχαριστίες, τόσο στό ἡγουμενο-συμβούλιο τῆς Πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Θεολόγου (ιδιαίτερα στόν ἡγούμενο καί πατριαρχικό ἔξαρχο Πάτμου, καί τόν βιβλιοφύλακα αἰδεσιμολ. κ. Χρυσόστομο Φλωρεντῆ) γιά τήν ἔγκριση νά μᾶς χορηγηθοῦν τά ἔγγραφα σέ μικροφίλμς, ὅσο καί στόν παλαιό διευθυντή τῶν Ἀρχείων τῆς Propaganda Fide Sacra αἰδεσ. κ. Josef Metzler γιά τήν πολύτιμη συμπαράστασή του κατά τίς, πρό χρόνων, ἔρευνές μας στή Ρώμη.

Τέλος, καί τό συμπληρωματικό αὐτό κείμενο εἶναι ἀφιερωμένο στή μνήμη τοῦ Γιάννη Λεων. Δημητριάδη, πού ὑπῆρξε χορηγός καί τῆς ἔκδοσης «Ἡ Κυρία Βρυσσιανή» τοῦ 1966.

Ἀθήνα, Ἰούλιος 2020

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ ΠΗΓΩΝ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ = Ἀρχεῖο Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου. Φάκελλος 63 Σίφνου καί Ἀρχεῖ-ακός Κώδικας 1004, φ. 50^ο.

ΒΙΤΑΛΗ, ΣΙΓΓΙΛΛΙΟΝ = Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη. Ἀνέκδο-τον Σιγίλλιον τοῦ Πατριάρχου Κων/λεως Γρηγορίου Ε΄ περὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βρύσεως Σίφνου «Κυκλαδικά», 1956, Α΄.

Δ.Ι.Ε.Ε. = Δελτίο Ἱστορικῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας.

Ε.Ε.Κ.Μ. = Ἐπετηρίδα Ἑταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν.

P.F.S./SOCC. = Archivio di Propaganda Fide Sacra. Scritture Originali Congregazioni Generali.

ΣΙΜΟΥ ΜΙΛΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ = Σίμου Μιλτ. Συ-μεωνίδη. Ἡ Κυρία Βρυσσιανή, ἡγουν Συμβολή εἰς τήν ἱστορίαν τῆς ἐν Σίφνω Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου. Ἀθῆναι 1966.

ΦΛΩΡΕΝΤΗ, ΒΡΑΒΕΙΟΝ = Διακόνου Χρυσοστ. Φλωρεντῆ. Βραβεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου. Ἀθῆναι 1980.

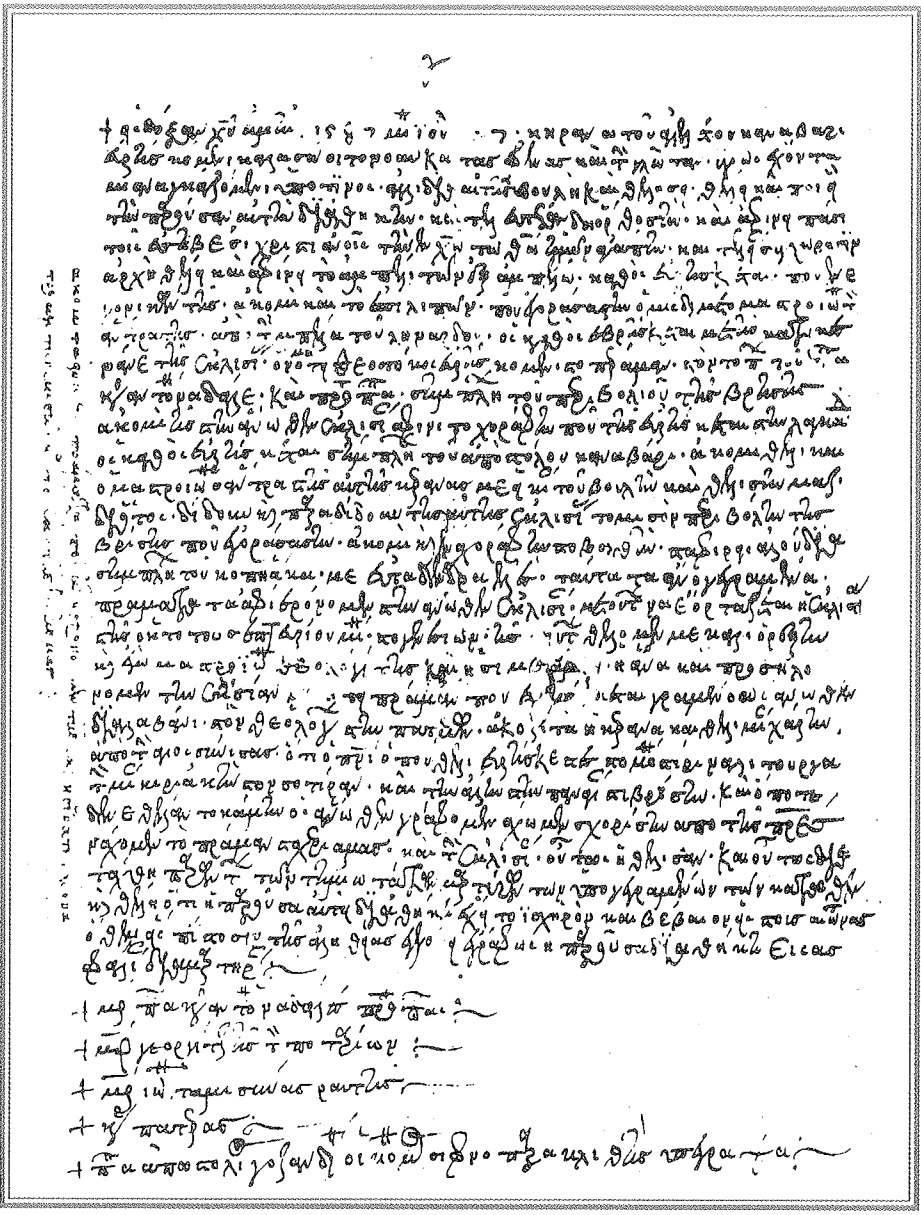

ΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΤΗΣ ΒΡΥΣΙΑΝΗΣ
ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟ ΚΤΙΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Στις 27 Ιουλίου 1587, η κυρ Άννα Άγγελέτου Καναβάρη και ό σύζυγός της μαστρο Ιωάννης Θεολογίτης με διαθήκη τους προικίζουν «τῆς ἐκκλησίας όνόματι θεοτόκος εύρισκομένη στό πέραμα», προφανώς ιδιόκτητή τους, σημαντική κτηματική περιουσία και ταυτόχρονα τήν αφιερώνουν στό μοναστήρι του Άγίου Ιωάννου Θεολόγου τῆς Πάτμου. Ἡ αφιέρωση έγινε υπό τούς όρους: α) «νά έορτάζει και ἡ ἐκκλησία στίς όκτώ του σепτεμβρίου μηνός στό γενέσιον», πράγμα πού σημαίνει πώς ἡ καθιέρωση τῆς Βρυσιανῆς στό Γενέθλιο τῆς Θεοτόκου έγινε αὐτή τήν έποχή, β) «όπγιος όπου θέλει εύρίσκεται στό μοναστήρι» κληρικός εκπρόσωπος τῆς Πάτμου «νά λειτουργά τήν μίαν κυριακήν στόν σωτήραν και τήν άλλην στήν Παναγία στή βρύση» και γ) από τά εισοδήματα τών κτημάτων μέ τά όποια προικίζεται ἡ ἐκκλησία τά μισά νά περιέρχονται στους διαθέτες «έως τῆς θανῆς» τους¹.

Τό τοπωνύμιο «Πέραμα» αποδίδεται στή θέση πού βρίσκεται από παλαιά τό μοναστήρι τῆς Βρύσης. Οί διαθέτες μέ τή διαθήκη τους προσδιορίζουν τήν τοποθεσία τῆς ἐκκλησίας «όνόματι θεοτόκος» και ταυτόχρονα τῆς αποδίδουν και τό άλλο γνωστό όνόμα της («παναγία στή βρύση») πού τό πήρε από τήν πηγή νερού πού βρίσκεται στους πρόποδες του λοφίσκου, πάνω στόν όποιο ἦταν κτισμένη. Ἡ κτηματική περιουσία πού τῆς καταλίπουν αποτελείται από «ἀμπέλι τών έξαμπέλω καθώς εύρίσκεται πού είναι γονικόν» τῆς κυρ Άννας Καναβάρη «ἀκόμη και τό επίλοιπον πού αγοράσασιν όμάδι μέ τό μαστρο Ιωάννη τόν άντρα της», από «χοράφι πού τῆς εύρίσκεται στή λαγκάδα», από «τό μισόν περιβάλι τῆς Βρύσης... και έν χοράφι στό βαθύ στά φυργιαλούδια... μέ έφτά δένδρα...»

Οί διαθέτες, παρακινήμενοι φαίνεται από τό παράδειγμα άλλων συμπολιτών τους, αφιερώνουν τήν ἐκκλησία και τά άνωτέρω κτήματα στόν Θεολόγο τῆς Πάτμου, ό όποιος είχε στή Σίφνο και άλλη κτηματική περιουσία, τήν έκμετάλλευση και τή συντήρηση τῆς όποίας φρόντιζε ένας ιερομόναχος του, ένας «οίκονόμος», έγκατε-

Πανομοιότυπο διαθήκης Άννας Καναβάρη (Έγγραφο Νο 8).

1. Άρχείο Πάτμου. Έγγραφο Νο 1.

στημένος εκεί². Από έγγραφο του Αρχείου Πάτμου³, είναι γνωστό πώς η κτηματική περιουσία του Θεολόγου στη Σίφνο αποτελεῖτο από «ἐκκλησίας, ὀνόματι σωτήραν καὶ ἀγίους ἀναργύρους καὶ ἄλλας, μετὰ τῶν σκευῶν καὶ ὀσπητίων καὶ χωραφίων καὶ ἀμπελίων καὶ περιβολίου καὶ ἄλλων τινῶν». Τὴν ἐκκλησία τοῦ Σωτήρα κατεῖχε ὁ Θεολόγος πρὶν ἀπὸ τὸ 1587, ἀφοῦ στή διαθήκη τῆς ἡ κυρ Ἄννα Καναβάρη ζητᾶ «νά λειτουργᾶ» ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Πάτμου «τὴν μίαν κυριακὴν στὸν σωτήραν καὶ τὴν ἄλλην στήν παναγία στή Βρύση». Γιά τὰ εἰσοδήματα τοῦ Θεολόγου Πάτμου ἀπὸ τὴν κτηματική περιουσία του στή Σίφνο ἔχουμε εἰδήσεις ἀπὸ τὸ 1638-1642. Στὰ πέντε αὐτὰ χρόνια εἰσέπραξε ἀπὸ τίς «πακτωσιές» (ἐνοικιάσεις) τὸ συνολικὸ ποσὸ τῶν 88 ρεαλιῶν⁴.

Γιά μισὸ αἰῶνα ἡ ἐκκλησία τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου στή Βρύση ἐξακολούθησε νὰ εἶναι μετόχι τοῦ Θεολόγου τῆς Πάτμου καὶ νὰ διοικεῖται ἀπὸ τοὺς ἀποστελλόμενους οἰκονόμους του. Φαίνεται ὅμως πὼς ὑπῆρξε μιά τροποποίηση στοὺς ὅρους πού εἶχαν θέσει μέ τὴ διαθήκη τους ἡ κυρ Ἄννα Καναβάρη καὶ ὁ μαστρο Ἰωάννης, ἀναφορικά μέ τὸ εἰσόδημα τῶν κτημάτων τῆς ἐκκλησίας. Συμφωνήθηκε δηλαδή τὸ μισὸ ἀπὸ αὐτό, πού κατὰ τὸν ὅρο τῆς διαθήκης θὰ ἔπερναν οἱ διαθέτες «ἕως θανάης» τους, νὰ διατίθεται ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, προφανῶς γιὰ τὴ συντήρησή της καὶ τὸ ἄλλο μισὸ νὰ περιέρχεται στὸν Θεολόγο τῆς Πάτμου. Ἡ συμφωνία αὐτὴ ἔγινε ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ Βασίλη Λογοθέτη, ὅπως ἀναφέρεται σὲ γράμμα τοῦ τελευταίου τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1642 πρὸς τὸν ἡγούμενο Πάτμου: «... ὡς καθὼς φαίνονται τὰ γράμματα τὰ συνοδικὰ ὅπου ἔχει καμωμένα ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου μέ τοὺς πρώην πατέρες (τοῦ Θεολόγου), γράμματα τοῦ μακαρίτη τοῦ φασουλα καὶ οἱ πατέρες ἀπογραμμένοι μέ τὴ βούλα τοῦ θεολόγου καὶ λέγει ὅτι ὁ οἰκονόμος νὰ λειτουργᾶ κυριακὴ παρά κυριακὴ τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου καὶ νὰ παγαίνει ἡ ἐσοδεία ἡ ἔμισή στήν μπαναγιά καὶ ἡ ἔμισή στό μετόχι καὶ νὰ ἐορτάζεται καὶ νὰ φωταγωγῆται παντοτεινά καὶ πᾶσαν κερὸν ὅπου νὰ ἤθελεν μανκάρει ὁ οἰκονόμος ἀπὸ τὰ ἄνωθι νὰ ἔχει ἐξουσία ὁ πατέρας μου γῆ οἱ κληρονόμοι του νὰ βγάλουν τὸ μετόχι ἀπὸ τὸν θεολόγον νὰ τὸ προσηλῶνει ὅπου τὸν ἤθελεν φανεῖ»⁵.

2. Χρ. Φλωρεντῆ. Βραβεῖον, 35 κ.ἀ. γιὰ μετόχια τοῦ Θεολόγου σὲ διάφορα νησιά.

3. Αρχεῖο Πάτμου. Ἔγγραφο Νο 10, Νο 11, Νο 12.

4. Αρχεῖο Πάτμου. Αρχ. Κώδικας 1004, φ. 50^ο.

5. Αρχεῖο Πάτμου. Ἔγγραφο Νο 4.

Τὰ ἐρωτήματα πού ἀνακύπτουν ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Βασίλη Λογοθέτη εἶναι: α) πότε ἔγινε ἡ συμφωνία-τροποποίηση τοῦ ὅρου τῶν διαθετῶν, β) πὼς ὁ πατέρας τοῦ Β. Λογοθέτη, δηλαδή ἓνα τρίτο πρόσωπο, τροποποίησε τὴ βούληση τῶν διαθετῶν σὲ τέτοιο μάλιστα σημεῖο πού, σὲ περίπτωση πού οἱ πατέρες τῆς Πάτμου δὲν ἔκαναν λειτουργία στή Βρύση Κυριακὴ παρά Κυριακὴ, νὰ ἔχει αὐτὸς ἢ οἱ κληρονόμοι του τὸ δικαίωμα νὰ ἀφαιρέσουν τὴν ἐκκλησία καὶ τὰ κτήματά της ἀπὸ τὴ δικαιοδοσία τοῦ Θεολόγου.

Ἡ ἀπάντηση στό πρῶτο ἐρώτημα εἶναι δυνατὴ ἀπὸ τίς πηγές, ἔστω προσδιοριστικά. Στὸ δεύτερο ὅμως μόνο ἀπὸ συλλογισμοὺς μπορεῖ νὰ προκύψει γι' αὐτὸ καὶ δὲν εἶναι ἀπόλυτη, ἐλλείψει τεκμηριώσεως.

Ἀπὸ τὴ φράση τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Β. Λογοθέτη «γράμματα τοῦ μακαρίτη τοῦ φασουλά...» μποροῦμε νὰ προσδιορίσουμε πὼς ἡ συμφωνία ἔγινε ἀρκετὸ διάστημα πρὶν τίς 25 Μαρτίου 1602, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία «ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ κρήτῃ δανιὴλ ἱερομόναχος, ὁ φασούλας» ἢ «φασουλᾶς»⁶ τοῦ Θεολόγου Πάτμου, ὁ ὁποῖος πρὶν σταλεῖ ἀπὸ τὸ μοναστήρι του στή διοίκηση τοῦ μετοχιοῦ πού εἶχε ὁ θεολόγος στήν Κρήτη, εἶχε ὑπογράψει μαζί μέ τοὺς ἄλλους θεολογίτες πατέρες καὶ τὸν πατέρα τοῦ Λογοθέτη τὴν ἀνωτέρω συμφωνία. Δηλαδή αὐτὴ πρέπει νὰ ἔγινε μετὰ τὸ 1587 καὶ ὀπωσδήποτε ἀρκετὰ πρὶν ἀπὸ τίς 25 Μαρτίου 1602.

Γιατί ὅμως ἔκανε τὴ συμφωνία αὐτὴ ὁ πατέρας τοῦ Β. Λογοθέτη; Μιά, παρακινδυνευμένη βέβαια, σκέψη εἶναι μήπως ὁ πατέρας τοῦ Λογοθέτη καὶ ὁ σύζυγος τῆς κυρ Ἄννας Ἀγγελέτου Καναβάρη, ὁ μαστρο Ἰωάννης, εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο. Μόνο αὐτὸς, ἂν πέθανε πρώτη ἡ κυρ Ἄννα, θὰ μποροῦσε νὰ ἀρνηθεῖ τὴν περιέλευση σ' αὐτὸν τοῦ εἰσοδήματος τῶν κτημάτων πού καθορίστηκε μέ τὴ διαθήκη τοῦ 1587. Στὴ διαθήκη ὅμως αὐτὴ ὁ σύζυγος τῆς κυρ Ἄννας ἀναφέρεται ὡς «μαστρο Ἰωάννης θεολογίτης». Ὁ μαστρο Ἰωάννης αὐτὸς θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ὁ πατέρας τοῦ Λογοθέτη μόνο ἂν ἡ λέξη «θεολογίτης» δὲν εἶναι ἐπώνυμο, ἀλλὰ ιδιότητα προσώπου. Δηλαδή προσώπου ἀφιερωμένου στό μοναστήρι τοῦ Θεολόγου Πάτμου, γι' αὐτὸ καὶ θεολογίτης, ὅπως ὁ ἀφιερωμένος λ.χ. στή Μονὴ Βατοπεδίου ἀποκαλεῖται «Βατοπεδινός», ὁ ἀφιερωμένος στή Λαύρα «λαυριώτης», στή Μονὴ Σινᾶ «σιναΐτης» κ.λπ.

Ἅλλες αὐτὲς οἱ σκέψεις εἶναι φυσικὰ ὑποθετικὲς χωρὶς ἱστορικὴ

6. Χρ. Φλωρεντῆ. Βραβεῖον, 13.

τεκμηρίωση. Τό βέβαιο από τίς δημοσιευόμενες ἐδῶ πηγές εἶναι πῶς, μετά τούς πρώτους ἀφιερωτές Ἄννα Καναβάρη καί Ἰωάννη Θεολογίτη, ἓνα τρίτο πρόσωπο, ὁ πατέρας τοῦ Βασίλη Λογοθέτη, εἶχε ἄμεση σχέση μέ τήν ἀφιέρωση τῆς Βρυσιανῆς στόν Θεολόγο Πάτμου καί μάλιστα μέ ἐπίσημα ἐνσφράγιστα ἔγγραφα τῶν πατέρων τοῦ τελευταίου. Καί ὁ πατέρας Λογοθέτης, ἀλλά καί οἱ κληρονόμοι του, δηλαδή καί αὐτός ὁ Βασίλης Λογοθέτης εἶχαν τό δικαίωμα, σέ περίπτωση πού οἱ πατέρες τοῦ Θεολόγου ἀθετοῦσαν τούς ὄρους-προϋποθέσεις τῆς δωρεᾶς, νά τήν ἀνακαλέσουν καί νά ἀφιερῶσουν τόσο τήν ἐκκλησία, ὅσο καί τά κτήματά της ὅπου αὐτοί θεωροῦσαν καλύτερα.

Ἀπό τά ὅσα ἀναπτύχθηκαν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Βρυσιανῆς (ὄχι ὅμως καί τό μοναστήρι) ὑπῆρχε ἤδη ἀπό τό 1587 καί ὅτι αὐτό τόν χρόνο καθιερώθηκε στό Γενέσιο τῆς Θεοτόκου καί ἀφιερώθηκε (προσηλωθήκε) στό μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου τῆς Πάτμου ὑπό ὀρισμένες προϋποθέσεις. Αὐτή τήν ἐποχή δέν ὑπῆρχε στή Βρυσιανή μοναστηριακό-κτιριακό συγκρότημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΕΙ ΣΤΗ ΒΡΥΣΙΑΝΗ ΑΝΔΡΙΚΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

1. Ποιός ὑπῆρξε ὁ Βασίλης Λογοθέτης

Ὅπως μαρτυρεῖται ἀπό σειρά ὀλόκληρη ἐγγράφων (τά ὅποια δημοσιεύονται στό Παράρτημα) ἡ λέξη Λογοθέτης δέν ἀποτελεῖ τό γνωστό ἀξίωμα, τό ὀφρῖκιο πού ἀπονέμετο σέ κληρικούς ἢ λαϊκούς, ἀλλά ἐπώνυμο. Τό ἐπώνυμο τοῦ Βασίλη Λογοθέτη. Συνεπῶς ἡ ἄποψη ὅτι ὁ μισέρ Βασίλης εἶχε τό ἀξίωμα τοῦ λογοθέτη⁷ καταρρίπτεται.

Ὁ Βασίλης Λογοθέτης ὑπῆρξε mercante famoso, διάσημος δηλαδή ἔμπορος τῆς ἐποχῆς του καί γαλλικός κόνσολος (πρόξενος) Σίφνου⁸.

7. Φ. Βιτάλη. Σιγίλιον, 230. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσιανή, 25.

8. P.F.S./SOCC. 165, f.f. 59^{RV}, 60^V, 93^R. κ.ά. SOCC 161, f. 129^R ὅπου μάλιστα ἀναφέρεται ὡς γαλλικός πρόξενος Ἀρχιεπελάγους. Τό ἔγγραφο εἶναι ἐπιστολή τοῦ Λογοθέτη στήν Προπαγάνδα. Στό περιθώριό του ἔχει σημειώσει ὁ Πάπας: «νά ἀπαντήσετε στόν κ. Βασίλειο Λογοθέτη, πρόξενο τῆς Γαλλίας, ὅτι τόν εὐχαριστῶ

Μιά σπουδαία πολιτική φυσιογνωμία πού δέσποσε γιά πολλά χρόνια στά κυκλαδονήσια. Εἶχε συγκεντρώσει στά χέρια του ὀλόκληρο τό ἐμπόριό τους πού τό διακινοῦσε πρὸς Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Βενετία καί Ἀγκώνα, ὅπου διατηροῦσε ἀνταποκριτές καί συνεργάτες. Ὡς γαλλικός κόνσολος ὑπῆρξε προστάτης τοῦ καθολικοῦ δόγματος στίς Κυκλάδες, μολοντί ὁ ἴδιος φανατικός ὀρθόδοξος⁹. Εἶχε φιλικές σχέσεις μέ τούς Τούρκους ἀλλά καί τούς Βενετούς ναυάρχους καί ἦταν φιλόανθρωπος καί εὐεργέτης τῶν φτωχῶν καί τῶν καταπιεζόμενων. Ὁ ἰησοῦίτης Michele Almbertino γράφει σέ ἔκθεση τοῦ 1638: «... τό σπίτι του μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ σάν τό καταφύγιο τῶν φτωχῶν καί τῶν καταπιεζομένων ἀλλά καί κάθε διερχόμενου ξένου, τόσο κληρικοῦ ὅσο καί λαϊκοῦ, πρὸς τούς ὁποίους παρέχει πλήρη φιλοξενία...»¹⁰. Ἀκόμη οἱ κύκλοι τοῦ Βατικανοῦ ἀπέδιδαν ιδιαίτερη σημασία στό πρόσωπό του καί τίς ἐξυπηρετήσεις πού πρόσφερε σ' αὐτούς¹¹. Γιά τή μεγάλη του δραστηριότητα γράφει ὁ ἴδιος σέ γράμμα του τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1643 πρὸς τόν ἡγούμενο τοῦ Θεολόγου Πάτμου: «... εἶχα γνώμη νά ἔλθω διά νά προσκυνίσω τόν μέγαν θεολόγον καί νά σημῆξω καί τήν ἀγιοσύνην σας διά νά μιλήσωμε λόγια χρειαζόμενα ὅμως ὁ καιρός μέ φέρνη νά ἀμποδιστῶ, ἀφορμή, πῶς δέν ὀρίζω τοῦ λόγου μου διά νά ἐσκληβώθηκα, ὄχι μόνο εἰς ὑπηρεσίες τῶν ἀφεντάδω μας μά ἀκόμη καί τῶν νησιῶν ὀλονῶ...»¹²

Στή μεγάλη πολιτική φυσιογνωμία τοῦ Βασίλη Λογοθέτη ὀφείλεται τό γεγονός ὅτι ἡ Σίφνος, ἀντίθετα μέ τά ἄλλα Κυκλαδονήσια, δέν ἔπαθε σοβαρές ζημιές ἀπό ναυτικές ἐπιδρομές. Κι αὐτό γιατί εἶχε φίλους ἀκόμη καί τούς ἀντιμαχόμενους, Βενετούς καί Τούρκους. Μολοντί ἔμπορος καί ἄνθρωπος μέ τεράστια ὀικονομική καί πολιτική δύναμη στά χέρια του ἦταν εὐσεβής καί ἀφοσιωμένος στήν ὀρθόδοξη πίστη, προστάτης τοῦ χριστιανισμοῦ γενικά καί μέγαν εὐεργέτης τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Γράφει ὁ Michele Almbertino στήν ἴδια ἀναφορά: «... εἶναι εὐσεβέστατος... πολύ θεοφοβούμενος,

γιά ὅσα προσφέρει στούς καθολικούς τοῦ Ἀρχιεπελάγους καί τόν παρακαλῶ νά ἐξυπηρετεῖ τούς λατίνους ἐπίσκοπους καί διορίζω τόν δόν Ἀντώνιο Σέρρα ἐκ Χίου, ὡς μισσιονάριο Ρόδου».

9. P.F.S. α) SOCC. 185, f.f. 200^R-204^V. β) SOCC. 186, f.f. 3^R-7^R. γ) SOCC. 187, 419^R.

10. P.F.S./SOCC. 185, f.f. 200^R-204^V.

11. Βλ. ἀνωτέρω σημείωση 8.

12. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο Νο 8.

πολλούς μοναχούς, παρά μόνο μονύδρια μικρής δυναμικότητας¹⁴. Σχετικά γράφει ο ίδιος σέ γράμμα του, ότι έπηρεε την απόφαση αυτή «διά ψυχικόν έδικόν του, άκόμη και διά βοήθειαν πολλών πτωχών και όφέλεια ψυχών...»¹⁵ Και έπειδή ή έκκλησία της Παναγίας στή Βρύση είχε τύχει παλαιότερα της φροντίδας του πατέρα του, αυτή δέ την έποχή είχε παραμεληθεί σέ τέτοιο σημείο ώστε στον χώρο της νά βρίσκουν καταφύγιο ζωά¹⁶, σκέφτηκε, από λόγους συναισθηματικούς, νά ανοικοδομήσει τό μοναστήρι του στον γύρω χώρο της πού, μαζί μέ την έκκλησία, ήταν ιδιοκτησία του Θεολόγου Πάτμου από τό 1587. Άλλωστε, θεωρούσε τον Θεολόγο προστάτη του Άγιο κι αυτό ήταν άλλος ένας λόγος πού θέλησε νά κτίσει τό μοναστήρι στον χώρο του. Και ένώ, όπως γράφει ο ίδιος «έμπορούσα νά κάμω άλλου την όρεξή μου και εις καλύτερον τόπο, μά διά την τιμήν του μοναστηρίου διά ταυτό δέν έθέλησα παρά νά γενή εις τον τόπον του θεολόγου...»¹⁷, του όποιου «είμαι σκλάβος παντοτεινός... διότις ή βοήθειά του και ή χάρη του μέφερε εις τά τέρμενα όπου έβρίσκουμε...»¹⁸

Τήν απόφασή του αυτή γνωστοποίησε στους μοναχούς της Πάτμου, οί όποιοι, έχοντας και μεγάλες υποχρεώσεις άπέναντί του¹⁹, δέν άντέδρασαν στην έπιθυμία του. Άντίθετα, του έγγραφαν «νά κάμει ώσαν νοικοκύρης, ώσαν θέλει...»²⁰ Άλλωστε, θά σκέφτηκαν πώς έτσι μεγάλωνε και ή κτηματική περιουσία τους στή Σίφνο. Σχετική νύξη ύπάρχει σέ δύο έπιστολές του Βιττόριο, ύπαλλήλου του Λογοθέτη, προς τον ήγούμενο Πάτμου: «... τό γράμμα τό πήρεν ό άφέντης μου. έτζι και έτζι μή όλπιζοντας πώς δέν ήθελεν γενή σωστό

14. α) Τό άντρικό μοναστήρι του Προφήτη Ηλία άρχισε κι αυτό νά επεκτείνεται στά 1654 (βλ. Δ. Ζακυθινού, Άνέκδοτα πατριαρχικά έγγραφα των χρόνων της Τουρκοκρατίας, «Έλληνικά», τ. Β' 1929 - Φιλ. Βιτάλη, Προφήτης Ηλίας Ύψηλός και Ίωάννης Θεολόγος Μονγκού, «Ε.Ε.Κ.Μ.» τ. Ε' 1965, 125 και σέ άνάτυπο - Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Μνημεία Σιφναϊκής Ίστορίας, έφημ. «Σίφνος», Άπρ.-Μάιος 1961). β) Τό μοναστήρι του Άγίου Άρτεμίου άνιδρυμένο στά 1629 από τον Ίερεμεία Όρφανό, σίφνιο άγιορείτη ιερομόναχο, είχε μικρή δύναμη, τεσσάρων-πέντε περίπου μοναχών. γ) Πολυάνθρωπα ήταν τά δύο γυναικεία μοναστήρια του Άγίου Ίωάννου Θεολόγου-Μονγκού και του Άγίου Ίωάννου Χρυσοστόμου-Φυτειά.

15. Άρχείο Πάτμου. Ήγγραφο Νο 4.

16. Άρχείο Πάτμου. Ήγγραφο Νο 4.

17. Άρχείο Πάτμου. Ήγγραφο Νο 6.

18. Άρχείο Πάτμου. Ήγγραφο Νο 4, Νο 6.

19. Άρχείο Πάτμου. Ήγγραφο Νο 7.

20. Άρχείο Πάτμου. Ήγγραφο Νο 4.

το θέλημαν του και όχι νάναι διά έζημιά του άγίου του μοναστηρίου μόλον τουτο χαρίζει του άγίου...»²¹ και «...σοτισφάρετε τονε εις τό θέλημαν έτουτο όπου σās γυρέβγει διότις έζημιά σας δέν είναι...»²²

Έτσι λοιπόν άρχισε νά ανοικοδομεί τό νέο μοναστήρι της Σίφνου γύρω από την έκκλησία της Παναγίας στή Βρύση. Φαίνεται δέ πώς ένα μεγάλο μέρος του κτιρίου σέ κελλιά ήταν έτοιμο τον Όκτώβριο του 1642, άφού σέ γράμμα του προς τους πατέρες της Πάτμου έγγραφε «έπήρα λοησμό και έτελείωσα τά καθίσματα εις της παναγιας... έξόδιασα και ήκαμα εκείνο όπου μέ έφώτισε ό άφέντης ό Θεός και είναι και καπγιοι πατέρες όρδινιασμένοι νά πāsιν εκεί...»²³, ήταν έτοιμοι δηλαδή και μοναχοί νά εγκατασταθούν στή Βρυσιανή.

Ταυτόχρονα έπισκεύασε και ανακαίνισε την έκκλησία, ή όποία φαίνεται πώς είχε ύποστει σοβαρές ζημιές.

3. Πολυχρόνια διαφωνία Λογοθέτη και των πατέρων του Θεολόγου

Κατά τή διάρκεια της ανοικοδομήσεως του κτιριακού συγκροτήματος στή Βρύση άνέκυψε ένα ζήτημα, τό όποιο έγινε άφορμή νά δημιουργηθεί κάποια ψυχρότητα στίς σχέσεις του Λογοθέτη μέ τους πατέρες του Θεολόγου.

Πρόθεσή του φαίνεται πώς ήταν ή Βρύση νά γίνει ένα σπουδαίο μοναστήρι, ένα πνευματικό καταγώγιο και φυτώριο της όρθόδοξης έκκλησίας πού αυτός, καλύτερα από όποιοδήποτε άλλον, διέβλεπε τους κινδύνους πού την άπειλούσαν, ειδικά την έποχή εκείνη²⁴. Θεώρησε λοιπόν πώς, για νά προκόψει τό μοναστήρι και νά έργαστούν οί μοναχοί του μέ ζήλο και δημιουργικότητα, έπρεπε νά έχει αυτοδιοίκηση, νά έχει ήγούμενο εκλεγόμενο μεταξύ των μοναχών του και άπλή μόνο οικονομική έξάρτηση από τον Θεολόγο της Πάτμου.

Τίς σκέψεις και έπιθυμίες του γνωστοποίησε στους πατέρες του Θεολόγου μέ άπεσταλμένους του και μέ έπιστολή στην όποία ση-

21. Άρχείο Πάτμου. Ήγγραφο Νο 2.

22. Άρχείο Πάτμου. Ήγγραφο Νο 5.

23. Άρχείο Πάτμου. Ήγγραφο Νο 4.

24. Πρόκειται, βασικά, για την προσηλυτιστική δραστηριότητα της λατινικής Έκκλησίας για την όποία βλέπε περισσότερα στο σπουδαίο βιβλίο της Έλένης Κούκκου, Αί Διομολογήσεις και ή Γαλλική Προστασία εις την Άνατολήν, Άθήναι 1967, 66 κ.ά.

μείωνε, μεταξύ άλλων, πώς δέν είχε πρόθεση νά βλάψει τό μοναστήρι τους έξαπατώντας τήν αγιότητά τους μέ άφάιρηση περιουσιακών στοιχείων, αλλά εκείνο πού έπιζητούσε ήταν ή αναγνώριση στή Βρύση κάποιου ιδιαίτερου προνόμιου και εύεργετήματος, νά είναι δηλαδή κάτι παραπάνω από άπλό μετόχι τους. Οί πατέρες του Θεολόγου, βλέποντας ότι τά πράγματα έπαιρναν άλλη τροπή, δίσταζαν νά του δώσουν άμεση άπάντηση. Όταν δέ ο Λογοθέτης έμαθε πώς είχαν έτοιμο οικονόμο νά τον στείλουν στή Βρύση για νά τήν «κουμαντάρη», τούς έγραψε νά του ξεκαθαρίσουν άμέσως τά πράγματα δίνοντας ένα τέλος στό ζήτημα. "Άλλωστε, αυτοί του είχαν γράψει «νά κάμη ώσάν νοικοκύρης, ώσάν θέλει» και δέν μπορούσε νά διανοηθεί τώρα για ποιό λόγο του έφερναν τόσες δυσκολίες. Δέν παρέλειψε μάλιστα νά τούς τονίσει πώς, μολονότι αυτοί είχαν παραβεί τή συμφωνία τους μέ τον πατέρα του και θά μπορούσε νά διεκδικήσει τά δικαιώματά του στά δικαστήρια, αυτός συζητούσε μαζί τους άκριβώς έπειδή ήθελε νά γίνουν όλα σωστά και όχι φυσικά σέ βάρος του Θεολόγου. Τέλος τούς έκανε τήν πρόταση νά διαλέξουν μία από τίς έπόμενες τρεις λύσεις:

ή α) τήν καταβολή ενός έτήσιου ένοικίου από τούς πατέρες τής Βρυσιανής

ή β) τήν παραχώρηση στή Βρυσιανή για έκμετάλλευση και τής υπόλοιπης μετοχιακής περιουσίας τους στή Σίφνο (γνωστής μέ τό όνομα «μετόχι τών Αγίων Αναργύρων») μέ ένα ηύξημένο φυσικά ένοίκιο, «διότις είναι πολλά χαλασμένο» έγραφε, δηλαδή δέν είχε κατάλληλη έκμετάλλευση λόγω έγκαταλείψεως, σέ σημείο μάλιστα νά μήν άποδίδει ούτε τό ποσόν τής έτήσιας φορολογίας του και

ή γ) τήν πώληση του κτήματος πού ήταν μέσα ή εκκλησία τής Βρυσιανής ή και τήν ανταλλαγή του άκόμη μέ κάποιο άλλο δικό του.

Τίς δύο πρώτες λύσεις τίς θεωρούσε πιό σωστές, γιατί είτε μέ τή μία είτε μέ τήν άλλη, ή Βρύση θά ήταν πάντοτε έξάρτημα του Θεολόγου, άν δέ οί μοναχοί τής πρώτης δέν εκπλήρωναν κάποτε τίς οικονομικές τους ύποχρεώσεις, οί πατέρες του δεύτερου θά είχαν τό δικαίωμα νά αναλάβουν στήν πλήρη έξουσία τους όχι μόνο τήν εκκλησία, αλλά και όλα τά κτίσματα πού άνοικοδομούσε μέ έξοδά του γύρω από τήν εκκλησία και τής προσαρτούσε μετατρέποντάς την σέ μοναστήρι. Τήν τρίτη λύση δέν τή θεωρούσε σωστή άφού «έτσι άποξενώνεται ή Παναγία από τό μοναστήρι»²⁵. Στο τέλος του

25. Αρχείο Πάτμου. Έγγραφο Νο 4.

γράμματος σημείωνε: «... από τά 3 ζητήματα όπου σās γυρέβγω ά(ν) δέν κάμετε τό ένα φαίνεται ότι πού τό κάνετε δια πεισματικό και έχω το εισέ μεγάλη μου έντροπή και δέν όλπίζω παρά μέ τή γνώση σας νά μου δώσετε σοτισφατζιόν πāσα κάνοντας πāσα χρειαζόμενον άτου όπου στέλω τόν Βητόριο τόν έδικόν μας».

Παρόλο όμως πού έπήγε στήν Πάτμο ο άπεσταλμένος του Λογοθέτη και άνέπτυξε τό θέμα και προφορικά, τό ζήτημα δέν έπήρε τέλος. Γιατί γράφοντας ένα χρόνο μετά, στίς 7 Ιανουαρίου 1643, ο Βιττώριο πρός τόν ήγούμενο Πάτμου Γερμανό, σημείωνε: «δέσποτά μου ίδου όπου έμιλήσαμε τά χρειαζόμενα εις τόν άφέντη μου και εύχαριστā τηνε πολλά πώς πάντα γυρέβγει νά έχη σοτισφατζιόν και έπειδή άναπαύεται εις όλα σοτισφάρετέ τονε εις τό θέλημα εντοϋτο όπου σās γυρέβγει διότις έζημία σας δέν είναι και έτζι θέλει τελειώσει κιόλας και μήν ακούγεις εκεινων όπου δέν ήτανε ποτέ άξιοι νά κάμουν κανένα καλό του μοναστηρίου, μήτε κάνουν...»²⁶ Τονίζοντάς του δέ πώς ο ίδιος δέν είναι εναντίον τών συμφερόντων του Θεολόγου, τόν πληροφορεί πώς όλα του τά ύπάρχοντα, «ρουχαλάκια του, άσπρα²⁷ του» τά προορίζει γι' αυτόν και εισηγείται νά δοθεί ένα τέλος στό ζήτημα για νά μή χάσουν τήν εύνοια του Λογοθέτη.

Τρεις ήμέρες μετά, στίς 10 Ιανουαρίου 1643, έγραψε και ο Λογοθέτης στον ήγούμενο Πάτμου άπαντώντας σέ γράμμα του.

Ο τελευταίος φαίνεται πώς του είχε γράψει μέ μεγάλη διπλωματικότητα, γιατί στό γράμμα του ο Λογοθέτης σημείωνε σέ ήπιο τόνο: «πέρ βία τής χίου²⁸ ήλαβα τό τίμιόν σας γράμμα τ(ό) όποιο εύλαβώς είδα και τά γραφόμενα έκατάλαβα. Τό λοιπόν δέσποτά μου ή γνώμη σας καλή και άγια είναι και έτζι είναι και ή έδική μου. μόνο ένας λόγος είναι όπου θέλει ξεκαθαρίσει, ότι νά γίνεται και ένας ήγούμενος από τήν άδελφότητα και ο άπεσταλμένος οικονομος άπατου νά ναι επίτροπος και νοικοκύρης νά δεσποτέβη τά πάντα και χωρίς τήν βουλήν του κανένα πράγμα νά μή γίνεται και ο ήγούμενος νά μνημονεύεται κατά τήν τάξη του θεολόγου. δέν βάνω τίποτας ντεφηκολτά²⁹ εις τήν γνώμην σας διότις μέ τήν έδική μου ένα είναι, μόνο δια νά μπορεί νά στερεωθή» νά προκόψει δηλαδή τό μοναστήρι τής Βρύσης, είναι λογικό «πāσα άνθρωπος όπου έμπή

26. Αρχείο Πάτμου. Έγγραφο Νο 5.

27. Ένοεί τή χρηματική του περιουσία.

28. Μέσω τής Χίου.

29. Ιταλ. Dificolta = δυσκολία, εμπόδιο.

μέσα γη νά βάλῃ τό πεδίν του, ἀνημένη καί κείνος κατά καιρόν νά τιμηθῇ καί νά γενῆ προεστός», ἐνῶ ἂν ὑπάρχει μόνο ὁ οἰκονόμος τῆς Πάτμου «φαίνεται πάντα πῶς οἱ ἄλλοι δέν εἶναι (παρα)μόνο διά νά σκάφτου(ν) τά ἀμπέλια γη νά κάνου(ν) τό ζευγάρι».

Τοῦ πρότεινε δηλαδή νά εἶναι ὁ οἰκονόμος τους ἐπίτροπος μέ ἀποφασιστική γνώμη, ἀλλά νά ἐκλέγεται καί ἕνας ἡγούμενος ἀπό τούς πατέρες τῆς Βρυσιανῆς, οἱ ὁποῖοι, ἐφόσον θά τό ἤθελε ὁ οἰκονόμος, θά μπορούσαν νά τόν ἐκλέγουν καί ἡγούμενο. Κλείνοντας ὅμως τό γράμμα του δέν παράλειψε νά σημειώσῃ πῶς αὐτός θά μπορούσε ἂν ἤθελε «νά κάνῃ ἄλλοῦ τήν ὄρεξή του καί εἰς καλύτερο τόπο, μά διά τήν τιμήν τοῦ μοναστηρίου διά ταῦτό δέν ἐθέλησε παρά νά γενῇ εἰς τόν τόπο τοῦ Θεολόγου». Ἄλλωστε, συνέχιζε «ἐπροέγραψά σας πῶς ἐγώ ἔχω πάτους³⁰ μεγάλους καί μπορῶ νά κάμω τό θέλημά μου καί μέ δικαιοσύνη, μά νά μὴν τό ὀρίσῃ ὁ Θεός καί ἐγώ κόντρα τοῦ θεολόγου ποτέ νά πάγω, διότις γνωρίζω πῶς ἡ εὐχή του καί τό φωμίν του μέχει εἰς τά τέρμενα ὁποῦ με. δοξασμένη ἡ χάρη του καί ὁ μιστός μου ἐμένα δέν θέλει πάλι λείψῃ»³¹.

Παρά τίς ἀνωτέρω προτάσεις καί ἀπειλές τοῦ Λογοθέτη ἡ ὑπόθεση δέν ἐπῆρε τέλος μέ συμφωνία. Ἡ ἐπιθυμία του νά ἔχει ἡ Βρυσιανή αὐτοδιοίκηση ἔγινε πραγματικότητα μέσα στό 1643 καί μάλιστα μετά ἀπό ὑποβολή τοῦ αἰτήματός του στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΒΡΥΣΙΑΝΗΣ ΣΕ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΟ

Στίς ἀρχές τοῦ 1643 ὁ καπουδάν πασᾶς εἶχε εἰδοποιήσῃ τόν Βασίλη Λογοθέτη πῶς θά τόν περίμενε τό Πάσχα στή Χίο γιά νά διακανονίσουν τούς λογαριασμούς τῶν νησιῶν ἀπό τίς φορολογικές τους ὑποχρεώσεις πρός τήν Ὑψηλή Πύλη³². Ὁ Λογοθέτης, ὡς πρόσωπο ἔμπιστο τοῦ μεγάλου Βεζύρη, εἶχε ἀναλάβῃ τήν εὐθύνη γιά τή συγκέν-

30. Ἴταλ. rato = ἔγγραφο δικαίωμα.

31. Ἀρχεῖο Πάτμου, Ἔγγραφο Νο 6.

32. Ἀρχεῖο Πάτμου, Ἔγγραφο Νο 7.

τρωση τῶν ἐτήσιων φόρων ὅλων τῶν νησιῶν³³. Ἔτσι, στίς 24 Ἀπριλίου ἐπῆγε στή Χίο, ὅπου βρίσκονταν ἤδη ἀπό τήν προηγούμενη ἡμέρα ὁ καπουδάν πασᾶς ἐτοιμάζοντας «4 φεργάδες ἀρματωμένες ναρθοῦν ἀτόρνο τά νησιά...»³⁴ προκειμένου νά ἀναγκάσουν τούς νησιῶτες νά ἐκπληρώσουν τίς ὑποχρεώσεις τους, πράγμα πού δέν εἶχαν μέχρι τότε κάνει ἐξαιτίας τῆς ἐπιδημίας χολέρας πού εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τή μείωση τῆς παραγωγῆς καί τῆς οἰκονομικῆς τους δραστηριότητας.

Ὁ Λογοθέτης ἐξήγησε πῶς ἀκριβῶς εἶχαν τά πράγματα καί ἔπεισε τόν πασᾶ «πῶς ἦτον καλύτερο νά μὴν κατεβοῦσιν» οἱ ναυτικές του δυνάμεις στίς Κυκλάδες γιά τόν σκοπό αὐτό, «διά νά περάσουν πλιά ἀλαφρομένα τά νησιά», νά ἀναλάβουν ἀπό τήν «πτοχήν καί θανάτους ὁποῦ ἔπεσε ὀφέτος» νά μπορέσουν νά ἐργαστοῦν γιά νά ξεπληρώσουν τίς ὑποχρεώσεις τους. Στή συνέχεια ὁ πασᾶς τούς ἔδειξε δύο κατάστιχα φορολογικῶν ὑποχρεώσεων, 55.400 καί 54.800 ρεαλιῶν ἀντίστοιχα, ἀλλά ὁ Λογοθέτης τοῦ ἀντέτεινε πῶς «αφτανά τά κατάστιχα δέν ξίζουν, μόνο ἐτοῦτο ὁποῦ δίχνο της αφεντιάς σου ὅπου τόκαμε ὁ πολήχρονος ὁ βηζήρης... καί τοῦτο ηνε 38 χιλιάδες»³⁵. Τελικά συμφωνήθηκε νά γίνῃ ἡ πληρωμή τῶν φόρων βάσει τοῦ τελευταίου καταστίχου μέ τήν καταβολή τοῦ ποσοῦ σέ δύο δόσεις, τῆς μίας μέσα στόν Μάιο καί τῆς ἄλλης μέχρι τίς 14 Σεπτεμβρίου. Τοῦ εἶπε ἀκόμη ὁ πασᾶς «καί τό σετέβρι ὄντε νά πάγω μέσα (δηλαδή στήν Κωνσταντινούπολη) ἐλάτε καί θέλω σασεκάμη χάρη (ἐξυπηρέτηση) ὅτι θετε διά τήν ἀγάπη σου» γιά τήν ἐκτίμησή του (δηλαδή πού ἔτρεφε στό πρόσωπο τοῦ Λογοθέτη. Μετά τοῦ «ἤγραψε ὄλα τά χαρ-

33. P.F.S./SOCG. 185, f. 204^{RV}, ὅπου ἐκθεση πρός τό Βατικανό τῆς 17.12.1638 τοῦ ἱησουῖτη μοναχοῦ Michele Almbertino ὁ ὁποῖος σημειώνει: «Ἀπό τή Ναξία περάσαμε στήν Πάρο καί ἀπό αὐτήν στή Σίφνο, ὅπου βρισκόταν ὁ Ἄγας, δηλαδή ὁ ἀξιωματοῦχος ὑπό τόν ὁποῖο ὑπάγονται ὄλα τά νησιά καί συγκεντρῶνε τούς φόρους τοῦ Μεγάλου Κυρίου (Σουλτάνου). Ἔστειλε καί μᾶς κάλεσε νά παρουσιαστοῦμε μπροστά του. Γεμάτοι φόβο ἐπήγαμε χωρίς νά ξέρομε γιά ποιό λόγο ἤθελε νά μᾶς δεῖ. Δέν γύρευε ὅμως τίποτε ἄλλο, παρά νά μάθει ἂν εἶχαμε πληροφορίες γιά τόν χριστιανικό στόλο ἢ γιά κουρσάρους, ἀπό φόβο βέβαια γιά τό τεράστιο ποσό πού εἶχε συγκεντρώσει ἢ γιά τόν ἑαυτό του. Ακριβῶς γι' αὐτό τόν λόγο, ἐκτός ἀπό τούς ἀντρες του, πού ἦταν περισσότεροι ἀπό 200, ἤθελε κάθε βράδου καί 60 ντόπιους ἀρματωμένους πού ἔρχονταν ἀπό τά ἔξω (τῆς πόλεως) χωριά καί φρουροῦσαν τό σπίτι πού ἔμενε καί κλείδωνε καί τίς πύλες τοῦ Κάστρου. Ἡ πόλη καί τά χωριά ἦταν ἀνάστατα ἐδῶ καί ἕνα μῆνα πού ὄλοι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι βρίσκονταν ἐδῶ. Ἡ κατάσταση αὐτή κράτησε μιά ἀκόμη ἐβδομάδα καί περισσότερο ἀπό τήν ἀφιξή μας στή Σίφνο».

34. Ἀρχεῖο Πάτμου, Ἔγγραφο Νο 7.

35. Ἀρχεῖο Πάτμου, Ἔγγραφο Νο 7.

τιά όλων τῶν νησιῶν...» καί «τό ἐδικό σας χαρτί», πληροφοροῦσε τόν ἡγούμενο Πάτμου ὁ Λογοθέτης μέ γράμμα του τῆς 24 Μαΐου 1643, δηλαδή τήν ἀπόδειξη τοῦ χρέους τῆς Πάτμου, τό ὁποῖο κατάφερε νά μειώσει σέ 2.835 ρεάλια. Ἀλλά δέν τήν παρέλαβε, γιατί εἶχε μάθει «πώς εἰς κάποιον ἄνθρωπον τά λόγια μου τῶς κακοφαίνεται καί μηδέ ρεσπόστα (ἀπάντηση) εἶδα ὄντε σᾶς ἤγραψα»³⁶, σημείωνε, ὑπονοώντας πιθανῶς τό ζήτημα τῆς Βρυσσιανῆς.

Μέ ἀφορμή τά οικονομικά αὐτά ζητήματα θά ἐπῆγε ὁ Λογοθέτης στήν Κωνσταντινούπολη στά 1643, ὅποτε καί ἔθεσε τό ζήτημα τῆς Βρυσσιανῆς στόν Πατριάρχη Παρθένιο Α΄. Δέν εἶναι βέβαια ἐξακριβωμένο ὅτι ἐπῆγε αὐτοπροσώπως (ὅπως εἶναι βέβαιο πώς εἶχε πάει στήν Κωνσταντινούπολη στά 1641)³⁷, ἀλλά εἶναι ἀπόλυτα σίγουρο πώς μέσα στόν χρόνο αὐτό ἐτέθη τό ζήτημα στό Πατριαρχεῖο, τό ὁποῖο μέ πατριαρχικό συνοδικό ἔγγραφο τοῦ ἴδιου χρόνου ἀποκατέστησε «τό ἱερόν μοναστήριον τῆς βρύσης ἐλεύθερον, αὐτόνομον, σταυροπηγιακόν μοναστήριον, μόνω τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκείμενον»³⁸. Τά πατριαρχικά καί σταυροπηγιακά αὐτά προνόμια τῆς βρυσσιανῆς ἐπιβεβαιώθηκαν μέ «ἕτερον σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ αὐτοῦ ἀιδίου Πατριάρχου καί τῆς ἀγίας καί ἱεραῶς συνόδου κατὰ τό *αχμδ* (1644) σωτήριον ἔτος... τῆ προτροπῆ τοῦ βασιλείου λογοθέτου...»³⁹ καί αὐτό, ὅπως καί ἐκεῖνο τοῦ προηγούμενου χρόνου.

Ἔτσι ὁ Λογοθέτης ἔλυσε δυναμικά τό ζήτημα πού εἶχε ἀνακύψει μέ τούς μοναχοῦς τῆς Πάτμου. Οἱ τελευταῖοι δικαιολογημένα ἀντιδρούσαν γιατί ἔβλεπαν νά διακυβεύονται, ἀργά ἢ γρήγορα, τά περιουσιακά στοιχεία τοῦ μοναστηριοῦ τους. Ἄλλωστε, ὁ Θεολόγος ὡς μοναστήρι σταυροπηγιακό καί πατριαρχικό, ὑποκείμενο ἀμέσως στό Πατριαρχεῖο, δέν εἶχε δικαίωμα, χωρίς τήν ἔγκριση τοῦ τελευταίου, νά ἐπιχειρήσει ὁποιαδήποτε πράξη ἐπί κτηματικῶν ζητημάτων καί οἱ μοναχοί του καί νά ἤθελαν δέν μποροῦσαν νά ἱκανοποιήσουν τόν Λογοθέτη.

Ἀπό τό 1643 λοιπόν ἡ Βρυσσιανή ἀπόκτησε αὐτοτέλεια καί αὐτοδιοίκηση καί ἔπαψε νά ἐξαρτᾶται ἀπό τόν Θεολόγο τῆς Πάτμου ὡς μοναστήρι «μόνω τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκείμενον». Ὅπως θά

36. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο Νο 7.

37. P.F.S./SOCC. 161, 54^{RV}. Τότε φρόντισε καί χορηγήθηκε, χωρίς τήν καταβολή χρημάτων, τό μεράτι ἀσκήσεως τῶν καθηκόντων του στόν βικάριο Σίφνου πρέ Μάρκο Νταπόλλα. Κι αὐτό «λόγω τῆς ἀγάπης πού εἶχε ὁ καπουδάν πασᾶς στό πρόσωπο τοῦ Βασίλη Λογοθέτη» (SOCC. 165, 49^{RV}).

38. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο Νο 14.

39. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο Νο 14.

καταδειχτεῖ ὁμως πιό κάτω ὁ Θεολόγος δέν ἔχασε τό εἰσόδημά του ἀπό τήν κτηματική του περιουσία στή Σίφνο, προφανῶς μέ πρόταση τοῦ Λογοθέτη, ὁ ὁποῖος σέ ὅλα τά γράμματά του πρὸς τούς θεολογίτες πατέρες δήλωνε: «... νά μήν τό ὀρίση ὁ Θεός καί ἐγὼ κόντρα τοῦ θεολόγου ποτέ νά πάγω...» Φαίνεται λοιπόν πώς ὁ Λογοθέτης στήν αἴτησή του πρὸς τό Πατριαρχεῖο γιά αὐτοδιοίκηση τῆς Βρυσσιανῆς θά ξεκαθάριζε καί τό οικονομικό ζήτημα καί ἀνάλογος ὄρος θά εἶχε περιληφθεῖ στά πατριαρχικά ἔγγραφα ἀνακήρυξής τῆς σέ σταυροπήγιο. Ἄτυχῶς τά κείμενα τῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων τοῦ 1643 καί τοῦ 1644 δέν ἔχουν διασωθεῖ, γι' αὐτό καί οἱ ἀναφορές μας σ' αὐτά εἶναι ὑποθετικές, δηλαδή χωρίς ἀπόλυτη βεβαιότητα, ὅχι ὁμως καί πολύ μακριά ἀπό τήν πραγματικότητα. Εἶναι πραγματικά μεγάλο ἀτύχημα πού τά κείμενα τῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων τοῦ 1643 καί 1644 δέν ἔχουν διασωθεῖ γι' αὐτό καί ἀγνοοῦμε τίς λεπτομέρειες καί τό περιεχόμενο τῶν αἰτήσεων τοῦ Λογοθέτη. Ἐρευνα τοῦ ἀρχειοφύλακα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στούς σχετικούς κώδικες, μετά ἀπό αἴτησή μας στόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη ἀείμνηστο Δημήτριο, δέν ἀπέδωσε καρπούς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τά ἔγγραφα αὐτά ὑπῆρχαν στό ἀρχεῖο τῆς Βρυσσιανῆς τοῦλάχιστον μέχρι τό 1813 γιατί, ὅταν τόν χρόνο αὐτόν οἱ μοναχοί τῆς Πάτμου ἔθεσαν ζήτημα ἐξάρτησης τῆς Βρυσσιανῆς ἀπό τό μοναστήρι τους, οἱ δημογέροντες τῆς Σίφνου, πρὸς τούς ὁποῖους ἀπευθύνθηκαν στέλνοντας ἐπιστολή τους μέ τόν ἄλλοτε διδάσκαλο Σίφνου ἱερομόναχο Μισαήλ Μαργαρίτη (μέ ἡμερομηνία 16 Μαΐου 1813), ἔγραψαν στή σχετική ἀπάντησή τους: «... οἱ πατέρες δέ τοῦ μοναστηρίου τῆς βρύσης... παρέστησαν ἡμῖν ἕνα πατριαρχικόν συνοδικόν γράμμα τοῦ ἀειδοίμου πατριάρχου κυρίου Παρθενίου γεγραμμένον κατὰ τό *αχμγ*^{ον} σωτήριον ἔτος καί ἕνα ἕτερον σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ αὐτοῦ ἀειδοίμου Πατριάρχου καί τῆς ἀγίας καί ἱεραῶς συνόδου κατὰ τό *αχμδ*^{ον} σωτήριον ἔτος, ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ὁποῖοις τῆ προτροπῆ τοῦ βασιλείου λογοθέτου ἀποφαίνεται καί ἀποκαθίσταται τό ἱερόν μοναστήριον τῆς βρύσης ἐλεύθερον, αὐτόνομον, σταυροπηγιακόν μοναστήριον, μόνω τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκείμενον...»⁴⁰

Ἔτσι ἡ ἐπιθυμία τοῦ Λογοθέτη γιά ἀνεξαρτητοποίηση τῆς διοίκησης τῆς Βρυσσιανῆς εἶχε γίνει πραγματικότητα μέ ἐπέμβαση τοῦ Πατριαρχείου πού αὐτός ὁ ἴδιος εἶχε προκαλέσει, προφανῶς μέ τῆ μεσολάβηση φιλικῶν του προσώπων ἢ μέ τήν οικονομική δύναμη πού διέθετε ὁ ἴδιος.

40. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο Νο 14.

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΒΡΥΣΙΑΝΗ

Ὁ Πατριάρχης Παρθένιος Α' «τῇ προτροπῇ τοῦ Βασιλείου Λογοθέτου» ἀνακήρυξε λοιπόν τό 1643 τή Βρυσιανή μοναστήρι αὐτόνομο παραχωρώντας του σταυροπηγιακά προνόμια, τόν ἀμέσως δέ ἐπόμενο χρόνο 1644 καί ὅπωςδήποτε πρὶν ἀπό τίς 8 Σεπτεμβρίου (τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἀνήλθε στόν πατριαρχικό θρόνο ὁ Παρθένιος Β', ὁ ἀπό Ἰωαννίνων καί Ἀδριανουπόλεως) καί πάλι μέ αἴτηση τοῦ Λογοθέτη, ἐξαπέλυσε «σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα» μέ τό ὁποῖο ἐπιβεβαίωνε τά προνόμια αὐτά. Ἔτσι ὁ σκοπός τοῦ Λογοθέτη νά ἔχει ἡ Βρύση αὐτοδιοίκηση εἶχε γίνει πραγματικότητα. Γνώριζε ὅμως πώς γιά νά ἐπιβιώσει ὡς αὐτεξούσιο μοναστήρι ἔπρεπε νά ἔχει καί τά κατάλληλα οἰκονομικά μέσα, περιουσιακά δηλαδή στοιχεῖα καί σωστή ἐκμετάλλευσή τους. Πρῶτος αὐτός τοῦ ἀφιέρωσε διάφορα κτήματα, καθὼς καί ἄλλοι πού θά ἤθελαν νά τόν εὐχαριστήσουν, τόσο ἀκίνητα στή Σίφνο, Πάρο, Ἀντίπαρο, ὅσο καί διάφορα κινητά πράγματα ἀπό «ἀγωραῖς τε καί ψυχικά»⁴¹.

Σκέφτηκε ἀκόμη πώς ἡ ἀκίνητη περιουσία πού εἶχε ὁ Θεολόγος τῆς Πάτμου στή Σίφνο δέν εἶχε κατάλληλη ἐκμετάλλευση γι' αὐτό καί ἡ ἀπόδοσή της δέν ἦταν ἡ πρέπουσα. Ὅλα ἐκεῖνα τά χωράφια, ἀμπέλια, περιβόλια, σπίτια, ἐκκλησίες κ.λπ. πού ἀνήκαν ἀπό ἀφιέρωσεις στόν Θεολόγο καί ἀποτελοῦσαν μέ μιὰ λέξη τό «μετόχι» του στή Σίφνο, μποροῦσαν νά ἀξιοποιηθοῦν καλύτερα ἀπό τούς πατέρες τῆς Βρύσης μέ μιὰ ἄμεση ἀπό αὐτούς καλλιέργεια καί συστηματική ἐκμετάλλευσή τους, πράγμα πού ἀδυνατοῦσαν νά κάνουν οἱ μοναχοί τῆς Πάτμου μέ ἕνα μόνο ἄνθρωπο τόν οἰκονόμο πού ἔστελναν κάθε τόσο στή Σίφνο. Τά ἔσοδα πού ἀπέδιδε τό «μετόχι» τῆς Σίφνου στόν Θεολόγο αὐτὴ τὴν περίοδο, δέν ἦταν ἱκανοποιητικά. Μέσα σέ πέντε χρόνια (1638-1642) εἶχαν συγκεντρωθεῖ συνολικά 88 ρεάλια⁴². Πρότεινε λοιπόν ὁ Λογοθέτης στοὺς μοναχοὺς τοῦ Θεολόγου νά πακτώσουν (ἐνοικιάσουν) τό «μετόχι» τους στή Σίφνο στό μοναστήρι τῆς Βρυσιανῆς ἀντί 100 ρεαλίων «κάθα τρεῖς χρόνους»⁴³. Μέ τὴν

41. Βλ. κατωτέρω Κεφάλαιο 6, ἄρθρο ιε'.

42. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἀρχ. Κώδικας 1004, φ. 50^ν.

43. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἔγγραφο Νο 10, Νο 11, Νο 12.

οἰκονομικά συμφέρουσα πρότασή του ἤθελε προφανῶς νά ἀποκαταστήσει καί τίς σχέσεις του μαζί τους, ὕστερα ἀπό τὴν αὐτονόμηση τῆς Βρυσιανῆς, ἀλλά καί νά διασφαλίσει τό οἰκονομικό ὄφελος πού εἶχε ὁ Θεολόγος ἀπό τὴ μετοχιακὴ του περιουσία στή Σίφνο.

Μέ τόν οἰκονόμο λοιπόν τῆς Πάτμου «παπά κυρ ἀθανάση»⁴⁴ ἐμίλησα ὅλα τά χρειαζόμενα» τοὺς ἔγραφε στίς 3 Σεπτεμβρίου 1643 «νά μιλήση τῆς ἀγιοσύνης σας καί παρακαλῶ σας νά μετρήσετε σάν φρόνιμοι νά κάμετε ὅλα τα χρειαζόμενα... διατί θέτε μάθη ἀπό τόν ἅγιο πνευματικό παπα κυρ ἀθανάσιον τὴν γνώμιν μου καί τόν πόθον ὁποῦ ἔχω εἰς τόν μέγα θεολόγον καί μηδέ ὀλπίζω εἰσέ μετά νά φανῆτε κοντράριοι εἰς τὴν γνώμη ὁποῦ ἔχω καί ὁποῦ τρέχει διὰ καλόν καί βοήθεια πάντα τοῦ μοναστηρίου...»⁴⁵ Τί ἀκριβῶς τοῦ ἀπάντησαν δέν εἶναι γνωστό. Πρέπει ὅμως νά μὴ δέχτηκαν τὴν πρότασή του, γιατί στίς 22 Μαΐου 1644 τοὺς ξαναἔγραφε: «... ἔρχομαι νά παρακαλέσω τὴν πανοσιότη σας νά στείλετε κανέναν πατέρα νά γίνῃ τό τέλος καί ἂν δέ λάχῃ πασάζιο ἄς πιάσῃ ἕνα βαρκάκι καί ἐγὼ πληρώνω τὴν ἔξοδο καί πάλι ἂν μοῦ βολέση σέ ὀλίγες ἡμέρες θέλω ἔρθῃ καί ἀτός μου τό λοιπόν στέκω ἀκαρτερόντας καί ὅποτε ὀρίσετε ἄς κοπιᾶσει...»⁴⁶

Τελικὰ ἡ συμφωνία στό ζήτημα αὐτό ἔγινε μετὰ ἀπό δύο χρόνια ἀκριβῶς στίς 11 Μαΐου 1646. Τό σχετικὸ ἔγγραφο ὑπέγραψαν «ὁμοθυμαδόν... μιὰ βουλῆ καί γνώμη» ὅλοι οἱ πατέρες τοῦ Θεολόγου, ὁ ἐκεῖ εὐρισκόμενος πρῶην Κώου Σεραφεῖμ καί ὁ ἡγούμενος Σάββας, δίπλα στήν ὑπογραφή τοῦ ὁποῖου ἀποτυπώθηκε καί ἡ σφραγίδα τοῦ Θεολόγου. Μέ αὐτό παραχωρήθηκε στή Βρυσιανή γιά ἐκμετάλλευση «καί τό λοιπόν μετόχιον ὃ ἔχομεν ἐν τῇ αὐτῇ νήσω σύφνω, ἡγουν ἐκκλησίας, ὀνόματι σωτήραν καί ἀγίους ἀναργύρους καί ἄλλας, μετὰ τῶν σκευῶν καί ὀσπητίων καί χωραφίων καί ἀμπελίων καί περιβολίου καί ἄλλων τινῶν, καθὼς εἰσὶ γεγραμμένα ἐν τῷ ἡμετέρω πίνακι, εἰς κυβέρνησιν καί ἀνάστησιν αὐτῶν, μέ τοῦτο οἱ κατὰ καιρόν π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου, δίδειν καί παρέχειν τοῦ ἡμετέρου μοναστηρίου, ἡγουν τοῦ μεγάλου θεολόγου, κάθα τρεῖς χρόνους,

44. Πρόκειται γιά τόν ἱερομόναχο Ἀθανάσιο ἐκ Μήλου, ἀδελφὸ τῆς Μονῆς Πάτμου καί οἰκονόμο τῆς στή Σίφνο, ὁ ὁποῖος καί ἀπέθανε «ἐν τῇ νήσῳ Σίφνω» στίς 6 Ἰουλίου 1657 (Φλωρεντῆ, Βραβεῖον, 34) καί πού ὁ Β. Λογοθέτης ἐκτιμοῦσε ιδιαίτερα (βλ. καί ἔγγραφα 3 καί 4 τοῦ Παραρτήματος).

45. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἔγγραφο Νο 8.

46. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἔγγραφο Νο 8.

ριάλια εκατόν, διά πάκτος τῶν αὐτῶν πραγμάτων»⁴⁷. Συμφωνήθηκε ἀκόμη πῶς ἂν οἱ πατέρες τῆς Βρύσης δέν ἐκπλήρωναν κάποτε τίς ὑποχρεώσεις τους, ὅλα αὐτά τὰ κτήματα, ἀκόμη καί «ἡ παναγία τῆς βρύσης μετά τοῦ χωραφίου της» (μέσα στό ὁποῖο εἶχε ἤδη ἀναγε- ρθεῖ τό κτιριακό συγκρότημα τοῦ μοναστηριοῦ), «νά στρέφονται εἰς τόν μέγαν θεολόγον, ὡσάν ἴδιά του πράγματα ὁποῦ εἶναι».

Στό Ἀρχεῖο Πάτμου ὑπάρχουν δύο ἀκόμη ἀντίγραφα τῆς συμφωνίας αὐτῆς καί τὰ δύο τῆς 11 Μαΐου 1646. Ἀπό αὐτά μόνο τό ἕνα ἔχει αὐτόγραφη ὑπογραφή τοῦ Λογοθέτη ἐνῶ καί τὰ δύο δέν ὑπογράφονται ἀπό τούς πατέρες τοῦ Θεολόγου⁴⁸.

Τό ἀντίγραφο πού φέρει τήν αὐτόγραφη ὑπογραφή τοῦ Λογοθέτη εἶναι ὅμοιο μέ τό ἐνσφράγιστο πού ἔχουν ὑπογράψει οἱ πατέρες τοῦ Θεολόγου, μέ μιᾶ ἐπιπλέον διευκρίνιση, ἡ ὁποία στήν οὐσία ἀναιρεῖ τό περιεχόμενο τῆς ὅλης συμφωνίας ἀφοῦ δηλώνεται πῶς:

α) αὐτή εἶναι διαρκής, χωρίς χρονικούς περιορισμούς («ὁ σασμός πού γράφομε ἄνθε νά στέκεται παντοτινός»),

β) οὔτε οἱ πατέρες τοῦ Θεολόγου, οὔτε οἱ πατέρες τῆς Βρυσιανῆς ἔχουν τό δικαίωμα τροποποίησής της στό ἐλάχιστο,

γ) σέ περίπτωση πού οἱ πατέρες τῆς Βρυσιανῆς ἀθετοῦσαν ποτέ τίς οικονομικές ὑποχρεώσεις τους (τά 100 ρεάλια), περιέρχονται στόν Θεολόγο ὅλα τὰ πράγματα, ἀκόμη καί ἡ ἐκκλησία τῆς Βρύσης μέ ὅλα τὰ κινητά καί ἀκίνητα πού ἤθελε ἀποκτήσει, οἱ δέ πατέρες τοῦ Θεολόγου ἐγκαθιστοῦν ἀντιπροσώπους τους στή Σίφνο γιά τή διοίκησή τους καί

δ) ἂν οἱ πατέρες τοῦ Θεολόγου ἀποφάσιζαν ποτέ νά διαλύσουν τή συμφωνία, ἐπανερχόνταν στήν ἐξουσία τους ὅλα τὰ κινητά καί ἀκίνητα τοῦ ὑπόλοιπου «μετοχίου» τους στή Σίφνο, ὅπως περιγράφονταν στόν σχετικό πίνακα τῆς συμφωνίας, ὄχι ὅμως καί ἡ Παναγία τῆς Βρύσης καί ἡ γύρω ἔκτασή της, ἔναντι τῶν ὁποίων θά τούς χρεωστοῦσαν 100 ρεάλια⁴⁹.

Ἴδιο περιεχόμενο ἔχει καί τό δεύτερο ἀντίγραφο πού δέν φέρει ἰδιόγραφη τήν ὑπογραφή τοῦ Λογοθέτη⁵⁰. Ἄς σημειωθεῖ, τέλος, πῶς καί τὰ τρία κείμενα εἶναι τοῦ ἴδιου γραφέα.

47. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο No 10, No 11, No 12.

48. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο No 10, No 11, No 12.

49. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο No 11.

50. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο No 12.

Ἀπό τίς ἀνωτέρω προσθήκες διαπιστώνεται καθαρά ἡ πρόθεση τοῦ Σιφνιοῦ μεγαλεμπόρου νά μή θιγεῖ οικονομικά ὁ Θεολόγος Πάτμου, ἀλλά καί ἡ βαθύτατη ἐπιθυμία του νά μείνει ἡ Βρυσια- νή ἀνεξάρτητο καί αὐτεξούσιο μοναστήρι, ὅπως καί τελικά ἔμεινε στούς αἰῶνες πού ἀκολούθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΡΥΣΙΑΝΗΣ

Ἀπό τὰ ὅσα ἐξιστορήσαμε ἤδη φαίνεται πῶς ἡ Βρυσιανή εἶχε σημαντικά ἔξοδα λειτουργίας της. Δηλαδή α) ἐτήσια φορολογική ὑποχρέωση πρὸς τό πατριαρχεῖο ὡς σταυροπήγιο, β) καταβολή ἐνοικίων κάθε τρία χρόνια στόν Θεολόγο Πάτμου γιά τὰ κτήμα- τα τοῦ μετοχίου του στή Σίφνο, γ) ἐτήσια φορολογία (χαράτσι) πρὸς τήν Ὑψηλή Πύλη, ἀλλά καί παράλληλη πρὸς τή Βενετία, ὅσο αὐτή, λόγω τῶν ἐνετοτουρκικῶν πολέμων (1644-1669, 1684-1699) δέσποζε καί στίς Κυκλάδες καί δ) ἔξοδα καλλιέργειας καί συντηρήσεως τῆς κτηματικῆς περιουσίας, ἀλλά καί διαβιώσεως τῶν μοναχῶν της.

Τό ὕψος τοῦ «ἐτήσιου» πού πλήρωνε στό Πατριαρχεῖο δέν εἶναι γνωστό. Ἔχουμε ὅμως εἰδήσεις, διαδοχικές μέχρι τό 1700 (μέσα στά πρῶτα δηλαδή πενήντα χρόνια λειτουργίας της) ἐπισκέψεων πατριαρχικῶν ἐξάρχων γιά τήν εἰσπραξη τοῦ φόρου αὐτοῦ⁵¹. Τό τούρκικο χαράτσι καί ἡ βενετική φορολογία εἶχαν ὕψος πού ἐρ- ρύθμιζαν κατά βούληση οἱ κρατοῦντες. Καί ἔχουμε παράδειγμα τό ὑπέρογκο ποσό τῶν 150 γροσίων «τό βενετικό χαράτζι» πού «ἐπέρριψεν ὁ ὑψηλότατος γενεράλες» τό 1686 στή Βρυσιανή, γιά τό ὁποῖο οἱ πατέρες της ἔστειλαν γράμμα στόν Πάπα νά μεσιτέψει γιά τή διαγραφή του⁵².

Ἀναφορικά μέ τήν ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεών της ἀπό τὰ ἐνοίκια πρὸς τόν Θεολόγο Πάτμου, ἔχουμε τίς ἐπόμενες εἰδήσεις:

51. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσιανή, 157 κ.ἑξ.

52. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ἐνα Γράμμα τῆς Βρύσης στόν Πάπα τῆς Ρώμης, στά «Σιφναϊκά Νέα», Φεβρ. 1971, ἀναδημοσιευμένο στό Παράρτημα ὡς ἔγγραφο No 15.

α) τήν 1 Ὀκτωβρίου 1657 (καί ὄχι 1651, ὅπως ἐσφαλμένα ἐδιάβασε ἀπό τόν Α' Κώδικα ὁ ἀντιγραφέας του) ὁ ἡγούμενος τῆς Βρύσης Ἰωνᾶς Ἀποστόλης ἐπλήρωσε στόν ἀπεσταλμένο τῆς Πάτμου, προηγούμενο Ἰωσήφ Φραδέλο, τά ἐνοίκια τεσσάρων τριετιῶν (1646-1658), δηλαδή 400 ρεάλια καί ἄλλα 100 ρεάλια προπληρωμή μιᾶς ἀκόμη τριετίας καί ἐξόφλησε ὑποχρεώσεις μέχρι τόν Μάιο τοῦ 1661.

Σχετική πράξη καταστρώθηκε στόν Α' Κώδικα τῆς Βρύσης ἀπό τόν Παῦλο Ἀναγνώστη τοῦ Σερμαρτῆ⁵³ καί ἔγινε ἀντίγραφο πού δόθηκε στόν Ἰωσήφ Φραδέλο ἀπό τόν πρωτονοτάριο τῆς κοινότητος Σίφνου διάκο Σερμαρτῆ⁵⁴. Ἡ πληροφορία αὐτή, ὅτι δηλαδή στά 1657 ἡ Βρυσιανή ἐπλήρωσε μαζεμένα 500 ρεάλια γιά ὑποχρεώσεις μιᾶς δεκαπενταετίας, δηλώνει πώς ἤδη εἶχε ἀποκτήσει σημαντική οἰκονομική ἐπιφάνεια.

β) Τήν ἴδια ἡμέρα (1 Ὀκτωβρίου 1657) ὁ Ἰωσήφ Φραδέλος καί ὁ ἡγούμενος Ἰωνᾶς Ἀποστόλης ἔκλεισαν συμφωνία γιά κάποιον ζήτημα, ἄγνωστο ποιό, πού ἀπασχολοῦσε τά δύο μοναστήρια ἀπό τήν κληρονομιά τοῦ παπά κυρ Ἀθανασίου Καζανόβη⁵⁵.

γ) Τό ἐνοίκιο τῆς τριετίας 1661-1664 πληρώθηκε στόν Θεολόγο τό 1664, 23 Αὐγούστου⁵⁶.

δ) Στόν ἀρχεῖο κώδικα 1015 (φ. 52^ν) τοῦ Θεολόγου Πάτμου ἀναγράφεται: «1755 σεπτεμβρίου ἐπῆγεν ὁ διάκος ἀθανάσιος εἰς τά νησιά κ(αί) ἐκεῖ ἀπέθανε εἰς τήν πάρον κ(αί) ἦλθε τό καιῖκι κ(αί) μᾶς ἔφερεν ὁ καρaboκύρης γρ(ό)σ(ια) 173-20, ἀπό τά ὅποια εἶναι τῆς Πάρου καθὼς μᾶς ἔγραφαν γρ(ό)σ(ια) 30 κ(αί) ἀπό τήν σύφουνο γρ(ό)σ(ια) 20. Τά λοιπά δέν ἤξεύρομεν πόσα ἐπῆρε ἀπό κάθε νησί, εἰς τήν ἀξία κ(αί) ἀμοργό δέν ἐπῆγε κ(αί) ἔμειναν αὐτά»⁵⁷.

ε) Ἄλλες βεβαιωμένες πληροφορίες γιά τήν καταβολή τῶν ἐνοικίων αὐτῶν δέν ἔχομε. Ὅπως ὅμως προκύπτει ἀπό τήν ἀνωτέρω ἀναγραφή τοῦ ἀρχεῖο κώδικα Πάτμου, τό μοναστήρι τοῦ Θεολόγου πληρώνονταν ἀπό τή «σύφουνο», δηλαδή τή Βρυσιανή, καί ἐπί ἕναν αἰῶνα μετά τήν εἴδηση τοῦ 1664, πράγμα πού σημαίνει

53. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο Νο 13.

54. Ὁ διάκονος Σερμαρτῆς διετέλεσε κατζιλιέρης Σίφνου ἀπό 1657-1678. (Γιά τοὺς κατζιλιέρηδες Σίφνου ἔχομε δημοσιεύσει ἄλλη μελέτη).

55. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσιανή, 35. Ἴσως πρόκειται γιά τόν ἱερομόναχο Ἀθανάσιο ἐκ Μήλου τοῦ Κεφαλαίου 4, σημ. 4.

56. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσιανή, 35.

57. Φλωρεντῆ, Βραβεῖον, 63, ὑποσ. 4.

πὺς ἡ Βρυσιανή δέν ἔπαψε νά ἐκπληρώνει τίς σχετικές ὑποχρεώσεις της ὄλο αὐτό τό διάστημα. Μεταγενέστερη εἴδηση ἐπιβεβαιώνει τήν ἄποψη αὐτή. Πρόκειται γιά ἔγγραφο τῆς 11 Ἰουνίου 1813 τῶν δημογερόντων Σίφνου πρὸς τόν ἡγούμενο Πάτμου Ἰάκωβο στό ὁποῖο ἀναφέρεται: «... προτρέπετε ἡμᾶς, ἵνα συμβουλευσωμεν τοὺς πατέρας, τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ τῆς βρύσης, ὅπως ἀποδώσιν τῷ αὐτόθεν ἐξαποστελλομένῳ σοφολογιωτάτῳ Διδασκάλῳ κυρ Μισαήλ⁵⁸ συναδελφῶ τοῦ ἱεροῦ μονοστηρίου ὑμῶν, τά πρό ἐτῶν διδόμενα χάριν πάκτου κατ' ἔτος δέκα γρόσια ἀπό τό μοναστήριον τῆς βρύσης πρὸς τό ὑμέτερον μοναστήριον...»⁵⁹

Δηλαδή ὄχι κάθε τρία χρόνια, ὅπως εἶχε συμφωνηθεῖ μέ τόν Βασ. Λογοθέτη, ἀλλά κάθε χρόνο ἐπλήρωνε ἡ Βρύση 10 γρόσια γιά ἐνοίκιο τῶν κτημάτων τοῦ Θεολόγου, κατὰ μεταγενέστερη προφανῶς συμφωνία. Καί τά ἔδινε μέχρι καί μερικά χρόνια πρὶν τό 1813 καί μάλιστα μέχρι τό 1798. Αὐτό τόν χρόνο ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε', ἀνανεώνοντας τά σταυροπηγιακά προνόμια τῆς Βρυσιανῆς μέ σχετικό σιγγίλιο ὄριζε, μεταξύ ἄλλων, «λόγω ὑποταγῆς ἀποδιδῶ καθ' ἕκαστον ἔτος ἀπαραιτήτως γρόσια πεντήκοντα μηδ' ὄλως εἰς τό ἐν πάτμῳ μοναστήριον, ἀλλ' εἰς μόνην τήν μεγάλην ἐκκλησίαν καί λαμβάνειν ἐξοφλητικὴν ἀπόδειξιν κατὰ τό ὕφος τῶν ἐπαρχιῶν»⁶⁰. Ἡ ἀμφιβολία πού ὑπῆρξε ἀναφορικά μέ τή φράση «μηδ' ὄλως εἰς τό ἐν πάτμῳ μοναστήριον κ.λπ.», ὅτι δηλαδή οἱ πατέρες τῆς Βρυσιανῆς «ἢ ἕτερός τις διά λόγους εὐνοήτους ἀπέξεσαν»⁶¹ τά σημειούμενα πράγματι στό πατριαρχικό σιγγίλιο μέ πρόθεση παραποίησης του, δέν ἔχει πλέον βάση. Ἡ διόρθωση πρέπει νά ἔγινε ἀπό τόν γραφέα τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος, ὅταν οἱ πατέρες τῆς Βρυσιανῆς πρότειναν ἢ συμφώνησαν νά πληρώνουν αὐξημένο «ἐτήσιο» 50 γροσίων στό πατριαρχεῖο, προκειμένου προφανῶς νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τίς ὅποιεσδήποτε ἐξαρτήσεις ἀπό τόν Θεολόγο Πάτμου. Αὐτά τά 50 γρόσια ἐπλήρωνε ἡ Βρυσιανή στό πατριαρχεῖο ἐπί τρία χρόνια, μολοντί ὡς ἐτήσια φορολογία τήν

58. Πρόκειται γιά τόν περίφημο διδάσκαλο Μισαήλ Μαργαρίτη πού δίδαξε στή διάσημη Σχολή τοῦ Παναγίου Τάφου Σίφνου ἀπό 1781-1792. Βλ. Ι. Σακελλίωνος. Ἐγγραφα εἰς τήν Ἑλλην. Σχολήν τῆς Σίφνου ἀναφερόμενα, «Δ.Ι.Ε.Ε.», Β' 1885 321-322. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη. Τά Γράμματα στό Νησί τῆς Σίφνου, Πειραιεύς 1962 σέ ἀνάτυπο ἀπό τήν ἔφημερ. «Κυκλαδικόν Φῶς».

59. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο Νο 14.

60. Φ. Βιτάλη, Σιγγίλιον, 233.

61. Φ. Βιτάλη, Σιγγίλιον, 230.

έβάρυνε πολύ, μέχρι πού ο πατριάρχης Καλλίνικος με έγγραφο της 23 Δεκεμβρίου 1802 απάλλαξε τή Βρυσιανή και τό άλλο άντρικό μοναστήρι της Σίφνου, τόν Προφήτη Ήλία, από τήν καταβολή έτησίων γιατί πληροφορήθηκε ότι «είσιν έν άκρα δυστυχία και άπορία και ούκ έξαρκοῦσιν όλως ν' αποδίδωσιν κατ' έτος τά διορισθέντα πρό καιροῦ έκκλησιαστικῶς τε και κοινῶς έτήσια, τό έν πενήντα γρόσια και τό έτερον είκοσιπέντε...»⁶² Μάλιστα ή Βρυσιανή, προκειμένου νά αντιμετώπισει φορολογίες κ.λπ. έξοδά της είχε αναγκασθεί νά συνάψει δάνειο από «τόν σιόρ νικολάκην παλαιόν, γρόσια έπτακόσια τεσσαράκοντα δύο...»⁶³ πού έξοφλήθηκε στά 1803 με φροντίδες τοῦ ήγουμένου Ίωαννίκιου αρχιδιακόνου. Είχε όμως επιτύχει τήν απόλυτη άνεξαρτησία της από τό μοναστήρι τοῦ Θεολόγου Πάτμου.

Από τήν όλη έξιστόρηση τών οικονομικῶν της Βρυσιανής φαίνεται πώς τά πρώτα χρόνια της λειτουργίας της με τήν προστασία τοῦ Βασίλη Λογοθέτη, τήν καλή διαχείριση της περιουσίας της και τών κτημάτων τοῦ μετοχίου της Πάτμου πού νοίκιαζε, είχε ικανοποιητική εύρωστία, τέτοια πού νά τή διατηρήσει σέ άκμαιοτητα μέσα στους αιώνες πού ακολουθήσαν. Άλλωστε, όπως φαίνεται και στους Κώδικες Α' και Β' από τίς καταγραφές αφιερώσεων διαφόρων κτημάτων ή περιουσία της αύξήθηκε σημαντικά, συνεπώς και τά έξοδά της. Σ' αυτό συνετέλεσε βέβαια και ή μεγάλη αϊγλή πού άπόκτησε τό μοναστήρι από ήγουμένους με χρηστή διοίκηση και συμπάθειες στον λαό, όπως ήταν ο Νεκτάριος, μετά επίσκοπος Πάφου, «έν παντοίαις άρεταις κεκοσμημένος και έν ασκήσει υπέρ τά νε' (55) έτη εύδοκιμήσαντα έν πάση εύλαβεία και σεμνότητι...»⁶⁴ ή ο ήγούμενος Ίωνας Άποστόλης, ο όποιος ήταν και εμπειρικός γιατρός ξακουστός σέ όλα τά νησιά⁶⁵.

62. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσιανή, 160.

63. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσιανή, 77.

64. Έθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος. Χειρόγραφο Νο 411 «έκ τών συμμείκτων τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ίεροσολύμων Χρυσάνθου», όπου πράξη της 28.12.1676 εκλογής τοῦ μητροπολίτου Πάφου Νεκταρίου.

65. Θεοδος. Σπεράντσα. Ή Παναγία ή Χρυσοπηγή της Σίφνου. Άθήνα 1949, 47.

ΤΟ «ΤΥΠΙΚΟ» Ή ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Στόν Κώδικα Α' τοῦ μοναστηριοῦ (φύλλα 1α-2α) ο ιδρυτής του Βασίλειος Λογοθέτης κατέστρωσε τό κτητορικό «τυπικό», δηλαδή τόν κανονισμό της λειτουργίας του. Τό κείμενο τοῦ «τυπικοῦ» αὐτοῦ είναι γνωστό από αντίγραφο τοῦ Κώδικα πού είχε τήν πρόνοια νά κάνει ο πρωτοπρεσβύτερος αείμν. παπά Ίωάννης Ράμφος πρίν 85 χρόνια (τό 1936) σέ μιá επίσκεψή του στη Σίφνο⁶⁶.

Ός χρονολογία καταστρώσεως του φέρεται ή κ' Μαΐου αχιδ' (20 Μαΐου 1654), δηλαδή μιá όλόκληρη δεκαετία μετά τήν ανακήρυξη της Βρυσιανής σέ σταυροπήγιο. Τό γεγονός αὐτό αποτελεί βέβαια ένα πρόβλημα. Γιατί είναι τουλάχιστον παράξενο πώς, ο Λογοθέτης πού επί χρόνια προσπαθοῦσε νά πείσει τούς πατέρες της Πάτμου νά δεχτοῦν μιá μορφή αὐτονομίας τοῦ μοναστηριοῦ, αφού επέτυχε τήν αὐτεξουσιοτήτά του διά τοῦ Πατριαρχείου στά 1643 και 1644, δέν έσπευσε άμέσως τότε νά συντάξει τόν έσωτερικό διοργανισμό του και άφισε νά περάσουν δέκα όλόκληρα χρόνια για νά τό επιχειρήσει. Τό πρόβλημα δέν έχει λύση από ιστορικές πηγές. Συνεπώς οποιαδήποτε προσπάθεια έξήγησής του δέν μπορεί νά έχει αὐθεντικότητα. Θεωροῦμε πώς τό ίδιο τό κείμενο τοῦ «τυπικοῦ» δέν επιτρέπει νά γίνει άμφισβήτηση της χρονολογίας συντάξεώς του, από έκφραστικά του σημεία, παρά τήν άπορία πού υπάρχει και σημειώσαμε άνωτέρω.

Τό «τυπικό» αὐτό περιλαμβάνει μιá μικρή εισαγωγή (πού προφανώς δέν έγινε δυνατό νά αντιγραφεί από τό πρωτότυπο τοῦ Κώδικα όλόκληρη) και δεκαεννέα άρθρα. Στην εισαγωγή γίνεται αναφορά στον σκοπό με τόν όποιο όδηγήθηκε ο ιδρυτής για νά πραγματοποιήσει τό έργο του («... με σκοπόν καλόν και θεϊκόν έρωτα και διά μνημόσυνον πάντων τών όρθοδόξων χριστιανῶν και διά τина βοήθειαν της πατρίδος...») και στά άρθρα άποτυπώνονται οί κανόνες λειτουργίας τοῦ μοναστηριοῦ.

Τό κείμενο:

«Έπειδή με σκοπόν καλόν και θεϊκόν έρωτα και διά μνημόσυνον πάντων τών όρθοδόξων χριστιανῶν και διά τина

66. Πρωτοπρ. Ίωάννου Σπ. Ράμφου. Τό Κτητορικόν Τυπικόν της Ίερας Μονής της Βρύσεως, στη «Σιφναϊκή Φωνή» Ίανουαριου. 1968.

βοήθειαν τῆς πατρίδος ὠκοδόμησα τό μοναστήριον ἐτοῦτο τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης· καί καθώς ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπί τάς πηγάς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ καί ἐμένα ἡ ψυχή μου τοῦ ταπεινοῦ Βασίλη Λογοθέτου νά εἶναι κυβερνισμένον εἰς τά ἀρμόδια ὁποῦ χρειάζονται, διά ἐπίσκεψιν καί κυβέρνησιν τοῦ ἄνωθι μοναστηρίου, διά τοῦτο λοιπόν ἔκαμα ἓνα λίμπρον⁶⁷ ὀνομαζόμενον μαρέγολα⁶⁸ εἰς τό ὁποῖον θέλουν γραφεῖ τά ὄρδινε⁶⁹ ὁποῦ ἐγώ κάμνω τά ὁποῖα θέλω καί οἱ πατέρες οἱ κατά καιρούς νά ὀσερβάρουν⁷⁰ καί νά τά φυλάγουν εἰς τό τυπικόν καί ὁποῖος ἤθελεν ἐμποδίσει...

†

Εἰς τό ὄνομα τοῦ πατρὸς καί τοῦ υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμήν.

Ἐν μηνί μαῖω κ κατά τό ἀχνῶ ἔτος τό σωτήριοιον

α^ο: Πρῶτον θέλω οἱ πατέρες νά διάγωνται ἐν ἐναρέτω πολιτεία καί νά εἶναι ἀναμέσον αὐτῶν ἀγάπη κατά Θεόν· κεφάλαιον γάρ τῆς ἀρετῆς ἦν ἡ ἀγάπη· καθάπερ τό μαρτυρεῖ τό ἴδιον στόμα τοῦ ἀφέντη μας τοῦ Χριστοῦ.

β^ο: Στοχαζόμενος πῶς τό κοινόβιον νά εἶναι εὐάρεστον τῷ κυρίῳ, καθώς ἐκεῖνος ὁ πάνσοφος καί θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος τό παραγγέλλει καί πλεῖστοι ἅγιοι καθώς μαρτυρεῖ ἡ ἀγία μας ἐκκλησία· ἔτσι θέλω καί ἐγώ πάντοτε τό μοναστηράκι ἐτοῦτο νά πορεύεται κοινόβιον.

γ^ο: Θέλω νά κάμουνσιν ἡγούμενον ἀπομέσο τοῦ μοναστηρίου, πατέρα μέ βούλησι καί θέλησι... καί ὅταν (ἔλθῃ) τό θέλημα τοῦ Χριστοῦ καί περάσω εἰς τήν καλλιότερον ζωήν, τότες νά εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει εὐρίσκεται ἀπό τό μέρος τῆς καί νά εἶναι πάντοτε δύο γέροντες τοῦ κονόμου διά νά στοχαζόνται τά ἰντερέσε⁷¹ τοῦ μοναστηρίου, καί νά μή κἀνη ὁ ἡγούμενος τίβοτις χωρίς τό θέλημά τῆς καθὼς εἶναι ἡ τάξις τοῦ κοινοβίου».

67. Ἴταλ. libro = βιβλίον.

68. Παράφρ. τοῦ ἱταλ. regolare = κανονίζω, ρυθμίζω καί ἐδῶ κανονισμός.

69. Ἴταλ. ordine = διάταξη, διαταγή, παραγγελία.

70. Ἴταλ. osservare = τηρῶ, σέβομαι.

71. Ἴταλ. interesse = τό συμφέρον.

Σύμφωνα μέ τά ὅσα διαλαμβάνονται στό ἄρθρο αὐτό, ἡγούμενος ἐκλέγεται μοναχός ἀπό τοὺς πατέρες τῆς Βρυσιανῆς («ἀπομέσο τοῦ μοναστηρίου»). Τό σημεῖο ὅμως πού προξενεῖ ἐντύπωση εἶναι ἡ παράγραφος «καί ὅταν (ἔλθῃ) τό θέλημα τοῦ Χριστοῦ καί περάσω εἰς τήν καλλιότερον ζωήν, τότες νά εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει εὐρίσκεται ἀπό τό μέρος τῆς», πράγμα πού σημαίνει πῶς, τοῦλάχιστο κατά τή σύνταξη τοῦ «τυπικοῦ» στά 1654 τῆ διοίκηση τοῦ μοναστηριοῦ ἀσχοῦσε ὁ ἴδιος ὁ Λογοθέτης. Κι αὐτό θά κρατοῦσε μέχρι τοῦ θανάτου του, μετά τόν ὁποῖο οἱ πατέρες θά διάλεγαν τόν ἡγούμενο.

Εἶναι γνωστό πῶς ὁ Λογοθέτης ἀπεβίωσε στά 1659. Μέχρι τότε δηλαδή, σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ, ὑποθέτει κανεῖς πῶς δέν εἶχε ἀκόμη ἐκλεγεῖ ἢ δέν ἔπρεπε νά ἐκλεγεῖ ἡγούμενος. Εἶναι ὅμως γνωστό πῶς ἤδη ἀπό τό 1656 ἡγούμενος ἦταν ὁ Ἰωάννης Ἀποστόλης⁷². Συνεπῶς ἡ διάταξη αὐτῆς τῆς παραγράφου δέν ἔχει βασιικά νόημα, οὔτε εἶναι εὐκόλη ἢ ἐξήγησή τῆς.

Στό ἴδιο ἄρθρο ὁ ἰδρυτής καθιερώνει «καθὼς εἶναι ἡ τάξις τοῦ κοινοβίου» τό ὄργανο οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ μοναστηριοῦ πού ἀποτελεῖται ἀπό τρία μέλη, δηλαδή ἀπό δύο ἐκλεγόμενους γιά τόν σκοπό αὐτό μοναχούς καί τόν ἡγούμενο, ὁ ὁποῖος, ἂν δέν εἶναι σύμφωνος γνώμης καί τά δύο ἄλλα μέλη, δέν μπορεῖ νά ἐπιχειρήσει καμία οἰκονομική πράξη.

«δ^ο: Θέλω καί τάς ἀκολουθίας τως νά τάς περνοῦσι καθὼς ἕως τώρα τάς περνοῦσι καί νά μήν τάς ἀμελήσουν, μάλιστα νά τάς αὐξάνουν.

ε^ο: Θέλω τό μνημόσυνον ὁποῦ ἐκαταστήσαμεν νά γίνεται πᾶσα Παρασκευήν εἰς τό μνημόρι μέ τό κόλυβο. καί ἡ λειτουργία πᾶσα σάββατον. ἔτσι νά κοντινονάρη⁷³ νά γίνεται ἀεννάως».

Τό κείμενο τῶν δύο προηγουμένων ἄρθρων ἐπιβεβαιώνει πῶς ἡ ἔναρξη λειτουργίας τῆς Βρυσιανῆς ἔγινε παλαιότερα ἀπό τό 1654. Τοῦτο δηλώνεται μέ τίς παραγράφους «καθὼς ἕως τώρα τάς περνοῦσι» καί «ὅπου ἐκαταστήσαμεν» πού φανερώνουν παρελθόν. Εἶναι ὅμως παράλληλα καί ἀπόδειξη καταστρώσεως τοῦ «τυπικοῦ» σέ χρόνο μεταγενέστερο τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τοῦ μοναστηριοῦ.

72. Σίμου Μιλτ. Συμειωνίδη, Βρυσιανή, 60 καί κατωτ. κεφάλαιο 7ο, 2.

73. Παράφρ. τοῦ ἱταλ. continuare = συνεχίζω, ἐξακολουθῶ.

«στ^{ον}: Θέλω νά μήν ἐμπένουσιν εἰς τό μοναστήρι γυναῖκες. Πάρεξ καί τύχη καμία ἀναγκαία μεγάλη χρεία. καί τότες μέ θέλημα τῶν γερόντων καί πάσης τῆς συνάξεως».

Μέ τή διάταξη αὐτή ὁ Λογοθέτης θέλει νά προστατέψει τήν ἠθική τάξη τῆς Βρυσσιανῆς. Ἀπό τό κείμενό της συνάγεται ἀκόμη ὅτι, ἀνάμεσα στούς μοναχοῦς, ὑπάρχουν καί οἱ «γέροντες», δηλαδή ἐκεῖνοι οἱ πατέρες πού ἔχουν κάποιες ἰδιαιτέρως ἐξουσίες, διοικητικές καί πνευματικές καί ἀποτελοῦν, μαζί μέ τόν ἡγούμενο, τό ἡγουμενοσυμβούλιο.

«ζ^{ον}: Θέλω καί τινάς ἀπό τούς πατέρας, ἔτσι ἀπό μικρόν ἕως μέγαλον νά μήν ἔχη φιλίες εἰς κανένα κοσμικόν ὀσπήτι νά παγένη. μήτε συντεκνίαις νά κάνουν. μήτε εἰς τά μοναστήρια τά γυναίκια νά ἐμπένουν».

Ὁ Λογοθέτης εἶχε πρόσφατο παράδειγμα καί κακή πείρα γύρω ἀπό τά ἠθικά ζητήματα κληρικοῦ. Γιά τόν λόγο αὐτό ἀπαγορεύει αὐστηρά τή δημιουργία σχέσεων τῶν μοναχῶν μέ λαϊκοῦς ἢ μέ τίς μοναχές τῶν γυναικείων μοναστηριῶν τῆς Σίφνου, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἢ Φυτεῖα καί τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἢ Μονκοῦ. Σκανδαλοποιός ὑπῆρξε ὁ καθολικός βικάριος Ἀθηνῶν Φραντσέσκο Μικελούτσι, ὁ ὁποῖος μέ τό πρόσχημα θαλάσσιων κινδύνων παρέμενε προσωρινά στή Σίφνο ἀπό τό 1648 κάνοντας τόν γραφέα τοῦ Βασίλη Λογοθέτη καί ἄλλων ἐμπόρων, κρατώντας τούς λογαριασμούς τους ἢ διεκπεραιώνοντας διάφορες ἐμπορικές ἀποστολές. Ἡ «προσωρινή» παραμονή του στή Σίφνο κράτησε δεκατέσσερα τοῦλάχιστον χρόνια, ἀφοῦ ἔχουμε ὑπόψη καί γράμμα του τοῦ 1662 ἔτους⁷⁴. Στό διάστημα αὐτό δημιούργησε ἐρωτικές σχέσεις μέ δύο μοναχές τοῦ Θεολόγου Μονκοῦ, γεγονός γιά τό ὁποῖο ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Ἀθανάσιος ἐνήργησε ἀνακρίσεις καί γίνεται νύξη γιά σχέσεις καί μέ ἕνα νεαρό Σίφνιο γιά τόν ὁποῖο ξόδευε χρήματα νά τόν ντύνει στά μεταξωτά καί νά γλεντοκοπάει μαζί του. Ὅταν ξέσπασε τό σκάνδαλο, ὁ Λογοθέτης τόν προστάτεψε στό σπίτι του ἀπό τίς κακές προθέσεις τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐναντίον του, ἀλλά καί ἔκανε προσπάθειες γιά νά τόν νοθετήσει. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ Μικελούτσι αὐτός παρέμεινε στή Σίφνο καί μετά τόν θάνατο τοῦ Λογοθέτη, ἀλλά καί τοῦ ἀνεψιοῦ καί διαδόχου τοῦ τελευταίου Πετράκη Ρόζα, ἀφοῦ στά 1662/3 ὁ καθολικός αὐτός παπᾶς μέ γράμμα

74. P.F.S./SOCC. 276, f. 342^R.

του τῆς 20 Φεβρουαρίου πρὸς τήν Ἁγία Προπαγάνδα γνωστοποίησε τόν θάνατο τοῦ Ρόζα.

«η^{ον}: Θέλω καί νά μήν ἡμπορή τινάς ἀπό τούς εὑρισκομένους τοῦ μοναστηρίου νά πηγένη πούβετις χωρίς τό θέλημα τοῦ προεστοῦ. καί ἄ δέν λάχη ὁ προεστός καί τύχη τίβοτις σερβίτζιον χρειαζόμενον, νά πέρνη θέλημα ἀπό τῶν γερόντων».

Ὁ ἡγούμενος καί οἱ γέροντες καθίστανται οἱ ὑπεύθυνοι γιά τίς ἐξόδους τῶν μοναχῶν ἀπό τό μοναστήρι. Οἱ ἐξερχόμενοι χωρίς τήν ἄδειά τους θεωροῦνται παραβάτες τοῦ «τυπικοῦ» καί ἔχουν συνέπειες.

«θ^{ον}: Νά μήν ἀπομεινῆ ποτέ τό μοναστήριον ἄψαλτον. μήτε τήν Κυριακήν ἢ ἄλλην ἑορτήν ἢ παραμικρότερη ὁποῦ τύχη νά μήν ἀφήσουν ἀλειτούργητα.

ι^{ον}: Νά μήν ἔχουν παιδιά ὁποῦ νά εἶναι διά σκάνδαλον».

Ἡ ἐγκαταβίωση στό μοναστήρι νεαρῶν ἀγοριῶν ἀπαγορεύεται γιά τήν ἀποφυγή σκανδάλων ἠθικῆς τάξεως. Ὁ Λογοθέτης μέ τίς αὐστηρές αὐτές διατάξεις θέλει νά κατοχυρώσει τήν ἠθική ὑπόσταση τῆς Βρυσσιανῆς ἀκριβῶς γιατί τήν ἐδημιούργησε νά διαδραματίσει ρόλο ὑψηλό καί σπουδαῖο. Ὅποιαδήποτε μείωση τοῦ γοήτρου της συντελεῖ στήν ἀπομάκρυνση τοῦ μεγάλου σκοποῦ πού εἶναι ἡ ἠθική συντήρηση τοῦ χειμαζόμενου ὀρθόδοξου λαοῦ. Καί τό ἐπόμενο ἄρθρο, πού ἀναφέρεται σέ τυχόν διαφορές καί ἀντιγνωμίες τῶν μοναχῶν, αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἔννοια ἔχει. Μ' αὐτό δέν ἐπιτρέπεται ἡ προσφυγή σέ τρίτους γιά τήν ἐπίλυση διαφορῶν. Μόνο ὅταν δέν «ἡμποροῦν νά τό διορθώσουν» μόνοι τους, τότε καί πάλι νά «κάμουν τό καλλιότερον ὁποῦ νά τῶς φαίνεται».

«ια^{ον}: Νά μήν ἀποβγαίνουν τινά τοῦ μοναστηρίου διά παραμικρόν πτέσιμον στοχαζόμενοι πρῶτα ἂν ἡμποροῦν νά τό διορθώσουν. ἀλέως καί δέν ἡμποροῦν τότες ἄς κάμουν τό καλλιότερον ὁποῦ νά τῶς φαίνεται.

ιβ^{ον}: Εἰς τήν Τράπεζάν τως νά στέκωνται μέ σιωπήν καί φόβον Θεοῦ. καί οὐχί μέ ἀργολογίαν καί φιλονεικίαν. καί ὅταν ἔχωσι τόν μόδον⁷⁵ νά βάνουν εἰς τήν Τράπεζαν ἀνάγνωσιν».

Τά ἄρθρα πού ἀκολουθοῦν ἀναφέρονται στήν κατασφάλιση τῶν περιουσιακῶν στοιχείων καί στήν οἰκονομική διαχείριση τοῦ μοναστηριοῦ.

75. Ἴταλ. modo = τρόπος.

«ιγ^{ον}: θέλω και εις τό παρόν λίμπρον, λεγόμενον μαρέγολα, νά γραφοῦν ὄλα τά σκεύη και ιερά και χαρτία και ὅτι ἄλλο εἶναι τῆς ἐκκλησίας.

ιδ^{ον}: ἀκόμη και ροῦχα, πεύκια⁷⁶, παπλώματα στρομάτζα, μαχέρια πυρουνοκούταλα και αὐτά νά εἶναι εις φύλαξιν, ὅταν κάνουν χρείαν νά τά ἐπιχειρίζονται και νά εἶναι κονσερβάδα⁷⁷, νά ἔχη τήν φροντίδα κάθε φοράν ὅπου θέλει ἀλλάσει ὁ ἡγούμενος νά τά κονσενιάρη⁷⁸ ἐκεῖνος ὅπου ἐμπαίνει, και νά κάνη ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου ρετζέβερε⁷⁹».

Στά ἀνωτέρω δύο ἄρθρα ὀρίζεται ἡ καταγραφή ὄλων τῶν κινητῶν πραγμάτων, τόσο ἐκείνων πού βρίσκονται στόν χῶρο τῆς ἐκκλησίας, ὅσο και ἐκείνων πού ἀποτελοῦν τόν λοιπό ἐξοπλισμό τοῦ μοναστηριοῦ. Τό ἐπόμενο ἄρθρο ἀναφέρεται στήν ἀκίνητη περιουσία:

«ιε^{ον}: ἀκόμη εις τό παρόν λίμπρον, νά γράφουν ὅσα χοράφια, ἀμπέλια, δένδρα ὅπου ἔχει ἕως τήν σήμερον τό μοναστήρι ἕνα και ἕνα. και ξεχώρα καθένα μέ τούς καιρούς τως και σύνορα διά νά εἶναι εις παντοτεινόν κονσερβάδα. και νά μήν ἡμπορῆ τινάς ἡγούμενος νά δώση μήτε νά λάξη. μά ἂν εἶναι τίβοτις συμφέρον τοῦ μοναστηρίου, τότες νά γίνεται μέ βούλῃσι και θέλῃσιν τῶν γερόντων και πάσης τῆς συνάξεως καθώς εἶναι ἡ τάξις τῶν κοινοβίων. ἀκόμη και ὄλα ἐκεῖνα τά πράγματα ὅπου εἶναι και εὐρίσκονται εις τήν ἀντίπαρον κινητά και ἀκίνητα ἀγωραῖς τε και ψυχικά⁸⁰ ἀμπέλια, χωράφια και ὀσπήτια και κάθε ἄλλον. ὁμοίως και ἐκεῖνο τό ἀμπέλι ὅπου εὐρίσκεται και εἶναι εις τά ἐπισκοπιανά εις τήν Πάρον, τό ὅποῖον τό ἀγώρασα φαίνεται και γράφει ἀγορᾶς ἀπό τό γιάκουμο ἀλησάφη, νά εἶναι και ἐκεῖνα ὡς ἀνωθεν ἀφιερωμένα».

Ὅλα τά ἀκίνητα πρέπει νά καταγραφοῦν μέ λεπτομέρειες στόν Κώδικα, δηλαδή μέ τή χρονολογία ἀποκτήσεώς τους και τά ὀριοθέσια γιά πλήρη ἐξασφάλιση. Δέν ἐπιτρέπεται πώληση ἢ ἀνταλλαγή τους. Μόνο σέ περίπτωση μεγαλύτερου συμφέροντος και μέ σύμφωνη γνώμη ὄλων τῶν πατέρων.

76. Πεύκια = χαλιά.

77. Ἴταλ. conservare = διατηρῶ, συντηρῶ, φυλάσσω.

78. Ἴταλ. consegnare = παραδίδω, παρακαταθέτω.

79. Ἴταλ. ricevuta = ἀπόδειξη.

80. Ψυχικά = ἀφιερώσεις γιά ψυχική σωτηρία.

Ἐκτός ἀπό τά ἀκίνητα πού βρίσκονται στή Σίφνο, θά καταγραφοῦν κατά τόν ἴδιο τρόπο και ὄλα τά εὐρισκόμενα στήν Ἀντίπαρο ἀμπέλια, χωράφια, σπίτια μέ τά διάφορα κινητά ἀντικείμενά τους. Ὅλα αὐτά προέρχονται εἴτε ἀπό ἀφιερώσεις δωρητῶν γιά σωτηρία τῆς ψυχῆς τους, ἀλλά και ἀπό ἀγορές πού ἔκανε ὁ Λογοθέτης. Γιατί και τό ἀμπέλι πού εἶχε ἀγοράσει στά Ἐπισκοπιανά τῆς Πάρου ἀπό τόν Γιάκουμο Ἀλησάφη και ὅτι εἶχε ἀγοράσει στήν Ἀντίπαρο, ἀλλά και τή Σίφνο «νά εἶναι και ἐκεῖνα ὡς ἀνωθεν ἀφιερωμένα», δηλαδή προσφορά τοῦ στό μοναστήρι.

«ιστ^{ον}: Ἀκόμη νά κάμουσιν ἄλλον λίμπρον μικρόν νά γράφουν τά βουτζιά, τζάρες, χαλκώματα, σιδερικά, πιάτα, κασέλες και ὅτι ἄλλην μακαρίαν⁸¹ εἶναι εις τό μοναστήρι.

ιζ^{ον}: ἀκόμη νά γράφουν και βόδια, ἀγελάδια, κτίματα, κοπάδια. και τοῦτα ὄλα νά δίνουν περκοσένια⁸².

ιη^{ον}: Θέλω και ὁ ἡγούμενος νά φροντίζη και νά ἐννοιάζεται εις τά χρειάζόμενα τῶν ἀδελφῶν, και τά πρὸς χρείαν τροφῆς ὅσα χρειάζονται.

ιθ^{ον}: Νά κρατῆ ὁ ἡγούμενος λίμπρον νά γράφῃ τά ὅτι σοδιάζει και ξοδιάζει νά δίδη λογαριασμόν τῆς μέσης⁸³».

Βασίλης λογοθέτις βεβεόνω τά ἄνοθε και διά πλειοβεβεο θελο βαλι κέ τυ βούλα κατοθέ

(Τ.Σ.)

† ζαχαρίας ἱερομόναχος».

Δέν εἶναι γνωστόν ἂν ἡ σφραγίδα (βούλα) πού ἀποτύπωσε ὁ Λογοθέτης «κάτοθε» τοῦ κειμένου εἶναι ἡ προσωπική του σφραγίδα ἢ αὐτή τῆς Βρυσιανῆς. Ἐν πάση περιπτώσει οὔτε σέ ἕνα ἀπό τά δεκάδες γράμματα τοῦ Λογοθέτη πού ἔχουμε ὑπόψη δέν ὑπάρχει προσωπική του σφραγίδα παρά μόνο ἡ ὑπογραφή του ἰδιόγραφη. Φαίνεται λοιπόν πώς ἡ Βρυσιανή εἶχε τή δική της σφραγίδα, αὐτήν πού δημοσιεύσαμε στήν πρώτη ἔκδοση τοῦ βιβλίου «Ἡ Κυρία Βρυσιανή»⁸⁴. Τό ἀποτύπωμα τῆς σφραγίδας εἶχαμε τότε ἀπό ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1829. Εἶναι ὁμως ἀκριβῶς ἴδιο μέ τό ἀποτύπωμα τῆς

81. Ἐννοεῖ πιθανῶς λοιπά κινητά πράγματα.

82. Ἐγγραφες ἀποδείξεις.

83. Τό ἡγουμενοσυμβούλιο.

84. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσιανή, 27.

σφραγίδας στο έγγραφο έτους 1686 του ήγουμένου πρώην Πάφου Νεκτάριου προς τον πάπα της Ρώμης⁸⁵. Δέν θά ήμαστε, νομίζουμε, μακρυά από την ιστορική αλήθεια αν δεχτούμε πώς τό αποτύπωμα αυτό είναι της αρχαίας σφραγίδας του μοναστηριού.

Ένα άλλο θέμα είναι του «ζαχαρία ιερομόναχος» που προσυπογράφει με τον Λογοθέτη τό τυπικό. Αν δέν είναι ο πρώτος ήγούμενος της Βρύσης (αν δεχτούμε πώς ο Λογοθέτης κράτησε τή διοίκησή της στά πρώτα χρόνια λειτουργίας της) πρέπει νά είναι ο άνθρωπος με τον όποιο ο ιδρυτής είχε μεγάλη συνεργασία για τά ζητήματα του μοναστηριού, ο εξέχων δηλαδή μοναχός μεταξύ των άλλων συναδέλφων του, αυτός που θά είχε καθιερωθεί από τον Λογοθέτη ως ο πρώτος ανάμεσα στους άλλους. Καί έτσι πρέπει νά ήταν γιατί ο ιδρυτής, μολονότι μεγάλος πιά στην ηλικία και ενώπιον του έρχομένου θανάτου, δέν είχε περιβληθεί τό μοναχικό σχήμα. Ο Ζαχαρίας λοιπόν αυτός είχε επιλεγεί από τον Λογοθέτη ως «προεστός» της Βρυσιανής και πρέπει νά ήταν ο άνθρωπος που του έβαλε την ιδέα της αυτοδιοικήσής της. Έπίσημες όμως μαρτυρίες δέν υπάρχουν γι' αυτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΤΩΝ ΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

1. Από τό έτος 1643, κατά τό όποιο ή Βρυσιανή πρωτοανακηρύχθηκε σταυροπήγιο, μέχρι τό 1654 που ο Βασίλης Λογοθέτης κατάστρωσε τό «τυπικό» λειτουργίας της ως αντρικού κοινοβίου, δέν έχουμε ιστορικές ειδήσεις για τό ποιοι διετέλεσαν ή ακόμη και αν διετέλεσαν ήγούμενοι της. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγουμε από τά αναγραφόμενα στο άρθρο γο' του «τυπικού», όπου ο Λογοθέτης έγραψε: «Θέλω νά κάμουσιν ήγούμενον απομέσο του μοναστηρίου, πατέρα με βούλγησι και θέλγησι... και όταν (έλθη) τό θέλημα του Χριστου και περάσω εις την καλλίωτερον ζωήν, τότες νά είναι εκείνος όπου θέλει εύρίσκεται από τό μέρος της...». Όπως έχουμε ήδη αναφέρει στο σχετικό κεφάλαιο, ή πα-

85. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ένα Γράμμα της Βρύσης στον Πάπα της Ρώμης, στα «Σιφναϊκά Νέα», Φεβρ. 1971 και στο Παράρτημα έγγραφο Νο 15.

ράγραφος αυτή δημιουργεί την έντύπωση πώς, τουλάχιστο μέχρι τον χρόνο συντάξεως του έσωτερικού διοργανισμού της, ή Βρυσιανή διοικήθηκε από τον ίδιο τον ιδρυτή της, μολονότι ο τελευταίος για τό ζήτημα έκλογής ήγουμένου από τους μοναχούς της είχε έλθει σε ρήξη με τους πατέρες του Θεολόγου Πάτμου. Αν ή σκέψη αυτή ανταποκρίνεται στα πράγματα, ο Λογοθέτης θά ακολουθήσε την τακτική αυτή για ένα διάστημα προκειμένου νά μειώσει την ένταση που είχε δημιουργηθεί από τό ζήτημα έκλογής ήγουμένου και άς είχε αποκτήσει ή Βρυσιανή αυτονομία με την ανακήρυξή της σε πατριαρχικό σταυροπήγιο.

2. Μολονότι στο «τυπικό» μετά την υπογραφή του Λογοθέτη έχει υπογράψει και ο Ζαχαρίας ιερομόναχος (ίσως ως εκπρόσωπος ή και ο πρώτος μεταξύ των άλλων μοναχών), πρώτος ήγούμενος μετά τή σύνταξη του «τυπικού» στα 1654, θεωρείται ο Ίωνας Αποστόλης⁸⁶. Δύο ήταν οι ιστορικές μας ειδήσεις γι' αυτόν, ή μία της 1.11.1656 και ή άλλη της 1.7.1657. Καί στίς δύο αυτές ειδήσεις αναφέρεται ως «προεστός της Παναγίας της Βρύσης»⁸⁷. Σε έγγραφό του Αρχείου Πάτμου, που αποτελεί αντίγραφο πράξης που καταστρώθηκε στον Α' Κώδικα της Βρυσιανής την 1.10.1657, ο Ίωνας αποκαλείται «προεστός και επίτροπος»⁸⁸. Δηλαδή δέν χρησιμοποιεί τον τίτλο του «ήγουμένου», αν και ή έννοιά του είναι ταυτόσημη περίπου με του «προεστού» ίσως γιατί γνώριζε την πολιτική που ακολουθοῦσε ο Λογοθέτης στο ζήτημα αυτό. Έν πάση περιπτώσει ο Ίωνας υπήρξε μία σπουδαία φυσιογνωμία της εποχής που συνετέλεσε πολύ στην ανάπτυξη του νέου μοναστηριού της Βρυσιανής, τόσο γιατί διακρίνονταν για τή μοναχική του πολιτεία και ευσέβεια, όσο και γιατί με την ιατρική του τέχνη είχε γίνει άκουστός σε όλες τίς Κυκλάδες και τίς Σποράδες. Ο ιερομόναχος Παρθένιος Χαιρέτης, πρόσφυγας από την Κρήτη που μόναζε και έφημέρευε στο μοναστήρι του Θεολόγου Μονγκου της Σίφνου και συγγραφέας, στα 1677, των θαυμάτων της Παναγίας Χρυσοπηγής, σημειώνει: «...πρός τον επιτήδειον ιατρόν κύριον Ίωναν, του όποιου τό κλέος επί μοναδική πολιτεία και τέχνη ιατρική λάμπει εις πάσας τάς Κυκλάδας και Σποράδας νήσους»⁸⁹.

86. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσιανή, 60.

87. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσιανή, 60.

88. Αρχείο Πάτμου, Έγγραφο Νο 13.

89. Θεοδωσ. Σπεράντσα, Η Παναγία ή Χρυσοπηγή, 47.

Ὁ Ἰωνᾶς παρέμεινε στή διοίκηση τῆς Βρυσσιανῆς μέχρι τά τέλη τοῦ 1657. Μετά φαίνεται πῶς ἀπουσίασε ἀπό τή Σίφνο μέχρι τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1660⁹⁰, ὅποτε καί ἐπανῆλθε στήν ἡγουμενία γιά μιὰ δι-ετία. Ἄλλες εἰδήσεις γι' αὐτόν, ὄχι ὡς ἡγουμένου, ἀλλά ὡς μοναχοῦ τῆς Βρύσης ἔχουμε τοῦ ἔτους 1668 καί τοῦ 1671⁹¹, κατά τά ὁποῖα ἐξακολουθοῦσε νά προσφέρει τίς ἰατρικές του ὑπηρεσίες.

3. Σπουδαία φυσιογνωμία ὑπῆρξε ἐπίσης ὁ διάδοχος τοῦ Ἰωνᾶ Νεκτάριος. Ἀνέλαβε ἡγούμενος στά 1658 γιά δύο χρόνια. Ἐπανῆλθε στή διοίκηση τῆς Βρύσης στά 1662 καί ἐπί δεκαπέντε συνεχῶς χρό-νια. Στά 1676 κατατάχθηκε στήν Ἀγιοταφική Ἀδελφότητα καί ἐπῆγε στήν Κύπρο, ὅπου ἀνέλαβε ἡγούμενος τῆς Μονῆς Χρυσοστόμου. Στό τέλος τοῦ χρόνου αὐτοῦ καί ἀφοῦ εἶχε φέρεи σέ αἴσιο πέρας ὅσες ἐργασίες τοῦ εἶχε ἀναθέσει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, ἔγινε σέ σύνοδο «εὐλαβεστάτων ἱερέων καί ἐντιμοτάτων κληρικῶν ἐν τῷ εὐαγεστάτῳ ναῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν λευκωσία τῷ ἐπιλεγομένῳ τῆς φα-νερωμένης, κή δεκεμβρίου ἰνδ. ιε'» ἀπό τόν ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου, τόν πρῶν Κύπρου Νικηφόρο, τούς μητροπολίτες Κυρηναίας Λεόντιο, Ἀμαθοῦντος καί Νεμεσοῦ Βαρνάβα καί πρῶν Πάφου Λεόντιο, ἡ ἐκλογή καί ἀνάδειξή του σέ μητροπολίτη Τριμυθοῦντος, καί Πρόε-δρο Πάφου⁹². Λόγω τῶν μεγάλων ὁμως οἰκονομικῶν ὑποχρεώσεων τῆς Μητροπόλεως Πάφου παραιτήθηκε σύντομα καί ξαναγύρισε στή Σίφνο καί στήν ἡγουμενία τῆς Βρυσσιανῆς ἀπό τόν Ἰανουάριο τοῦ 1679⁹³, στήν ὁποῖα ἀνευρίσκεται μέχρι καί τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1686⁹⁴.

4. Κατά τήν ἀπουσία (1676-1679) τοῦ Νεκτάριου στήν Κύπρο, τόν διαδέχθηκε ὁ Νικηφόρος Δροσᾶς, γεγονός πού ἀγνοοῦσαμε μέχρι τώρα. Τήν εἶδηση ἔχουμε ἀπό ἔγγραφο τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1686 πού ἔστειλε τό μοναστήρι τῆς Βρύσης στόν πάπα τῆς Ρώμης παρακαλώντας τον νά μεσιτέψει στόν Βενετό ναύαρχο «ἵνα κόψη τά ἑκατόν πεντήκοντα γρῶσα ἐκ τοῦ χαρατζίου τοῦ ἐπιπεσόντος εἰς τήν νῆσον ταύτην τῆς Σίφνου, τό βενετικόν χαρατζι δηλονότι ἐκ τοῦ μονυδρίου τοῦ καθ' ἡμᾶς»⁹⁵. Τό ἔγγραφο ὑπογράφεται ἀπό τόν ἡγούμενο πρῶν Πάφου καί Τριμυθοῦντος Νεκτάριο ἀρχιερέα καί

ἀπό τόν Νικηφόρο ὡς ἐξῆς: «νικηφόρος ἱερομόναχος δροσᾶς καί πρῶν ἡγούμενος τῆς βρῦσεως», πράγμα πού σημαίνει πῶς εἶχε διατελέσει ἡγούμενος καί παλαιότερα ἀπό τό 1686. Καί ἀφοῦ μέχρι τόν χρόνο αὐτό καί ἀπό τόν Ἰανουάριο 1679 ἡγούμενος ἦταν ὁ Νεκτάριος, ὁ Νικηφόρος ἡγουμένευσε πρό τοῦ 1679, δηλαδή κατά τήν περίοδο ἀπουσίας τοῦ Νεκταρίου στήν Κύπρο.

5. Πόσο διάστημα μετά τόν Ὀκτώβριο 1686 παρέμεινε στήν ἡγου-μενία ὁ Νεκτάριος δέν γνωρίζουμε. Ἀπό τά στοιχεῖα πού ἔχουμε ὑπόψη, τή διοίκηση τῆς Μονῆς ἀνέλαβε πρῖν τό 1696 ὁ Γαβριήλ⁹⁶, μετά δέ ἀπό αὐτόν καί ἀπό τό 1696-1698 ἐπανῆλθε ὁ Νικηφόρος Δροσᾶς⁹⁷.

6. Ἀπό τίς 5 Σεπτεμβρίου 1698 ἀνευρίσκεται ἡγούμενος ὁ ἀρχι-μανδρίτης Ἰάκωβος⁹⁸, τόν ὁποῖο διαδέχτηκε, πρῖν τίς 27 Νοεμβρίου 1703 ὁ Νικηφόρος Β'⁹⁹ καί αὐτόν πάλι ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος ὁ ὁποῖος στίς 15 Ἰουλίου 1707 ὑπέγραψε σέ μαρτυρία γιά τό ἀγιο-ρειτικό μετόχι τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου Σίφνου ὡς «ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος καί καθηγούμενος τῆς Μονῆς Παναγία Βρύσης»¹⁰⁰. Ἐπο-μένως ἤμασταν ἀνακριβεῖς ὅταν τοποθετοῦσαμε τήν ἡγουμενία τοῦ Γερασίμου μεταξύ 1705-1716¹⁰¹, ἀφοῦ καί στά 1707 ἡγούμενος ἦταν ὁ Ἰάκωβος. Δηλαδή ὁ Γεράσιμος ἡγουμένευσε κάποιον διάστημα μεταξύ 1707-1716.

Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι πολύ σωστά ἔχει γίνει ἡ διάκριση τοῦ ἀρχιμανδρίτη Ἰακώβου Α' ἀπό τόν ἱερομόναχο Ἰάκωβο Β'¹⁰². Γιατί ὁ Ἰάκωβος Α', σέ ὅλες τίς εἰδήσεις πού ἔχουμε γι' αὐτόν, εἴτε ὡς ἡγουμένου εἴτε ὡς προηγούμενου, μνημονεύει πάντα τήν ιδιότητα πού εἶχε τοῦ ἀρχιμανδρίτη.

7. Ἀντίθετα ὁ Ἰάκωβος Β' ὑπογράφει πάντα ὡς «καθηγούμενος Ἰάκωβος» ἢ ὡς «καθηγούμενος Ἰάκωβος ἐν ἱερομόναχοις». Οἱ εἰδή-σεις μας γι' αὐτόν ἦταν μεταξύ τῶν ἐτῶν 1716-1719, μετά τά ὁποῖα ἀνευρίσκετο στά 1737, δηλαδή μετά δεκαοκτώ περίπου χρόνια¹⁰³.

96. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 63.

97. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 63.

98. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 64.

99. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 65.

100. Ἀρχεῖο Μονῆς Σίμωνος Πέτρας Ἁγ. Ὅρους. Βλ. τό σχετικό ἔγγραφο στό Παράρτημα Νο 16.

101. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 66.

102. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 66.

103. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 67.

90. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 61.

91. Θεοδος. Σπεράντσα, Χρυσοπηγή, 49, 65.

92. Χρυσ. Παπαδόπουλου, Κατάστασις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Κύπρου κατά τόν ΙΖ' αἰῶνα. «Θεολογία», τ. 6, 1928, 125.

93. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 62.

94. Παράρτημα, Ἐγγραφο Νο 15.

95. Παράρτημα, Ἐγγραφο Νο 15.

Ἦδη γνωρίζουμε ὅτι καί στίς 23 Ἰανουαρίου 1735 ἦταν ἡγούμενος. Τή χρονολογία αὐτή κατέστρωσε σέ πωλητήριο ἔγγραφο ἑνός χωραφιοῦ στόν Ἀρτεμώνα ιδιοκτησίας Ἰωάννη Μιχελή Σπίθα καί τῆς γυναίκας του πρὸς τόν ἀφέντη Γιαννάκη Μπαῶ. Καί στό ἔγγραφο αὐτό ὑπογράφει «καθηγούμενος Ἰάκωβος, παρακαλεμένος ἀπό τοὺς ἄνωθεν ἔγραψα καί οὕτως μαρτυρῶ»¹⁰⁴. Ἀπό τὴν ἡγουμενία παραιτήθηκε στίς 22 Μαρτίου 1737. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ τὸν διαδέχτηκε ὁ Ἰωσήφ, πού εἶχε διατελέσει πρωτοσύγκελλος τοῦ Ξάνθης Παρθενίου¹⁰⁵.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8°

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Ὑστερα ἀπὸ τὰ ὅσα ἔχουν ἀναπτυχθεῖ μέχρι τώρα, κρίνεται σκόπιμο νὰ ἐπισημανθοῦν εἰδικότερα καί ἀποκατασταθοῦν οἱ διάφορες ἱστορικές παρεξηγήσεις πού ἔχουν δεῖ κατά καιρούς τὴ δημοσιότητα γύρω ἀπὸ βασικὰ ζητήματα τῆς ἱστορίας τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Βρυσιανῆς. Εἶναι δὲ αὐτὰ τὰ ἐπόμενα:

1. Παρθένιος Α΄ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως;

Ἡ ἀπορία πού ὑπῆρχε, ἀναφορικά μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ πατριάρχου Παρθενίου¹⁰⁶, ὁ ὁποῖος πρωτοανακλήρῳξε τὸ μοναστήρι σέ σταυροπήγιο, ἤδη διευκρινίζεται. Ἡ ἀπορία εἶχε προέλθει ἀπὸ παράγραφο πατριαρχικοῦ σιγιλλίου ἔτους 1798, στὴν ὁποία ὁ πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄, ἀνανεώνοντας τὰ ἀρχαῖα προνόμια τῆς Βρυσιανῆς ἀνέφερε πῶς «... ἐνεφανίσθη γάρ ἡδὴ ἡμῖν πατριαρχικόν συνοδικόν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Παρθενίου...» Μὲ βάση τὴν εἶδηση αὐτὴ εἶχε ἐπιδιωχθεῖ καί ὁ προσδιορισμός, κατὰ προσέγγιση, τῆς χρονολογίας ἀνακηρύξεώς της σέ σταυροπήγιο¹⁰⁷ μὲ μιά ἀναδρομὴ στοὺς πατριαρχικούς πίνακες, πράγμα ὅμως πού δέν ἔγινε δυνατὸ ἀφοῦ παράλληλα ἀνέκυψε ζήτημα ἀνα-

φορικά μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Παρθενίου, μεταξύ περισσοτέρων τοῦ ἑνός πατριαρχῶν μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα. Μία γνώμη¹⁰⁸ ἀπόκλινε στό πρόσωπο τοῦ Παρθενίου Β΄, ἀφοῦ ὁ τελευταῖος εἶχε καί μὲ ἄλλο τρόπο δείξει τὴν εὐμένειά του πρὸς τὴ Σίφνο ἀνακηρύσσοντάς την σέ ἀρχιεπισκοπὴ τὸν Αὐγουστο τοῦ 1646 μὲ τὸν τίτλο ἀρχιεπισκοπὴ Σίφνου καί Μυκόνου.

Ἦδη ὅμως προσδιορίστηκε μὲ ἀκρίβεια ὅτι ἡ Βρυσιανὴ ἔγινε σταυροπήγιο στὰ 1643 ἐπὶ Παρθενίου Α΄ ὁ ὁποῖος πατριάρχευσε ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1639 μέχρι 8 Σεπτεμβρίου 1644¹⁰⁹, τὸ δὲ «πατριαρχικόν συνοδικόν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα» πού ἐμφανίστηκε στόν πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄ ἦταν αὐτὸ τοῦ ,αχμδ΄ (1644) ἔτους, ἐπίσης τοῦ Παρθενίου Α΄, πού πρέπει νὰ ἐκδόθηκε τὸ βραδύτερο μέχρι τίς 7 Σεπτεμβρίου, ἀφοῦ ὁ πατριάρχης αὐτὸς παρέμεινε στόν θρόνο Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τίς 8 Σεπτεμβρίου 1644.

2. Ἡ σύγχυση μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ ἰδρυτοῦ.

Ἐχει διατυπωθεῖ ἡ γνώμη ὅτι ἰδρυτὴς τῆς Βρυσιανῆς ὑπῆρξε κάποιος Βενιαμίν, λογοθέτης στό ἀξίωμα· σ' αὐτὸ τὸν διαδέχτηκε ὁ Βασίλης ὁ ὁποῖος «*ιδίαις δαπάναις ἀνεκαίνησεν*» τὸ μοναστήρι. Ἀλλὰ τὰ πράγματα δέν ἔχουν ἔτσι ἀκριβῶς καί ἄς ἔγινε χρῆση ἱστορικῶν πηγῶν, ἀφοῦ καί κακὴ ἐρμηνεία τῶν κειμένων καί ἐσφαλμένες ἀναγνώσεις λέξεων καί φράσεων διαπιστώνονται ἤδη.

α) Παρερμηνεία τῆς λέξεως «προκατόχου».

Ἡ παράγραφος τοῦ σιγιλλίου τοῦ Γρηγορίου Ε΄ «... ἐνεφανίσθη γάρ ἡδὴ ἡμῖν πατριαρχικόν συνοδικόν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα... περιέχον ὅτι τὸ μοναστήριον τοῦτο, κατὰ θεῖον ζῆλον καὶ *ιδίαις δαπάναις ἀνεκαίνησεν* ὁ τότε βασιλεῖος λογοθέτης προκτισθέν παρά τοῦ προ[κατόχου] αὐτοῦ... » ἔχει ὅπωςδήποτε παρερμηνευθεῖ, γιατί βέβαια ἡ λέξη «προκατόχος» δέν ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ πρώην κατέχοντος τὸ ἀξίωμα τοῦ λογοθέτη, ἀλλὰ τοῦ πρώην κατόχου, τοῦ πρώην ιδιοκτήτη τοῦ μοναστηριοῦ, μολονότι ἡ λέξη «προκατόχος» δέν πρέπει νὰ ἔχει ἀποδοθεῖ σωστά, εἴτε ἀπὸ τὸν συντάκτη τοῦ σιγιλλίου, εἴτε ἀπὸ τὸν ἐκδότη του, ἀφοῦ μάλιστα ὁ τελευταῖος ἔχει χρησιμοποιήσει τὸ σύμβολο [] προκειμένου νὰ ἀποδόσει τὸ ἐφθαρμένο σημεῖο

108. Βιτάλη, Σιγιλλιον, 230.

109. Ι.Κ. Χασιώτη, Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καί ἡ Κρήτη μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Κυρίλλου Α΄ τοῦ Λουκάρεως, Ἀνέκδοτα Γράμματα τοῦ Πατριάρχου Παρθενίου Α΄ στὰ «Θησαυρίσματα» τοῦ Ἑλλήν. Ἰνστιτούτου Βενετίας, 1969 τ. 6ος, 201-236 ὅπου καί ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

104. Ἐγγραφο τῆς Συλλογῆς Εὐαγγ. Βάου.

105. Σίμου Μιλτ. Συμειωνίδη, Βρυσιανή, 67.

106. Βιτάλη, Σιγιλλιον, 230. Σίμου Μιλτ. Συμειωνίδη, Βρυσιανή, 33.

107. Βιτάλη, Σιγιλλιον, 230. Σίμου Μιλτ. Συμειωνίδη, Βρυσιανή, 33.

της. Τό ὀρθό θά ἦταν «τῶν προκατόχων» τοῦ μοναστηριοῦ, δηλαδή τῶν πρώην ιδιοκτητῶν τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου στή Βρύση, τῆς κυρ Ἄννας Καναβάρη καί τοῦ μάστρο Ἰωάννη Θεολογίτη. Τό γεγονός ὅτι ἀρχικά ἡ Βρυσιανή ἦταν ιδιοκτησία περισσοτέρων τοῦ ἑνός προσώπων ἐπισημαίνεται καί σέ ἐπίσημο ἐνσφράγιστο ἔγγραφο τῆς 11 Μαΐου 1646 τῆς συνάξεως τοῦ Θεολόγου Πάτμου, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας «ἐν τόπω εὕρισκομένη ὀνόματι βρύση, μετά καί τοῦ χωραφίου αὐτῆς καί ἄλλων τινῶν, ἃ ἀφιέρωσαν τινές εὐλαβεῖς ἐν τῇ ἡμετέρα μονῇ διά ψυχικήν σωτηρίαν»¹¹⁰. Ὅχι λοιπόν ἕνας, ἀλλά περισσότεροι ὑπῆρξαν οἱ «προκάτοχοι» τοῦ Λογοθέτη, μολοντί καί ὁ τελευταῖος δέν ὑπῆρξε ποτέ κάτοχος, ιδιοκτήτης δηλαδή τῆς Βρυσιανῆς, ἀφοῦ, ὅπως ἔχει ἀναφερθεῖ στά προηγούμενα κεφάλαια, μόνο κληρονομικά δικαιώματα διατηροῦσε ἐπί τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου καί αὐτά ὑπό προϋποθέσεις (ἂν δέν ἔκανε ἀνά 15ήμερο λειτουργία στή Βρυσιανή καί στόν Σωτήρα ὁ οἰκονόμος Πάτμου στή Σίφνο κ.λπ.), ὅπως ἔγραφε ὁ ἴδιος στόν ἡγούμενο τοῦ Θεολόγου Πάτμου (βλ. Κεφάλαιο 1ο). Συνεπῶς, ἡ λέξη «προκατόχου» στό σιγγίλιο τοῦ Γρηγορίου Ε' μόνο ὡς ἀτυχῆς μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ.

β) Ὁ Βενιαμίν λογοθέτης πρόσωπο ἀνύπαρκτο.

Ἡ ἀποψη ὅτι δῆθεν προκατόχος τοῦ Βασίλη στό ἀξίωμα τοῦ λογοθέτη ὑπῆρξε ὁ Βενιαμίν δέν εἶναι ὀρθή παρόλο πού ἔχει στηριχθεῖ σέ σημείωση τοῦ Κώδικα Α' τῆς Βρυσιανῆς (πού ὑπάρχει, ὅπως προσημειώθηκε, σέ περιληπτικό ἀντίγραφο καμωμένο ἀπό τόν αἰδεσιμολ. πρωτοπρεσβύτερο Ἰωάννη Ράμφο). Ἡ σημείωση αὐτή, μᾶς παραδίδεται ἀκριβῶς ὡς ἐξῆς:

«169 [...] ἐν μηνί ἀπριλλίω

Ἔστοντας καί ὁ αἰδεσιμώτατος κυρ Ἰωνᾶς Ἀποστόλης, ἐπίτροπος τοῦ μοναστηρίου, αὐτοθελήτως νά κινηθῇ θείω ζήλω κινούμενος νά πάγη εἰς τήν Βενετίαν νά μπορέση νά ρεκοπεσάρη ταῖς δύο χιλιάδες τά δουκάτα ἀπό τά χέρια του [...] ἀφισμένα εἰς τό μοναστήρι ἀπό τόν μακαρίτη Βενιαμίν τόν Λογοθέτην κτήτορα τοῦ μοναστηρίου, ὁ ὁποῖος κυρ Ἰωνᾶς μέ τήν βοήθειαν καί ἐπίσκεψιν τῆς Παναγίας ἐρχόμενος, καλόν κατευώδιον, εἰς τό μοναστήριον θέλει καί δείκτει λογαριασμόν τῶν πατέρων, καθῶς ἐπακολουθοῦν τά κάτωθι»¹¹¹, χωρίς ὅμως ὁ ἀντιγραφέας νά σημειώσῃ καί τόν λογαριασμό.

110. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἐγγραφο Νο 10.

111. Κώδικας Α' Βρύσης, φ. 3^β.

Ἔχουμε τή γνώμη ὅτι ὁ τελευταῖος, ὅπως δέν μπόρεσε νά διακριβῶσῃ τόν τελευταῖο ἀριθμό τῆς χρονολογίας τῆς σημειώσεως καί τό ὄνομα τοῦ προσώπου στή Βενετία πού κρατοῦσε τά «ἀφισμένα» ὑπέρ τῆς Βρυσιανῆς 2000 δουκάτα, ἄλλο τόσο δέν πρέπει νά διάβασε σωστά τό ὄνομα τοῦ Βασίλη Λογοθέτη καί τό ἀπέδωσε Βενιαμίν. Γιατί αὐτός πού κληροδότησε στό μοναστήρι τό ἀνωτέρω ποσό πρέπει νά ἦταν ὁ Βασίλης Λογοθέτης, ὁ ἄνθρωπος πού ἔκτισε γύρω ἀπό τήν ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου τό κτιριακό συγκρότημα τῆς Βρυσιανῆς, ὁ μεγαλέμπορος πού διατηροῦσε μεγάλες ἐμπορικές δοσοληψίες μέ τή Βενετία καί εἶχε ἐκεῖ συνεργάτη-ἀντιπρόσωπο τόν Νικολό Κοντόσταυλο (ὁ ἴδιος ἀντιγραφέας τό ἐπώνυμο «Κοντόσταυλος», πού ὑπάρχει σέ ἄλλη σημείωση τοῦ Κώδικα Α' τῆς Βρύσης, τό διάβασε ὡς «Κοντόπαυλος», ὅπως καί τόν ἀρχιεπίσκοπο Σίφνου Ἀθανάσιο ὡς Ἰάκωβο κ.ἄ.). Ὁ Νικολός Κοντόσταυλος διαχειρίζονταν στή Βενετία ἐμπορεύματα καί χρηματικά ποσά, τόσο τοῦ Λογοθέτη, ὅσο καί ἄλλων ἐμπόρων τῶν Κυκλάδων, ἀκόμη καί χρήματα τοῦ Βατικανοῦ προοριζόμενα γιά τίς καθολικές ἐκκλησίες τῶν νησιῶν. Ὁ Βασίλης Λογοθέτης λοιπόν πού ὑπῆρξε ὅπως ἀποδείχτηκε ἀνωτέρω, αὐτός καί μόνο πού ἔκτισε γύρω ἀπό τήν ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου τό κτιριακό συγκρότημα τῆς Βρυσιανῆς, κατέλιπε μέ τή διαθήκη του ὑπέρ αὐτῆς τά 2.000 δουκάτα καί ὄρισε προφανῶς νά καταβληθοῦν ἀπό τά χρήματά του στή Βενετία πού διαχειρίζονταν ὁ ἀντιπρόσωπός του, ὁ ὁποῖος, ἄγνωστο γιά ποιό λόγο, δέν εἶχε ἐκπληρώσει τή βούληση τοῦ διαθέτη μέχρι τό 1690 κ.ἔ., μολοντί ὁ Λογοθέτης εἶχε πεθάνει κατά τό 1659¹¹². Γιά τήν τακτοποίηση αὐτῆς τῆς ἐκκρεμότητας ταξίδεψε στή Βενετία μέ δική του πρωτοβουλία ὁ ἐπίτροπος τῆς Βρυσιανῆς Ἰωνᾶς Ἀποστόλης, ὁ ὁποῖος ἐπέτυχε νά ἀπελευθερώσῃ («ρεκοπεσάρει») τό ποσό τῆς δωρεᾶς. Τό γεγονός αὐτῆς τῆς ἐπί τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα ἐκκρεμότητας δέν δημιουργεῖ ἀπορία (ἀφοῦ ὑπάρχει καί ἄλλο δωρεοδοτικό παράδειγμα πού δέν εὕρισκε λύση γιά περισσότερα ἀπό τριάντα χρόνια)¹¹³, ὅσο ἡ πληροφορία γιά τό ταξίδι αὐτό τοῦ Ἰωνᾶ σέ κάποιο χρόνο τῆς δεκαετίας 1690-1699, μιά καί οἱ εἰδήσεις γι' αὐτόν ἀπό τίς πηγές φτάνουν μόνο μέχρι τό 1671.

Γιά τήν ἀνυπαρξία, τέλος, τοῦ Βενιαμίν λογοθέτη πού ἀναφέ-

112. P.F.S./SOCC. 276, f. 316^β.

113. Πρόκειται γιά τίς δωρεές τῆς διαθήκης τοῦ Μιχαέλου Κοντόσταυλου γραμμένης στίς 4-6-1667 ἀπό τόν ἀποστολικό βικάριο Σίφνου Τζιοβάννι Μπατίστα Πατέριο.

ρεται στην ανωτέρω σημείωση του Κώδικα Α' της Βρυσσιανής ως «κτητόρας» της, προσεπιμαρτυρεί και άλλη ιστορική πηγή. Τό έγγραφο της 29 Οκτωβρίου 1686 του ήγουμένου της Βρύσης πρώην Πάφου Νεκταρίου και τριών ακόμη μοναχών της προς τον πάπα της Ρώμης, τον οποίο παρακαλούν να μεσιτεύσει στον Βενετό ναύαρχο «ἵνα κόψη τὰ ἑκατὸν πενήκοντα γρῶσα ἐκ τοῦ χαρατζίου τοῦ ἐπιπεσόντος εἰς τὴν νῆσον ταύτην τῆς σίφνου, τὸ βενέτικον χαρατζὶ δηλονότι ἐκ τοῦ μονηδρίου τοῦ καθ' ἡμᾶς...»¹¹⁴. Στὸ ἔγγραφο αὐτὸ ὁ πρώην Πάφου, πού εἶχε διατελέσει ἡγούμενος στή Βρύση καί κατά τὰ πρῶτα χρόνια τῆς λειτουργίας της, ὅταν δηλαδή ζοῦσε ἀκόμη ὁ Λογοθέτης καί εἶχε ἀμεση ἀντίληψη τῶν πραγμάτων, σημείωνε: «... τὸ καθ' ἡμᾶς μονηδριον, ἐπονόματι τῆς παναγίας θεοτόκου ὑπὸ τοῦ μακαρίτου κυρίου βασιλείου ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ἤδη ἀνιδρυμένον, τῆς βρύσεως δέ ἐπονομαζόμενον...»

3. Μετοχιακά ζητήματα.

Στὸ βιβλίο μας «Ἡ Κυρία Βρυσσιανή», σελ. 142 κ. ἐξ. ἔχουν καταγραφῆ τὰ μετόχια καί οἱ ἐκκλησίες πού ἀνήκαν ἢ ἀνήκουν μέχρι σήμερα στό μοναστήρι. Οἱ νεώτερες ὅμως ιστορικές εἰδήσεις διαφοροποιοῦν ἀριθμητικὰ τὴ σχετικὴ καταγραφὴ γι' αὐτὸ κρίνεται ἀναγκαῖο νὰ ἐπισημανθοῦν οἱ μικρές αὐτές διαφορές γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν πραγμάτων.

α) Παναγία Κυτριάνη καί Ταξιάρχης στό Βαθύ.

Καί ἡ Παναγία ἢ Κυτριάνη, πού βρίσκεται ἐπάνω στήν ὁμώνυμη νησίδα ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Πλατὺ Γιαλοῦ καί ἡ ἐκκλησία τοῦ Ταξιάρχη στό Βαθύ, θεωρήθηκαν ὡς μετόχια τῆς Βρυσσιανῆς, γεγονός πού δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Καί οἱ δύο αὐτές ἐκκλησίες ἀνήκαν στήν ἐπισκοπικὴ δικαιοδοσία τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου ἢ ὁποῖα τίς φιλοδωροῦσε (γιὰ τὴν τέλεση λειτουργιῶν, πανηγύρεων κ.λ.π.) στὸν ἐκάστοτε οἰκονόμο της, δηλαδή στὸν κληρικό της πού ἔφερε τὸ ἀξίωμα αὐτό.

Ἔτσι, ὁ Σίφνου Νεόφυτος, στίς 4 Νοεμβρίου 1738, ἀναγορεύοντας τὸν ἱερομόναχο «κυρ Παρθένιο μπάγο» σὲ οἰκονόμο, γράφει πὺς ἔχοντας «ἀπὸ τοῦ νῦν τὴν ταύτην ὀνομασίαν τοῦ οἰκονόμου τῆς περιφήμου νήσου σίφνου... νὰ ἔχει δέ καί ταῖς δύο πανήγεραις

114. Παράρτημα, Ἔγγραφο Νο 15.

καθὼς ἐξαρχῆς ἐφιλοδωρήθησαν τοῦ αὐτοῦ ὀφφικίου, τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν εἰς τὸ βαθύ... καί τῆς ὑπεραγίας μου θεοτόκου τῆς κυτριάνης»¹¹⁵. Ἐπίσης, ὁ Σίφνου Μελέτιος στίς 21/Ἰανουαρίου 1786 ἀποφαίνεται «ἵνα ὁ αἰδεσιμώτατος ἐν ἱερεῦσιν κυρ ἀπόστολος μπᾶος... ἔχει ἐκ τοῦ ἀπὸ τοῦδε τὴν ὀνομασίαν τοῦ ὀφφικίου τοῦ οἰκονόμου... καί ἔχειν δύο πανηγύραις κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἀρχαίαν ἀρχιερατικὴν φιλοτίμησιν, τὴν δὲ δηλαδή τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν εἰς τὸ βαθύ... καί τῆς θεοτόκου τῆς κυτριάνης...»¹¹⁶

β) Ἅγιοι Ἀνάργυροι τῆς Πηγῆς καί ἐκκλησία τοῦ Σωτήρα.

Ὅπως ἔχει ἤδη ἀναφερθεῖ καί οἱ δύο αὐτές ἐκκλησίες ἀποτελοῦν μέρος τοῦ «μετοχίου», δηλαδή τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ Θεολόγου Πάτμου στή Σίφνο. Στὴν καταγραφὴ τῶν μετοχιῶν τῆς Βρυσσιανῆς εἶχαμε περιλάβει τοὺς Ἅγιους Ἀναργύρους, ὅχι ὅμως καί τὴν ἐκκλησία τοῦ Σωτήρα, ἢ ὁποῖα μαζί μέ τοὺς πρώτους καί τίς ἄλλες ἐκκλησίες καί κτηματικὴ περιουσία τοῦ Θεολόγου στή Σίφνο, εἶχε νοικιαστῆ ἀπὸ αὐτὴν ἀντὶ «ρεαλίῶν 100 κάθα τρεῖς χρόνους»¹¹⁷. Ὅλη αὐτὴ ἢ κτηματικὴ περιουσία τοῦ Θεολόγου, γιὰ τὴν ὁποῖα ἢ Βρυσσιανὴ πλήρωνε τὰ τελευταῖα χρόνια στήν Πάτμο ἐτήσιο ἐνοίκιο 10 γροσίων, περιῆλθε κατὰ τὰ φαινόμενα στήν κυριότητά της τὸ 1798, ὅταν ὁ πατριάρχης Γρηγόριος Ε' τὴν ἀπάλλαξε ἀπὸ τὴν καταβολὴ τοῦ ἐνοικίου πρὸς τὸν Θεολόγο, ἔναντι ὁμοίας πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο 50 γροσίων τὸν χρόνο. Ἔτσι πρέπει νὰ ἐξηγεῖται ἢ παράγραφος «λόγω ὑποταγῆς ἀποδιδῶ καθ' ἕκαστον ἔτος ἀπαραιτήτως γρῶσια πενήκοντα μηδ' ὅλων εἰς τὸ ἐν Πάτμῳ μοναστήριον» τοῦ σχετικοῦ σιγιλλίου τοῦ Γρηγορίου Ε', γιὰ τὴν ὁποῖα εἶχαμε ἐκφράσει ἀπορία¹¹⁸.

Οἱ Ἅγιοι Ἀνάργυροι ἀνήκουν μέχρι σήμερα στή Βρυσσιανή, ἢ ἐκκλησία ὅμως τοῦ Σωτήρα ὅχι. Γιὰ τὴν τελευταία λέγεται, χωρὶς ἐπίσημες μαρτυρίες, ὅτι ὑπῆρξε ἰδιοκτησία τοῦ ποτέ μητροπολίτη Βελιγραδίου Ἄνθιμου Λαδόπουλου καί σήμερα ἀνήκει στοὺς ἀπογόνους τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἄνθιμου ἐκείνου.

115. Ἔγγραφο τῆς Συλλογῆς Εὐαγγ. Βάου.

116. Ἔγγραφο τῆς Συλλογῆς Εὐαγγ. Βάου. (Τὰ σχετικά ἔγγραφα τῆς Συλλογῆς βρίσκονται ἤδη, μέ εὐγενικὴ προσφορά τοῦ ἀειμνήστου Ε. Βάου, στὰ χέρια μας σὲ φωτοαντίγραφα).

117. Ἀρχεῖο Πάτμου. Ἔγγραφο Νο 10.

118. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 36.

Ἔγγραφο Νο 1

† Εἰς δόξαν Χ(ριστ)οῦ ἀμήν. 1587 μηνός Ἰουλίου 27. ἡ κυρ Ἄννα τοῦ Ἀγγελέτου Καναβάρη εὐρισκομένη καλὰ εἰς τόν νοῦν καί τὰς φρένας καί τήν γλώτταν ὑγιῆ ἔχοντα μή ἀναγκαζόμενη ὑπό τινος ἀλλ' ἰδία αὐτῆς βουλῆ καί θελήσει θέλει καί ποιεῖ τήν παροῦσαν αὐτῆς διαθήκην καί τελευταίαν διόρθωσιν καί ἀφίνει πᾶσι τοῖς εὐσεβέσι χριστιανοῖς τήν τοῦ Χ(ριστ)οῦ τοῦ Θ(ε)οῦ ἡμῶν ἀγάπην καί τήν αὐτῆς συγχώρησιν, ἀρχή. Θέλει καί ἀφίνει τό ἀμπέλι τῶν Ἐξαμπέλων καθὼς εὐρίσκεται πού εἶναι γονικόν τῆς, ἀκόμη καί τό ἐπίλοιπον πού ἀγοράσασιν ὁμάδι μέ τό μάστρο Ἰωάννη τόν ἀντρα τῆς ἀπό τόν πατέρα τοῦ Λινάρδου ὡς καθὼς εὐρίσκεται μέ τήν (δυσανάγνωστη) νᾶναι τῆς ἐκκλησίας ὀνόματι θεοτόκος εὐρισκομένη στό πέραμα στόν τόπον τοῦ παπα κύρ Ἀντώνη Ναδάλε καί πρωτοπαπᾶ σύμπλιο τοῦ περιβολιοῦ τῆς Βρύσης. ἀκόμη εἰς τήν ἀνωθεν ἐκκλησίαν ἀφίνει τό χωράφι πού τῆς εὐρίσκεται στήν λαγκάδα ὡς καθὼς εὐρίσκεται σύμπλιο τοῦ Ἀποστόλου Καναβάρη. ἀκόμη θέλει καί ὁ μαστροῦ Ἰωάννης ὁ ἀντρας τῆς αὐτῆς κυρ Ἄννας μέ οἰκείαν του βουλήν καί θέλησιν μαζί (οἱ) δύο τους δίδουν καί παραδίδουν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τό μισόν περιβόλι τῆς Βρύσης πού ἀγοράσασιν, ἀκόμη καί ἓν χωράφι στό Βαθύ στά φυργιαλούδια σύμπλεα τοῦ Κόπηνακα μέ ἑπτὰ δένδρα καί εἰς ταῦτα τὰ ἄνω γεγραμμένα πράματα τὰ ἀφιερώνομεν στήν ἀνωθεν ἐκκλησίαν μέ κόντον νά ἐορτάζει καί ἡ ἐκκλησία στίς ὀκτώ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός στό γενέσιον. Εἰς ταῦτα θέλομεν μέ καλή ὀρεξιν καί ἐγὼ μαστροῦ Ἰωάννης Θεολογίτης καί ἡ συμβία μου ἡ Ἄννα καί προσηλώνομεν τήν ἐκκλησίαν μέ ὄλο το πρᾶμα πού εὐρίσκεται γραμμένο κι ἀνωθεν διαλαμβάνει στόν Θεολόγον στήν Πάτμον. ἀκόστικα ἡ κερ Ἄννα καί θέλει μίαν χάριν ἀπό τήν ἀγιοσύνην σας ὅτι ὅποιος ὅπου θέλει εὐρίσκεται στό μοναστήρι νά λειτουργᾷ τήν μίαν Κυριακήν στόν Σωτήραν καί τήν ἄλλην στήν Παναγία στή βρύση καί ὅποτε δέν ἔθελάν το κάμει ὡς ἀνωθεν γράφομεν ἔχομεν συγχώρησιν ἀπό τίς πατέρες νᾶχομεν τό πρᾶμαν στά χέρια μας καί τήν ἐκκλησίαν. Οὕτως ἠθέλησαν καί οὕτω ἐδιετάχθη παρόντων τῶν τιμιωτάτων μαρτύρων τῶν ὑπογεγραμμένων τῶν κάτωθεν καί θέλει ὅτι ἡ παροῦσα αὐτῆς διαθήκη ἔχει τό ἰσχυρόν καί βέβαιον εἰς τοῖς αἰώνας. Ὅθεν εἰς πίστωσιν τῆς ἀληθείας ἐγεγόνει ἐγράφη ἡ παροῦσα διαθήκη εἰς ἀσφάλειαν διὰ μαρτυρίαν.

† κυρ παπᾶ κυρ ἀντόνης ναδάλης πρωτοπαπᾶς
 † κυρ γεοργίτζης τοῦ ποτέ (δυσανάγνωστο)
 † κυρ Ἰωάννης ταμισήνας μάρτυς
 † κυρ πατρᾶς
 † παπα ἀποστόλης γοζανδίνος οἰκονόμος σίφνου παρακληθεῖς ὑπέγραψα.

Στό ἀριστερό περιθώριο, κάθετα τοῦ κειμένου ἔχει σημειωθεῖ:
 «ἀκόμη τὰ ἀνωθεν πράματα πού ἀφιερώνομεν τῆς ἐκκλησίας νά τυχαίνει νά τρώμεν τήν ἐμισήν καρπὸν ἕως τῆς θανῆς μας».

✠

Ἔγγραφο Νο 2

Πανοσιώτατε ἅγιε καθηγούμενε, ἀκριβέ μου καί ἀγαπητέ πατέρα καί ἀφέντη, μετάνοιες κομίζω τῆς πανοσιωτητόσου καί ἀκριβῶς ἀσπάζομαι καί φιλῶ τήν ἀγίαν τῆς δεξιᾶ, ὁμοίως καί τόν ἅγιον γέροντάμου τόν κυρ Εὐθύμιον, τόν παπά μου τόν παπά κυρ Γερμανό τόν ἅγιον ἐκκλησιάρχην χωριστά καί τούς λοιπούς ἀγίους πατέρες εὐλαβῶς χαιρετῶ ὁμοίως δέσποτά μου κατά τό στενόν τῆς ὥρας δέν ἀδειάζω εἰς πλάτος νά γράφω, τοῦτο μόνο σ' ὅτι νά τῆς δώσω εἴδησι πῶς τό γράμμα τό πῆρεν ὁ ἀφέντης μου. Ἔτσι καί ἔτσι μή ὀλπίζοντας πῶς δέν ἤθελεν γενεῖ σωστό τό θέλημάν του καί ὄχι νᾶναι διὰ ἐζημιᾶ τοῦ ἀγίου τοῦ μοναστηρίου. μόλον τοῦτο χαρίζει τοῦ Ἁγίου καί διὰ ἀγίων σας εὐχῶ(ν) ἡφεράτονε εἰς τό θέλημά σας νᾶναι ἐφημέριος τοῦ μοναστηρίου μας.

Μά μέ ἄλλο γράμμα ὅπου θέλω σᾶς γράψει θέλετε καταλάβει καλύτερα καί μηδέ ἀποφασίζω τήν γνώμην του μήπως καί φέρομε εἰς καλύτερο λοῖσμόν, τόσο σώνει διὰ τήν ὥρα καί ἡ ἀγία σας εὐχή μεθῆμῶν.

Χίος 1640 Ὀκτωβρίου 20

δοῦλος καί σκλάβος σας
 βητόριος

✠

Ἔγγραφο Νο 3

† Πανοσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις καί ἅγιε καθηγούμενε παπά κυρ Σάβα τήν πανοσιότη σου ἀκριβῶς χαιρετῶ καί ἀσπάζομαι σὺν πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἀγίοις πατέρες καί ἀδελφούς τῆς ἀγίας μονῆς. δέομαι

Κ(υρί)ου τοῦ θεοῦ τοῦ ὑγιαίνει καὶ μακροημερεῖ τὴν πανοσιότη σου καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ παρὸν χάριτι Χριστοῦ καὶ διὰ ἀγίων τῆς εὐχῶν ὑγιαίνομε, ἀγκαλά καὶ νά σύρνεται ἀρρώστεια εἰς τὰ νησιά μέ τὴν βοήθεια αὐτουνοῦ τοῦ Χριστοῦ μας ὑγεία εἶναι εἰς τόν τόπο.

Τό αὐτό κάνει καὶ ὁ παπά κυρ ἀθανάσης ὁ ὁποῖος μετάνοιες καὶ χαιρετίσματα πολλά καὶ ἔχει ἡμέρες ὅπου ἔβγαλε ὁ πτωχός ἓνα πόνεμα ὀπίσω εἰς τόν κόντρικαν μέ πολλήν φαστίδιο ὅπου ἐπέρασε· μά μέ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐχὴν σας καλά εἶναι τὴν σήμερον, μά κατὰ τῆς ὥρας δέν ἦτον βολετό νά σᾶς γράψει διότις ἡ βάρκα φεύγει αἰφνιδίως. πάντα ἡμεστε εἰς τούς ὀρισμούς τῆς ἀγιοσύνης σας νά μέ ὀρίζετε, διότις καὶ ψυχὴ καὶ καρδιά εἶμαι ἔτοιμος νά δουλεύω τοῦ ἀγίου τοῦ μοναστηρίου. οὐχί ἕτερον καὶ πολυχρονεῖτε.

1642 σεπτεμβρίου 4

δικός της
Βασίλης Λογοθέτης

ὀπισθεν:

«Ἐξόχως εἰς τόν γέροντά μας τόν κυρ Εὐθύμιον πολλές μετάνοιες καὶ χαιρετίσματα. εἰς τόν παπά κύρ Ἰωσήφ Φραδελη ἀκριβῶς χαιρετῶ καὶ ἀσπάζομαι καὶ εἶμαι πάντοτε ἐδικός τους.»

Ἔγγραφο Νο 4

† Πανοσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις καὶ ἅγιε καθηγούμενε, τὴν πανοσιότη σου ἀκριβῶς χαιρετῶ καὶ εὐλαβῶς ἀσπάζομαι. ὁμοίως καὶ τούς ἀγίους πατέρες καὶ ἀδελφούς τῆς ἀγίας μονῆς ἀκριβῶς χαιρετῶ. ὅμως θέλετε κατέχει πῶς ἤθελα νάρθω ἀπατοῦ διὰ νά προσκυνήσω τόν μέγαν Θεολόγο. μά ἡ πολυκαιρία ὅπου μᾶς ἤκαμε ἐδῶ εἰς τὴν Χίο καὶ οἱ δουλειές μου νά πομένασιν ὀπίσω μέ καμε νά πομείνω. ὅμως δέν ἐθέλησα νά λείψω παρά νά σᾶς γράψω εἰς κοντολογίης καὶ νά στείλω μαζί καὶ τόν Βητοριό ἀπόστα. τό λοιπόν ἐγώ πατέρες μου ἅγιοι δέν ὀλπίζω νά βάλετε καμίαν ντιφικολτά εἰς τὸ ζήτημά μου διότις δέν γυρεύω νά κάμω καμίαν πραγμάτια μέ τὴν πανοσιότη σας, μόνο διὰ μία τιμὴ καὶ μπενεφιτζιό τίς κόντοι καὶ διὰ ψυχικόν ἐδικό μου, ἀκόμη καὶ διὰ βοήθεια πολλῶν πτωχῶν καὶ ὠφέλεια ψυχῶν. καὶ εἰς ἐκεῖνο ἐπῆρα λοῖσμό καὶ ἐτελείωσα τὰ καθίσματα εἰς τῆς πανα-

γιᾶς μέ τό πῶς ἡ πανοσιότη σας δέν θέλει βάλει καμίαν ντιφικουλτά ὡς καθὼς μοῦ τό ἐπροεγράφετε μία καὶ δύο φορές, ὅτι νά κάμω ὡσάν νοικοκύρης, ὡσάν θέλω. τώρα ὅπου ἦλθεν ἀτοῦ ὁ παπα κυρ ἀθανάσιος τοῦ ἐμίλησα νά σᾶς μιλήση καὶ νά μοῦ δώση ἀπόκριση· τώρα ἔχουσιν δύο βάρκες ὅπου ἔρχοντε καὶ δέν εἶδα καμίαν ἀπόκριση. μά δέν κατέχω τὴν ἀφορμή, μόνο ἀπό τό παιδί τό δικό μας, τόν κυρ νικῆτα, ὅπου μοῦ εἶπε ἓνα λόγο μοναχό καὶ πῶς εἶναι οἰκονόμος ἔτοιμος νά πάει εἰς τό μετόχι. ἔτσι ἐθέλησα νά σᾶς γράψω διὰ νά μοῦ δώσετε σωστήν ἀπόκριση διὰ νά κατέχω νά πορευτῶ.

Ἐγὼ ὀλπίζω πῶς ἡ ἀγιοσύνη σας δέν θέλετε βάλει καμίαν ντιφικολτά εἰς τὸ ζήτημα ὅπου ζητῶ τῆς πανοσιότης σας μά (δυσανάγνωστο) μὴν εἶμαι τόσο χοντρός καὶ δέν τό γνωρίζω καὶ διὰ ταῦτό τό ρεμετέρω εἰς τὴν πανοσιότη σας νά τό κρίνετε ὅπως ὀρίσετε καὶ νά μοῦ δώσετε εἶδηση τό τέλος. ἐγὼ ὡς τώρα ἐξόδιασα καὶ ἤκαμα ἐκεῖνο ὅπου μέ ἐφώτισε ὁ ἀφέντης ὁ Θεός καὶ εἶναι κάποιιοι πατέρες ὀρδινιασμένοι νά πᾶσιν ἐκεῖ. τώρα πῶς ὀρίζη ἡ πανοσιότης σας νά πηαίνει ἓνας οἰκονόμος ἀπό τό μοναστήρι νά κουμαντάρη καὶ ὅτι δουλεύουσιν ἐκεῖνοι νά τό πέρνη νά φεύγη ἐμπορεῖ τοῦτο νά στερεωθῆ καὶ νά γενῆ ποτέ διόρθωσις δέν τό ὀλπίζω (δυσανάγνωστο) νά μὴν τό φτάνη ὁ λοῖσμός μου. ἐμένα μοῦ φαίνεται πατέρες ἅγιοι, διὰ νά μὴν ἀποξενωθῆ ποτέ ἀπό τό μοναστήρι, νά τυχαῖνη οἱ πατέρες ὅπου εὐρίσκονται μέσα εἰς τό μετόχι, νά εἶναι ὀμπλιγάδοι νά δίδουσιν ἓναν τόσο τό χρόνο ἢ πάλι ἂν σᾶς φαίνεται καλά, νά σμιζόμε καὶ τό μετόχι τῶν Ἁγίων διὰ πλέον τιμιώτερον καὶ νά τό ἀνεβάσωμε ἓναν τόσο τό χρόνο, διότις τό μετόχι εἶναι πολλά χαλασμένο καὶ τό χαράτζι του μάνκο δέν βγάνει καὶ πάσα καιρό ὅπου οἱ πατέρες ἐκεῖνοι ἐθέλασιν κάμει τίποτε μακαμένο εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἐθέλαμε νομοθετήση ἀναμεσό μας ἢ (μ)πουρῆ νά θέλασιν μανκάρη ἀπού τό δόσιμον ἐκεῖνο, νά εἶναι πάλι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς πανοσιότης σας νά κάμετε ἐκεῖνον ὅπου ἐθέλετε. ἐτοῦτο μοῦ φαίνεται πλέο τιμιώτερον καὶ μέ περισσότερό σας διάφορο. πάλι καὶ δέν σᾶς φαίνεται καλά καὶ τοῦτο, πουλήσετέ μου τό χωραφάκι ὅπου εἶναι μέσα ἡ ἐκκλησία ἢ ἀλλάξετέ μου τό (ἂν) καὶ πάλι δέν μοῦ φαίνεται καλά ἔτσι, διότις ἀποξενώνεται ἡ Παναγία ἀπό τό μοναστήρι καὶ θέλω τῶχει μεγάλη κακὴν καρδιά, διότις ἐγὼ ὡς καθὼς εὐρίσκομαι, εἶμαι σκλάβος παντοτεινός τοῦ Θεολόγου καὶ δοῦλος τῆς ἀγιοσύνης σας. διότις ἡ βοήθειά του καὶ ἡ χάρι του μῆφερε εἰς τὰ τέρμενα ὅπου εὐρίσκουμε καὶ φερμάρω σας φανερά ὅτι ἂν ἐγὼ ἤθελα ἔχει γνώμη

νά αποξενώσω τήν Παναγιά ἀπό τό μοναστήρι, εἶχα καί ἔχω μεγάλα δικαιώματα, ὡς καθώς φαίνονται τά γράμματα τά συνοδικά ὅπου ἔχει καμωμένα ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου μέ τούς πρώην πατέρες, γράμματα τοῦ μακαρίτη τοῦ φασουλα καί οἱ πατέρες ἀπογραμμένοι μέ τή βούλα τοῦ Θεολόγου καί λέγει ὅτι ὁ οἰκονόμος νά λειτουργᾷ κυριακή παρά κυριακή τόν ναόν τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου καί νά παγαίνει ἡ ἔσοδειά ἡ ἔμισή εἰς τήν (μ)παναγιά καί ἡ ἔμισή εἰς τό μετόχι καί νά ἐορτάζεται καί νά φωταγωγῆται παντοτεινά. καί πᾶσαν καιρόν ὅπου νά ἤθελεν μαγκάρη ὁ οἰκονόμος ἀπό τά ἄνωθι νά ἔχη ἐξουσία ὁ πατέρας μου ἢ οἱ κληρονόμοι του νά βγάλουν τό μετόχι ἀπό τόν Θεολόγον νά τό προσηλώνει ὅπου τῶν ἤθελε φανεῖ· καί ἐγώ πατέρες ἅγιοι μέ τήν εὐχή σας ἔχω σήμερον 30 χρόνους ὅπου εὐρίσκομαι εἰς τήν Σίφουνο καί κανένα ἀπό τοῦτα δέν εἶδα νά κάμωσι, ἐξόχως ἀπό τήν ἐορτήν τῆς παναγιᾶς, ὅπου πάει ἕνας παπᾶς καί λειτουργᾷ καί ἀπό κει ὅλον τόν χειμῶνα ἐξεχειμωνιάζασιν τά πράματα μέσα καί πολλές φορές ἐπῆγα καί ἀτός μου καί ἤβγαλά τα. -μέ πολλήν μου κακήν καρδιά τό λοιπόν πατέρες ἅγιοι ὁ κόσμος ὅλος, τά βασιλεια, ἡ ἐκκλησία μας στέκονται μέ τά γράμματα καί μέ τούς πάτους. ἐγώ δέν ἐθέλησα ποτέ μου νά γυρέψω δίκαιο κατά εἰς τοῦτα μόνο ὅπου ἐγκαλοῦ εἰς τόν θεόν τούς οἰκονόμους. τώρα ἐφανίστη μου νά γενῆ τίποτες διόρθωση καί ἄς εἶναι ἡ πανοσιότη σας κριτάδες νά τό διορθώσετε μέ τή γνώση σας ὡς καθώς θέλει σᾶς ὁδηγήση ἡ χάρις τῆς Παναγίας καί τοῦ ἁγίου θεολόγου, διότις ἀπό τά 3 ζητήματα ὅπου σᾶς γυρεύγω ἄ δέν κάμετε τό ἕνα, φαίνεται ὅτι πῶς τό κάνετε διά πεισματικό καί ἔχω το εἰσέ μεγάλη μου ἐντροπή καί δέν ὀλπίζω παρά μέ τή γνώση σας νά μου δώσετε σοτισφατζιον πᾶσα κάνοντας πᾶσα χρειαζόμενον ἀτοῦ ὅπου στέλλω τόν Βητοριό τόν εἰδικό μας, οὐχί ἕτερον καί πολλοί οἱ χρόνοι σας.

1642 ὁκτωβρίου 10

Δοῦλος τῆς ἁγιοσύνης σας
Βασίλης Λογοθέτης

Ἔγγραφο No 5

† Πανοσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις κ(αί) ἅγιε καθηγούμενε Κύριε κυρ Γερμανέ αὐθέντη καί πατέρα δουλικῶς καί εὐλαβῶς προσκυνῶ καί ἀσπάζομαι τήν μπανοσιότη σας.

-Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χ(ριστ)έ πολυχρόνισέ μου τήν πανοσιότητά του εἰς γέρας βαθύ μετά υγείας =

-μή σώνοντας μήτε μέ ἔργο μήτε μέ λόγο νά εὐχαριστήσω τήν μπανοσιότη σου ὡς καθώς εἶναι τό πρέπο σιμά εἰς τήν ἀγάπη ὅπου μου ἐφανέρωσε μόνο διά τήν εὐγένειαν καί τήν ἀρχοντιά της σιωπῶ καί ἄλλον δέν λέγω μόνο Κ(ύρι)ος ὁ Θ(εός) νά εἶναι ὁ ἀνταποδότης.

Δέσποτά μου ἰδοῦ ὅπου ἐμιλήσαμε τά χρειαζόμενα εἰς τόν ἀφέντη μου καί εὐχαριστᾷ τῆνε πολλά πῶς πάντα γυρεύγει νά ἔχη σοτισφατζιον καί ἐπειδή ἀναπαύεται εἰς ὅλα σοτισφάρετέ τονε εἰς τό θέλημα ἐτοῦτο ὅπου σᾶς γυρεύγει διότις ἐζημιᾶ σας δέν εἶναι καί ἔτσι θέλει τελειώσει κιόλας καί μήν ἀκούγεις ἐκείνων ὅπου δέν ἦτανε ποτέ ἄξιοι νά κάμουν κανένα καλό τοῦ μοναστηρίου, μήτε κάνου καί διότις ἡ πανοσιότη σου εἶναι καθείς εἰς πολλά πράματα ὀραμάη ἡ ζωή σου ἐπέρασε εἰς τούς κόπους καί δαπάνες τοῦ μοναστηρίου καί κατά τόν λόγον τῶν φρονίμων ὀλίγα, ἔτσι μου φαίνεται καί μένα νά σᾶς γράψω νά κάμετε διά νά πιάσωμε καί φαράκι.

Διά τοῦ λόγου μου μήν εἰπῆτε πῶς εἶμαι ἐνάντιος διότις εἶπα τό καί λέγω το καί ἰδοῦ ὅπου τό γράφω κιόλας, ὅτι καί ἄν ἔχω, ρουχαλάκι μου ἄσπρα μου, τοῦ μοναστηρίου εἶναι καί δέν γελάται ὁ Θεολόγος γυρεύγω ὁ φτωχός νά ξεκόψω καί τοῦτο μπορεῖ καί ὁ παπά κυρ Ἰωσήφ νά κατέχη τή γνώμη μου, ὅστις ὅπου δίνει μάσετε καί καλή πάντα νοικοκυρά εἰς τι μή χάσωμε ἐκεῖνο ὅπου μέλλει νά ἔρθη, καί τόσον σώνει.

-Σώνει νά γράφω καί δέν θέλω νά λαμενταριστῶ τοῦ πν(ευματι)-κοῦ μας τοῦ παπά κυρ ἄθ(α)ν(ά)ση πῶς μέ ἤκαμε νάχω χολές καθημερινές ἀπό τόν ἀφέντη μου διά λόγου του καί μήν ἀπομείνη διατί εἶναι ἐντροπή καί μαγάρι νά μήν ἤθελα γνωρίσει τήν μπανοσιότη σου ἔτσι εὐγενικό καί ἀρχοντικό καί δέν ἤθελα σοῦ γράφει ἔτσι ἀνοιχτά.

Μή λείψη νάχω τίμιόν της γράμμα χωριστά διά μίαν παρηγορίαν ἐδική μου, δέσποτά μου μιά σκάτολα μαρρασκινά τῆς πέμπω καί ἀτζετάρισέ τα καί ὀλιγάκι κάπαρι ὅπου θέλει μεραστεῖ μέ τόν ἅγιον τόν προηγούμενον παπα κύρ Σάβα. μή ἄλλον διά τήν ὥραν καί ἡ ἁγίαν της εὐχή μεθ' ἡμῶν.

1643 Γενουαρίου 7

Δικός της
Βιτόριος

Ἔγγραφο Νο 6

† Πανοσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις καὶ ἁγίε καθηγούμενε τὴν πανοσιότη σου ἀκριβῶς καὶ εὐλαβῶς ἀσπάζομαι καὶ φιλῶ τὴν ἁγίαν τῆς δεξιᾶ· Κ(ύριο)ν τόν Θ(εό)ν καὶ τὴν χάρι τοῦ μεγάλου θεολόγου δέομαι τοῦ ὑγιαίνει εἰς γήρας βαθύ. πέρ βία τῆς Χίου ἤλαβα τό τίμιόν σας γράμμα τό (ὁ)ποῖο εὐλαβῶς εἶδα καὶ τά γραφόμενα ἐκατάλαβα. τό λοιπόν δέσποτά μου ἡ γνώμη σας καλή καὶ ἁγία εἶναι καὶ ἔτσι εἶναι καὶ ἡ ἐδική μου, μόνο ἓνας λόγος εἶναι ὁποῦ θέλει ξεκαθαρίσει, ὅτι νά γίνεται καὶ ἓνας ἡγούμενος ἀπό τὴν ἀδελφότητα καὶ ὁ ἀπεσταλμένος οἰκονόμος ἀπατοῦ νᾶναι ἐπίτροπος καὶ νοικοκύρης νά δεσποτεύη τά πάντα καὶ χωρὶς τὴν βουλὴν του κανένα πράγμα νά μή γίνεται καὶ ὁ ἡγούμενος νά μνημονεύεται κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Θεολόγου. δέν βάνω τίποτας ντεφικολτά εἰς τὴν γνώμη σας διότι μέ τὴν δική μου ἓνα εἶναι μόνο διὰ νά μπορῆ νά στερεωθῆ, διότις πάσα ἄνθρωπος ὁποῦ ἐμπεῖ μέσα ἢ νά βάλῃ τό παιδὶν του ἀνημένει καὶ κείνος κατὰ καιρόν νά τιμηθῆ καὶ νά γενῆ προεστός, μά σάν εἶναι μόνο ἀπεσταλμένος οἰκονόμος φαίνεται πάντα πῶς οἱ ἄλλοι δέν εἶναι μόνο διὰ νά σκάφτου(ν) τά ἀμπέλια ἢ νά κάνου(ν) τό ζευγάρι. τοῦτο πρέπει νά μετρήσῃ ἡ ἀγιοσύνη σας καὶ πῶς ἄ(ν) δέν ἤτονε μόνο ἐτούτη ἡ ντεφικολτά, ἐγὼ δέν ἤθελα μιλήσῃ πλέον ἓνα λόγο, διότις λέσιν ἐτούτοι πῶς θέλουν νᾶναι ὁ ἀπεσταλμένος ἀπατοῦ νοικοκύρης εἰς ὅλα τά πάντα καὶ κανένα πράμα νά μήν γίνεται χωρὶς τό θ(έ)λημά του καὶ ἂν τυχόν καὶ κείνος στέργῃ νᾶναι ἡγούμενος παντοτινός μέ θέλημα τῶν πατέρων ὀλονῶν τῶν εὐρισκομένω(ν). ἄς εἶναι τό λοιπόν πατέρες ἁγιοι, φαίνεται μου πῶς δέν εἶναι τίποτις ντιφικολτά, μήτε ἐζημιᾶ σας, μόνο διὰ τό γουμενιό καὶ τοῦτο διὰ μίαν σοτισφατζιόν καὶ σάν εἶναι ὁ ἀπεσταλμένος ἀπατοῦ νοικοκύρης εἰς τά πάντα, ἴντα ἄλλη ντεφερέντζια μπορεῖ νᾶναι εἰς τό μέσος. ἐγὼ δέν γυρεύω κανένα πράμα ὁποῦ νά θέλω νά ἰντερεσάρω τόν Θεολόγο, μόνο διὰ τιμὴ σας καὶ ψυχικόν ἐδικό μου.

Ἐγνωρίζω τάχα ἐγὼ πῶς μπορεῖ νά γενῆ διόρθωσις καὶ νά θέλω ἐγὼ νά κάμω παράδεισον ἐδικό μου μά διὰ νά γενῆ ἀνοψή(;) διὰ τε κείνο πάσκι καὶ παρακαλῶ σας νά μήν βάλετε καμία ντιφικολτά διατί ὁποῖος ἤθελεν εἶστε ἀφορμὴ νά ἐμποδιστῶ, ἤθελεν δόσει λόγον εἰς τόν Θ(εό)ν. ἔτσι ἀνημένω ρεσπόστα μέ πρώτη ὀκαζιόν ἂν χρειάζεται νά στείλω καὶ ἄνθρωπο νά τελειώσῃ πάσαν ὑπόθεσιν. ἐγὼ πατέρες μου ἁγιοι εἰς τό πράμα ὁποῦ θέ νά κάμωμε θέλω νά κάμω νᾶναι ἡ πανοσιότη σας νοικοκύροι καὶ ἐγὼ μάνκο τό ὄνομά

μου δέν θέλω νά φαίνεται εἰς τό μέσος καὶ πῶς ἡ ἀγιοσύνη σας νά στείλετε νοικοκύρη νά κουμαντάρῃ καὶ νά γοβερνάρῃ τό μετοχάκι καὶ κανένα πράμα νά μή γίνεται χωρὶς τό θέλημά του. περὸ μόνο ἐτούτο, ὅτι ὁ ἡγούμενος νά γίνεται μέ θέλημα ἐδικόν του καὶ ὀλωνῶν τῶν πατέρω, ἄλλον δέν εἶναι πλιό εἰς τό μέσος. ἐγὼ ἐμποροῦ(σα) νά κάμω ἄλλοῦ τὴν ὄρεξι μου καὶ εἰς καλύτερον τόπον, μά διὰ τιμὴν τοῦ μοναστηρίου διὰ τοῦτο δέν ἐθέλησα παρά νά γενῆ εἰς τόν τόπο τοῦ Θεολόγου. ἔτσι στέκω ἀκαρτερώνοντας ρεσπόστα, πάλι καὶ ὀρίζετε διὰ κάποιον χοντρόν ἄνθρωπο ἡ γνώμη νά ἀφήσωμε νά ἐμπαίνουσι τά ὀζά πάλι νά ξεχειμάζουσι μέσα καταπῶς τό εἶχαν καὶ πρωτῆτερα ἄς τό κάμωμε καὶ ἄς εἶναι τό κρίμα εἰς ἐκείνους ὁποῦ θέλουν εἶστε ἀφορμὴ.

Ἐπροέγραψά σας πῶς ἐγὼ ἔχω πάτους μεγάλους καὶ μπορῶ νά κάμω τό θέλημά μου καὶ μέ δικαιοσύνη, μά νά μήν τό ὀρίσῃ ὁ Θ(εό)ς καὶ ἐγὼ κόντρα τοῦ Θεολόγου ποτέ νά πάγω, διότις γνωρίζω πῶς ἡ εὐχὴ του καὶ τό ψωμίν του μέχει εἰς τά τέρμενα ὁποῦ με. δοξασμένη ἡ χάρι του καὶ ὁ μιστός του ἐμένα δέν θέλει πάλι λείπει καὶ ὁ νοῦς μου θέλει ἀναπαεῖ. μά πρέπει νά στιμάρετε καὶ ἡ ἀγιοσύνη σας τά κοντράρια καὶ ἴντα λόγια ἔθελε μιλεῖ πάσα ἓνας. εἰς τούς φρονίμους πολλά δέν ὀφελουῖσιν καὶ μέ τό τέλος, ἡ ἁγία σας εὐχὴ μετὰ μάς.

1643 Γενουαρίου 18

Δοῦλος τῆς πανοσιότη σας
Βασίλης Λογοθέτης

Ἔγγραφο Νο 7

† Πανοσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις καὶ ἁγίε καθηγούμενε κύριε κυρ Σάβα, τὴν πανοσιότη σας ἀκριβῶς καὶ εὐλαβῶς χαιρετῶ καὶ ἀσπάζομαι σὺν τοῖς λοιποῖς ἁγίους πατέρες καὶ ἀδελφούς τῆς ἁγίας μονῆς· τό τίμιον γράμμα τῆς πανοσιότης σας ἔλαβα καὶ τά γραφόμενα καλῶς ἐγροίκησα. τό λοιπόν ἡ ὑπόθεσις ἐπέρασεν. ἔτσι ὁ πολυχρονεμένος καπετάν πασάς μου ἐμήνυσε προημέρου ὡς καθῶς νά στό ἐπροέγραψα, τώρα πάλι τό ὕστερο μου ἐμήνυσε ὅτι νά εὐρεθῶ εἰς τὴν Χίον τίς Λαμπρές. ἔτσι ἐμανκάρησά του ὀλίγο καὶ ἐπῆγα εἰς τίς 24 τοῦ Ἀπριλίου καὶ εἶχεν μίαν ἡμέρα προτῆτερα ἐκεῖ· τό λοιπόν διὰ νά μή μακραίνω ἤβρα 4 φεργάδες ἀρματωμένες

ναρθοῦν ἀτόρνο τά νησιά διά νά δώσουν λόγον καί νά ἀφήσουν καί ἀνθρώπους ἀπάνω εἰς τά νησιά καί μέ τόν παγομόν τόν ἐδικό μου ἐδυσκολεφτήκασεν λέγοντάς του πώς ἦτον καλύτερο νά μήν κατεβοῦσιν, διά νά περάσουν πλιά ἀλαφρωμένα τά νησιά διά νά συγχωροῦσι τῷ γονιῷ μου. Ἐμίλησά του ὅλα τά χρειαζόμενα εἰς τήν πτωχείαν καί θανάτους ὅπου ἔπεσε ὀφέτος εἰς τά νησιά καί ἔτζι ἤβγαλε καί ἤδειξέ μου δύο κατάστιχα, ἦτονε τό ἕνα 55 χιλιάδες καί 400, τό ἄλλο 54 καί 800. εἶπα του ἀφέντη πώς ἀφτανά τά κατάστιχα δέν ξίζουν, μόνο ἐτοῦτο ὅπου δείχνω τῆς ἀφεντιᾶς σου ὅπου τῶκαμε ὁ πολύχρονος, ὁ Βηζύρης καί διαβάζοντάς το τό ἐτζετάρησε λέγει μου καί τοῦτο εἶναι 38 χιλιάδες καί κείνος μου εἶπε πώς σᾶς ἔχει κατάστιχο διά 50. εἶπα του ἀφέντη εἶναι χωριστά οἱ ἔξοδες μά εἶναι περισσοί καί νά κάμης ἐλεημοσύνη νά κόφης ἀπό κείνοι. εἶπε μου ὅτι ἄς μαζώνετε ὀφέτος μέ τοῦτο τό κατάστιχο καί τό Σετέβρη ὄντε νά πάγω μέσα ἐλάτε καί θέλω σᾶς ἐκάμη χάρη ὅτι θέτε διά τήν ἀγάπη σου καί ἄλλα περισσότερα. ἔτζι μου ἤγραψε ὅλα τά χαρτιά ὀλωνῶν τῶν νησιῶν ὅτι νά τυχαίνη νά πάσιν ὅλα τά μισά ἄσπρα ὡς ὄλον τόν Μάϊον καί τᾶλλα ὡς ὄλον τόν ἐμισόν Σετέβρη ὡς τοῦ Σταυροῦ. ἔτζι μέ τῶν ἄλλωνῶν νησιῶν μου ἤγραψε καί τό ἐδικό σας χαρτί· εἶπα του ἀφέντη ἐμένα δέν εἶναι βολή μου ἢ Πάτινος· ἔδωσέ μου ἀπόκριση, ἄφηστο λοιπονίς καί ἐγώ ἔχω νά πάγω ἀπό κεί καί ὄχι διά κακήν γνώμη· ὡς καθῶς τῶν ἐγνώρισα ἐγώ ἤπερνα τό χαρτί νά σᾶς τό πέψω, μά γροικώ- ντας πώς εἰς κάποιων ἀνθρώπων· τά λόγια μου τῶς κακοφαίνετε καί μηδέ ρεσπόστα εἶδα ὄντε σᾶς ἤγραψα εἰς ἐκεῖνο ἐντουμπι- τάρισα. τό λοιπόν νά κατέχετε πώς τό χαράτζι σας εἶναι σωστό εἰς δύο χιλιάδες καί τά 700 ὅπου ἔβαλεν ὁ (μ)πικῆρ πασᾶς διά ἔξοδες ὅπουνοι ὅλα 2.700. ἐθέλησεν ἀκόμη ὁ κεχαγιᾶς 5 χιλιάδες ριάλια διά ἔξοδες του ντισκερέδες διά τά κοπέλια του καί ἄλλες ἔξοδες· ἐγώ ἀπάνω εἰς τοῦτο ἐχολιάσ(θ)η δυνατά καί ἐσηκώθηκα καί ἤφυγα διότις τοῦ εἶχεν παραγγεῖλει ὁ πασᾶς ὅτι νά μήν ἔβγη ἀπό τόν λόγο μου· ὕστερε ἤπεσεν ὁ πεητζαντές καί ἄλλοι ἄρχοντες καί ἤπασιν ὅτι εἶναι κρίμα νά μήν τοῦ ἐβγάλετε μιά σπέζα ὅπου ναι ἐδῶ ὁ κεχαγιᾶς του, ὁ χασνατάρης του, ὁ γραμματικός του, μάγερας κελερετζές του. κοντολογία ἐπομείναμε χίλια ρεάλια διά τό φαητόν του καί χίλια διά τούς ἀνθρώπους του. ὕστερα πάλι ἤκοφα του τά 200 καί ἐπομείνασιν 1800 διότις ἤπεσεν εἰσέ πάσα χιλιάδα 50, τοκάμει καί τῆς ἀφεντιᾶς σας 135, ὅπου γίνονται ὅλα

ὅτι ἔχετε νά δώσετε ρ(ιαλι)α 2.835, χωρίς νᾶναι πλιό εἰς τό μέσο κανέναν ἄσπρο.

ἔτζι τό λοιπόν ἢ ἀφεντιᾶ σας θέλετε τοῦ στείλει ὅσα ἄσπρα ἔχετε μαζωμένα καί ἄν εἶναι καί περισσότερα καλύτερα εἶναι, καί νά τοῦ γράψετε πώς τό ρέστος θέτε τά πάη ὡς τό ἐμισόν Σετέβρη καθῶς ἐκάμασιν καί τά ἄλλα νησιά καί ἐγώ ἄν μου δώση ἢ χάρις τοῦ ἀφέντη τοῦ Θ(ε)οῦ καί τοῦ μέγα Θεολόγου ὑγεία ὡς τοῦ Σταυροῦ, παγαίνω καί ἐγώ εἰς τήν Χίο καί κυτῶ ὅπου μπορῶ νά κάμω διά βοήθεια· κατέχετε το ἢ ἀφεντιᾶ σας πώς βάνω τήν κεφαλή μου διά τό νύχη τοῦ μικρότερου πατινιώτη καί ὅποτε πᾶσιν ἄς βαστοῦσιν τίποτας κανισκάκι τοῦ κεχαγιᾶ, διότις εἶναι γυναικαδερφός του τοῦ καπετάν Πασιᾶ καί υἱός τοῦ ἀφέντη του καί στέκου(ν)ται ὅλα εἰς τό χέριν του. οὐχί ἕτερον καί ὁ ἀφέντης ὁ Θ(ε)ός νά σᾶς πολυχρονῆ νά σέχωμε θᾶρρος καί βοήθεια.

τόν ἀφέντη τόν κυρ Μιχάλη Κουτρούλη ἀκριβῶς χαιρετῶ.

1643 μαΐου 24

τόν ἅγιον τόν κυρ Εὐθύμιον ἀκριβῶς καί εὐλαβῶς χαιρετῶ.

Δοῦλος τῆς πανοσιότης σου

Βασίλης Λογοθέτης

Ἔγγραφο No 8

† Πανοσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις καί πν(ευματι)κοῖς Π(ατ)ράσι καί ἅγιοι καθηγούμενε τήν μπανοσιότη σου ἀκριβῶς πολλά χαιρετῶ καί εὐλαβῶς ἀσπάζομαι τήν ἀγίαν της δεξιά, ὁμοίως καί τούς ἅγι- ούς πατέρες εὐλαβῶς ἀσπάζομαι, ἐνῶ εἶχα πάντα γνώμη νά ἔλθω διά νά προσκηνύσω τόν μέγαν Θεολόγον καί νά σμίξω καί τήν ἁγι- οσύνην σας, διά νά μιλήσωμε λόγια χρειαζόμενα, ὅμως ὁ καιρός μέ φέρνει νά ἀμποδιστῶ· ἀφορμή πώς δέν ὀρίζω τοῦ λόγου μου, διά νά ἐσκλαβώθηκα ὄχι μόνο εἰσέ ὑπηρεσίες τῶν ἀφεντάδω(ν) μας, μά ἀκόμη καί τῶν νησιῶν ὀλωνῶ καί ἐτοῦτο εἶναι ἀφορμή· τό λοιπόν τοῦ παπά κυρ Ἀθανάση ἐμίλησα ὅλα τά χρειαζόμενα νά μιλήση τῆς ἁγιοσύνης σας καί παρακαλῶ σας νά μετρήσετε σάν φρόνιμοι νά κάμετε ὅλα τά χρειαζόμενα, τό ἕνα πρῶτο διά τιμή καί φούμη τῆς ἁγιοσύνης σας καί διά τοῦ λόγου μου ὀλίγον μνημόσυνο, τό λοιπόν δέν σᾶς γράφω εἰς πλάτος διατί θέτε μάθει ἀπό τόν ἅγιον

πν(ευματι)κό παπά κυρ Ἀθανάσιον τήν γνώμην μου καί τόν πόθον ὅπου ἔχω εἰς τόν μέγα Θεολόγον καί μηδέ ὀλπίζω εἰσε μετά νά φανῆτε κοντράριοι εἰς τήν γνώμην ὅπου ἔχω καί ὅπου τρέχει διά καλόν καί βοήθεια πάντα τοῦ μοναστηριοῦ. ἄλλον καί ἡ ἀγία σας εὐχή μεθ' ἡμῶν.

ὁ βητόριος ἀσπάζεται τήν ἀγιοσύνην σας
1643 Σετεβρίου 3

Δοῦλος τῆς πανοσιότης σου
Βασίλης Λογοθέτης

Ἔγγραφο Νο 9

Πανοσιώτατε ἅγιε καθηγούμεν(ε) μετάνοιες κομίζω τῆς ἀγιοσύνης σας καί ἀσπάζομαι τήν ἀγία σας δεξιά σύν παντί τοῖς λοιποῖς ἱερομονάχοις καί μοναχοῖς. τό λοιπό(ν) πατέρες μου ἅγιοι μεγάλη κακή καρδιά ἔχω· τά βάσανα ὅπου ἔχω χάσει στόν τόπο σας ἡ χάρις τοῦ ἀγί(ου) νά κάμη ἐλεημοσύνη. ἔτζι πατέρες μου ἅγιοι ἐγώ ἤθελα νᾶρθω νά προσκυνήσω τόν Ἅγιον καί νά τελειώσωμε πάσα ὑπόθεσι, μά ἐπειδή νά (δυσανάγνωστη) ἐδικές μου ἐμποδίσασι, ἔρχομαι νά παρακαλέσω τήν πανοσιότη σας νά στείλετε κανέναν πατέρα νά γίνη τό τέλος καί ἄν (δέν) θέ λάχη πασάζιο ἄς πιάση ἕνα βαρκάκι καί ἐγώ πληρώνω τήν ἔξοδο καί πάλι ἄν μοῦ βολέση σέ ὀλίγες ἡμέρες θέλω ἔρθη καί ἀτός μου. Τό λοιπόν στέκω ἀκαρτερών(τ)ας κι ὅποτε ὀρίσετε ἄς κοπιάση ὁ παπά κυρ Ἀθανάσης εἶναι ὄξω καί ἡ βάρκα φεύγει αἰφνίδια καί διά ταυτό δέν ἔγραψε. ὅχι ἕτερον, ἡ εὐχή σας μετ' ἐμᾶς.

1644 μηνί Μαΐω 22

Δοῦλος τῆς πανοσιότης σας
Βασίλης Λογοθέτης

Ἔγγραφο Νο 10

† Εἰς τό ὄνομα τοῦ π(ατ)ρ(ό)ς καί τοῦ υἱοῦ καί τοῦ ἀγίου πν(εύματο)ς, ἐν ἔτει ἀπό τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, αχμς^{ον} μαῖω ια'. ἐπειδή καί ὁ κύρης βασιλείος ὁ λογοθέτης, ὁ ὢν ἐκ νήσου σύφνου,

πρό ἡμερῶν ἤθελε ζητήση ἡμῶν τῶν π(ατέ)ρῶν τῶν ἐντυγχανόντων ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καί εὐαγγελιστοῦ ἰωάννου τοῦ θεολόγου, τοῦ ἐν τῇ νήσω πάτμω, κάποιαν ἐκκλησίαν, ἣν εἴχομεν ἐν τῇ αὐτῇ νήσω σύφνω, ἐν τόπῳ εὐρισκομένη ὀνόματι βρύση, μετά καί τοῦ χωραφίου αὐτῆς, καί ἄλλων τινῶν, ἃ ἀφιέρωσαν τινές εὐλαβεῖς ἐν τῇ ἡμετέρα μονῇ διά ψυχικήν σωτηρίαν. τήν ὁποίαν ἐκκλησίαν, οὐ μόνον ἀναστησεν αὐτήν, καί ἀνακαίνησεν, ἀλλά καί μονήδριον ἐποίησε εἰς πολλῶν ψυχῶν ὠφέλειαν καί πάλιν μετά ταῦτα ἐζήτησε παρ' ἡμῶν καί τό λοιπόν μετόχιον, ὃ ἔχωμεν ἐν τῇ αὐτῇ νήσω σύφνω, ἡγουν ἐκκλησίας, ὀνόματι σωτήραν καί ἀγίους ἀναργύρους καί ἄλλας, μετά τῶν σκευῶν καί ὀσπητίων καί χωραφίων καί ἀμπελίων καί περιβολίου καί ἄλλων τινῶν, καθώς εἰσί γεγραμμένα ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι, εἰς κυβέρνησιν καί ἀναστησιν αὐτῶν, μέ τοῦτο οἱ κατά καιρόν π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου, δίδειν καί παρέχειν τοῦ ἡμετέρου μοναστηρίου, ἡγουν τοῦ μεγάλου θεολόγου, κάθα τρεῖς χρόνους, ριάλι(α) ἕκατόν, διά πάκτος τῶν αὐτῶν πραγμάτων.

Καί ταῦτα εἰδότες ἡμεῖς οἱ δηλωθέντες μοναχοί, οἱ ἐν τῇ μονῇ τοῦ μεγάλου θεολόγου, ἐσυνάχθημεν ὀμοθυμαδόν πάντες καί ἤθελήσαμ(εν) αὐτοθελῶς, μιά βουλή καί γνώμη πάντων ἡμῶν, καί δίδωμεν τό αὐτό μετόχιον, ἡγουν τάς ἐκκλησίας τάς ἄνωθεν, μετά τῶν πράγματων αὐτῶν, ὧν εἶπομ(εν), εἰς ἀνάστασιν καί εἰς κυβέρνησιν αὐτῶν καί μή εἰς ἀφανισμόν, τοῖς αὐτοῖς πατράσι τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου, αὐτοῖ δέ οἱ εὐρισκόμενοι π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου, παρέχειν τό ἄνωθ(έν) πάκτος, τῆς ἡμετέρας μονῆς τοῦ μεγάλου θεολόγου, ἡγουν κάθα τρεῖς χρόνους ριάλια ἕκατόν, εἰ δέ καί οἱ αὐτοῖ π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου, οἱ εὐρισκόμενοι καί οἱ μεταγενέστεροι οὐκ ἤθελον δίδειν τό αὐτόν πάκτος ἐν τῷ καιρῷ αὐτοῦ, ἢ ἤθελον ἀφανίζεῖν τά πράγματα τοῦ μετοχίου τοῦ μεγάλου θεολόγου, νά ἔχωμεν ἐξουσίαν ἡμεῖς οἱ νῦν π(ατέ)ρες τοῦ μεγάλου θεολόγου καί οἱ μεταγενέστεροι νά περνώμεν τό μετόχιόν μας ὀπίσω, ὄλον ὡς καθῶς εὐρίσκεται, ἀπό πολύ ἔως ὀλίγον, ὀμοῦ καί τήν παναγίαν της βρύσης, μετά τοῦ χωραφίου αὐτῆς ὡς καθῶς εὐρίσκεται καί αὐτοῖ οἱ κατά καιρόν π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, νά μήν ἔχουν δικαιώματα νά γυρέψουν εἰς τά αὐτά πράγματα, οὔτε πολύ, οὔτε ὀλίγον, μόνο νά στρέφονται εἰς τόν μέγαν θεολόγον, ὡσάν ἴδια τοῦ πράγματα ὅπου εἶναι. καί διά τό βέβαιον ὑπογράφουν πάντες οἱ π(ατέ)ρες κατωθεν καί τυποῦται

καί ἡ εἰκὼν τοῦ μεγάλου θεολόγου, μετὰ τῆς ἀπογραφῆς τοῦ καθηγουμένου.

† ὁ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος πρῶην κώου Σεραφείμ.

† ἡσυχαστὴς ἱερομόναχος στέργιο τὰ ἄνωθεν

† νικηφόρος ἱερομόναχος στέργιο τὰ ἄνωθεν

† Γερμανὸς ἱερομόναχος στέργιο

† νεόφυτος ἱερομόναχος στέργιο τὰ ἄνωθεν

† Ναθαναήλ ἱερομόναχος στέργιο

† γρηγόριος ἱερομόναχος στέργιο τὰ ἄνωθεν

† ἰωνᾶς ἱερομόναχος ἐπέγραψα

† γαβριήλ ἱερομόναχος στέργιο τὰ ἄνωθεν

† γεδεὼν ἱερομόναχος στέργιο

† νικηφόρος ἱερομόναχος παπαμάρκου (;)

† γενάδης υερομόναχος στέργιο τάνοθεν

† γαβριήλ ἱερομόναχος

† ἰωσήφ ἱερομόναχος

† ἱερώνυμος (;) ἱερομόναχος κώτης γράφω

† Ναθαναήλ ἱερομόναχος

† μωυσης ἱερομόναχος στέργιο

† βενέδικτος (;) ἱερομόναχος

† ανατόλιος ἱερομόναχος

† νικηφόρος ἱερομόναχος

(Τ.Σ.) † Σάββας ἱερομόναχος καὶ καθηγούμενος Πάτμου.

Ἔγγραφο Νο 11

† Εἰς τό ὄνομα τοῦ π(ατ)ρ(ό)ς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πν(εύ)ματο)ς ἐνέτει ἀπό τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, ἀχμῆς μαίω ια' ἐπειδή καὶ ὁ κύριος βασιλεὺς ὁ λογοθέτης, ὁ ὢν ἐκ νήσου σύφνου πρὸ ἡμερῶν ἤθελε ζητήσῃ ἡμῖν τῶν π(ατέ)ρων τῶν ἐντυγχανόντων ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ ἰωάννου τοῦ θεολόγου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ πάτμῳ κάποιαν ἐκκλησίαν ἣν εἶχομεν ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ σύφνω ἐν τόπῳ εὐρισκομένη ὀνόματι βρύση μετὰ καὶ τοῦ χωραφίου αὐτῆς καὶ ἄλλων τινῶν ἀφιέρωσαν τινές εὐλαβεῖς ἐν τῇ ἡμετέρῃ μονῇ διὰ ψυχικὴν σωτηρίαν τὴν ὁποίαν ἐκκλησίαν οὐ μόνον ἀναστήσῃ αὐτὴν καὶ ἀνακαίνισῃ, ἀλλὰ καὶ μονῆδριον

ἐποίησε εἰς πολλῶν ψυχῶν ὠφέλειαν καὶ πάλιν μετὰ ταῦτα ἐζήτησε παρ' ἡμῶν καὶ τό λοιπὸν μετόχιον, ὃ ἔχομεν ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ σύφνω, ἡγουν ἐκκλησίας ὀνόματι σωτήραν καὶ ἁγίους ἀναργύρους καὶ ἄλλας μετὰ τῶν σκευῶν καὶ ὀσπητίων καὶ χωραφίων καὶ ἀμπελίων καὶ περιβολίου καὶ ἄλλων τινῶν καθὼς εἰσὶ γεγραμμένα ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι εἰς κυβέρνησιν καὶ ἀνάστησιν αὐτῶν μέ τοῦτο· οἱ κατὰ καιρὸν π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου δίδειν καὶ παρέχειν τοῦ ἡμετέρου μοναστηρίου, ἡγουν τοῦ μεγάλου θεολόγου κάθῃα τρεῖς χρόνους ρεάλια ἑκατὸν διὰ πάκτος τῶν αὐτῶν πραγμάτων καὶ ταῦτα εἰδόντες ἡμεῖς οἱ δηλωθέντες μοναχοὶ οἱ ἐν τῇ μονῇ τοῦ μεγάλου θεολόγου, ἐσυνάχθημεν ὁμοθυμαδὸν πάντες καὶ ἠθελήσαμε ἀυτοθελῶς μία βουλή καὶ γνώμη πάντων ἡμῶν καὶ δίδομεν τό αὐτό μετόχιον, ἡγουν τὰ ἐκκλησίας τὰς ἄνωθεν μετὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ὧν εἶπομεν εἰς ἀνάστασιν καὶ εἰς κυβέρνησιν αὐτῶν καὶ μή εἰς ἀφανισμόν τοῖς αὐτοῖς πατρᾷσι τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου. αὐτοὶ δέ οἱ εὐρισκόμενοι π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου παρέχειν τό ἄνωθεν πάκτος τῇ ἡμετέρῃ μονῇ τοῦ μεγάλου θεολόγου, ἡγουν κάθῃα τρεῖς χρόνους ρεάλια ἑκατὸν, εἰ δέ καὶ οἱ αὐτοὶ π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου οἱ εὐρισκόμενοι καὶ οἱ μεταγενέστεροι οὐκ ἠθέλον δίδειν τό αὐτόν πάκτος ἐν τῷ καιρῷ αὐτοῦ ἢ ἠθέλον ἀφανίζειν τὰ πράγματα τοῦ μετοχίου τοῦ μεγάλου θεολόγου νά ἔχωμεν ἐξουσίαν ἡμεῖς οἱ νῦν π(ατέ)ρες τοῦ μεγάλου θεολόγου καὶ οἱ μεταγενέστεροι νά πέρνωμεν τό μετόχιόν μας ὀπίσω ὄλον ὡς καθὼς εὐρίσκεται ἀπό πολὺ ἔως ὀλίγον ὁμοῦ καὶ τὴν παναγίαν τῆς βρύσης μετὰ τοῦ χωραφίου αὐτῆς ὡς καθὼς εὐρίσκεται καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ καιρὸν π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου νά μήν ἔχουν δικαιώματα νά γυρέψουν εἰς τὰ αὐτὰ πράγματα οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγον μόνο νά στρέφονται εἰς τὸν μέγαν θεολόγον ὡσάν ἴδια του πράγματα ὁποῦ εἶναι καὶ διὰ τό βέβαιον ὑπογράφουν πάντες οἱ π(ατέ)ρες κάτῳθεν καὶ τυποῦται καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ μεγάλου θεολόγου μετὰ τῆς ἀπογραφῆς τοῦ καθηγουμένου· ἀκόμη ξεκαθαρίζομε ὅτι ὁ σασμός πού γράφομε ἄνωθε νά στέκεται παντοτεινός καὶ νά μήν ἡμποροῦν πλέον οἱ π(ατέ)ρες τοῦ θεολόγου μήτε νά βγάλουν μήτε νά βάλουν. ἔττι καὶ οἱ π(ατέ)ρες τῆς παναγίας, περὶ ἀνίσως καὶ οἱ π(ατέ)ρες τῆς παναγίας δέν ἐθέλασι δίδειν τὰ ἑκατὸν ρεάλια πού γράφομε ἄνωθε νά ἔχου ἐξουσίαν οἱ π(ατέ)ρες τοῦ θεολόγου νά παίρνουν τό μετόχιό το(υ)ς καὶ τὴν παναγία ὡς καθὼς εὐρίσκεται εἰς ὅτι ἠθελε κειστάρει κινητὰ καὶ ἀκίνητα καὶ νάχου(ν) ἐξουσία νά στέλλουν π(ατέ)ρες εἰς τό μοναστήριον

νά τό ἐξουσιάζουν ὡς πράγμα ἐδικόν τους, ἔτσι καί οἱ π(ατέ)ρες τοῦ θεολόγου ἂν ἐθέλασι σηκωθεῖ νά τζακίσουν τοὺς ἄνωθε σασμούς νά μήν ἡμποροῦν νά πάρουν πάρεξ τό μετόχιν το(υ)ς κατά τό γράμμα πού παραδίδου(ν) τά πράγματα τοῦ μετοχίου καί κοντάδα ρεάλια ἑκατό διά τήν παναγία καί τόν τόπον της.

δοῦλος τῆς πανοσιότη σας βασίλης λογοθέτης βεβαιώνω τᾶνωθε(ν).
(ὑπογραφή ἰδιόγραφη)

Ἔγγραφο Νο 12

Πρόκειται γιά ἀντίγραφο τοῦ Νο 11 μέ ἀσήμαντες λεκτικές διαφορές. Ἡ ὑπογραφή τοῦ Λογοθέτη ἔχει ἀντιγραφεῖ μέ πρόταξη τοῦ ὀνόματός του:

«βασίλειος λογοθέτης δοῦλος τῆς πανοσιότης σας βεβαιώνω τά ἄνωθεν».

Ἔγγραφο Νο 13

Ἴσον τοῦ πρωτοτύπου.

~ : 1657: ~ ἐν μηνί Ὀκτωβρίῳ πρώτῃ

Ἔστοντας καγώ ὁ ἐν ἱερομονάχοις ἐλάχιστος Ἰωσήφ ὁ Φραδέλος καί προηγούμενος τῆς σεβασμίας καί βασιλικῆς μονῆς Πάτμου νά ἔλθω εἰς τήν Σίφνον ἀπεσταλμένος ἀπό τό μοναστήριόν μας διά νά ἴδωμεν τόν λογαριασμόν ὁποῦ ἔχομεν μέ τοὺς π(ατέ)ρας τοῦ μοναστηρίου τῆς Βρύσης διά τό πάκτος. Ἔτσι λοιπόν ἐκάμαμεν καί ἴδομεν τόν λογαριασμόν μέ τόν αἰδεσιμώτατον κύριον Ἰωνᾶ τόν Ἀποστόλην ὡς προεστόν καί ἐπίτροπον τοῦ ἄνωθεν μοναστηρίου τῆς Βρύσης καί ἐπληρώθηκα ὄλον ἐκεῖνον ὁποῦ εἴχομεν νά λάβωμεν διά τό πάκτος ἀπό τοὺς 1646 Μαΐου μηνός καθὼς τό γράμμα τό συμφωνητικόν μας διαλαμβάνει καί ἡμεθα σοτισφάδοι ἀποπλερωμένοι ἕως τοὺς 1658 καί μήνα τόν Μάϊον.

Καί ἀκόμη ἀπό τήν σήμερον ἔλαβα ἄλλα ἑκατό ρεάλια τά ὁποῖα εἶναι διά ἓνα πάκτος ἕως τοὺς 1661 καί δέν ἔχομεν νά λάβωμεν παρά εἰς τοὺς 1661. Καί διά τό ἀληθές ἐγράφη διά χειρός ἐμοῦ

Παύλου Ἀναγνώστου τοῦ Σερμαρτῆ ἐν τῷ παρόντι κόνδικι τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς Παναγίας Βρύσης ἐπονομαζομένου. Ἐνυπογράφει καί διά τό πλεον ἀναμφίβηλον διά χειρός του ὁ ἄνωθεν προηγούμενος κύριος Ἰωσήφ ὁ Φραδέλος.

Ἰωσήφ ἱερομόναχος καί προηγούμενος
ὁ Φραδέλος βεβαιώνω τ' ἄνωθε
διάκος σερματῆς καί πρωτονοτάριος τῆς
κοινότητος Σίφνου ἐρεκοπιάρησα τό παρόν.

Ἔγγραφο Νο 14

Πανοσιολογιώτατε ἅγιε Καθηγούμενε τοῦ ἐν Πάτμῳ Ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ Θεολόγου κύριε Ἰάκωβε καί λοιποὶ ἀδελφοὶ τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, τήν πανοσιολογιότητα σας πανευλαβῶς προσαγορεύοντες προσκυνοῦμεν.

τό ἀπό ἰστης τοῦ ἀπελθόντος μαΐου σεβάσμιον εὐχετικόν ὑμῶν γράμμα λαβόντες ἤσθημεν πληροφορηθέντες δι' αὐτοῦ τά τῆς εὐκτῆς ἡμῖν ἀγαθῆς ὑγείας σας. ἤδομεν ἐπομένως καί ὅσα ἐν αὐτῷ γράφοντες προτρέπετε ἡμᾶς ἵνα συμβουλευσωμεν τοὺς πατέρας, τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ τῆς βρύσης, ὅπως ἀποδώσιν τῷ αὐτόθεν ἐξαποστελλομένῳ σοφολογιωτάτῳ Διδασκάλῳ κυρ μισαήλ συναδελφῷ τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου ὑμῶν, τά πρό ἐτῶν διδόμενα χάριν πάκτου κατ' ἔτος δέκα γρόσια ἀπό τό μοναστήριον τῆς βρύσης πρὸς τό ὑμέτερον μοναστήριον, ἅπερ καί ζητοῦνται παρ' ὑμῶν, ὅχι λόγω πάκτου, ἀλλὰ χάριν ὑποταγῆς, ὡς δῆθεν μετόχιον τό μοναστήριον τῆς βρύσης πρὸς τό ὑμέτερον μοναστήριον, ἐφ' οἷς ἀποκρινόμενοι γράφομεν ὅτι ἄκραν ἔφρουν ἔχοντες ἀνέκαθεν εἰς τό νά δουλεύωμεν, τό κατά δύναμιν, τοῖς ἱεροῖς καταγωγίοις καί ἐξεραίτως χαριζόμενοι τῷ σοφολογιωτάτῳ Διδασκάλῳ κυρ μισαήλ συναδελφῷ σας καί ἐπίτηδες ἀπεσταλμένῳ, ὡς πρό χρόνων ἐγνωσμένῳ ἡμῖν καί ἠνοημένῳ διά τε τά λοιπά του προτερήματα καί διά τήν ἐνάρετόν του διαγωγῆ, ἄλλως τε μηδὲν τοῦ πράγματος ἰδέαν ἔχοντες, ἐν τῷ ἅμα μεταπέμπους (;) ἐπέσαμεν τοὺς πατέρας τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου καί μετά πόθου ἐζητήσαμε νά τοὺς παροτρύνωμεν εἰς τό νά ἀποδώσωσι τῷ εἰρημένῳ ἀπεσταλμένῳ σας τά ἅπερ παρ' ὑμῶν ζητοῦνται λόγω ὑποταγῆς, ὡς δῆθεν ἀπό μετοχίου τοῦ μονα-

στηρίου σας. καί ταῦτα πάντα ἐπί παρουσία τοῦ σοφολογιωτάτου κύρ. μισαήλ. οἱ πατέρες δέ τοῦ μοναστηρίου τῆς βρύσης εὐλόγως ἐφ' ἐνὶ ἐκάστω ἀπολογηθέντες (ἅπερ ἀφήνομεν νά πληροφορηθῆτε παρὰ τοῦ ἀπεσταλμένου σας) παρέστησαν ἡμῖν ἕνα πατριαρχικόν συνοδικόν γράμμα τοῦ ἀειδήμου πατριάρχου κυρίου Κυρίου Παρθενίου γεγραμμένον κατὰ τό αχμγόν σωτήριον ἔτος καί ἐν ἕτερον σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ αὐτοῦ ἀειδήμου Πατριάρχου καί τῆς ἀγίας καί ἱεραῆς συνόδου κατὰ τό αχμδον σωτήριον ἔτος, ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ὁποίοις, τῇ προτροπῇ τοῦ βασιλείου λογοθέτου ἀποφαίνεται καί ἀποκαθίσταται τό ἱερόν μοναστήριον τῆς βρύσης, ἐλεύθερον, αὐτόνομον, σταυροπηγιακόν μοναστήριον, μόνω τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκείμενον, ἐξ οὗπερ καί ἐβιάσθημεν νά ἐπεξεργασθῶμεν περιεργότερως καί τό εἰς χεῖρας τοῦ σοφολογιωτάτου κύρ μισαήλ δοθέν παρ' ὑμῶν ἴσον τοῦ συμφωνητικοῦ γράμματος τοῦ ρηθέντος βασιλείου λογοθέτου ὁποῦ ἔκαμε τότε μέ τό μοναστήριον τῆς βρύσης, ὅπερ ἠύραμε νά εἶναι γεγραμμένον κατὰ τό αχμς^{ον} σωτήριον ἔτος, δηλ. μετά τρεῖς χρόνους τοῦ ἐνός καί μετά δύο τοῦ ἐτέρου σιγγιλιῶδους γράμματος καί οὕτως ἐστοχάσθημεν καί στοχαζόμεθα ὅτι ἔνεκα ὁποῦ ἅπαξ διά δύο τοιούτων γραμμάτων φθάση νά ἀποκαταστήσῃ σταυροπηγιακόν, τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ, ἕνα μοναστήριον ὅτι μετά δύο χρόνους μόνη τῇ ὑπογραφῇ του δέν ἔχει πλέον τήν δύναμιν νά κάμη τό αὐτό καί μετόχιον, ἀλλά φαίνεται ὅτι τά συμφωνηθέντα ἐτησίως γρόσια ἦτον λόγω πακτόματος διά τινά ἕτερα πράγματα, τά ὁποῖα ὁ Παναγιώτατος πρῶην Κωνσταντινουπόλεως κύριος κύριος Γρηγόριος συνοδικῶς, ὡς Κυριάρχης ἀπάντων τῶν ὑπό τόν οἰκουμενικόν θρόνον μοναστηρίων ἐμπόδισεν καί ἐν τῷ σιγγιλιῶδες γράμματι, τούς μετέπειτα ἄλλως πράξοντας ἱερομένους καί λαϊκούς, φρικταῖς ἀρραῖς καί ἀλύτῳ δεσμῷ καθυπέβαλεν ἐφ' ᾧ καί ἡμεῖς ὡς γνήσια τέκνα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δέν τολμοῦμε νά ἐναντιοθῶμεν οὔτε κἄν ψιλόν(;) λόγον νά παρέμβωμεν, ἀλλά ζητοῦντες συγγνώμην παρ' ὑμῶν ἀπάντων ἔνεκα τούτου, συνάμα καί τάς εὐχάς ὑμῶν ἐξαιτούμεθα θεόθεν τά ἔτη σας ὅτι πλεῖστα καί σωτηριοδέστατα. αωιγ^{ον} Ἰουνίου ια. σίφνος.

τῆς ὑμετέρας πανοσιολογιότητος

τέκνα ἐν Κυρίῳ καί πρόθυμοι εἰς
τάς προσταγὰς σας
» οἱ προεστῶτες τῆς νήσου σίφνου.

Ἄρχεῖο Πάτμου

Ἄρχ. Κώδικας 1003, φ. 50^ν

Σίφνος

- 1638 Ἀπριλίου -10- ἐλάβαμε μέ τόν κύρ Νικόλα τόν Ἀλαβανό διά λογαριασμόν τοῦ μετοχίου τῆς σιφούνου – ρεάλια 12.
1639 Μαρτίου – 25 ἐλάβαμε αὐτόν παπα κύρ Ἀθανάση ρεάλια – 22 διά οὔζο τοῦ μετοχίου.
1640 Φεβρουαρίου(υ), ἐλάβαμε τό πάκτος ἀπό τόν χατζην ρεάλια 22 καί ἀπό τόν μαγάζεν τοῦ μακαρίτου Νικολοῦ Σφακόπουλου – ρεάλια 12.
1641 Μαρτίου
1642 Ἀπριλίου 16 ἐλάβαμε διά τό πάκτος ρεάλια 20.

—•••••—
B'. – ARCHIVIO PROPAGANDA FIDE SACRA
(SC. ARCHIP. 5, f. 141)

Ἔγγραφο Νο 15

(Τ.Σ.)

Μακαριώτατε καί παναγιώτατε πάπα κοινέ πάτερ τήν σήν μακαριότητα γονυπετῶς, προσκυνῶ, ὁμοίως καί οἱ σύν ἐμοί ἀδελφοί, καί τούς ἱερούς αὐτῆς πόδας πανευλαβῶς καταφιλοῦμεν:

Ἀναφέρομε τῇ σῇ παμμεγίστῳ καί ὑψηλοτάτῃ ἀξία, ὅτι τό καθ' ἡμᾶς μονήδριον, ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας θεοτόκου ὑπό τοῦ μακαρίτου κυρίου βασιλείου ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ἤδη ἀνιδρυμένον, τῆς βρύσεως δέ ἐπονομαζόμενον, ὑπό διαφόρων βαρέων, χαρατζίων δηλονότι χριστιανικῶν καί ἀγαρηνῶν, ἔτι δέ καί ὑπό τῶν ἐμπιπτόντων ὁσημέραι πτωχῶν καί ξένων, ἀλλά δὴ καί πάντων εἰς πικράν ἐρήμοσιν τε καί ἀποίκησιν οἴμοι κινδυνευσ(ε), ἐάν μή ἡ θεία τε ροπή καί ἡ βοήθεια τῆς σῆς προφθάση μακαριότητος: ὅθεν δὴ καί προστρέχομεν τῇ σῇ χριστομιμῆτῳ ἀντιλήψει ὡς κοινῷ πατρί, ὅπως ἂν χριστομιμῆτως βοηθήσῃ ἡμῖν: τί δέ δεόμεθα λαβεῖν; δύο χιλιάδας Γρῶσα καί ἐβδομήκοντα ἐπέρριψεν ὁ ὑψηλότατος Γενεράλες ἐπί τήν σίφνον, ἵνα πληρώνη ἐν ἐκάστω ἔτι. ἀπό τά ὁποῖα ἐγγρίζουσιν εἰς τό

μονιδριόν μας, νά πληρώνη μόνον τό βενέτικον χαράτζιον, Γρῶσα ἑκατὸν πεντήκοντα. παρακαλοῦμεν οὖν γονυκλιτῶς τήν πατρικὴν σου παναγιωτάτην μακαριότητα, ἵνα γράψῃ πρὸς τό Γαληνότατον σενάτον ἢ πρὸς τὸν ὑψηλότατον καπητάν Γενεράλε ἵνα κόψῃ τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα Γρῶσα ἐκ τοῦ χαράτζιου τοῦ ἐπιπεσόnton εἰς τήν νῆσον ταύτην τῆς σίφνου, τό βενέτικον χαράτζι δηλονότι ἐκ τοῦ μονιδριου τοῦ καθ' ἡμᾶς. ναί μακαριώτατε πάτερ ἀντιβολοῦμε σπλαγχνίσθητε ἡμᾶς διὰ τὸν κτίσαντα. οὐκ ἔχομεν γάρ πού προσδραμεῖν, γηραιοὶ ὑπάρχοντες καὶ ἀδύνατοι: ἡ δὲ ὑπερουράνιος ροπή διαφυλάττοι σου τήν μακαριότητα εἰς μακραίωνας, εἰς σύστασιν καὶ κυβέρνησιν τῆς καθολικῆς (τοῦ) Χριστοῦ ἐκκλησίας: αἱ δὲ τῆς παναγιότητος εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι, εἶησαν μεθ' ἡμῶν: ἀπὸ σίφνου, κατὰ τό ἀχψον ἔτος τῆς θεοῦ σαρκώσεως, κατὰ τήν κθην τοῦ ὀκτωβρίου.

† ταπεινὸς τῆς σῆς μακαριότητος ὑπόγειος δοῦλος ὁ πρώην πάφου καὶ τριμυθοῦντος νεκτάριος ἀρχιερεὺς

νικηφόρος ἱερομόναχος δροσᾶς καὶ πρώην ἡγούμενος τῆς βρύσεως.

– Ἰγνάτιος ἱερομόναχος καὶ ἐφημέριος ταπεινὸς τῆς μακαριότητός σου δοῦλος.

– Γαβριήλ ἱερομόναχος καὶ ἐφημέριος, ταπεινὸς τῆς μακαριότητός σου δούλος.

(Τ.Σ.)

Γ'. – ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΝΗΣ ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑΣ

Ἔγγραφο Νο 16

(Τ.Σ.)

Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος δηλοποιοῦμεν ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι καὶ δίδομεν βεβαίαν πίστιν καὶ ἀναμφίβολον μαρτυρίαν πρὸς πάν(τα) ὅπου τό παρόν ἤθελεν πρεζενταρισθῆ: τό μετοχάκι ὅπου εὐρίσκεται (ἐ)δῶ εἰς τήν σίφουνον λεγόμενον Ἅγιος Ἀρτέμιος εἶναι καὶ ὀνομάζεται μετόχι τοῦ μοναστηρίου Σίμων Πέτρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀπὸ τό ὁποῖον μονυδριου τό ἐξουσίαζαν παλαιόθεν καὶ πάλιν σήμερον τό ἐξουσίαζουν οἱ αὐτοὶ σιμοπετρίτες: βάνουν προεστὸν καὶ κατασταίνουν ἐπιτρόπους καὶ εἶναι εἰς τήν

ἐξουσίαν το(υ)ς κτίσουν χαλάσουν ἅπαντά τά δικαιώματα ὅπου εἰς αὐτό τό μετόχι τρέξουν πάντοτε ἀπὸ αὐτό τό μοναστήρι ἐξουσίαζαν καὶ τήν σήμερον ἐξουσίαζουν καὶ οὐχὶ ἀπὸ ἄλλον κανένα: οὕτως κατέχομεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἀπὸ τούς προγόνους μας καὶ δίδομεν πίστιν εἰς καθένα ὅπου τό παρόν ἤθελεν πρεζενταρισθῆ καὶ διὰ πλέον βεβαίωσιν βάνομεν καὶ βούλαν τοῦ τόπου μας καὶ τά ἐξῆς:

1707 ἐν μηνί Ἰουλίου 15

– Νικόλαος ἱερεὺς Γοζαδίνος καὶ οἰκονόμος Σίφνου μαρτυρῶ

– ὁ σακελλάριος Κωνσταντίνου ἱερεὺς μαρτυρῶ

– Ἀποστόλης Γοζαδίνος μαρτυρῶ

– ὁ σκευοφύλαξ μαρτυρῶ

– ὁ χαρτοφύλαξ μαρτυρῶ

– Ἰγνάτιος ἱερομόναχος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

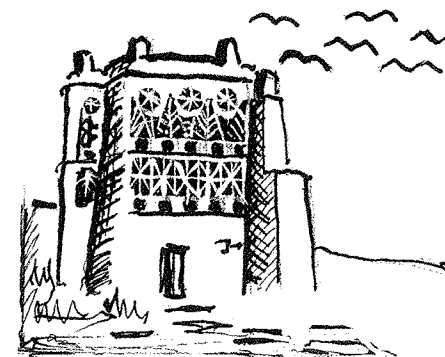
– παπά Νικολός Γοζαδίνος

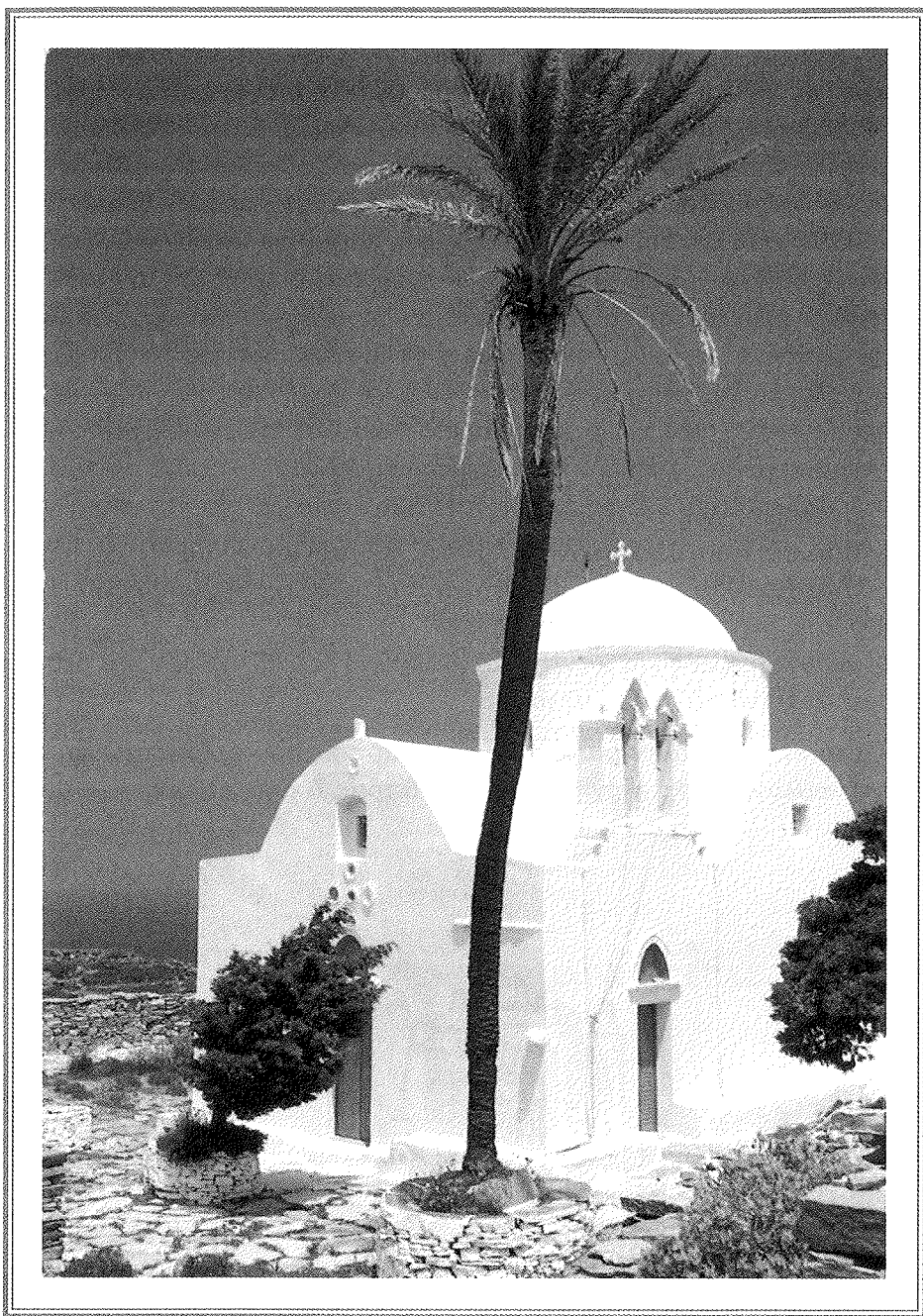
– Μάρκος Πο(υ)λίτης καὶ ἐπίτροπος τοῦ μοναστηρίου

– Ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος καὶ καθηγούμενος τῆς μονῆς Παναγία Βρύσης ἔγραψα καὶ μαρτυρῶ

– Ἰωάννης ἱερεὺς καὶ καντζηλάρης Σίφνου βεβαιώνω ὡς εἶναι βέβαια καὶ ἀληθινὰ τά γραφόμενα

(Ἀπὸ ἐπίσημο ἀντίγραφο τοῦ πρωτοτύπου πού βρίσκεται στό ἀρχιεποφυλάκειο τῆς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας Ἁγίου Ὁρους).

Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος (Φυτειά)
(Φωτ. Ν. Βίσοβιτς).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ
ΙΩΑΝΝΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ DE CAMILLIS, ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΗΛΟΥ ΚΑΙ ΚΙΜΩΛΟΥ,
ΚΑΙ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΟΥ ΣΙΦΝΟΥ-ΘΕΡΜΙΩΝ-ΚΕΑΣ,
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ
[1670-1672]

«Σεβασμιώτατοι

Στίς 6 Ἰουνίου ἔφθασε ἐδῶ ὁ δόν Φραντσέσκο Λορεντάνο, ἐν-
τεταλμένος ἀποστολικός βικάριος Σίφνου ἐπιδεικνύοντάς μου τή
διαταγή τῶν σεβασμιότητων σας, ἐγώ δέ ἀμέσως τοῦ παρεχώρησα
τή θέση πού κατέχω ἀπό 15ετίας σ' αὐτήν τήν ἐκκλησία παραδίδον-
τάς του καί ὅλα τά ἱερά αὐτῆς καί, ἰδιαίτερα, ἕνα pluviale ἀδι-
άβροχο ἀπό κόκκινο σατέν μέ μανίκια καί χρυσές φράντσες, ἕνα
λευκό φελόνι μπροκάρ καί ἕνα μεταξωτό διανθησμένο μέ χρυσά
γαλόνια πού χρησιμοποιοῦσα ἐδῶ σέ πανηγύρεις ἐπειδή ἡ ἐδῶ
ἐκκλησία δέν διαθέτει ἱερά ἄμφια ἐνῶ ἡ ἄλλη <τῆς Σίφνου> εἶναι
ἐφοδιασμένη μέ πολλά ἄλλα διαφόρων χρωμάτων. Στηριζόμενος
στήν ἐλευθερία τοῦ υἱοῦ καί ταπεινοῦ ὑπηρετοῦ πού εἶμαι τῆς
Ἁγίας Προπαγάνδας, θέλω νά τῆς ἀναφέρω ὅτι, ὅπως πιστεύω,
τῆς ἔδωσα δικαίωμα νά μου ἀφαιρέσει τή διοίκηση τῆς ἐν λόγῳ
ἐκκλησίας <δηλ. τῆς Σίφνου>, μολονότι οὐδέποτε τήν ἐστέρησα
ἀπό τήν ἐπίβλεψη ἑνός βικαρίου καί ἀπό τό δικό μου πολύ μεγάλο
ἐνδιαφέρον μέ τό ὅποιο τήν ὑπηρετήσα, ἄν καί οἱ ἐν λόγῳ βικάριοι
δέν ἦταν ἰδιαίτερα ἔξυπνοι καί ἐνάρετοι, ὅπως σᾶς τοῦς ἔχουν
περιγράψει, ἄν καί δέν πρόκειται πλέον περί αὐτῶν ἀπ' αὐτήν
τήν ἐκκλησία μέ ἀποκλείσατε, παρά τό γεγονός ὅτι μου τήν εἶχατε
προσφέρει μαζί μ' ἐκείνην τῆς Μήλου κατά τήν προαγωγή μου
στήν ἐπισκοπή ἐκείνη, ἐγώ δέν τήν ἀποδέχθηκα ἐπειδή γνώριζα
ἄριστα τήν πτωχεία της, ἀφοῦ τήν εἶχα ὑπηρετήσει προηγουμένως
ἄρκετά χρόνια ὡς ἀποστολικός βικάριος· τότε μάλιστα μου εἶχατε
προσφέρει καί τό ἥμισυ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Σίφνου. Ἐγώ, παρ'

όλο πολύ πτωχός, είχα σέ εκτίμηση περισσότερο στον τίτλο του διευθύνοντος την ειρημένη εκκλησία, την όποία ουδέποτε στέρησα από την επίβλεψη ενός βικαρίου και χωρίς τή δική μου στενή επίβλεψη δεδομένου ότι οι έν λόγω ιερείς δέν υπήρξαν πολύ ευφυείς και ένάρετοι, άν ίσως έτσι σās έχουν πληροφορήσει. Άλλωστε δέν συντρέχει πλέον λόγος άφου μέ αποκλείσατε από την εκκλησία που μου είχατε υποσχεθεί (= έννοει της Σίφνου) ένωμένην μέ εκείνην της Μήλου κατά την προαγωγή μου σέ επίσκοπον <της Μήλου> που είχα αποδεχτεί χωρίς εκείνην <της Σίφνου> επειδή γνώριζα άριστα την πτωχεία της άφου την είχα υπηρετήσει αρκετά χρόνια πριν ως αποστολικός βικάριος και μου προσφέρατε (τότε) τό ήμισυ των έσόδων της Σίφνου. Μολονότι πάμπτωχος εγώ απέβλεπα περισσότερο στον τίτλο του διαχειριστού της ειρημένης εκκλησίας παρά στο σύνολο των εισοδημάτων αυτής.

Δέν δύναμαι νά έναντιωθώ ούτε τώρα μέ περισσότερη δύναμη υπέρ του δικαίου μου επειδή οι σεβασμιότητές σας έτσι επιθυμούν και εγώ υπακούω άνευ άλλης αντίρρησης. Ο Κύριος θέλει και Αὐτός εγκρίνει τό κλείσιμο της παρούσης, ταπεινά δέ κατασπάζομαι τίς πορφύρες Σας.

Μήλος, 25 Ιουνίου 1683

Μέ ταπεινότητα
Ίω. Άντών. Καμίλλης
επίσκοπος Μήλου».

[SCPF/SCR.RIF.CONGR. ARCIPEL. Vol. 4,43^R]

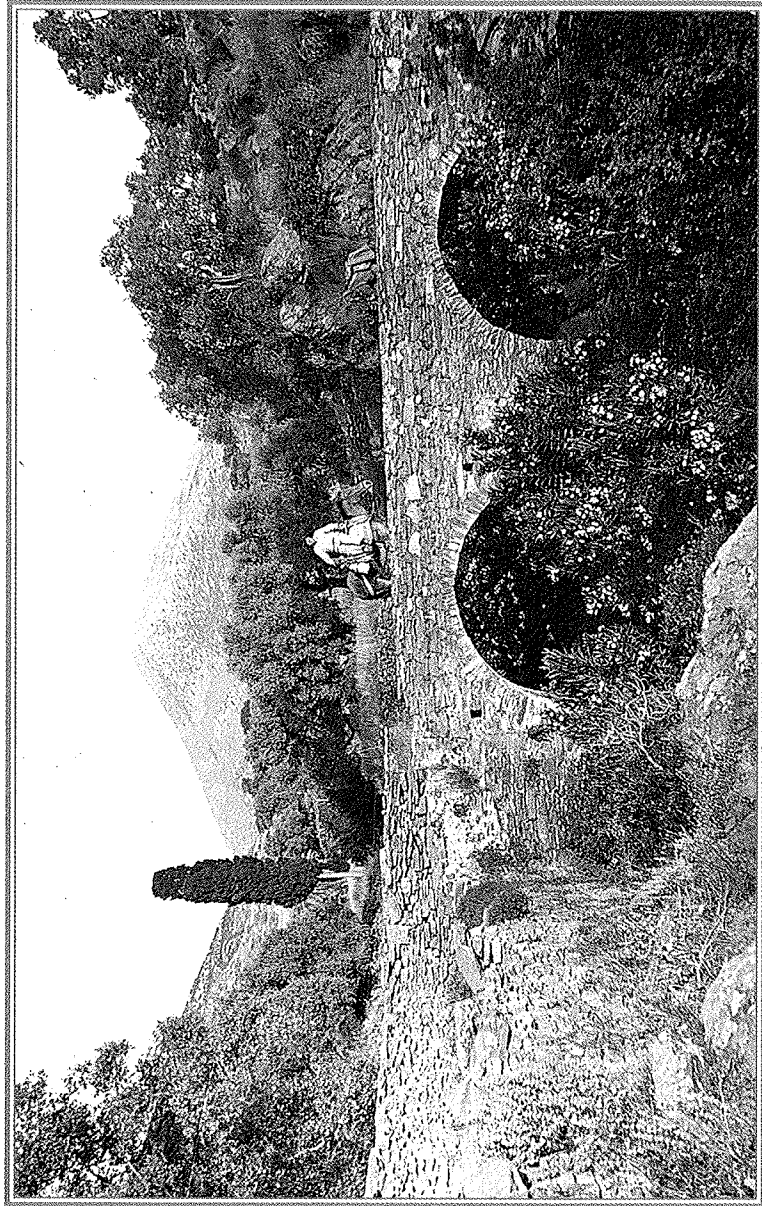
«Σεβασμιώτατοι Κύριοί μου

Δέν θά παραλείψω μέ κάθε όφειλομένη επιμέλεια και ζήλο νά ενεργήσω όσα μέ διέταξε ή Αγία Προπαγάνδα μέ την, από 27 παρελθόντος Αὐγούστου, επιστολή της αναφορικά μέ την άνάκτηση, διά της βοήθειας του Κυρίου, των κτημάτων Θερμίων καθώς και εκείνων της Κέας που υπήρξαν μία και ή αυτή επισκοπή, όταν παραλάβω από τον εκλαμπρότατο πρεσβευτή της Γαλλίας τίς διαταγές του Βασιλέως, του ναυάρχου και άλλα έγγραφα για νά αποδείξω ότι δέν συνέτρεξε καμμία παραγραφή κατά τή χρονική διάρκεια της άρπαγής αρκετών κτημάτων της Έκκλησίας. Έλπίζω ότι θά έχω

σύντομα αυτά τά έγγραφα, όπως μου έγγραψε ή αυτού έξοχότης, τώρα που τά ζητήματα των πατέρων Ιησουϊτών ΚΠόλεως τακτοποιήθηκαν, διαφορετικά θά προσπαθήσω νά εύρω άλλον τρόπο ή θά στείλω κάποιον, ή θά μεταβώ αυτοπροσώπως στην ΚΠολη για νά τά φροντίσω. Θά σās χρεωστούσα μεγίστην ευγνωμοσύνη άν μου χορηγούσατε μάλιστα άμφια, βιβλία κατηχήσεων και 40 σκούδα οικονομικήν βοήθεια.

Χειροτόνησα ήδη ένα μαθητή σέ αναγνώστη και τον συντηρώ στο σπίτι μου μέ δικά μου έξοδα (θά χειροτονήσω δέ ακόμη έναν) για την Έκκλησία ώστε νά υπηρετούν τους ναούς και νά βοηθούν τους μικρούς μαθητές και νά προσφέρουν κάθε άλλο βοηθητικό έργο επειδή ό δόν Δομένικος, έχοντας αλλάξει από έπταμήνου συμπεριφορά δέν μέ υπακούει πλέον, ούτε τελετουργεί στον μητροπολιτικό ναό και τίς άλλες εκκλησίες που έχουν υποχρέωση λειτουργίας παριστάνοντας τον ιδιωτικό έφημέριο (καπελάνο) σέ ένα παρεκκλήσιο έντός του αρχαίου παλατιού χωρίς πόρτα, παρά τίς διαταγές μου, παριστάνοντας τον καπελάνο του κ. Τζούλιου, θείου του, ό όποιος πληρώνει τά έξοδά του ώστε νά μήν έξαρτάται αυτός και ή οικογένειά του από την δικαιοδοσία μου και την Έκκλησία μας προκειμένου νά μās κάνει έχθρούς.

Ο έν λόγω είχε σύζυγο την άδελφή του κ. Άγγελέτου Γοζαδίνου και είναι άνθρωπος που ουδέποτε έξομολογήθηκε επί 30 χρόνια που διαμένει έδω για νά μήν εγκαταλείψει την τοκογλυφία ακόμη και σήμερα θέλει νά εκμεταλλεύεται και νά διαχειρίζεται κτήματα και εκκλησίες που εγώ άνέκτησα μέ μύριους κόπους από μία έλληνίδα κουνιάδα του μέ ραδιουργίες και δημόσιες κατηγορίες έναντίον μου προκειμένου νά παραμείνει μόνος ό δόν Δομένικος ως έφημέριός τους για νά ζει ό καθένας ασύδοτος χωρίς προϊστάμενο και εκκλησιαστική ευταξία. Αὐτός ό κύριος Τζούλιο καθώς και τά άλλα μέλη της έλληνικής οικογενείας των Γοζαδίνων που έχουν παραμείνει έδω, διεκδικούν τους ναούς και τά κτήματά τους ως δικά τους και από αυτούς παρακινείται νά όρίσει καπελάνο ως πατρογονικό δικαίωμά τους ακόμη και ό συνάδελφός μου έχει την ίδια έσφαλμένη γνώμη παρέχοντας έτσι μεγαλύτερο πλήγμα κατά της Έκκλησίας και μεγαλύτερη όδύνη σ' έμένα μέ τό πείσμα του και δέν έννοει νά άντιληφθει τό δίκαιο όπως του τό έξήγησα μία και ουδέποτε υπήρξε νομικό δικαίωμά τους άφου είναι δωρεά έν ζωη που έκανε ό άγαθής μνήμης Όττουλίνο Νταχορόνια, Κύριος

Γέφυρα στον κεντρικό δρόμο (Απολλωνιάς)

αὐτοῦ τοῦ νησιοῦ, πρὸς τὴν Παναγία Εὐαγγελίστρια τοῦ Κήπου καὶ τὸν Ἅγιο Μιχαὴλ Ἀρχάγγελο τὸ 1407. Στὴ συνέχεια ἔγινε ἐπισκοπή, ὅταν ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἀνύψωσε αὐτὸ τὸ νησί σὲ ἐπισκοπή δι' ἐνώσεως μὲ ἐκεῖνο τῶν Θερμίων παρὰ τῶν Γοζαδίνων, κυρίων αὐτοῦ τοῦ νησιοῦ, στὴ δικαιοδοσία τῶν ὁποίων περιῆλθε λόγω συνάψεως γάμου ἀνεγνωρίζοντο <ἐκκλησίες καὶ κτήματα> ὑπὲρ τοῦ ἐφημερίου τους.

Τίς νομικὲς αὐτὲς ρυθμίσεις εἶδα ἐγὼ ὁ ἴδιος σὲ ἔγγραφο τοῦ ἀειμνήστου κυρίου Ὀττουλίνο, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται στὰ χέρια μου καὶ τὰ ὁποῖα ἐπέδειξα στὸν σεβασμιώτατο ἐπίσκοπο Μήλου ὁ ὁποῖος εὐρέθηκε ἐδῶ τὴν περασμένη ἐβδομάδα κατευθυνόμενος πρὸς τὴν ΚΠολη καὶ διεπίστωσε τίς ταλαιπωρίες καὶ τὰ βάσανα πού ὑποφέρω ἀπὸ αὐτούς καὶ εἶναι ἄριστα ἐνημερωμένος γιὰ ὅλα. Ἐπειδὴ δὲν τοὺς ἀρέσει νὰ διοικῶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας μὲ καταπολεμοῦν ὁ κ. Τζούλιο καὶ ὁ συνάδελφος καὶ κατήγορός μου, ἀκόμη ἐπιδιώκουν ἐν ὀνόματι (δῆθεν) τοῦ δικαίου, πολλές φορές κατὰ τρόπο μυστικό, νὰ μὲ ἐξοργίζουν καὶ ταράζουν μὲ κάθε τρόπο καὶ μὲ ἀπειλές, εἴτε δημόσια, εἴτε μὲ τὴ συγκέντρωση ὑπογραφῶν γιὰ νὰ μὲ διώξουν χωρὶς νὰ ὑπολήπτονται τὴν Ἁγία Ἐδρα πού μὲ τοποθέτησε ἐδῶ.

Ὁ ἴδιος ὁ Δὸν Δομένικος μοῦ εἶπε μὲ τὴν ἀπειλή ὅτι ἔχει τὴν πλαστὴ ἐπιστολή μὲ ὑπογραφές γονέων, συγγενῶν καὶ φίλων τοῦ κ. Τζούλιο ἀπὸ χωρικούς καὶ μικρὰ παιδιά πού δὲν γνωρίζουν νὰ γράφουν, οὔτε κἂν ἔχουν ἰδέα γιὰ τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι δηλαδὴ καταφέρονται ἐναντίον μου διὰ χειρὸς ἄλλου. ἀρκεῖ νὰ σᾶς ἐπισημάνω τὴν ἀνυπακοή καὶ τὰ προβλήματα πού μοῦ ἔχει δημιουργήσει αὐτός ὁ κληρικός, πού ὁ Κύριος νὰ τὸν συγχωρέσει, ὁ ὁποῖος πηγαίνει χωρὶς τὴν ἄδειά μου στὴν Ἄνδρο, πολλές φορές κρατᾶ τὴν τελευταία ἐπιστολή τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας πού τὴν παρέλαβε αὐτός καὶ μοῦ τὴν ἀποστερεῖ ἕνα μῆνα χωρὶς νὰ ἀναφέρω τὸ 1/10 τοῦ εἰσοδήματος πού μοῦ ἔστειλαν οἱ σεβασμιότητές σας (καὶ τὸ κατακρατεῖ), οὔτε τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸν σωφρονίσω μὲ ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια, λόγω τῶν ἀπειλῶν τῶν συγγενῶν του καὶ τῆς ἀπείθειάς του ἔχει σχεδόν ἕνα χρόνο νὰ ἐξομολογηθεῖ σ' ἐμένα, ὅπως ἐπίσης ἐγὼ ἐξ αἰτίας τῶν ἐχθρικών ἐνεργειῶν του δὲν ἐξομολογοῦμαι. Τώρα λέγει ὅτι θὰ ἔλθει στὴ Ρώμη χωρὶς νὰ γνωρίζω ἂν θὰ πάρει τὴν ἔγκριση καὶ ἄδειά μου. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τίς σεβασμιότητές σας μὲ τὴ σύνεση πού σᾶς δια-

κρίνει νά σωφρονήσουν αὐτόν τόν ἄτακτο γιά νά ἀποτρέψουν τήν ὀλοκληρωτική καταστροφή τῆς φτωχῆς αὐτῆς ἐκκλησίας μεταθέτοντάς τον ἀπό ἐδῶ, πρᾶγμα ἀναγκαῖο γιά τήν Ἐκκλησία ἐξ αἰτίας τῶν ἀνωτέρω γεγονότων.

Μέ μεγάλο πόνο τό προτείνω γιά νά μή μειώνεται ἀπό αὐτόν ἡ Ἁγία Ἐκκλησία καί ἔχω φροντίσει νά ἔλθει κάποιος ἄλλος, πού μοῦ ἔχει ὑποσχεθεῖ, γιά νά τόν ἀντικαταστήσει καί ἐλπίζω νά εἶναι εὐπειθής καί νά μέ ὑπακούει γιά νά ὑπηρετήσῃ καλύτερα τόν Κύριο. Ἐάν ὁμως θεωρήσει ἡ Ἁγία Προπαγάνδα ὅτι πρέπει νά τόν διατηρήσει ἐδῶ, θά ἀναγκασθῶ νά ἀναχωρήσω ἐγώ γιατί εἶναι ἄνθρωπος ἀνυπόφορος καί ὑπεροπτικός, παρακαλῶ δέ τήν Ἁγία Προπαγάνδα νά τόν συγχωρήσει γιά τό νεαρό τῆς ἡλικίας του καί τίς ἐλλείψεις του καί γιά νά μή γίνω ἐγώ ἀπεχθής στήν Ἀνατολή καί νά ἐνοχλοῦμαι ἀπό τά λόγια του ἀφοῦ ἤδη ἀπειλοῦμαι ἐδῶ καί ἄλλοῦ παρά τό γεγονός ὅτι τόν ἔχω συγχωρήσει καί αὐτός μέ καταδιώκει μέ ψευδεῖς ἐπιστολές στίς ὁποῖες θά πρέπει νά ἀποδείξω τήν ἀθωότητά μου καί νά διηγούμαι τίς αἰτίες τῆς διαστάσεώς μας ἀκόμη δέν γνωρίζω ἂν θά μπορέσουμε νά ζήσουμε καί οἱ δύο ἐδῶ, ὅπως σᾶς ἔχω ἀναφέρει πολλές φορές καί ἂν ἀκόμη ὁ δόν Δομένικος θά εἶναι ἱκανοποιημένος ἀπό τό μικρό εἰσόδημα.

Τά σπίτια τῶν καθολικῶν εἶναι τέσσαρα (4). Τρεῖς ἀρχηγοί οἰκογενειῶν ὑπογράφουν τήν ἐπιστολή πού ἡ πόλις ἔγραψε πρὸς χάριν μου, ὁ κ. Χριστόφορος Μαρτεγκάνη, ὁ κ. Ἰάκωβος Πομπονάτζος καί ὁ κ. Ἀντώνιος Γιουστινιάνο Πανταλεόνε πού εἶναι ὑπάλληλος καί συγγενής τοῦ κ. Τζούλιο καθὼς καί ὁ νοτάριος καί καντζελιέρης πού ἔχει ὀρισθεῖ ἀπό ἐμένα εἶναι ἐπίσης καθολικός· ἄλλοι λατῖνοι πού νά ὑπογράφουν δέν ὑπάρχουν ἐδῶ καί ἂν χρησιμοποιοῦνται ἄλλα ὀνόματα καθολικῶν στό ἀνωτέρω γράμμα ὡς ἐναντιουμένων σ' ἐμένα δέν εἶναι ἀληθινά καί ὅσων εἶναι ἀληθινά ἔχουν παρακινηθεῖ ἀπό αὐτούς νά ὑπογράψουν μεταξύ ἄλλων εἶναι ὅλη ἡ οἰκογένεια τῶν Γοζαδίνων πού ἔχουν ἀποσχισθεῖ ἀπό τήν Ἁγία Ρωμαϊκή Ἐκκλησία καί ἀπό τή διοίκησή μου γιατί διεκδικεῖ νά πάρῃ ὅλα τά κτήματα καί τίς ἐκκλησίες καί γιατί ἀπό καθολικοί ἔχουν γίνῃ σχισματικοί (= ὀρθόδοξοι) ἰδιαίτερα μάλιστα ὁ οἰκονόμος τοῦ τόπου ὁ ὁποῖος εἶναι φανατικός αἰρετικός καί ὁ ὁποῖος μέχρι πού ἀρνεῖται τό Ἅγιο Σῶμα ἐξ ἄζύμου, πρᾶγμα γιά τό ὁποῖο τόν ἔχω ἐλέγξει δημοσίᾳ. Ἔλαβα τή διατροφή δύο χρόνων ἀπό τόν ἐπίτροπο ὕστερ' ἀπό πολλές αἰτήσεις καί ἐπιστολές γιά τίς ἀνάγκες μας

σέ χρῆμα· ἤδη τοῦ ἔδωσα 20 σκούδα πού περίμενε νά τοῦ δώσω ἐκ τῶν 40 ἐκείνων καί γιά τά ἔξοδα πού ἔκανε ἔλαβε ἀπό ἐμένα 24 καί τά ὑπόλοιπα θά τά συμπληρώσω ἀπό τά δικά μου ὥστε νά λάβει πλήρη τή φετινὴ διατροφή. Ἔτσι ἐτακτοποίησα ὅλα τά τῆς ἐκκλησίας μου καί εὐχομαι στόν Κύριο γιά τίς σεβασμιότητές σας εὐτυχία καί μακροζωΐα καί μέ βαθύτατο προσκυνισμό κατασπάζομαι τίς ἱερές πορφύρες σας.

Ἐκ Σίφνου, 28 Ἀπριλίου 1628

Τῶν σεβασμιότητων σας
ταπεινός δοῦλος
Τζιάκομο della Rocca
ἀποστολικός βικάριος
Θερμίων καί Σίφνου».

«Αἰδεσιμώτατε

Ἦταν μεγάλη ἡ εὐχαρίστησή μου ὅταν παρέλαβα τό διοριστήριο ἔγγραφο τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας γιά τό ἀποστολικό βικαριάτο τῆς Μήλου ὑπέρ τῆς αἰδεσιμότητός σας τό ὁποῖο ἀπέστειλε ὁ ἐγκατεστημένος στή Βενετία κύριος Νικολός Κοντόσταβλος μαζί μέ τήν ἀλληλογραφία πρὸς τόν σεβασμιώτατο ἀρχιεπίσκοπο. Σᾶς βεβαιῶ, ἐν τούτοις, ὅτι δέν ἐγκατέλειψα τίς ἐνστάσεις μου τίς ὁποῖες ἔχω γνωστοποιήσῃ στήν Ἁγία Προπαγάνδα τοῦτο δ' ἐπειδὴ διατηρήθηκε μία προσωπικότητα ἀξιοπρεπῆς ὡς ἀλλαγὴ σ' αὐτήν τήν ἐκκλησία στήν ὁποία εἶχα τήν ἱκανοποίηση ν' ἀφίσω τό “σημάδι” μου, ὅπως καί ὁ σεβασμιώτατος <καπουτσῖνος> χωρεπίσκοπος Κων/πόλεως, ὁ ὁποῖος δέν ἔχει ἀσήμαντη συρροή <πιστῶν> στή δική του περιοχὴ, πρᾶγμα τό ὁποῖο διέκρινα σέ ἐπιστολές του, τίς ὁποῖες ἔγραψε στή Ρώμη.

Παρακαλῶ λοιπόν νά τόν διορίσετε ἐδῶ, ὅπως πρῖν, γιατί γνωρίζει τά προβλήματα τῆς ἐκκλησίας, τῆς ἄμεσα ἐνδιαφερομένης λόγω στερήσεων ἐξ αἰτίας τῶν δανειστῶν τοῦ ἀποβίωσαντος, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν νά εὐρίσκονται ἐδῶ, ὅπως καί κατὰ τήν ἀποβίωση τοῦ δικοῦ μας ἡγουμένου μετὰ τήν ὁποία ἀνέκυψαν πολλά ζητήματα, ὅπως λ.χ. γιά τόν μεγάλο ἀσημένιο νιπτῆρα, γιά τήν πτωχεία ἢ γιά τόν ἀσημένιο ἀπομυζητή πού χρησίμευαν στόν θανόντα ὅταν πραγματοποιοῦσε στήν ἐκκλησία λειτουργία ἀρχιερατική.

Ὡς πρὸς τὰ κατ' ἐμέ ἔκανα μέ κάθε ἐπιμέλειαν ὅ,τι καὶ ὁ σεβασμιώτατος Suffraganeo (= χωρεπίσκοπος) πού ἔχομε ἐδῶ, ὅπως γνωρίζει ἢ αἰδεσιμότητά σας. Ἐν τούτοις ἡ αἰδεσιμότητά του προήλθε σέ δανεισμό χρημάτων καὶ προμήθειες ἀντικειμένων γιὰ ἐπίπλωση τῆς οἰκίας του καὶ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν χρεῶν πού ἀπέμειναν εἰς βάρος τῆς ἐκκλησίας του. Τὸν ἀναμένομε λοιπὸν ἐδῶ ὅπως καὶ πρὶν, μέ κάθε εὐκαιρία γιὰ νά τὴν ἀναλάβετε μέ ἰκανοποίηση καὶ ἀπευθύνοντας τοὺς χαιρετισμούς μου, εὐχομαι καλὸ ταξεῖδι ἀσπαζόμενος τὰ χέρια σας.

Μῆλος, 12 Σεπτεμβρίου 1665

Ταπεινὸς ὑπηρέτης
Fra Domenico Dambiano
capucino».

«Ἐξοχώτατοι καὶ Ἐδαισιμώτατοι Κύριοι

Ἡ ἀγάπη καὶ ὁμόνοια ὅπου εἶχα ὅταν εὐρίσκουμαν εἰς τὴν ἀγίαν Ἱερουσαλήμ σαράντα χρόνους ἐπίτροπος τοῦ παναγιωτάτου Πατριάρχου μας πρὸς ὄλους τοὺς πατέρες λατίνους καὶ μέ τὸν αὐτόν πατέρα βαρδιάνον τῆς ἀγίας Σιών, εὐρίσκεται ἀκόμη καὶ τώρα ὅπου εἶμαι ἡγούμενος ἀνάξιος εἰς τοῦτο τό μετόχι τοῦ ἀγίου Τάφου ἀναμέσον εἰς ἐμένα καὶ τὸν πανιερώτατον Κύριον Ἰωάννην Ἀντώνιον ντέ Καμίλλη, Ἀρχιερέα τούτης τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον ὡσάν φίλος ἀμὴ ἀκόμη καὶ ὡσάν καθολικός καὶ εὐλαβῆς εἰς τὴν σεμνότητα τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης. Διὰ τοῦτο ἐπῆρα θάρρος νά γράψω τὴν ταπεινὴν μου ταύτην πρὸς τὴν Ἐξοχώτην σας καὶ νά σᾶς ἀναφέρω τὴν ἐλεηνὴν κατὰστάσιν εἰς τὴν ὁποίαν τὰ κρισολογήματα κάποιων ἀδίκων χριστιανῶν, τὸν ἄνωθεν ἀρχιερέα, ἐφέρασιν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον σήμερον ἐζήτουν τό μικρὸν ἀμπέλι καὶ αὐριο ἐγύρεψαν τό ὀλίγον χωράφι καὶ σπίτι τῆς ἐπισκοπῆς καὶ θαρρεμένοι εἰς τὴν ἀχώρταγον ἀδικοκρισίαν τῶν νῦν τυραννικῶς κρινόντων καθ' ἑκάστην τὸν ἐζημίωσαν ὅθεν εἰς χρέος πολὺ εὐρίσκετε ἀπὸ τό ὁποῖον καὶ ἡμεῖς κατὰ τό δυνατόν μας τοῦ ἐδανίσασαμεν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ὡς καινούργιον κτίριον ἐνοχλουμένην καθὼς καὶ ἡμεῖς καὶ ἄλλοι ἱερεῖς ἐπλήρωσαν πολλὰ γρόσια καὶ ἀκόμα τοῦ γυρεύγουσιν χρέος ἀφησιμένον ἀπὸ τὸν προῖν ἐπίσκοπον σέρρα. διὰ τοῦτο παρακαλῶ τὴν ἐξοχώτητά

σας ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεὸς σᾶς ἔδωκεν τὴν χάριν νά μὴν εὐρήσκεσθε εἰς τὴν αὐτὴν τυραννῆδα, νά λυπηθῆτε τὸν τυραννισμένον Ἀρχιερέα καὶ ἔχοντας τό βασιλεῖον εἰς τό χέρι σας νά εὐσπλαγχᾶτε καὶ ἐμᾶς τοὺς σκλαβωμένους εἰς τούτην σας τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου εἶναι τό καύχημα τοῦ Ἀρχιεπελάγου, τόσον διὰ τὴν χώραν, τόσον διὰ τὴν παλαιότητα, ὅσον καὶ διὰ τὸν ἄξιον καὶ ἐνάρετον πημένα ὅπου τῆς ἐδώκετε, τοῦ ὁποῖου ἄλλον χάρισμα δέν λείπει, παρὰ ἡ ἀπλόδωρός σας βοήθεια διὰ νά πημαίνῃ μέ τὴν πρεπούμενην τιμὴν τό ἥδιον πῆμνιο καὶ μέ τέλος φιλῶ ταῖς ἀγίαις σας πορφύραις.

μίλο δηκεμβ. 4: 1670

τῆς Ἐξοχώτητός σας

ταπηνός καὶ ἐλάχιστος δοῦλος
λαβρέντιος μοναχός».

[SCPF/SC.ARCIP. 2^α, 84]

«Ἡμεῖς οἱ κάτω γεγραμμένοι κυβερνηταὶ καὶ ἐπιτρόποι τῆς νήσου μίλου εἰς ἀναζήτηξιν τοῦ πανιερωτάτου κυ(ρί)ου κυ(ρί)ου Ἰω(άννη) ἀντονίου ντεκαμίλλι ὑπερτίμου δεσπότη³ καὶ ὑπεραξίου ἀρχιερέος τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας τῆς μίλου καὶ εἰς βεβαίωσιν³ τῆς ἀληθείας μαρτυροῦμεν αὐτόν αὐτόν διὰ εὐλαβυτοκότατον καὶ θεοσεβέστατον ποιμένα, ὁ ὁποῖος μέ θερμόν καὶ ἔνθεον ζῆλον κοινῆτε... καὶ πατρικῆ ἀγάπῃ⁵ ποιμένοι θεοφρόνως τό ἴδιον ποίμνιον καὶ ὑποφέρει καθεκάστιν ἀβάστακτα⁶ βάρητα καὶ ἀνιποφόρεταις ἔξοδαις διὰ στερέωσιν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἡ ὁποία⁷ κρουσεμένη ἐκ τῶν κληρονόμων τοῦ προῖν ἀρχιερέως σέρρα ἐν διαφόροις καιροῖς⁸ παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ἀλοφύλων κριτηρίων ἐπλήρωσε διακόσια πενήντα ρε⁹ ἄλλα διὰ νά λάβοι ἐξ αὐτοῖς τὰ σκέβη τῆς ἐκκλησίας ἔτι δέ εἰς στερέωσιν¹⁰ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς ἀσφάλειαν καὶ φίλαξιν τῶν πραγμάτων αὐτῆς¹¹ ἐνοχλουμένη ἐκ τῶν ἀκορέστων ζητημάτων τῶν νῦν τυραννικῶς κυριευτῶν τῶν¹² καὶ μερικῶν ἐτουμένων ἀναλαβεῖν τὰ ὀλίγα χοράφια καὶ μικρὰ ὑποστατικά ταύτης¹³ τῆς ἐπισκοπῆς ἐπλήρωσε εἰς διαφόρους καιροὺς ρεάλια τρακώσια καὶ μὴ ἔχων¹⁴ ἐξ αὐτοῦ πληρῶσε ἐπῆρε ἐκ μερικῶν χριστιανῶν τὰ ἄσπρα καὶ ἐπλήρωσε τό χρέος¹⁵ ζῆλω θείῳ κυνούμενος πρὸς σίστασιν καὶ στερέωσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ εὐρίσκεται¹⁶ ἀκόμη εἰς τῶ αὐτό χρέος. ὅθεν ἡμοῖς οἱ γινώσκωντες τὴν αὐτοῦ στενοχορίαν¹⁷

καί βλέποντας τήν αὐτοῦ θεοσεβήν πολητίαν μαρτυροῦμεν μεθ' ὄρκου τά¹⁸ ἄνωθεν ἀληθῆ εἶναι καί ταύτην τήν πίστιν ποιοῦμεν εἰς ἅπαντα θεοσεβῆν χρῖ¹⁹στιανόν εἰς ἀσφάλειαν ἀληθείας καί εἰς μαρτυρίαν τοῦ ἄνωθεν πανιεροτάτου²⁰ ἀρχιερέως, οὗ καί τήν παροῦσαν εὐλαβῶς παρέχωμεν.

²¹ Ἐκ νίσου μίλου ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπικῆς συνάξεως, ἀχο' <1670>²² Δεκεμβρίου δ'

²³» μιχελῆς τζοκος ἐπίτροπος |³⁰ ματθαῖος ἱερεὺς κ οἰκονόμος
μοίλλου

²⁴ Ἰωαν. τζανάκης |³¹ μιχαήλ ἱερεὺς καί χαρτοφύλαξ

²⁵ Μουλάκης |³² παπαγουλιάρμος προτοπαπᾶς

²⁶ Μιχελῆς Ταταράκης |³³ παπαΓεώργης καλήλλης

²⁷ Μανόλης Τζοῦκος μάρτυρας |³⁴ Μιχαήλ ἱερεὺς ἀλισάφης

²⁸ Δημήτρης..... μάρτυρας |³⁵ κρῖσπος

²⁹ Νικολός Γρύπος (;) μάρτυρας

Χριστόφαλος ἀνθρωσιάνος νοτάριος καί καντζηλιέρης Μήλου».

[SCPF/SC.ARCIP. 2^α, 82^R]

«Σεβασμιώτατε

Μέ μεγάλην ἀνυπομονησία ἀναμένω τίς ἀπαντήσεις τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας τίς σχετικές μέ τίς ἀνάγκες αὐτῆς τῆς πτωχῆς ἐκκλησίας μου ὅπως ἔχω περιγράψει σέ διάφορες ἐπιστολές μου πρός τήν σεβασμιότητά σας, ὅσο καί πρός τήν Ἁγία Προπαγάνδα Θεοῦ ὅμως θέλοντος τώρα οἱ δανειστές τοῦ χρέους πού κατέλιπε ὁ προκάτοχός μου, ἐνῶ εἶχαν τόσην ὑπομονήν, ὅσην εἶχα καί ἐγώ, τώρα ἔχουν ἀπογοητευθεῖ καί ζητοῦν νά μέ ρίψουν στή φυλακή. Ὅλο τό εἰσόδημα τῆς ἐπισκοπῆς προορίζεται γιά τήν πληρωμή τῆς φορολογίας πρός 20 τά ἑκατό, ἐνῶ ἐγώ μένω μ' ἓνα χωράφι, τόσο πτωχός ἀπό ἀνεπάρκεια, πράγμα πού γνωρίζει μόνον ὁ Κύριος. Παρακαλῶ λοιπόν ταπεινά τή σεβασμιότητά σας νά μή λησμονεῖ τόν πιστό ὑπηρέτη – δημιουργημά της, ὅσο συνεχίζω νά τήν παρακαλῶ γιά μακροζωΐα καί δόξαν της.

Μέ εὐλάβειαν παρεκάλεσα τόν σεβασμιώτατο ἀρχιεπίσκοπο τῆς Νάξου, τόσο προσωπικῶς, ὅσο καί μέ ἐπιστολές, ἀλλά καί δι' αὐτῶν τῶν πατέρων Ἰησοῦϊτῶν νά μοῦ παραδώσει ἔγγραφα τῆς ἐκκλησίας

Σίφνου ὥστε νά εἶμαι <δι' αὐτῶν> σέ θέση νά διεκδικῶ τά δίκαιά μας γιά νά μή χάσουμε δύο τεμάχια κτήματος διαρπαγέντα ἀπό τοὺς Ἑλληνας, ὅπως ἐνημέρωσα σχετικῶς τήν Ἁγία Προπαγάνδα μέ ὑπόσχεσή της νά μοῦ τά παραχωρήσει, ἀλλ' ὅπως ὑποθέτω ὁ ἐν λόγω θά καταφέρεται ἐναντίον μου ἐνῶ ἡ ἐκκλησία κινδυνεύει νά χάσει τά δίκαιά της.

Ὅλοι στήν Ἀρζεντιέρα, Λατῖνοι καί Ἑλληνας, ὀλοφύρονται μέ τόν Γεώργιο Ρόσση, μισιονάριον, σύσσωμη ἡ παροικία ἀπό τήν κακή συμπεριφορά του καί δημιουργία σκανδαλισμοῦ λόγω συμβίωσής του μέ γυναίκα ἀγνώστου ἡλικίας καί γιά ἄλλα ἀδικήματα. Ἐγώ τόν νουθετῶ, τόν ἐπιπλήττω, τόν προτρέπω σχετικῶς πλὴν τίποτε ἄλλο δέν δύναμαι νά ἐπιχειρήσω χωρίς ἔγκρισιν τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας.

Ἐχω πρό πολλοῦ ἀναφέρει στήν Ἁγία Προπαγάνδα τίς ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας Σίφνου μέ τήν παράκληση νά διαθέσει καί σ' ἐμένα ἓνα ποσόν ὅπως ἔδινε ἄλλοτε στοὺς βικαρίους της γιά νά ἔχουν κάποια ἀνεση στήν προσφορά τῶν ὑπηρεσιῶν τους. Ὡς πρός τά 100 ρεάλια, γιά τά ὁποῖα, ὁ δόν Πατέριο ὑπῆρξε ἡ αἰτία νά ἀπωλέσει αὐτή ἡ ἐκκλησία ἐπειδή ἤθελε νά προσφέρει περισσότερα στόν Visico Bronza παρά σέ ἐμένα. Δέν κατανοῶ ἐκεῖνον τόν προσδιορισμό τῶν σεβασμιότητων σας γι' αὐτό ζητῶ, προκειμένου νά μή γίνομαι ἐνοχλητικός, νά μή σᾶς γράψω περισσότερα. Παρακαλῶ λοιπόν τή σεβασμιότητά σας νά μέ συγχωρήσει γιά τήν ἐνόχληση πού σᾶς ἐπιφέρω κάνοντας ἐπίσης ταπεινά προσκύνηση, κατασπάζομαι δέ τά χέρια σας.

Μήλος, 20 Δεκεμβρίου 1671

Μέ ταπεινότητα

I.A. Decamilli,vescovo».

[SCPF/SCR.RIF.CONGR.]

[SC.ARCIPEL.2^α, 273^R]

«Σεβασμιώτατοι

Τά βάσανά μου και οι ανάγκες από τά χρέη πού εύρηκα στην πτωχή Ἐκκλησία τῆς Μήλου, αλλά και οι ανάγκες εκείνης τῆς Σίφνου, ὅπως και οι διάφορες δικές μου, ἔχω ἤδη γνωστοποιήσει στίς σεβασμιότητες σας. Ὡς ἐκ τούτου μέ μεγάλη ἀγωνία ἀναμένω τήν ἐνημέρωσή μου για τήν ἄκρα στοργή τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας ἀναμένοντας τήν ἀνακούφισή μου από τά χρέη ὡς συμπαράσταση στην ἀνεπάρκειά μου μέ κάποιαν οικονομική ἐνίσχυση για τήν ὑπηρεσία μου σ' αὐτές τίς δύο Ἐκκλησίες.

Ἔρχομαι ἐν συνεχεία νά πληροφορήσω εὐλαβῶς τήν Ἁγία Προπαγάνδα ὅτι εἶναι 7 ἡμέρες πού ὁ σεβασμιώτατος Doria, ἐπίσκοπος Τήνου, ἐπέρασε ἀπ' αὐτήν στην καλύτερη ζωή. Τήν πληροφορία μου ἔδωσε ἕνας δικός του κληρικός, ὁ ὁποῖος ἤλθε ἐδῶ μέ προορισμό τή Βενετία δίνοντας πρόσφατες πληροφορίες ὅτι δηλαδή ἡ ἐπισκοπή Ἄνδρου παραμένει ἀποστερημένη καταλλήλου ἐκκλησιαστικοῦ προστάτου, ὄντως και ἐκείνη τῆς Κέας και Θερμίων λόγω τῆς μακρᾶς ἀσθενείας τοῦ ἀποβιώσαντος (= πού εἶχε, προφανῶς τήν ἐποπτεία τους). Ἐν τούτοις, ἐάν οι σεβασμιότητες σας ἀξιῶσουν νά μέ καταστήσουν ὑπηρετήν τους ἀναγνωρίζοντας τίς ἀνάγκες τους ὅταν ἐγώ θά ἔχω ἀφιερωθεῖ στην ἐξυπηρέτησή σας, τήν ὁποία θά πραγματοποιῶ μέ κάθε ἐπιμέλεια στά ὑπέρτατα νεύματά σας.

Σίφνος, 7 Μαΐου 1672 s.v.
τῶν σεβασμιότητων σας
Μέ ταπεινότητα
Ἰωάννης Ἄντ. Καμίλλης
ἐπίσκοπος τῆς Μήλου».

[SCPF/SCR.RIF. CONGR ARCIPEL.2^α, 326]

«Σεβασμιώτατε Κύριέ μου.

Ἡ παροῦσα ταπεινή μου <ἐπιστολή> εἶναι ἡ τρίτη μέ τήν ὁποία δίδω μέ εὐλάβεια πρὸς τήν Ἁγία Προπαγάνδα εἶδηση για τήν ἀποβίωση τοῦ σεβασμ. ἐπισκόπου Τήνου και τήν περιέλευση τῆς ἐκκλησίας Ἄνδρου και τῆς Κέας-Θερμίων ἀνευ προστάτου ἐκκλησιαστικοῦ, εἶναι δέ και πέντε μῆνες πού στόν καθεδρικό ναό τῆς Ἄνδρου δέν πραγματοποιηθήθηκε λειτουργία και ὅπως μου ἀνέφερε γραπτῶς ὁ

πατήρ Ἰάκωβος Γραμματικός πολλοί τῶν ἐκεῖ καθολικῶν μεταστράφηκαν στό ἑλληνικό δόγμα μὴ ἔχοντας σέ ποιόν νά ἐξομολογηθοῦν και μεταλάβουν τό Πάσχα. Μέ παρεκάλεσε ὁ εἰρημένος κληρικός, ὁ ὁποῖος, λόγω γήρατος και ἀδυναμίας του νά λειτουργήσει, νά συμπαρασταθῶ κατά κάποιον τρόπο μέχρι ἄλλης διαταγῆς τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας, αλλά μὴ γνωρίζοντας ἂν θά ἀποδεχτεῖ αὐτή τοῦτο δέν ἀποδέχτηκα. Ἐπί πλέον ὑποφέρουν ἐκεῖ οι πτωχές ψυχούλες και αἱ ἐκκλησίες κινδυνεύουν νά πέσουν στό χέρι τῶν σχισματικῶν, ἐάν ὄχι σύντομα δέν ὑπάρξει κάποια λύση.

Βλέπω ὅτι οι εἰρημένοι κύριοι ἐπίσκοποι πού ἔχουν ἢ ἡ Ἁγία Προπαγάνδα παρέχει σ' αὐτούς τή μέριμνα για ἐκείνες τίς πτωχές ἐκκλησίες δέν σκέπτονται σοβαρά τή διοίκησή τους ὡστε ἔτσι, δηλ. σιγά-σιγά πηγαίνουν στά χειρότερα, και σβύνει τό λατινικό δόγμα ἐνώ ἀναπτύσσεται τό σχισματικό <ἐννοεῖται τό ὀρθόδοξο>.

Ἐκλαμπρότατοι Κύριοί μου, παρακαλῶ τήν ἐπιείκειά σας νά μή μέ μειώσει και για τά ζητήματα τῶν δύο αὐτῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Σίφνου και Μήλου και νά μέ ἀνακουφίσετε στίς ἀνάγκες πού τόσες και τόσες φορές σᾶς ἔχω ἐνημερώσει: μέχρι αὐτήν τήν ὥρα θεωρῶ ὅτι ἡ Ἁγία Προπαγάνδα θά ἔχει ἐνημερώσει τόν δόν Μάρκο Δουράτσο πού εὐρίσκεται στή Σύρο νά προσέλθῃ στην ὑπηρεσία αὐτοῦ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ στόν ὁποῖο ἔλαβε τήν χειροθεσία και σᾶς διαβεβαιῶ τόν ἔχει μεγάλη ἀνάγκη, ὡστε ἐάν δέν τόν παρακινήσετε μέ κάποιο ἐπιτίμιο, οὐδέποτε πρόκειται νά ἔλθῃ, ὡστε νά παραμένω μόνος μου ἐπειδή δέν ἔχω τή δυνατότητα νά διατηρήσω ἕναν κληρικό τελειῶνω μέ τήν παράκληση πρὸς τήν ἀγιότητά σας, τῆς ὁποίας κατασπάζομαι τά χέρια.

Ἀπό τήν Μήλο, 20 Ἰουνίου 1672
Τῶν σεβασμιότητων Σας
μέ ταπεινότητα
Ἰωάννης Ἄντ. Καμίλλης,
ἐπίσκοπος Μήλου».

[SCPF/SCR. RIF. CONGR. ARCIP. 2^α]

ΠΟΙΚΙΛΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ - ΣΧΟΛΙΚΑ

Διά τοῦ παρόντος γράμματος γίνεται δῆλον ὅτι ἐρχομένη ἡ καλογριά Πελαγία μοναχή του μουσοῦ Γκιουζέ ὀνομαζομένη, εἰς προσκύνησιν τοῦ μέγα ταξιάρχου ἐκουσία της γνώμη καί μέ καλήν της προαίρεσιν θέλει καί ἀφιερώνει διά ψυχικήν της σωτηρίαν δύο δενδρά ἐλαιῶν ὅπου ἔχει προίκα της εἰς τόπον λεγόμενον καλαμάκι διαλέγοντας ἀπ' αὐτά ὅπου ἔχει καί ἄλλα ἐκεῖ ὅποια μπεγεντίση τά καλλήτερα καί μέ τοῦτο ἀπό σήμερον νά εἶναι καί νά ἀγροικοῦνται αὐτά τά δενδρά τοῦ μοναστηρίου τοῦ μέγα ταξιάρχου τῆς σέρφου μηδενός ἐναντιουμένου εἰς αὐτήν τήν προσήλωσιν μήτε εἰδικός μήτε ξένος ὡς πρᾶγμα ἐδικόν της καί διά μνημόσυνον τῆς ψυχῆς της καί τῶν γονέων τῆς ὅπου τά ἀφιέρωσεν. Ὅποιος δέ φανεῖ ἐνάντιος εἰς αὐτήν τήν προσήλωσιν ἤ συγγενής, ξένος θέλει ἔχει τόν ἀρχιστράτηγον Μιχαήλ ἀντίδικον ἐν τῇ φοβερᾷ ὥρα τοῦ θανάτου του καί εἰς τοῦτο ἔγινε τό παρόν γράμμα τυπωμένον μέ τήν σφραγίδα τοῦ μοναστηρίου ὑπογεγραμμένον καί παρά τῶν εὐρεθέντων ἀξιόπιστων μαρτύρων εἰς κάθε καιροῦ ἔνδειξιν εἰς ἀσφάλειαν.

– Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος μέ θέλημα τῆς Πελαγίας μοναχῆς ἔγραψα τό παρόν καί οὕτως μαρτυρῶ.

» παπᾶ-Ἰωάννης κάτζας μάρτυς

» παπᾶ-Ἀποστόλης κάτζας μάρτυς

Τήν σήμερον ἐσυμφωνήσαν ὁ ἅγιος καθηγούμενος κυρ Ζαχαρίας μέ τόν παπᾶ-ΝικολάκηΝ Ναδάλε καί κάμαν τήν παροῦσαν ἀλλαγὴν καί δίδει ὁ παπᾶ-Νικολάκης εἰς τό μοναστήρι Σέρφου τό μανδράκι ὅπου ἔχει εἰς τά Φυρόγαια μέ δέντρον ἐλαιῶν μέσα καθὼς εὐρίσκεται· ὁ δέ ἅγιος καθηγούμενος δίδει τό δενδρόν εἰς ταῖς Λεύκαις ὅπου εἶναι εἰς τό πρᾶγμα τοῦ Νικολοῦ Γέλλη καί τά δύο δενδρά εἰς τό Βλισίδι ὅπου εἶναι εἰς τῆς Τζίκενας τό μερδικόν καί ἓνα δενδρό εἰς τόν Πλατύν Γιαλόν μέσα εἰς τοῦ Καραβέλια τό μερτικόν καί κρατίζει ὁ καθένας τό χαράτζι του· ὅθεν διά τό βέβαιον ἔγιναν δύο παρόμοια γράμματα κρατώντας ὁ καθείς ἓνα εἰς ἀσφάλειαν.

Σίφνος, 1774: Μαΐου 25

Παπᾶ Νικόλαος στέργω τά ἄνωθεν Ἀγάπιος ἱερομόν. Ντεπεράκης μάρτυς Ἰωάννης Κωνστ. Μπᾶος ἔγραψα τό παρόν καί μαρτυρῶ».

1776: ὀκτωβρίου 1: ἐπροσηλώθη ὁ Ἰω. ἀφεντάκης ἀπό νῆσον Σίφνον καί διά τήν προσήλωσίν του ἔβαλεν εἰς τό μοναστήρι τό χωράφι εἰς τούς Λούρους καθώς εὐρίσκεται μέ δένδρη διάφορα καί μετά τήν ἀποβίωσίν του ὅτι τοῦ εὐρεθεῖ τό τρίτον τοῦ μοναστηρίου ἐκ τῶν ἀκινήτων πραγμάτων ἐκ δέ τῶν κινήτων ὅλα τοῦ μοναστηρίου καθώς καί τό γράμμα φανερώνει.

1778: Ἰουλίου 11, Σίφνο, ἕσον τοῦ πρωτοτύπου κεφαλαίου.

– Τήν σήμερον φαίνονται σωματικῶς ἔμπροσθεν εἰς ἐμένα τόν γραφέα καί εἰς τούς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους μάρτυρες, ὁ παπᾶ Ἀποστόλης Ἀθανάσης ὁμοῦ καί ἡ συμβία του Αἰκατερίνα καί μέ καλήν τους θέλησιν καί γνώμην πωλοῦν καί παραδίδουν καί αἰωνίως ἀλλοτριώνουν τά δένδρα ὅπου ἔχουν καί τό χωράφι εἰς τά Φυρόγαια καί εἶναι παλαιά ὀκτώ καί ὅλα τά καλαμαρίσματα ὅπου ἔχει μέσα, διά τά ὅποια τά ἀγοράζει ὁ Καθηγούμενος τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν κυρ Ζαχαρίας εἰς τό ὄνομα τοῦ μοναστηρίου, ὅθεν διά τιμήν τῶν αὐτῶν δένδρων τοῦ ἔδωσαν γρόσια διακόσια ἐξήντα, ἦτοι 260, οἱ ἀποκοφταί τοῦ αὐτοῦ πράγματος εἶναι ὁ Ἀντώνιος Ζαμπέτης καί Κωνσταντῆς Πανόριος, ὅθεν ὁμολογοῦν οἱ ἄνωθεν πουληταί ὅπως τά ἔλαβαν τά αὐτά ἄσπρα καί μένουν πληρωμένοι καί εὐχαριστημένοι καί ἀπό τήν σήμερον καί εἰς τό ἐξῆς νά εἶναι καί νά ὀνομάζεται μούλκι τοῦ μοναστηρίου εἰς τόν ἅπαντα αἰῶνα καί εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας ἐγεγόνει τό παρόν παρακαλώντας καί ἀξιόπιστους μάρτυρας νά ὑπογράψουν ὁμοῦ καί ὁ ὁμοιος πουλητής εἰς ἀσφάλειαν τό αὐτό πρᾶγμα χρεωστεῖ στρατάν τοῦ πρᾶγματος ὅπου ἔχει ὁ Ἀνδρέας Νικολάκη Μαγκανάρη

- παπᾶποστόλης Ἀθανάση στέργω καί βεβαιώνω τά ἄνωθεν
- Ἰωάννης Ἀντώνη Σοφιανοῦ, βαλμένος ἀπό τήν ἄνωθεν παπαδιάν ὑπογράφω εἰς τόπον της ὅτι στέργει ὡς ἄνωθεν.
- Παπᾶ Ἰωάννης Ἀθανάση στέργω – Ἀπόστολος Μπαῶς μάρτυς
- Παπᾶ Τριαντάφυλος Ἀθανάσης στέργω.
- Τριαντάφυλλος ὁμοῦ καί ἡ συμβία μου στέργομεν – Ἰωάννης Ποτεντάκης μάρτυς.
- Ἰωάννης Καμπάνης μάρτυς – Ἀντώνιος Γρυπάρης παρακληθεῖς μάρτυς.
- Σακελλάριος Σίφνου Μπαῶς ἔγραφα τό παρόν καί οὕτως μαρτυρῶ.

1778: Ὀκτωβρ. 3: ἐπροσήλωσεν εἰς τό μοναστήρι τοῦ μέγα ταξιάρχου ἡ καλογριά τοῦ Πελαγία ὀνόματι τό γονικόν της χωράφι ὅπου ἔχει εἰς τόπον λεγόμενον εἰς τόν ἅγιον Ἰωάννην τοῦ Κορκοσοῦρη διά μνημόσυνον καί μέ συμφωνίαν νά τό τρώγη ἕως ὅτου ζεῖ καί ἀποθανούσης αὐτῆς νά τιμηθῇ τό χωράφι καί νά δίδη τό τρίτον τῆς τιμῆς εἰς τό μοναστήρι ἡ ἀνηψιά της ἡ Κιουρά ὅπου ἔχει μαζί της καί νά τό κρατήζη. εἰ δέ καί ἡ ἀνηψιά της εἶναι ἀποθαμένη ζώσης τῆς Πελαγίας νά μείνη ὅλον τοῦ μοναστηρίου κατά τό γράμμα... διαλαμβάνει. 1792 ἀπόθανεν ἡ Πελαγία καί ἐπῆρε το διά τό τρίτον.

1782: νοεμβρίου 8: ἔκαμα ὁμολογίαν χρεωστικῆν εἰς ὄνομα τοῦ μοναστηρίου ἐσφραγισμένην εἰς τό σχολεῖον τῆς Σίφνου διά γρόσια πενήντα νά δίδη τό μοναστήρι τόν καθ' ἕκαστον χρόνον διάφορον γρόσια πέντε ἕως ὅπου εἶναι σχολεῖον καί παραδίδει ἐλληνικά μαθήματα τό ὅποιον ἐπαρακινήθηκα καί τό ἔκαμα πρῖν νά λάβω τήν ἡγουμενεῖαν διά αἰτίαν τοιαύτην στοχαζόμενος τό θνητόν τῆς ἀνθρωπότητος καί βλέποντας τήν ἀμάθειαν εἰς τό μοναστήρι μας τά ἔβαλα μέ τέτοιον τρόπον, οἱ μεταγενέστεροι νά βιάζονται νά δίδουν τό ἐτήσιον διάφορον καί μέ τοιαύτην βίαν ἡμποροῦν νά στείλουν ἀπό τό μοναστήρι νά διαβάσουν, νά τρέχη πάντοτε τό μοναστήρι μέ σπουδαίους διά τά ὅποια ἀφίνω τέτοιον ὄρον λαϊκόν παιδί πρῖν νά κουρεφθεῖ εἰς τό μοναστήρι καί νά προσηλωθῇ νά μή πηγαίνει ἐπειδή καί εἰς τό συμφωνητικόν μας γράμμα εἶναι ὅσα παιδιὰ ὑπάγουν τοῦ μοναστηρίου νά σπουδάξουν νά εἶναι εἰς τόν διδάσκαλον χωρίς μισθόν καθώς καί τῆς Σίφνου· ὅσοι δέ ὑπάγουν καί σπουδάξουν, νά πηγαίνουν μέ τέτοιον σκοπόν διά στολισμόν τοῦ μοναστηρίου, ὄχι διά νά σπουδάξουν διά ἕδικά τους τέλη ἐπειδή καί ἀφίνω καί ἐγώ ὁ ἁμαρτωλός τήν ἐντολήν μου ὡς κτήτορας τούτου τοῦ ἔργου καί ἐπικαλοῦμε τόν προστάτην ταύτης τῆς ἱερᾶς μονῆς τόν μέγα ταξίαρχον ὅσοι σπουδάξουν καί τά μεταχειρίζονται πρὸς στολισμόν τοῦ θείου καί πανσέπτου ναοῦ του, νά εἶναι βοηθός τους καί ψυχικά καί σωματικά καί καύχημά τους καθώς καί εἰς ἐμένα τόν ἀνάξιον. καί ὅσοι νά ἐπιχειρισθοῦν τήν προκοπήν αὐτήν ὅπου θά λάβουν ἀπό τά γράμματα, ὅπου ἐγώ ἔγινα αἷτιος καί κακός, νά ἔχουν ὅλα τά ἐναντία ὅπου ἄνωθεν ἔγραψα ὁ ἁμαρτωλός ἐναντίον τους νά εἶναι ὁ μέγα Ταξίαρχος εἰς ὅλα τους τά ἐπιχειρήματα.

1782: νοεμβρίου 8: ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος, δούλος τοῦ μέγα ταξίαρχου».

Διαθήκη τῆς Σταματούλλας (κόπια)

«1782.... 22, Σίφνος

Τὴν σήμερον μέ ἔκραξεν ἡ Σταματούλλα θυγάτηρ Δημήτρη Μάγγουρη νά τῆς κάμω τὴν παροῦσαν διαθήκην καὶ ὑστερινὴν τῆς παραγγελίαν ἀθετώντας κάθε ἄλλην ὁποῦ ἔχει προκαμωμένην, ἀλλά ἡ παροῦσα νά ἔχη ὅλην τὴν ἰσχύν. ὅθεν ζητεῖ τὴν τέλειαν συγχώρησιν ἀπὸ ὅλους τοὺς χριστιανούς καθὼς καὶ ἀτὴ τῆς τοῖς πᾶσιν ἀφήνει. Ἐπειτα θέλει καὶ διορίζει τὸ ὅτι τῆς εὐρίσκεται, ἀπὸ πολὺ ἕως ὀλίγον. Δίδει τὸ σπίτι καὶ μέ τὸ κελλάρι καὶ μέ τὸ χωράφι ὀμπρός του Κατερινοῦ, γυναικὸς τοῦ Ἀποστόλου Μπούρδινου, περὸ νά ἔχη χρέος νά τῆς κάμη τὸ σαρανταλείτουργόν τῆς εἰς τὴν ἐνορίαν τῆς τὸν ἅγιον Σπυριδῶνα καὶ νά ἀνάπτει καὶ τὸ κανδηλι τῆς νά κάμει καὶ μίαν ἐορτὴν τὰ χρόνια τῆς εἰς τὸν ἅγιον Σπυριδῶνα εἰς τὰς 23 Ἀπριλίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου, περὸ ὅτι μασαριαῖς <ἔχει> τὸ σπίτι καὶ τὸ κελλάρι νά τὰ μειράζουν τὰ δύο τῆς ἀνήψια τὰ δενδρά ὁποῦ ἔχει εἰς τοῦ Μουγγοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος τὰ ἀφιερώνει εἰς τὸ μοναστήρι τῶν Ταξιαρχῶν εἰς τὸ νησί τῆς Σέρφου· διὰ νά τὴν μνημονεύουν παρησιᾶ· νά κάμουν καὶ μίαν ἐορτὴν εἰς τὰς 15 Αὐγούστου τῆς Παναγίας εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον εἰς τὸ Πλακωτό τὸ δὲ ἐναπολειφθέν πρᾶγμα ὁποῦ τῆς εὐρίσκεται ἀπὸ πολλὸ ἕως ὀλίγον νά εἶναι εἰς τὰ δύο τῆς ἀνέψια, Κωνσταντῆ καὶ Ἰωάννην, νά τὰ μοιράζουν, οἱ ὁποῖοι καὶ νά ἔχουν χρέος νά κάνουν ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς ταφῆς τῆς κατὰ τὴν τάξιν τῶν χριστιανῶν καὶ ὅτι ἐγγαριαῖς ἔχει ὁποῦ ἔκανε κατὰ τὸ προικοσύμφωνόν τῆς νά ἔχουν χρέος νά τίς κάνουν. Ὅθεν διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας παρακαλεῖ καὶ ἀξιόπιστους μάρτυρες νά ὑπογράψουν εἰς ἀσφάλειαν.

– Σκευοφύλαξ Σίφνου μαρτυρῶ – παπα Θεόδωρος Ἀνδρόνικας μαρτυρῶ – Ἀγάπιος ἱερομόναχος Σέρφου μαρτυρῶ – Σακελλάριος Σίφνου Μπᾶος ἔγραψα τὸ παρόν καὶ οὕτως μαρτυρῶ

Ἴσον τῆς σεντέτζιας τῶν προεστῶν ἀπὸ τὸ καθολικὸ

1783: Μαΐου 18: Σίφνος

Μέ τὸ νά δόση τὸ κοινόν χρέος ἡ Σταματούλα Μάγγουρη καὶ μέ τὸ νά ἔχη διαθήκην μέ χέρι τοῦ ἁγίου Σακελλαρίου Μπάου καὶ μέ ἀξιόπιστους μάρτυρας, εἰς τὴν ὁποίαν προσηλώνει καὶ ἀφιερώνει τὰ δενδρά τῆς τὰ γονικά τῆς στοῦ Μουγγοῦ, τοποθεμένα εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, εἰς τὸ μοναστήρι τῆς Σέρφου εἰς τὸν Μέγαν Ταξιάρχην καὶ

μέ τὸ νά ἔχη ἀρκετὸν χρέος, ἐπαρακινήσαμεν τὸν ἅγιον καθηγούμενον κύριον κυρ Καλλίνικον Γρουπάρην καὶ ἔδοσεν καὶ ἐμέτρησεν ἐπάνω εἰς τὸ χρέος γρόσια ἑκατόν, ἦτοι γρ. 100 καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον ἀποφασίζομεν κατὰ τὴν διαθήκην καὶ κατὰ τὸ δίκαιον νά εἶναι τὰ ἄνω εἰρημένα δένδρη εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα τῆς μονῆς τοῦ μέγα ταξιάρχου τῆς Σέρφου ὑποσχόμενος καὶ ὁ ἅγιος καθηγούμενος καὶ οἱ πατέρες νά τὴν μνημονεύουν παρησιᾶ γράφοντας τὸ ὄνομά τῆς εἰς τὸ βραβεῖον τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου ὅθεν ἀποφασίζομεν νά εἶναι παντοτεινὸν ἀπόκτημα τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου καὶ διὰ κάθε καιροῦ ἐνδειξιν ἔγινε τὸ παρόν καντζηλαρικόν γράμμα ὑπογεγραμμένον ἰδιοχείρως τῶν προεστῶτων τοῦ τόπου εἰς ἀσφάλειαν.

– ὁ οἰκονόμος Σίφνου μάρτυς – ὁ Σακελλάριος Σίφνου μάρτυς.

– πρωτοπαπᾶς Σίφνου μάρτυς – Σκευοφύλαξ Σίφνου μάρτυς.

– ἀπόστολος μπᾶος μάρτυς – Λεονάρδος Ντιπάστης μάρτυς.

– Πέτρος Καμπάνης μάρτυς – Γεώργιος Γρουπάρης μάρτυς.

– Κωνσταντ. Μάτζας μάρτυς – Κωνστ. Μπᾶος μάρτυς – Ἰωάννης

Καμπάνης μάρτυς – Ἀλέξανδρος Καμπάνης μάρτυς – Ἀπόστολος σεκαλλ. Μπᾶος μάρτυς – Ἰωάννης Μάτζας καντζηλιέρης τῆς Κοινοτήτος ἔγραψα καὶ οὕτως μαρτυρῶ.

«Ἀριθ. 269

ἐν Σίφνω τὴν

25 8βρίου 1835

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τὸν Β. Ἐπαρχον Μήλου

Ἡ Τοπικὴ Δημογεροντία Σίφνου

Διαγράφουσα μ' ὅλην τὴν δυνατὴν ἀκριβείαν τὰ τοῦ διαλυθέντος Μοναστηρίου τῆς Φυτειᾶς κατὰ τὴν ἐνοίαν τῆς ὑπ' ἀριθ. 2398 τῆς 23 Φεβρουαρίου πρὸς τὴν παύσασαν Δημογεροντίαν > προσκλήσεώς σας καὶ τῆς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῆς 30 7μβρίου πρὸς τὴν ἐνεστῶσαν, ἐπειδὴ νά σᾶς ἀναφέρη, ὅτι,

Τὰ κτήματα τοῦ Μοναστηρίου τούτου, ὡς καὶ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 154 τῆς 16 Ἰουλίου ἐγγράφου τῆς σᾶς εἰδοποίησεν ἀποτελεῖ ὑποστατικόν πολυετῶς ἐνοικιαστὸν, ὅτι

Τὸ Μοναστήριον τοῦτο κεῖται εἰς τοιαύτην θέσιν ὥστε θεωρεῖται ὡς κέντρον τοῦ κατοικουμένου μέρους τῆς Νήσου ταύτης, ὅτι

ἡ στερεότης τοῦ κτιρίου εἶναι τοιαύτη, ὡς ἂν ἐγίνετο πρόσφατος, ὅτι ἡ θέσις τοῦ μοναστηρίου εἶναι ὑγειονοτάτη.

Ἐν τέλει, Κύριε ἔπαρχε, προσφορότερον διὰ κατάστημα Ἑλ-

ληνικῆς εἰς τὴν Νῆσον ταύτην σχολῆς μέρος, δὲν εἶναι δυνατόν νά <εὐρεθῆ> ἄλλο. καί ὑποσημειούμεθα εὐσεβάστως.

Διά τό ἀκριβές
τῆς ἀντιγραφῆς
Ἐν Μήλῳ τὴν 9 9μβρίου 1835
(Τ.Σ.) Ὁ Γραμματεὺς
Ε. Κορτέσης

Οἱ Δημογέροντες
Γεώργιος Κ. Ὅθωναῖος
Ζ. Βαλέττας».

«Ἀριθ. 3670

Ἐν Μήλῳ
τὴν 9 9εμβρ. 1835

Πρὸς τὴν Β. Νομαρχίαν
τῶν Κυκλάδων.

Μολονότι κατὰ συνέπειαν τῆς ὑπ' ἀριθ. 398 διαταγῆς τῆς Β(α-
σιλικῆς) Νομαρχίας τό ἐπαρχεῖον προσεκάλεσεν τὴν προλαβοῦσαν
Δημογεροντίαν Σίφνου διὰ τοῦ ἀπό 23 Φεβρουαρίου ὑπ' ἀριθ. 2398
ἐγγράφου του διὰ νά διευθύνῃ τὴν περιγραφὴν τοῦ διαλυθέντος
Γυναικίου Μοναστηρίου τῆς <Φυτείας> ἐγκριθέντος εἰς προσωρινὴν
χρῆσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου, δὲν ἔλαβε καμμίαν ἀπάντησιν παρ'
αὐτῆς, κατ' ἐπανάλειψιν ὅμως τό ἐπαρχεῖον προσεκάλεσε τὴν νῦν
Δημογεροντίαν διὰ τοῦ ἀπό 30 7βρίου ἐγγράφου του περὶ τοῦ αὐτοῦ
ἀντικειμένου ἢ ὁποῖα ἀνέφερε τὴν περιγραφὴν τοῦ Σχολείου τούτου
ὡς τό ἐπισυναπτόμενον ἀντίγραφον τῆς ἀναφορᾶς τῆς.

Τό ἐπαρχεῖον σύμφωνα μέ τά παρά τῆς Δημογεροντίας ἀναφερό-
μενα παρατηρεῖ ὅτι τό Μοναστήριον τοῦτο εἶναι θέσις κατάλληλος διὰ
τό Ἑλληνικόν Σχολεῖον τῆς Σίφνου, ἀλλ' ὡς πρὸς τά κτήματα αὐτοῦ,
δὲν νομίζει ὅτι ἀποτελοῦν ὑποστατικόν πολυετῶς ἐνοικιαστέον, ὡς
ἀνέφερε καί μέ τὴν ἀπό τοῦ Αὐγούστου ὑπ' ἀρ. 3014, 3019, ἀναφορὰν
του, ἂν δύο ἢ τρία κτήματα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Μοναστηρίου εἶναι
πέριξ αὐτοῦ, δὲν δύναται ὅμως νά σχηματίζου ὑποστατικόν.

Ἐν τούτοις κρίνομεν χρέος μας νά προσθέσωμεν ὅτι τό κατάστη-
μα τοῦτο δύναται νά διατεθῆ ὀλόκληρον καί διαρκῶς πρὸς χρῆσιν
τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου, διότι ἄλλη χρῆσις δὲν γίνεται εἰς αὐτό.

Διά τό ἀκριβές τῆς ἀντι-
γραφῆς. Ἐν Ἐρμουπόλει τὴν
13 Μαρτίου 1836

Ὁ τῆς Νομαρχίας τῶν Κυκλάδων
Γραμματεὺς.

Εὐπειθέστατος
Ὁ ἑπαρχος Μήλου
Νικόλαος Ε. Γερακάρης».

«Ἀριθ. 3808

ἐν Μήλῳ
τὴν 27 Φεβρ. 1836
ἐπὶ τοῦ ἀρ. 6361

Πρὸς τὴν Βασ. Νομαρχίαν
τῶν Κυκλάδων

Σπεύδει τό ἐπαρχεῖον νά διαγράψῃ ἐνταῦθα τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐν
Σίφνῳ ἑλληνικοῦ Σχολείου, τὴν κατατομὴν τοῦ κτιρίου καί τῶν περὶ
αὐτῶ κτημάτων.

Τό ἔξωθεν μῆκος τοῦ κτιρίου καί τό πλάτος εἶναι 50 βήματα, τό
δέ ἔσωθεν 39, ἔχει δέ 41 οἰκήματα ἄνω καί κάτω.

Τό κτίριον εἶναι στερεόν, ἀπέχει δέ τῆς πόλεως καί τῶν χωρίων
Σίφνου ἐν τέταρτον τῆς ὥρας. Τά πέριξ αὐτοῦ κτήματα καθὼς καί
ἢ ἀπὸ τοῦ κτιρίου ἀπόστασις αὐτῶν εἶναι ὡς ἐφεξῆς:

- 1.- ἀγρός ἔξωθεν τοῦ κτιρίου, στρέμματος ἑνὸς τετάρτου ὡς ἔγγι-
στα, ἐκτιμᾶται δρ. 10.
- 2.- ἀγρός ἀπέχων τοῦ καταστήματος λ. 3, στρέμματος ἑνὸς, ἐκτι-
μᾶται δρ. 100.
- 3.- ἀγρός εἰς τό χωρίον Πετάλι, ἀπέχει τοῦ κτιρίου λ. 10, στρέμμα-
τος ἡμίσεως, ἐκτιμᾶται δρχ. 450.
- 4.- ἀμπελῶν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν στρέμματος ἡμίσεως ἐκτιμᾶται
δρ. 300.
- 5.- ἀγρός εἰς τὸν Ἅγιον Σώζοντα ἀπέχων τοῦ κτιρίου λ. 10, στρέμ-
ματος ἡμίσεως, ἐκτιμᾶται δρ. 140.
- 6.- ἀγρός εἰς τό ξηροζάμπελον ἀπέχων τοῦ κτιρίου λ. 5, μικρᾶς ἀξίας.
- 7.- ἀγρός εἰς τοῦ Φελῆ μέ 4 ἐλαίας, ἀπέχων τοῦ κτιρίου λ. 10, ἐκτι-
μᾶται δρ. 20.

Ἡ θέσις τοῦ καταστήματος τούτου εἶναι ὑγειηνοτάτη καί κατάλ-
ληλος διὰ νά χρησιμεύσῃ Ἑλληνικόν Σχολεῖον τῆς Σίφνου.

Εὐπειθέστατος
Διά τό ἀκριβές τῆς ἀντιγραφῆς ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἐπάρχου
Ἐν Ἐρμουπόλει τῆ 12 Μαρτ. 1836 Ὁ Γραμματεὺς
Ὁ τῆς Νομαρχίας τῶν Κυκλάδων Ε. Κορτέσης».
(Τ.Σ.) Γραμματεὺς

«Αρ. 1 Πρός τήν ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς
ἐν Σίφνῳ Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Βασιλικήν Γραμμα-
τήν 2 Μαρτίου 1840 τείαν τῆς Ἐπικρατείας

Ἡ Ἐφορεία τῆς κατά τόν Δῆμον τῆς Σίφνου Ἑλληνικῆς Σχολῆς συμμορφουμένη μέ τό ἀριθ. 49 τοῦ ἀπό 31 χβρίου 1836 Ὑ(ψηλοῦ) Β(ασιλικοῦ) Διατάγματος, σπεύδει νά καθυποβάλη εἰς τήν Γραμματείαν ταύτην τήν ἔκθεσιν τῆς μετά τό τέλος τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς α' ἐξαμηνίας.

Ἡ ἑναρξίς τῶν ἐξετάσεων τῶν μαθητευομένων εἰς τό σχολεῖον τοῦτο ἔγινε τήν 19 τοῦ παρελθόντος, καθ' ἣν παρευρέθησαν τά μέλη τῆς Ἐφορείας, ἡ τοπική ἀρχή καί οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν.

Τό πρῶτον τμήμα τῆς τάξεως τοῦ Σχολάρχου ἐξητάσθη πρῶτον εἰς τά μαθήματα τῆς α' ἐξαμηνίας ἐξηγουῦντες ἕκαστος κατά κλῆρον περικοπήν τινά ἐκ τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου καί ἀποκρινόμενοι ἐτοιμῶς εἰς ὅσα ἠρωτῶντο περί ποιήσεως. ὁμοίως καί εἰς τήν Ἑλληνικήν Ἱστορίαν καί Γαλλικήν. καί τό δεύτερον τμήμα ὡσαύτως ἐξητάσθη κατά τήν αὐτήν ἡμέραν εἰς τούς παραλλήλους τοῦ Πλουτάρχου κἀνοντες μετά τοῦτο τήν Γραμματικὴν ἀνάλυσιν τοῦ Ἑλλην. λόγου καθὼς καί εἰς τήν Γεωγραφίαν.

Τήν δευτέραν ἡμέραν ἐξητάσθη τό πρῶτον τμήμα τῆς τάξεως τοῦ διδασκάλου εἰς τόν Ἰσοκράτην καί εἰς τό ἐτυμολογικόν κατά τήν Γραμματικὴν τοῦ κυρίου Γενναδίου ἐφαρμόζοντες ἀξιόλογα τούς Γραμματικούς κανόνας ὁμοίως καί εἰς τήν Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος καί εἰς τήν ἱεράν ἱστορίαν.

Τήν τρίτην καί τελευταίαν ἡμέραν ἐξετάσθησαν τά ἄλλα δύο μικρότερα τμήματα τῆς αὐτῆς τάξεως τοῦ διδασκάλου εἰς τά ὅποια ἤκουσαν μαθήματα καί εἰς τό τεχνολογικόν κατά τήν αὐτήν Γραμματικὴν.

Οἱ εὐδοκιμήσαντες καί ἐκ τῆς τάξεως τοῦ Σχολάρχου καί ἐκ τῆς τοῦ διδασκάλου φαίνονται ὀνομαστί εἰς τήν ἀναφοράν των καθὼς καί ἡ μεταρρυθμίσις τῶν τάξεων.

Ἡ Ἐφορεία αὕτη ὀφείλει νά ἀναφέρῃ μέ εὐχαρίστησιν τῆς τήν πρόοδον τῆς σπουδαζούσης εἰς τό κατάστημα τοῦτο νεολαίας διὰ τήν φιλοπονίαν καί ἀκάματον ζῆλον τοῦ Σχολάρχου κυρίου Ν. Σπεράντσα καί τοῦ διδασκάλου κυρίου Γ. Ψαραύτου ἀγωνιζομένων ἐπίσης νά ὠφελήσωσιν αὐτήν καί λογικῶς καί ἠθικῶς. καί μολονότι διδάσκονται εἰς τό κατάστημα τοῦτο ἑκατόν εἴκοσι μαθηταί,

ὡς ἔγγιστα, διηρημένοι εἰς πέντε κλάσεις γίνεται ἐπί πάντων καθ' ἑκάστην ἢ ἀνήκουσα πρόβλεψις καί ἐπιτήρησις.

Νομίζει χρέος τῆς ἐπί τούτοις ἢ Ἐφορεία νά διερμηνεύσῃ διὰ τῆς Γραμματείας ταύτης τά αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης καί τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τήν Α.Μ. τόν Σ. Βασιλέα ὄλων τῶν πατέρων τῶν μαθητευομένων παίδων καί τῶν δημοτῶν ὄλων ἐν γένει διὰ τήν σύστασιν καί συντήρησιν τοῦ σχολείου τούτου.

Εὐπειθέστατοι

Οἱ ἔφοροι τῆς Ἑλλην. Σχολῆς Σίφνου
ὁ Δήμαρχος Γ. Ἀρχιμανδρίτης
Ν. Χρυσόγελος Α. Γρυπάρης
 Ἰ. Ἀρβανιτάκης».

«Αριθ. 708-838
Ἐν Μήλῳ
τήν 4 Ἰουνίου 1840

Πρὸς τήν Β(ασιλικὴν) Διοίκησιν Σύρου
Περί τῆς γενομένης ἐξετάσεως τῶν
Ἑλληνικῶν Σχολείων

Γενομένων τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων, τοῦ μέν παρά τῆς Κυερνήσεως συντηρουμένου τῆς Νήσου Σίφνου, τοῦ δέ παρά τοῦ Δήμου ταύτης τῆς νήσου Μήλου, καθυποβάλλονται ἀμφοτέρων τ' ἀνήκοντα ἔγγραφα, ἐξ ὧν θέλει παρατηρήσει ἢ Β(ασιλική) Διοίκησις τήν γενομένην πρόοδον τῶν φοιτητῶν ὡς ἐκ τῆς καταβαλλομένης ἐπιμελείας παρά τῶν διδασκάλων, ἰδιαίτερα τοῦ τῆς νήσου ταύτης κυρίου Κουλούρη εἰς τήν Σχολὴν τοῦ ὁποῖου τήν ἐξέτασιν παρευρεθέντες μετά τῆς Ἐφορείας πολλῶν ἄλλων γονέων καί συγγενῶν τῶν φοιτητῶν καί διαφόρων ἄλλων δημοτῶν, ἴδομεν μετά μεγίστης εὐχαριστήσεώς μας τά σαφεῖς ἐξηγήσεις διαφόρων τεμαχίων ἐλλήνων <συγγραφέων καί τὰς ἐτοιμοὺς ἀποκρίσεις τῶν φοιτητῶν εἰς τὰς γενομένας ἐρωτήσεις παρά τοῦ Διδασκάλου αὐτοῦ καί τῆς Ἐφορείας ἐκ τῶν παραδιδομένων μαθημάτων, τό σεμνόν καί εὐκτακτον αὐτῶν καί τήν ἀμιλλαν περί τήν σπουδὴν τὰ ὅποια ὁ διδάσκαλος οὗτος...

Εὐπειθέστατος

Ὁ Ὑποδιοικητὴς Μήλου
Ἰωάννης Ἰ. Κριεζῆς
Ὁ Γραμματεὺς
Α. Δεσύλλας».

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 1947 περί ἐξετάσεων τῶν Ἑλλ(ηνικῶν) Σχολ(είων) Μήλου καί Σίφνου, ὑμετέρας ἀναφορᾶς προσκαλεῖσθε νά εὐχαριστήσετε ἐν ὀνόματι τῆς Γραμματείας τοῦς διδασκάλους τῶν Ἑλλ. Σχολείων Μήλου καί Σίφνου δι' οὓς καταβάλλον κόπους ὑπέρ τῆς προόδου τῆς ἐμπιστευομένης εἰς αὐτούς νεολαίας, ὡς ἡ Γραμματεία ἐπληροφορήθη ἐκ τῶν ἐκθέσεων περί ἐξετάσεων ἀμφοτέρων τῶν σχολείων. Τάς αὐτάς εὐχαριστίας θέλετε ἀπευθύνει καί εἰς ἀμφοτέρας τάς Ἐφορείας προτρέποντες αὐτάς εἰς τό νά ἐκτελῶσι μετά ζήλου καί προσοχῆς τῆς ἐπιστηρήσεως καί προστασίας τὰ χρέη <των>. Εἰς τόν διδάσκαλον Μήλου θέλει γίνει γνωστόν ὅτι δέν συνετάχθη εἰσέτι συντακτικόν διά τὰ Ἑλλ<ηνικά> σχολεῖα καί δύναται πρός τό παρόν νά μεταχειρίζεται ἀκόμη ὅποιονδήποτε ἐγκρίνει.

Ἐν Ἀθ(ήναις) τῇ 26 Ἰουνίου 1840.

Ν.Π.Θ.».

**Πρόγραμμα τῶν παραδοθησομένων μαθημάτων
κατά τήν θερινήν ἐξαμηνίαν τοῦ 1840
ἀρχομένην ἀπό 1 Μαρτίου.**

Τάξις σχολάρχου

Τμήμα πρῶτον – Μαθηταί

– Νικόλαος παπᾶ Λειμβαῖος,	– Ἀνδρέας Ζώρζου
Σερίφιος	– Νικόλαος Παπαδόπουλος
– Γεώργιος Δ. Κόντες, Σερίφιος	– Κωνσταντῖνος Δήμου
– Νικόλαος Θεολάης	– Νικόλαος Γρυπάρης
– Λούης Ψυλλιάκος	

Μαθήματα

– Ἐκ τῶν ἠθικῶν Πλουτάρχου	– Γαλλικά
– Σύνταξις	– Θεματογραφία
– Γεωγραφία	– Διάφοροι μεταφράσεις
– Ἀριθμητική	ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν

Τμήμα Δεύτερον

– Νικόλαος Γ. Γρυπός	– Ἰωάννης Π. Γοζαδίνος
– Ἰωάννης Μ. Βᾶος	– Γεώργιος Π. Γοζαδίνος
– Ἰωάννης Α. Μελισσός	– Γεώργιος Ἰ. Βαφίας
– Στυλιανός Μαριδάκης	– Νικόλαος Ροδούσης
– Ἰωάννης Δεφᾶς	– Θεμιστοκλῆς Βατῆς
– Νικόλαος Ἰάγας	– Γεώργιος Λαμφάκος
– Ἀπόστολος Ν. Δεπάστας	– Λουλούδης Θ. Δράκας
– Ἀντώνιος Τ. Δεπάστας	– Ἰωάννης Καλογεράκης
– Ζαννῆς Δημητρίου	– Μιχαήλ Μάλαμας
– Ἰωάννης Γραφίος	– Φλώρα Ἐμ. Βολάνη
– Βίκτωρ Οἰκονομίδης	– Νικόλαος Συναδίνος
– Παναγ. Ζ. Σπεράντσας	

Μαθήματα

– Ὁ κατά Λεωκράτους
τοῦ Λυκούργου	– Ἀρχαί συντάξεως
– Τεχνολογία	– Ἑλλ. ἱστορία συνοπτική
	– Ἀρχαί τῆς Θεματογραφίας

Τάξις Διδασκάλου

Τμήμα Α' – Μαθηταί

– Κωνστ. Γρυπάρης	– Μαρῖνος Ι. Ξανθός
– Λεωνίδας Ἰ. Ἀρβανιτάκης	– Φραζέσκος Ρώτας
– Ἄννα Ν. Πανωρίου	– Ἰωάννης Βογιαζῆ
– Παῦλος Ν. Πανωρίου	– Ἰ. Μαλανδράκης
– Παναγ. Ν. Σπεράντσας	– Μιχαήλ Κυπρέος
– Ἄντ. Γ. Ψαραύτης	– Ζαννῆς Ζανουδάκης
– Γεώργ. Α. Καντιλάκης	– Ἰωάννης Βένιος
– Γεώργ. Κ. Λουκατάρης	– Ἄγγελος Καντσιλιέρης
– Γεώργ. Λαμπρινός	– Ἰωάννης Ζώρζου
– Ἄντ. Α. Σπεράντσας	– Γ. Παπαδόπουλος
– Πέτρος Μιτυληνέος	– Νικόλ. Καρύδης
– Νικόλαος Φ. Δεπάστας	– Γεώργ. Ψυχικός
– Μαρία Ν. Δεπάστε	– Ἰωάννης Ρώσσο
– Ἄντ. Γ. Δεπάστε	– Γεώργ. Ἀλεξάνδρου
– Γεώργ. Α. Μακρῆς	– Νικόλ. Σπαθάρος

- Άντ. Πολίτης
- Δημ. Ποτούς
- Μαρία Γεωργιάδου
- Καλή Παλικαράκη

- Φλώρα Συριάνη
- Μανούσος Πιστόλης
- Ιωάννης Καρδίτσης

Μαθήματα

- Έκ τῶν τοῦ Αἰλιανοῦ καί ἄλλων ἱστοριογράφων
- Τεχνολογία κατὰ τήν Γραμματικὴν τοῦ Γενναδίου
- Ἱερά Ἱστορία, Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος, πρακτικὴ ἀριθμητικὴ, Καλλιγραφία

Τμῆμα Β' - Μαθηταί

- Ἱερόνυμος Ψυχούλλης
- Λεονάρδος Ζ. Δεπάστας
- Φραγκούλης Λοστρόμος
- Ἀντώνιος Ζανῆ
- Νικόλαος Δ. Σπεράντσας
- Νικόλαος Γ. Πρόκος
- Μιχαήλ Ψυχικός
- Γεώργ. Γεωργιάδης
- Γεώργ. Καρδίτσης
- Νικόλ. Καρδίτσης
- Γεώργ. Πριμμηκύρης
- Νικόλαος Πριμμηκύρης
- Ἀντών. Βεντούρης
- Ἰωάννης Μαρούλλης
- Κωνστ. Γεωργούλης

Μαθήματα

- Σύλλεκτα ἐκ διαφόρων
- Τεχνολογία
- Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ
- Καλλιγραφία

Τμῆμα Γ' - Μαθηταί

- Ζουάνης Θεολόγος
- Βασίλ. Μαγκανάρης
- Ἰωάνν. Ὑψηλάντης
- Ἀριστοτέλης Βαφίας
- Ἀντών. Κ. Χανούτσος
- Νικόλ. Δ. Χρυσόγελος
- Κωνστ. Ἀτσώνιος
- Γεώργ. Συνοδινός
- Κωνστ. Φ. Γεωργούλλης
- Νικόλαος Φιλιππίδης
- Κωνστ. Ἰ. Σπεράντσας
- Σωκράτης Βεζύρης
- Γεώργιος Ν. Πρόκος
- Νικόλαος Ἱερωνύμου
- Ἰωάννης Συρίγος
- Κωνστ. Πατριαρχέας
- Ἰωάννης Πλυμένος
- Γιαννούλης Ζαμπέλης

Μαθήματα

- Ἀρχαί τῆς Ἑλληνικῆς Κλίμακος, ὡς ἀρχαριοί.
- Τεχνολογία
- Καλλιγραφία

Σχολεῖον Σίφνου τῇ 1 Μαρτίου 1840

Ὁ Σχολάρχης
Ν. Σπεράντσας
Ὁ Διδάσκαλος
Γ. Ψαραύτης

Κατάλογος τῶν μαθητῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολεῖου Σίφνου
τῆν 17 Φεβρουαρίου 1841

Α' τάξις Σχολάρχου

Μαθηταί

1. Νικόλαος Θεολάης	4. Λούης Ψυλλιάκος
2. Κωνσταντ. Μιτυληναῖος	5. Νικόλαος Παπαδόπουλος
3. Ἀνδρέας Γεωργίου	6. Κωνσταντῖνος Δήμου

Μαθήματα

- Ἀπομνημονεύματα Ξενοφώντος
- Σύνταξις
- Θεματογραφία
- Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ Γεωγραφία τοῦ Κοκκῶνη
- Ἀριθμητικὴ
- Γαλλικὴ

Β' τάξις Σχολάρχου

Μαθηταί

7. Ζανῆς Δημητρίου	14. Ἰωάννης Καλογεράκης
8. Ἀντώνιος Τ. Δεπάστας	15. Μιχαήλ Μάλαμας
9. Στυλιανός Μαριδάκης	16. Παναγιώτης Γ. Σπεράντσας
10. Γεώργιος Π. Γοζαδῖνος	17. Απόστολος Ν. Δεπάστας
11. Ἰωάννης Π. Γοζαδῖνος	18. Νικόλαος Ροδούσης
12. Νικόλαος Μ. Ἄγας	19. Γεώργιος Ἰ. Βαφίας
13. Ἰωάννης Γραφίος	20. Κωνσταντῖνος Σγουρδαῖος

Μαθήματα

- Έκ τῶν Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου
- Τεχνολογία
- Ἀρχαί Συντάξεως καί θεματογραφίας
- Ἱερά Κατήχησις
- Ἑλληνική Ἱστορία
- Εἰσαγωγή εἰς τὴν Γαλλικὴν

Α΄ τάξεις Διδασκάλου

21. Κωνσταντ. Α. Γρυπάρης
22. Λεωνάρδος Ἰ. Ἀρβανιτάκης
23. Γεώργιος Ἰ. Ἀρβανιτάκης
24. Ἄννα Ν. Πανωρίου
25. Παῦλος Ν. Πανώριος
26. Παναγιώτης Ν. Σπεράντσας
27. Ἀντώνιος Γ. Ψαραύτης
28. Γεώργιος Κ. Λουκατάρης
29. Γεώργιος Λαμπρινός
30. Πέτρος Α. Μιτυληναῖος
31. Μαρία Ν. Δεπάστα
32. Ἀντώνιος Γ. Δεπάστας
33. Γεώργιος Α. Μακρῆς
34. Μαρίνος Ἰ. Ξανθός
35. Φραζέσκος Ρώτας
36. Ἰωάννης Ν. Βογιαζῆς
37. Ἰωάννης Μαλανδράκης
38. Μιχαήλ Κυπραῖος
39. Ζανῆς Γ. Ζανουδάκης
40. Ἰωάννης Ν. Βένιος
41. Ἰωάννης Ζώρζου
42. Γεώργιος Παπαδόπουλος
43. Γιαννούλης Ν. Ψυχικός
44. Ἀντώνιος Α. Πολίτης
45. Δημήτριος Ποτοῦς
46. Μανούσος Α. Πιστόλης
47. Ἱερόνυμος Ψυχούλλης
48. Φραγκούλης Λοστρόμος
49. Νικόλαος Α. Σπεράντσας
50. Χαραλάμπης Λιβάνιος
51. Βασίλειος Ρεβύνθης
52. Ἰωάννης Ρώσσο

Β΄ Τάξεις Διδασκάλου

53. Ἀντώνιος Ζανῆ
54. Νικόλαος Ι. Σπαθάρος
55. Ἰωάννης Α. Βενιέρης
56. Γεώργιος Ἐμ. Ἀλεξάνδρου
57. Λεωνάρδος Ζ. Δεπάστας
58. Νικόλαος Γ. Πρόκος
59. Μιχαήλ Ν. Ψυχικός
60. Γεώργιος Π. Γεωργιάδης
61. Γεώργιος Α. Καρδίτσης
62. Νικόλαος Α. Καρδίτσης
63. Ἰωάννης Γ. Μαρούλλης
64. Ζουάνης Α. Θεολόγος
65. Ἰωάννης Ν. Ὑψηλάντης
66. Ἀντώνιος Κ. Χανούτσος
67. Ἀριστοτέλης Β. Βαφίας
68. Νικόλαος Α. Χρυσόγελος
69. Κωνσταντῖνος Ἀτσώνιος
70. Νικόλαος Φιλιππίδης
71. Κωνσταντῖνος Ἰ. Σπεράντσας
72. Γεώργιος Ν. Πρόκος
73. Ἰωάννης Ν. Πλυμένος
74. Δημήτριος Γαϊτάνος
75. Στέφανος Ἰωάννου

Γ΄ Τάξεις Διδασκάλου

76. Βασίλειος Μαγκανάρης
77. Γεώργιος Μ. Συναδινός
78. Σωκράτης Ἀτωνίου
79. Νικόλαος Ἱερονύμου
80. Κωνσταντῖνος Πατριάρχης
81. Κωνσταντῖνος Γεωργούλλης
82. Γιαννούλης Ζαμπέλης
83. Κυριακός Λάντσης
84. Κωνσταντῖνος Ἀλιμπέρτης
85. Θεμιστοκλῆς Γ. Σπεράντσας
86. Παῦλος Βοεβόδας
87. Νικόλαος Τ. Δεπάστας
88. Νικόλαος Α. Γεροντόπουλος
89. Τριαντάφυλλος Γεωργίου
90. Νικόλαος Καλογερίδης
91. Ἀριστείδης Πρόκος
92. Λαμπρινός Διπλός
93. Γεώργιος Ἰ. Παπαδόπουλος
94. Γεώργιος Ι. Διαρεμές
95. Φλώρα Ζ. Δεπάστα
96. Κωνσταντῖνος Ζ. Μάτσας
97. Νικόλαος Ἰ. Ὁθωναῖος
98. Κωνσταντῖνος Μπατῆς
99. Ρώσσο Μουλαδάκης
100. Κωνσταντ. Π. Βασάλος
101. Ἀντώνιος Σταματάκης
102. Γεώργιος Ν. Συναδινός
103. Ἰωάννης Α. Δεπάστα
104. Νικόλαος Ἡλιάδης
105. Μαρίνος Ξανθός
106. Ἐμμανουήλ Ξανθός
107. Λεωνίδης Γκιώνης
108. Γεώργιος Τριανταφύλλου
109. Ἰωάννης Β. Ζαρμέλλης
110. Θεμιστοκλῆς Χανούτσος
111. Λουρέζος Νικολάου
112. Ἀπόστολος Ν. Βαφίας
113. Ἀντώνιος Μιτυληναῖος
114. Ἰωάννης Μακράκης
115. Νικόλαος Α. Μάτσας

Οἱ γυμναζόμενοι εἰς τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν

116. Ἰωάννης Τ. Δεπάστες
117. Ἀντώνιος Ν. Ἀργουζάκης
118. Νικόλαος Π. Βουκάκης
119. Κυριακός Ρεβύνθης
120. Πέτρος Ν. Μπινερῆς
121. Νικόλαος Π. Μπαλῆς
122. Κωνσταντῖνος Γ. Πανώριος
123. Νικόλαος Γ. Πανώριος
124. Νικόλαος Γ. Μπατῆς

Διδασκόμενα μαθήματα ὑπὸ τοῦ Διδασκάλου

Εἰς τὰξιν Α΄

- Έκ τῶν Γεωγραφικῶν τοῦ Στράβωνος
- Τεχνολογία
- Ἱερά Ἱστορία
- Γεωγραφία Ἑλλάδος
- Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ

Εἰς τάξιν Β΄

- Μυθολογικά Διηγήματα ἐκ τῶν τοῦ Ἀπολλοδώρου
- Τεχνολογία
- Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ
- Καλλιγραφία

Εἰς τάξιν Γ΄

- Ἀπὸ τὰ πρῶτα μέρη τῆς Ἑλληνικῆς Κλίμακος
- Ἀρχαὶ τεχνολογικαὶ Καλλιγραφία

Ὁ Σχολάρχης
Ν. Σπεράντσας
Ὁ Διδάσκαλος
Γ. Ψαραύτης

«Ἀριθ. 3
τῆ 2 Μαρτίου 1841
Σίφνου

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Β(ασιλικήν)
Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας

Τὴν 23 τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου ἡμέραν Κυριακὴν ἤρχισαν αἱ χειμεριναὶ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μας Ἑλληνικοῦ Σχολείου παρόντος τοῦ Δημάρχου καὶ γονέων τινῶν τῶν παιδῶν αἱ ὁποῖαι διήρκεσαν ἡμέρας τέσσαρας. Τὴν πρώτην ἡμέραν οἱ μαθηταὶ τῆς πρώτης τάξεως τοῦ Σχολάρχου ἐξετάσθησαν εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Ξενοφῶντος, Σύνταξιν, Γεωγραφίαν, Ἀριθμητικὴν καὶ Γαλλικὴν ἐκ τῶν ὁποίων εὐδοκίμησαν ὁ Ν. Θεολάης καὶ Κ. Μιτυληναῖος. Τὴν δευτέραν ἡμέραν οἱ μαθηταὶ τῆς Β΄ τάξεως τοῦ Σχολάρχου ἐξετάσθησαν εἰς τὰ Αἰγυπτιακά τοῦ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου, εἰς τὴν ἀπλὴν σύνταξιν, εἰς τὸ τεχνολογικόν, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν καὶ ἱερὰν Κατήχησιν, εὐδοκίμησαν δὲ ὁ Ζανῆς Δημητρίου, Ἀντώνιος Τ. Δεπάστας, Κ. Σγουρδαῖος καὶ Γεώργιος Π. Γοζαδῖνος.

Τὴν τρίτην ἐξετάσθησαν οἱ μαθηταὶ τῆς πρώτης τοῦ διδασκάλου εἰς τεμάχια τινὰ ἐκ τῶν Γεωγραφικῶν τοῦ Στράβωνος ἐμπεριεχόμενα εἰς τὴν χρηστομαθειαν τοῦ Φαρμακίδου, εἰς τὸ τεχνολογικόν, ἱερὰν ἱστορίαν καὶ Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τῶν ὁποίων εὐδοκίμησαν ὁ Μανουῖσος Πιστόλης, Γ. Λουκατάρης, Γ. Λαμπρινός,

Ἀντώνιος Πολίτης, Α. Ἀρβανιτάκης, Ἄννα Πανωρίου, Γ. Μακρῆς τὴν τετάρτην αἱ λοιπαὶ δύο μικρότεροι τάξεις τοῦ αὐτοῦ, ἢ μὲν εἰς μυθολογικά διηγήματα τῆς χρηστομαθείας, ἢ δὲ εἰς τὰ πρῶτα μέρη αὐτῆς καθὼς καὶ εἰς τὸ Τεχνολογικόν ἀμφοτέραι.

Περαιωθείσης οὕτω τῆς ἐξετάσεως, οἱ μὲν δύο μαθηταὶ οἱ εὐδοκίμησαντες εἰς τὴν πρώτην τάξιν τοῦ Σχολάρχου ἐνεκρίθη ὥστε αὐτοὶ μόνοι νὰ συνιστῶσιν αὐτὴν προπαιδεύοντες συγχρόνως καὶ τοὺς ἀρχαρίους μαθητὰς τοῦ διδασκάλου, οἱ λοιποὶ δὲ κατετάχθησαν εἰς τὴν δευτέραν τάξιν.

Ὅθεν καθυποβάλλοντες εἰς τὴν Β(ασιλικήν) Γραμματεῖαν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων τῆς χειμερινῆς ἐξαμηνίας συναποστέλλομεν καὶ τὸ ἐγκλειόμενον πρόγραμμα τῶν παραδοθησομένων μαθημάτων κατὰ τὴν ἤδη ἀρχομένην θερινὴν ἐξαμηνίαν.

Εὐπειθέστατοι
Ὁ Σχολάρχης Σίφνου
Ν. Σπεράντσας
Ὁ Διδάσκαλος
Γ. Ψαραύτης».

«τὴν 13 Μαΐου 1841
ἐν Σίφνω

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησ. καὶ τῆς
Δημοσ. Ἐκπαιδ. Β(ασιλικήν) Γραμματεῖαν
τῆς Ἐπικρατείας.

Οἱ χειμερινές ἐξετάσεις τοῦ κατὰ τὸν Δῆμον Ἑλληνικοῦ Σχολείου συντηρουμένου παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, τῆς Α(ὐτοῦ) Μεγαλιότητος τοῦ Σ(εβαστοῦ) ἡμῶν Βασιλέως, ἔγιναν τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον, διήρκεσαν δὲ 4 ἡμέρας, ἀπὸ τῆς 23 μέχρι τῆς 27.

Τὴν α^η ἡμέραν ἐξετάσθησαν οἱ μαθητὲς τοῦ Σχολάρχου τῆς α^{ης} τάξεως πέντε τὸν ἀριθμὸν, εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Μάθημα, εἰς τὴν σύνταξιν, Γεωγραφίαν καὶ ἀριθμητικὴν, εὐδοκίμησαν δὲ ὅπως εἰς τὰ δύο πρῶτα Μαθήματα, ὁ Ν. Θεολάης καὶ Κ. Μιτηλιναῖος.

Τὴν β^{ης} ἐξετάσθησαν οἱ μαθηταὶ τῆς Β^{ης} τάξεως τοῦ ἰδίου 14 τὸν ἀριθμὸν, εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῆς Χρηστομαθείας τοῦ κυρίου Φαρμακίδου, εἰς τὴν ἀπλὴν Σύνταξιν, εἰς τὸ Τεχνολογικόν, εἰς τὴν Ἑλλ. Ἱστορίαν καὶ ἱερὰν Κατήχησιν, εὐδοκίμησαν δὲ οἱ ἀκόλουθοι μαθηταὶ, Ζανῆς Δημητρίου, Ἀντώνιος Ἰ. Τεπάστε, Κ. Σγουρδαῖος καὶ Γ. Π. Γοζαδῖνος.

Τὴν Γ^ν ἐξετάσθησαν οἱ μαθηταὶ τῆς α^{ης} τάξεως τοῦ βοηθοῦ Διδασκάλου Γ. Ψαραύτη εἰς τεμάχια τῶν Γεωγραφικῶν τοῦ Στράβωνος, ἐκ τῆς αὐτῆς Χριστομαθείας, εἰς τὸ Τεχνολογικόν, Ἰερὰν Ἱστορίαν καὶ Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τῶν ὁποίων εὐδοκίμησαν οἱ παῖδες Μανουῖσος Πιστόλης, Γ. Λουκατάρης, Γ. Λαμπρινός, Ἀντώνιος Πολίτης, Δ. Ἀρβανιτάκης, Ἄννα Πανωρίου καὶ Γ. Μακρύς.

Τὴν Δ^ν καὶ τελευταίαν ἐξετάσθησαν αἱ μικρότεραι τάξεις εἰς τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς αὐτῆς Χριστομαθείας καὶ εἰς τὸ Τεχνολογικόν, ὅλοι δὲ οἱ μαθηταὶ τοῦ Διδασκάλου, διηρημένοι σὲ τέσσαρας τάξεις εἶναι 106.

Τοῦ καταστήματος τούτου τὸ ὑλικόν ἐβελτιώθη μὲ τὴν οἰκοδόμησιν δύο <αἰθουσῶν> παραδόσεων καὶ τὴν ἐπισκευὴν τινων οἰκημάτων, τῶν δὲ ἀναγκαίων Διδακτικῶν Βιβλίων ἔχει ἔλλειψιν διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν Μαθητῶν.

Ἡ πρόοδος τῶν Μαθητῶν εἶναι εὐχάριστος καὶ μάλιστα τῶν διδασκομένων ὑπὸ τὸν βοηθόν Γ. Ψαραύτην συμμορφούμενοι ἀκριβῶς μὲ τὰς περὶ Σχολείων διατάξεις τῆς Γραμματείας, μὲ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν διορισθέντων Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ τῆς Γραμματικῆς τοῦ κυρίου Γενναδίου. Ἡ διαγωγὴ ὡσαύτως τῶν Μαθητῶν εἶναι εὐάρεστος διὰ τὴν ἄοκνον ἐπαγρύπνησιν αὐτοῦ. Ἐλπίζεται ἡ βελτίωσις τοῦ Καταστήματος τούτου διὰ τῆς προμηθείας τῶν ἀναγκαίων Διδακτικῶν Βιβλίων εἰς χρῆσιν τῶν ἐνδεῶν μαθητῶν τὰ ὅποια χορηγεῖ ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ διὰ τοῦ τελειότερου Ὄργανισμοῦ αὐτῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπασχολεῖται ἤδη ἡ Σεβαστὴ Γραμματεία.

Οἱ ἔφοροι
Ν. Χρυσόγελος
Γ. Ἀρχιμανδρίτης
Ι. Ἀρβανιτάκης».

«Ἀρ. 708
τὴν 23 Μαΐου 1841
Μῆλος

Πρὸς τὴν Β. Διοίκησιν Σύρου
Περὶ ἐξετάσεων τοῦ Ἑλλ. Σχολείου Σίφνου

Ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τὸν Αὐγουστον τοῦ π.ἔ. ἐκλείσθη, ὡς γνωρίζει ἡ Β. Διοίκησις, τὸ ἐν Μῆλῳ Ἑλληνικόν σχολεῖον, διευθύνομεν τὰ

ἔγγραφα τῶν, κατὰ τὴν 23 ἕως 27 Φεβρουαρίου τ.ἔ. γενομένων Δημοσίων ἐξετάσεων τῆς παρελθούσης χειμερινῆς ἐξαμηνίας, μόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου τοῦ Δήμου Σίφνου συνισταμένων:

1) Ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ σχολάρχου περιεχοῦσης καὶ τὸ πρόγραμμα τῶν παραδοθησομένων μαθημάτων κατὰ τὴν θερινὴν ἐξαμηνίαν τοῦ τ.ἔ. καὶ

2) Ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐφορείας εἰς διπλοῦν.

Σύν αὐταῖς ὀφείλομεν νὰ τῆ καθυποβάλωμεν τὸν κατάλογον τῶν φοιτόντων εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο, ἀλλὰ διαταχθέντες παρὰ τῆς ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Β. Γραμματείας διὰ τῆς ἀπὸ 17 Ἰανουαρίου τ.ἔ. καὶ ὑπ' ἀρ. 6014 διαταγῆς τῆς, διευθύνομεν αὐτὸν πρὸ αὐτῶν κατὰ τὴν 3 τοῦ λήξαντος ἀπριλίου διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 301 ἔγγράφου μας.

Περὶ τῶν διδασκάλων καὶ τῆς Ἐφορείας τοῦ σχολείου τούτου καθυποβάλαμεν εἰς τὴν Β. Διοίκησιν διὰ τῆς ἀπὸ 25 τοῦ λήξαντος Ἀπριλίου ὑπ' ἀρ. 489 ἐκθεσίν μας περὶ στατιστικῆς τῶν σχολείων κατὰ τὸ 1840.

Εὐπειθέστατος
Ὁ ὑποδιοικ. Μῆλος
Ἰωάννης Γ. Κριεζῆς
Ὁ Γραμματεὺς».

«Ἀρ. Πρ. 238
ἐν Σίφνῳ
τὴν 6 Ἰουλίου 1841

Πρὸς
τὴν Β(ασιλικήν) Διοίκησιν Σύρου

Ὁ κύριος Γεώργιος Ψαραύτης, βοηθός τοῦ ἐνταῦθα Σχολάρχου τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου πρὸ τριῶν ἡδὴ ἐτῶν διορισθεὶς διδάσκαλος εἰς τὸ Ἑλληνικόν τῆς Ναυπλίας Σχολεῖον δι' ὑψηλοῦ Β(ασιλικοῦ) διατάγματος τῆς 16/18 τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου εἰδοποίησεν ἡμᾶς αὐτὸ τοῦτο δι' ἔγγράφου ἀναφορᾶς του τῆς 30 τοῦ ἰδίου καὶ ὅτι σπεύδει νὰ μεταβῆ ἀνυπερθέτως εἰς τὴν θέσιν του διὰ ν' ἀναλάβῃ τὰ χρέη του.

Ἐπειδὴ ὁ διδάσκαλος οὗτος, διωρισμένος παρὰ τῆς Δημοτικῆς ἀρχῆς ἐμισθοῦτο παρ' αὐτῆς καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον Σχολάρχην παραχωροῦντα κατὰ μῆνα δραχ. 40 ἐκ τῆς ἀντιμισθίας του, συνεκαλέσαμεν εἰς συνεδρίασιν τὸ Δημοτικόν Συμβούλιον, διὰ νὰ γείνη

ἢ ἀνήκουσα σύσκεψις καὶ ἀπόφασις περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἀντικειμένου.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἐξέδωκε κατὰ συνέπειαν τὴν ὑπ' ἀριθ. Δ' πρᾶξιν τῆς 2 τοῦ ἐνεστῶτος, ἔχον ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν πρὸς τὴν Δημορχίαν ἀναφορὰν τῶν πατέρων τῶν διδασκομένων ὑπὸ τὸν διδάσκαλον τοῦτον παίδων ἐξαιτουμένων νὰ μὴ μετατεθῆ ὁ Διδάσκαλος οὗτος, ὑπὸ τὸν ὁποῖον οἱ παῖδες τῶν ἐδειξαν ἐξ ἀρχῆς καὶ δεικνύουν διανοητικὰς καὶ ἠθικὰς προόδους.

Συμμορφούμενοι μὲ τὸ ἄρθρ. 1ον τῆς μνησθείσης πράξεως διευθύνομεν ἀντίγραφον τῆς ἰδίας καὶ τὴν ἀναφορὰν τῶν Δημοτῶν πρὸς τὴν Β(ασιλικήν) Διοίκησιν, ἐξαιτούμενοι νὰ καθυποβληθῶσιν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστ. κτλ. Β(ασιλικήν) Γραμματείαν ὅσον τάχιον, πρὶν ὁ διδάσκαλος οὗτος μεταβῆ εἰς Ναυπλίαν καὶ τὸ ἐνταῦθα Ἑλληνικὸν Σχολεῖον παραλυθῆ, ἢ Β. Γραμματεία ἔχει τὰς ἀνηκούσας πληροφορίας περὶ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς ἐπιμελείας τοῦ Διδασκάλου τούτου ἀπὸ τὰς ἐκθέσεις τῆς Ἐφορείας, μετὰ τὰς θερινὰς ἐξετάσεις τοῦ Σχολείου τούτου τῶν τριῶν παρελθόντων ἐτῶν.

Ὅφειλομεν δὲ νὰ παρατηρήσωμεν ἐπὶ τούτοις ὅτι ἡ μεταθεσις τοῦ Διδασκάλου τούτου θέλει γίνεαι μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν πρόοδον 120 παίδων διδασκομένων ὑπ' αὐτόν, διὰ τὴν δυσκολίαν τοῦ νὰ διευθύνῃ μόνος ὁ Σχολάρχης τὸ Σχολεῖον τοῦτο καθὼς ὁ ἴδιος ἐξέφρασεν ἐνώπιον τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

Δέν λανθάνει δὲ τὴν Β(ασιλικήν) Διοίκησιν ὅτι ἡ μεταβολὴ τῶν διδασκάλων εἰς παῖδας πρωτοεγείρους (;) καὶ ὅπου ἡ μέθοδος τοῦ διδάσκειν δέν κατέστη εἰσέτι ὁμοιόμορφος καθ' ὅσον ἀφορᾷ μάλιστα τὸ Γραμματικὸν μέρος τῆς Γλώσσης θέλει φέρει τῶν ἰσχυρῶν ἐπὶ τὴν πρόοδον παίδων προγεγυμνασμένων ἀρκετὰ εἰς τὸ Τεχνολογικὸν μέρος, κατὰ τὴν παραδεχθεῖσαν Γραμματικὴν τοῦ Κυρίου Γενναδίου, τῶν ὁποίων δέν εἶναι εὐκόλον νὰ ἀκολουθηθῆ ὁ τυχὼν Διδάσκαλος χωρὶς προηγουμένην μελέτην καὶ συχνὴν ἐφαρμογὴν.

Εὐπειθέστατος
Ὁ Δήμαρχος Σίφνου
Νίκ. Χρυσόγελος».

«Ἀριθ. 2749
τῆ 27 8βρ. 1841
Ἐρμούπολις

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
Β(ασιλικήν) Γραμματείαν.

Περὶ τοῦ μετατεθέντος Ἑλληνοδιδασκάλου Σίφνου κυρ. Ψαραύτου.

Ἐκ τῆς ἐσωκλείστου εἰς ἀντίγραφον ἀναφορᾶς τοῦ δημάρχου Σίφνου, τῆς ὑπὸ ΣΤ'/Δ ἀποφάσεως τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς ἀπὸ 1 Ἰουλίου ἀναφορᾶς πολλῶν δημοτῶν τῆς αὐτῆς νήσου, παρατηρεῖ ἡ Β(ασιλική) Γραμματεία ὅτι οὗτοι ἅπαντες ἐκφράζουσι τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ διατηρηθῆ εἰς τὴν θέσιν του ὁ διδάσκαλος Γεώργ. Ψαραύτης καὶ νὰ μὴ μετατεθῆ εἰς Ναύπλιον διὰ τοὺς ὁποίους ἐπιφέρουν λόγους.

Ἡ Διοίκησις παρατηρεῖ ὅτι τὸ Σχολεῖον τῆς Σίφνου δέν ἦταν δυνατὸν νὰ διευθύνηται παρά μόνου τοῦ Σχολάρχου, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ εἷς ἄξιος βοηθὸς διὰ νὰ διδάσκη τὰς κατωτέρας κλάσεις. Ὁ κ. Ψαραύτης ἦταν ἱκανότατος διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του προώδευσεν ἀρκετὰ τὸ Σχολεῖον. Διὰ ταῦτα παρακαλοῦμεν τὴν Β(ασιλικήν) Γραμματείαν νὰ τὸν μεταθέσῃ πάλιν εἰς τὴν προτέραν του θέσιν, ἂν οὗτος εὐχαριστῆται· τούναντίον νὰ διορίσῃ ὅσον τάχος ἄλλον κατάλληλον πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ὀπισθοδρομήσεως τῶν μαθητῶν ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως δευτέρου διδασκάλου.

Εὐπειθέστατος ὁ Διοικητὴς Σύρου
(ὑπογραφή)».

«Ἀριθ. 1
τὴν 10 Μαρτίου 1842
ἐν Σίφνω

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
καὶ τῆς Δημοσίου Παιδείας (Βασιλικήν)
Γραμματείαν τῆς Ἐπικρατείας

Κατὰ τὴν 24 τοῦ παύσαντος συνελθόντων τῶν φιλοκάλων καὶ φιλομαθῶν γονέων τῶν παίδων ἤρχισαν αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου Ἑλλ. Σχολείου παρόντος καὶ συνεξετάζοντος τοῦ διδασκάλου Ἀντωνίου Βέλλη τοῦ ἡμετέρου βοηθοῦ ἐξετάσθησαν δὲ εἰς τὰ μαθήματα τῆς χειμερινῆς ἐξαμηνίας πρῶτον αἱ δύο τάξεις τοῦ Σχολάρχου, εἶτα δὲ αἱ δύο ἄλλαι τοῦ βοηθοῦ, οἱ μὲν τῆς πρώτης τάξεως τοῦ Σχολάρχου ἐξητάσθησαν εἰς τὸν πρὸς τοὺς νέους λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ εἰς τὴν σύνταξιν κατόπιν ἢ δευτέρα εἰς τὴν Κυροπαιδείαν τοῦ Ξενοφῶν-

τος και εις τα δυσχερέστερα της τεχνολογίας και ἔπειτα εις τα προκαταρκτικά μέρη της Συντάξεως εὐδοκίμησαν δὲ τὴν μὲν τῆς πρώτης Ἀντώνιος Τομάζου Δεπάστες και Ζανῆς Δημητρίου, ἐκ δὲ τῆς δευτέρας Παναγιώτης Ν. Σπεράντσας, Κωνσταντῖνος Γρουπάρης, Γεώργιος Λουκατάρης, Ἄννα Πανωρίου ἐπομένως ἐξετάσθησαν και αἱ δύο ὁμοῦ περὶ τὸ εἰσαγωγικὸν τῆς Γεωγραφίας, τὸ ἐπιγραφόμενον Κοσμογραφία ἰδίως δὲ οἱ μὲν τῆς πρώτης εις τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, οἱ δὲ τῆς δευτέρας εις τὴν Ἱεράν Κατήχησιν και αἱ δύο δὲ ὁμοῦ εις τὸ Γαλλικόν.

Και οἱ μὲν τῆς πρώτης τάξεως τοῦ βοηθοῦ ἐξετάσθησαν εις τοῦ Αἰλιανοῦ τὴν ποικίλην Ἱστορίαν, εις τὸ Τεχνολογικὸν κατὰ τὴν Γραμματικὴν τοῦ Γενναδίου, εις τὴν Ἱεράν Ἱστορίαν και εις τὴν πρακτικὴν ἀριθμητικὴν εὐδοκίμησαν δὲ ἐκ ταύτης ὁ Ἰωάννης Πλυμένος, Κ. Παπαδόπουλος, Νικόλαος Φιλιππῆς, Ἀθηνᾶ Κοσμέτου, Ἀριστοτέλης Βαφίας, Ν. Μανδελένης, Γ. Ψυχικός, Γ. Χριστόδουλος, Γ. Πετρίδης και Κ. Ἀτσόνιος, οἱ δὲ τῆς δευτέρας ἐξετάσθησαν εις τῆς Χρηστομαθείας εις δευτέραν περίοδον εις τὴν Τεχνολογίαν, πρακτικὴν ἀριθμητικὴν και καλλιγραφίαν, εὐδοκίμησαν δὲ και ἐκ ταύτης ὁ Ν. Βατῆς, Θεμ. Σπεράντσας, Ν. Βινηρῆς, Γεώργ. Τριαντάφυλλος, Κωνστ. Ἀλιμπέρτης.

Καθυποβάλλων λοιπὸν πρὸς τὴν Β. Γραμματεῖαν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων τῆς χειμερινῆς ἑξαμηνίας συναποστέλλω ἐσωκλείστως και ὄνομαστικὸν των μαθητῶν κατάλογον και πρόγραμμα τῶν ἤδη παραδιδομένων μαθημάτων.

Εὐπειθέστατος
ὁ Σχολάρχης
Ν. Σπεράντσας».

Πρόγραμμα τῶν παραδιδομένων μαθημάτων
εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον Σίφνου
κατὰ τὴν θερινὴν ἑξαμηνίαν τοῦ 1842

* Εἰς τὴν Α' τῆς τάξεως τοῦ Σχολάρχου

- Ὁ πανηγυρικός του Ἰσοκράτους
- Σύνταξις
- Θεματογραφία
- Μεταφράσεις και Παραφράσεις
- Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης
- Ἀριθμητικὴ τοῦ Γεράκη
- Ἑλληνικὴ Ἱστορία
- Γαλλικά

* Εἰς τὴν δευτέραν

- Τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Ξενοφῶντος
- Τὸ ἐτυμολογικὸν και Συντακτικὸν τῆς Γραμματικῆς
- Ἀρχαὶ θεματογραφίας
- Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης ὁμοῦ μετὴν πρώτην
- Ἱερά Κατήχησις
- Ἀρχαὶ τῆς Γαλλικῆς

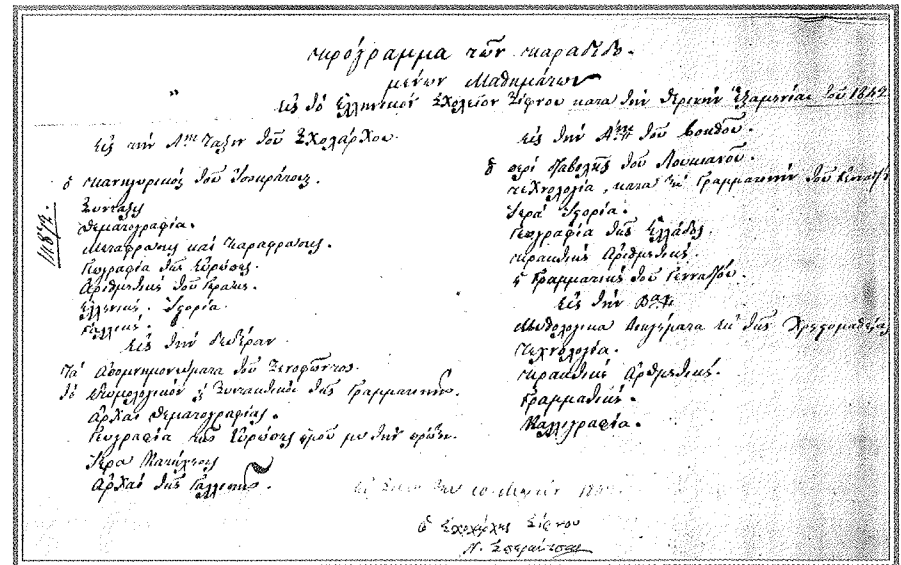
* Εἰς τὴν Α' τοῦ βοηθοῦ

- Ὁ περὶ διαβολῆς τοῦ Λουκιανοῦ
- Τεχνολογία κατὰ τὴν Γραμματικὴν τοῦ Γενναδίου
- Ἱερά Ἱστορία
- Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος
- Πρακτικὴ ἀριθμητικὴ
- Ἡ Γραμματικὴ τοῦ Γενναδίου

* Εἰς τὴν Β'

- Μυθολογικά Διηγήματα ἐκ τῆς Χρηστομαθείας
- Τεχνολογία
- Πρακτικὴ ἀριθμητικὴ
- Γραμματικὴ
- Καλλιγραφία

Ἐν Σίφνω τὴν 10 Μαρτίου 1842
Ὁ Σχολάρχης Σίφνου
Ν. Σπεράντσας

Όνομαστικός κατάλογος τῶν Μαθητῶν
τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου Σίφνου (1842)

Α΄ Τάξις τοῦ Σχολάρχου

1. Ἀντώνιος Δεπάστες	6. Ἰωάννης Γοζαδίνος
2. Νικόλαος Ἄγας	7. Στυλιανός Μαρουδάκης
3. Ζανῆς Δημητρίου	8. Γεώργιος Βαφίας
4. Γεώργιος Γοζαδίνος	9. Παναγιώτης Σπεράντσας
5. Νικόλαος Παπαδόπουλος	10. Κων/νος Δήμου

Β΄ Τάξις τοῦ Σχολάρχου

11. Κων/νος Γρυπάρης	21. Ἀντώνιος Δεπάστες
12. Λεονάρδ. Ἀρβανιτάκης	22. Ἰωάννης Μαλανδράκης
13. Γεώργιος Ἀρβανιτάκης	23. Ἀντώνιος Πουλήτης
14. Παναγιώτ. Σπεράντσας	24. Ἰωάννης Ζώρζου
15. Ἀπόστολος Δεπάστες	25. Φραγκούλης Λοστρόμου
16. Γεώργιος Λουκατάρης	26. Ἄννα Πανωρίου *
17. Ζανῆς Ζανουδάκης	27. Παῦλος Πανωρίου
18. Γεώργιος Λαμπρινός	28. Μιχαήλ Πέτρου
19. Γεώργιος Μακρῆς	29. Πέτρος Μυτιληναῖος
20. Μιχαήλ Κυπραῖος	30. Νικόλαος Δ. Σπεράντσας

Α΄ Τάξις τοῦ Βοηθοῦ

31. Νικόλαος Μανδελένης	45. Ἰωάννης Ὑψηλάντης
32. Νικόλαος Φιλιππῆς	46. Σωκράτης Βεζύρης
33. Ἀριστοτέλης Βαφίας	47. Λαμπρινός Διπλός
34. Γεώργιος Παπαδόπουλος	48. Νικόλαος Καλογερίδης
35. Γεώργιος Χριστόδουλος	49. Κων/νος Πατριάρχης
36. Λεονάρδος Δεπάστες	50. Ἰωάννης Πλυμένος
37. Ἰωάννης Θεολόγος	51. Νικόλαος Βατῆς
38. Γεώργιος Πετρίδης	52. Νικόλαος Χανουῦτσος
39. Γεώργιος Πρόκος	53. Δημήτριος Γαϊτάνος
40. Νικόλαος Καρύδης	54. Νικόλαος Δεπάστες
41. Ἀντώνιος Μυτιληναῖος	55. Ἰωάννης Μαρούλης
42. Ροῦσος Σήφη	56. Μιχαήλ Ψυχικός
43. Λεωνίδας Γκιών	57. Νικόλαος Γεροντόπουλος
44. Γεώργιος Συναδινός	58. Κων/νος Σπεράντσας

59. Ἀθηνᾶ Κοσμέτου *
60. Νικόλαος Πρόκος
61. Κων/νος Ἀτσόνιος
62. Ἰωάννης Μακράκης

Β΄ Τάξις τοῦ Βοηθοῦ

66. Γεώργιος Πλυμένος	82. Κωνσταντ. Πανώριος
67. Ἀντώνιος Ἀργουζάκης	83. Νικόλαος Πανώριος
68. Γιαννούλης Ζαμπέλης	84. Νικόλαος Σπεράντσας
69. Παῦλος Βοηβόντας	85. Ἰωάννης Συρίγος
70. Κωνσταντ. Βατῆς	86. Γεώργιος Συναδινός
71. Τριαντάφ. Γεωργίου	87. Νικόλαος Ὁθωναῖος
72. Νικόλαος Χρυσόγελο	88. Μένεγα Βάου *
73. Πέτρος Βινηρῆς	89. Θεοφανῶ Λειμβαίου *
74. Γεώργ. Τριαντάφυλλος	90. Θεμιστοκλῆς Χανουῦτσος
75. Κων/νος Ἀλιμβέρτης	91. Φλώρα Δεπάστε *
76. Κυριάκης Λάντσας	92. Ἀπόστολος Πολίτης
77.	93. Θεμιστοκλῆς Σπαθάρος
78. Θεμιστοκλῆς Σπεράντσας	94. Ἀπόστολος Μακράκης
79. Κωνσταντίνος Γεωργούλης	95. Ἀπόλων Σπεράντσας
80. Ἰωάννης Ζαρμέλης	96. Κωνσταντ. Μοάτσος
81. Δημήτριος Σπαθάρος	

Ἐν Σίφνω τὴν 10 Μαρτίου 1842

Ὁ Σχολάρχης

Ν. Σπεράντσας

«Ἀριθ. 2

τῆ 14 8βρίου 1844 Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
ἐν Σίφνω κλπ.

Διορισθεὶς Σχολάρχης τοῦ ἐνταῦθα Ἑλληνικοῦ Σχολείου διὰ τοῦ
ὑπ' ἀρ. 3502 καὶ ἀπὸ 25 7βρίου Ὑ(ψηλοῦ Βασιλικοῦ) Διατάγματος,
ἀνέλαβον τὰ χρεῆ τῆς ὑπηρεσίας τὴν 9 μεσοῦντος ἐνασχοληθεὶς ἐν
πρώτοις εἰς μικρὰν τινα δοκιμασίαν τῶν μαθητῶν, ἐχώρισα τούτους
εἰς τρεῖς τάξεις, ὄντας πρότερον διηρημένους εἰς πέντε καὶ προσδι-
ώρισα τὰ ἀνάλογα μαθήματα κατὰ τὸ ἐπισυνημμένον πρόγραμμα.

Κρίνω δέ χρέος μου νὰ ὑποβάλω ὑπ' ὄψιν τοῦ Σ(εβαστοῦ) ὑπουρ-
γείου τὰ ἀκόλουθα περὶ τῶν μαθητῶν τούτων:

α') Οἱ μαθηταὶ τῆς ἀνωτάτης τάξεως, καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾶ τὸ

Ἑλληνικόν μάθημα, οὔτε ὀλίγον γυμνασμένοι εἰς τό τεχνολογικόν καί ἔχοντες μικράς τινάς ἀρχάς εἰς τό συντακτικόν, σχηματίζουσι τήν Γ' τάξιν, ἀγνοοῦντες ὅμως τό περισσότερον μέρος τῆς Ἀριθμητικῆς καί Ἑλληνικῆς ἱστορίας καί ὀλόκληρον τήν Πολιτικὴν Γεωγραφίαν, μαθήματα ἀνήκοντα μᾶλλον εἰς μαθητάς τῆς Β' τάξεως, ὑπεχρεώθησαν νά ἀκούωσι ταῦτα μετά τῶν μαθητῶν ἐκείνης ὅπως προκαταρτισθέντες ἰκανῶς εἰς αὐτά κατά τό ἐνεστῶς ἔτος, διδασκῶσιν ἀκολούθως τά ἐπίλοιπα, ὅσα ἀνήκουσιν εἰς μαθητάς τῆς Γ' τάξεως τῶν Σχολείων.

β') Οἱ μαθηταί τῆς Β' τάξεως ἀκολουθοῦσιν ἤδη τά διαγεγραμμένα εἰς τό πρόγραμμα μαθήματα συγχωνευθέντες εἰς μίαν τάξιν μέ τούς μᾶλλον προχωρημένους τῆς κατωτάτης. ἀμφότεραι δέ αὐταί αἱ τάξεις διδάσκονται ὑπό τοῦ ὑποφαινομένου. Ὅθεν δαπανῶνται εἰς τήν διδασκαλίαν αὐτῶν ἕξ ὥρας καθ' ἑκάστην καθὼς φαίνεται εἰς τό πρόγραμμα.

γ') Οἱ τῆς Α' ἢ κατωτάτης εἶναι παντάπασιν ἄπειροι καί αὐτῶν τῶν γνώσεων, ὅσας πρέπει νά ἔχωσιν οἱ μαθηταί ἐμβαίνοντες εἰς Ἑλληνικόν Σχολεῖον. Ἐλλειψίς προελθοῦσα κυρίως ἐκ τοῦ διότι εἰς τά λοιπά χωρία καί εἰς τήν κωμόπολιν τῆς Σίφνου δέν ὑπάρχουσιν δημοτικά σχολεῖα καί ὡς ἐκ τούτου ἀποβαίνουσα δυσθεράπευτος. Τούτους προπαρασκευάζει ὁ βοηθός τοῦ καταστήματος κύριος Ἄγ. Ἀβραῆς, διδάσκων τά ἀνάλογα εἰς τήν δύναμίν των μαθήματα.

Αἰτίαι ἰκανῶς δικαιολογημέναι μέ ὑπεχρέωσαν νά σχηματίσω προσωρινῶς τὰς τάξεις τοιουτοτρόπως τοῦλάχιστον διά τό ἐνεστῶς ἔτος καί κυρίως ὅτι οἱ μαθηταί τῶν δύο τάξεων ὄντες πρότερον διηρημένοι εἰς τρεῖς, μάλιστα δέ οἱ τῆς ἀνωτάτης νομίζουσι προσβολήν ἑαυτῶν, ἂν συγχωνευθῶσιν ὅλοι εἰς μίαν. Τήν διαίρεσιν ταύτην ἐνόμισα πολύ κατάλληλον ὡς πρός τήν ἐνεστῶσαν κατάστασιν τῶν μαθητῶν ἐλπίζων ὅτι τοῦτο θέλει συντελέσει εἰς τήν βελτίωσιν αὐτῶν.

Τό μάθημα τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας καί Κατηχήσεως παρελείφθη ἐπί τοῦ παρόντος διότι οὔτε ὑλικός καιρός μένει καί οἱ μαθηταί δέν ἔχουσι τά ἀναγκαῖα βιβλία· θέλει ὅμως εἰσαχθεῖ κατά τήν ἐαρινήν ἐξαμηνίαν, ὅτε οἱ μαθηταί δυνατόν νά εἶναι ὁπωσοῦν μορφωμένοι.

Εὐπειθέστατος
Ὁ Σχολάρχης
Γ. Ψαραύτης».

«Ἄρ. 1
τήν 10 Φεβρουαρ.
1841
ἐν Σίφνω
ἐπί τοῦ ἀρ. 6014

Πρός τήν ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί
τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Β. Γραμματεῖαν
τῆς Ἐπικρατείας.

Κατά τήν ἔννοιαν τῆς ὑπ' ἀρ. 6014 διαταγῆς τῆς Β(ασιλικῆς) Γραμματείας ταύτης σπεύδομεν νά διευθύνωμεν τόν ὅποιον διετάχθημεν κατάλογον τῶν μαθητῶν τοῦ ὑπό τήν διεύθυνσίν μας Ἑλληνικοῦ Σχολείου, ὅπου φαίνονται εὐκρινῶς αἱ τάξεις, εἰς τὰς ὁποίας διαιροῦνται καί τά παραδιδόμενα εἰς αὐτούς μαθήματα.

Εὐπειθέστατοι
Ὁ Σχολάρχης
Ν. Σπεράντσας
Ὁ Διδάσκαλος
Γ. Ψαραύτης».

«Ἄριθ. 1, τῆ 1 Μαρτίου Πρὸς τήν ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
Σίφνος, 1840 καί τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως Β(ασιλικῆν)
Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας

Τήν 19 τοῦ παύσαντος ἡμέραν δευτέραν ἄρχισαν αἱ ἐξετάσεις τῶν κατά τήν χειμερινήν ἐξαμηνίαν παραδοθέντων μαθημάτων εἰς τούς μαθητάς τοῦ ὑπό τήν διεύθυνσίν μας Β(ασιλικοῦ) Ἑλληνικοῦ Σχολείου ἐνώπιον τῶν μελῶν τῆς ἐφορίας καί τοῦ Δημάρχου καθ' ὅλην τήν διάρκειαν αὐτῶν, ἐγένοντο δέ μέ τόν ἀκόλουθον τρόπον.

Τήν μέν πρώτην ἡμέραν ἐξετάσθη τό πρῶτον τμήμα τῆς Β' τάξεως εἰς τήν ποίησιν, εἰς τόν Ὅμηρον, Ἑλληνικήν Ἱστορίαν καί Γαλλικήν καί εὐδοκίμησε ἐφ' ἅπαντα ὁ Νικόλαος Φωτιάδης.

Καί τό δεύτερον ὁμοίως κατά τήν αὐτήν εἰς τούς Παραλλήλους τοῦ Πλουτάρχου, εἰς τήν Σύνταξιν καί εἰς τήν Γεωγραφίαν εὐδοκίμησαν δέ ὁ Νικόλαος παπᾶ Κωνσταντίνου Λειμβαῖος, Γεώργιος Δ. Κόντες ἀμφότεροι Σερίφιοι καί Νικόλαος Θεολάης.

Τήν ἐπιούσαν ἐξητάσθη τό πρῶτον τμήμα τῆς τάξεως τοῦ Διδασκάλου εἰς τούς παραδοθέντας Ἴσοκρατικούς λόγους, εἰς τό ἐτυμολογικόν, Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος καί Ἱερᾶν Ἱστορίαν καί εὐδοκίμησαν ὁ Νικόλ. Δασκαλάκης, Ἰωάννης Γραφίος, Παναγιώτης

Ζ. Σπεράντσας, Ἰωάννης Δεφᾶς Σερίφιος, Νικόλαος Μ. Ἄγας, Στυλιανός Μαριδάκης καὶ Ζανῆς Δημητρίου.

Τὴν τρίτην ἡμέραν ἐξετάσθησαν τὰ ἄλλα δύο τμήματα εἰς τὴν σειράν τῶν μαθημάτων τὰ ὁποῖα ἤκουσαν καὶ εἰς τὸ τεχνολογικόν, εὐδοκίμησαν δὲ ἡ Ἄννα Ν. Πανωρίου, Γεώργιος Λουκατάρης, Ἀντώνιος Σπεράντσας, Λεονάρδος Ἰ. Ἀρβανιτάκης, Γεώργιος Μακρῆς καὶ Κωνσταντῖνος Γρυπάρης.

Μετά τὰς ἐξετάσεις τὸ πρῶτον τμήμα τῆς τάξεως τοῦ Σχολάρχου ἐκρίθη ἰκανόν νά μεταβῆ εἰς ἀνώτερον Σχολεῖον· τὸ δὲ δεύτερον κατέχει ἤδη τὴν θέσιν τοῦ πρώτου, τὸ δὲ πρῶτον τμήμα τῆς τάξεως τοῦ Διδασκάλου μετέβη εἰς τὸν Σχολάρχην.

Τὴν ἀναφορὰν μας ταύτην ἐμπεριέχουσιν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν μας βάλλομεν ὑπ' ὄψιν τῆς Β(ασιλικῆς) Γραμματείας μετὰ τοῦ ἐγκλειομένου προγράμματος τῶν παραδοθησομένων μαθημάτων κατὰ τὴν ἤδη ἀρχομένην ἐξαμηνίαν.

Εὐπειθέστατοι
ὁ Σχολάρχης Σίφνου
Ν. Σπεράντσας
ὁ Διδάσκαλος
Γ. Ψαραύτης».

«Πρὸς τὸ Σ(εβαστόν) Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπ/σεως

Κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς γενομένην κοινοποίησιν τῆς ἐνταῦθα Δημαρχίας διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 24 ἐγγράφου αὐτῆς παρευρέθημεν εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου τὴν 19 τοῦ ἤδη λήξαντος ἀπὸ πρωΐας καθ' ἣν ἐγένετο ἡ ἐναρξίς τῶν χειμερινῶν ἐξετάσεων τῶν ἐν αὐτῷ διδασκομένων μαθητῶν ἐξακολουθοῦντες νά παρευρισκώμεθα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῶν.

Πρὸ τῆς ἐναρξέως τούτων, ὁ Σχολάρχης ἔκαμεν ἐνώπιον ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀκροατῶν σύντομον ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ καταστήματος, τῆς ἐπιμελείας, ἀμελείας, καὶ προόδου τῶν μαθητῶν, περὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας καὶ ἄλλων, ὅσα ὑπεδείκνυον οἱ μνηστῆρες ἔλεγχον.

Ἀκολούθως κατὰ πρότασιν τοῦ ἰδίου ἡ Ἐφορεῖα λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸ πρόγραμμα τῶν παραδοθέντων κατὰ τὴν παρελθούσαν

ἐξαμηνίαν μαθημάτων, προσδιόριζε τὰ τεμάχια ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ μαθηταὶ διὰ κλήρου ἐξητάζοντο αὐστηρῶς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Διδασκάλου, πολλάκις δὲ καὶ αὐτὴ ἡ Ἐφορεῖα καὶ οἱ εἰδήμονες ἐκ τῶν παρόντων ἀκροατῶν ἀπεύθυνον διαφόρους ἐρωτήσεις πρὸς τοὺς ἐξεταζομένους. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῆς ἐξετάσεως ἐκάστου ἐσημείωθεν διὰ συμβολικῶν σημείων εἰς τὸν Γενικὸν Πίνακα τῶν ἐξετάσεων ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξήγαγε τὸν ἐγκλειόμενον ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν ἀριστευσάντων κατὰ πρῶτον καὶ δεύτερον λόγον μαθητῶν.

Πᾶσαι αἱ τάξεις, τόσον αἱ παραδιδόμεναι ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, ὅσον καὶ ἡ τοῦ βοηθοῦ ἐξητάσθησαν ἐφ' ἅπαντα τὰ ἐν τῷ προγράμματι μαθήματα· ὅσοι δὲ τῶν μαθητῶν ἐνησχολήθησαν μετ' ἐπιμελείας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν των, ἀπεκρίνοντο εὐστόχως καὶ ἐξ ἐτοιμῆς, ὥστε ἀπὸ τετράμηνον διδασκαλίαν εἶδεν εὐχαρίστως ἡ Ἐφορεῖα καὶ λοιποὶ συνδημόται πραγματικούς καρπούς, ἀληθῆ προϊόντα τοῦ ζήλου καὶ τῆς φιλοπονίας τοῦ Σχολάρχου Γ. Ψαραύτη καὶ τοῦ βοηθοῦ του Α. Ἀβρᾶ.

Ἄν καὶ αἱ χειμεριναὶ ἐξετάσεις γίνονται διὰ συντόμων κατὰ τὸν περὶ Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων νόμον, οἱ διδάσκαλοι ὁμως τοῦ ἐνταῦθα καταστήματος, διὰ νά ἐμψυχώσωσι τοὺς μαθητάς, ἀναδεικνύοντες τὴν ὁποίαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἔλαβον πρόοδον, ἐφιλοτιμήθησαν νά ἐξετάζωσιν αὐτοὺς εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε δὲν διστάζομεν νά ὁμολογήσωμεν ὅτι αἱ ἐξετάσεις αὗται ἐνεργήθησαν πολὺ αὐστηρότερον καὶ ἐκτενέστερον παρὰ ἐάν ἦσαν δημόσιαι διότι διήρκεσαν τέσσαρας ἡμέρας ἀπὸ πέντε καὶ ἕξ ὥρας καθ' ἐκάστην.

Οἱ Μαθηταὶ τῆς ἀνωτάτης τάξεως οἵτινες, ὅλοι σχεδόν, εὐδοκίμησαν, ἀνέπτυξαν τὰς εἰς τὸν παράλληλον τοῦ Πλουτάρχου “βίος Δημοσθένους” ἐννοίας μέ παρατηρήσεις, ὅσας εἰς τὰς καθ' ἡμέραν παραδόσεις τοῦ Διδασκάλου ἤκουσαν, ἀνέλυσον τὰς διαφόρους προτάσεις, ἔδιδον λόγον ἐκάστης Ἀριθμητικῆς πράξεως, διετήρησαν ἐξαίρετα τὴν σειράν τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας μετὰ τῆς χρονολογίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου ἀκριβῶς. Ἐπὶ τοῦ Γεωγραφικοῦ Χάρτου τῆς Εὐρώπης τὰ διάφορα μέρη αὐτῆς, πόλεις, ὄρη, ποταμούς, λίμνας, θαλάσσας κ.λπ. μεταβιβαζόμενοι διὰ τῶν ἐρωτήσεων τοῦ διδασκάλου πότε εἰς τὰς βορείους ἐπικρατείας, πότε εἰς τὰς νοτίους, πότε ἀλλαχοῦ, ὥστε καὶ ἡ Ἐφορεῖα καὶ λοιποὶ εὐηρεστήθησαν εὐχόμενοι νά ἴδωσι παρόμοια ἀποτελέσματα καὶ εἰς τὰς δημοσίας ἐξετάσεις. Τὰ αὐτὰ λέγομεν καὶ περὶ τῆς Β' τάξεως, διότι καὶ οἱ μαθηταὶ ταύτης ἐρω-

τώμενοι εἰς τὰ δυσκολώτερα τοῦ Τεχνολογικοῦ καὶ περὶ συνθέσεως, παραγωγῆς καὶ γραφῆς τῶν λέξεων ἀπεκρίνοντο μετὰ λόγου, ἐφαρμόζοντες καταλλήλως τοὺς Γραμματικούς κανόνες. Καὶ αὐτὴ ἡ μικροτάτη καὶ συγκειμένη ἀπὸ παιδάκια, ἐδείκνυε καὶ αὐτὴ μεγάλην ἐτοιμότητα εἰς τὰ ἐρωτώμενα καθ' ὅσον ἀφορᾶ τὸ τυπικὸν μέρος τῆς Γραμματικῆς καὶ λοιπὰ, ὅσα εἶχε διδαχθεῖ ὑπὸ τοῦ βοηθοῦ.

Δέν ἀρνούμεθα ὅτι καὶ εἰς τὴν Δευτέραν καὶ εἰς τὴν μικροτέραν τάξιν ἐδείχθησαν καὶ τινες μαθηταὶ ἄνευ προόδου, ἀλλ' ἡ αἰτία τούτου εἶναι ἡ ἔλλειψις βιβλίων διὰ πενίαν καὶ αἱ συχναὶ ἀπουσίαι. Ἐάν ὁ δῆμος τῆς Σίφνου δέν ἦτον ἐνδεής καὶ ἄπορος, ἤθελε προμηθεύσει εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ καταστήματος ὀλίγα τινὰ σώματα τῶν ἐγκριθέντων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν βιβλίων ἐπιτροπῆς διδακτικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπόρων μαθητῶν.

Ταῦτα ἐκθέτοντες θεωροῦμεν δίκαιον νὰ συστήσωμεν εἰς τὸ Σ(εβαστόν) Ὑπουργεῖον τὴν φιλοπονίαν καὶ ζῆλον τοῦ Σχολάρχου καὶ τοῦ βοηθοῦ ὑποσημειούμενοι εὐσεβάστως.

Ἐν Σίφνω τῇ 2 Μαρτίου 1845

Ἡ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου ἐφορεία

Ὁ προεδρεύων Δήμαρχος Γ. Καμπάνης

Πέτρος Κ. Πᾶος

Ἰ. Λειμβαῖος

Ξ. Διαλησμάς».

«Ἀρ. 15

Ἐν Σίφνω Πρὸς τὸ Σ(εβαστόν) Ὑπουργεῖον τῶν
τῇ 30 Ἰουλ. 1845 Ἑκκλησιαστ. καὶ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως.

Τὴν 24 τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου, ἡμέραν Κυριακὴν, 8^η ὥραν π.μ. ἐγένετο ἡ ἐναρξίς τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου Ἑλληνικοῦ Σχολείου, αἵτινες διήρκεσαν ἕξ κατὰ συνέχειαν ἡμέρας ὁ Δήμαρχος, ἡ Ἐφορεία τοῦ Καταστήματος, οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων δημοτῶν παρευρίσκοντο εἰς ταύτας μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως αὐτῶν.

Συμμορφούμενοι μέ τὸ περὶ Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ Γυμνασίων Ὑ.Β. Διατάγματος, ὑπεβάλομεν ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐφορείας τὸ πρόγραμμα τῶν παραδοθέντων εἰς ἐκάστην τάξιν μαθημάτων ἦτις ἀποκληροῦσα ἕκαστον τῶν μαθητῶν, προσδιώριζε τὰ τεμάχια ἐπὶ τῶν

ὁποίων οἱ κληρούμενοι μαθηταὶ ἐξετάζοντο, τὸ δὲ ἐξαγόμενον τῆς ἐξετάσεως ἐσημείωνε διὰ σημείων εἰς πίνακα ὅπου ἤδη ἐμφαίνονται τὰ ὀνόματα τῶν ἀριστευσάντων.

Οἱ μαθηταὶ τῆς Γ' ἢ ἀνωτάτης τάξεως ἐξεταζόμενοι εἰς τὸν πρὸς Φίλιππον λόγον τοῦ Ἰσοκράτους, ἀνέπτυσσον εὐστόχως τὴν ἔννοιαν τούτου, μετὰ τῶν παρατηρήσεων, ὅσας παραδιδόμενας ἤκουσαν, ἐφαρμόζοντες τοὺς κανόνες τοῦ Συντακτικοῦ, ὅσον εἶχον διδαχθῆ. Εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν τοῦ Γεράκη ἀπὸ τῶν Ἀναλογιῶν μέχρι τέλους, ἐκτελοῦντες μετὰ λόγου διαφοροὺς πράξεις. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μέχρι τῆς Ἀχαικῆς συμμαχίας καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν Γεωγραφίαν ὅλης τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Βορείου Ἀμερικῆς, συμφώνως μέ τὸ πρόγραμμα.

Οἱ μαθηταὶ τῆς Β^ας ἐξετάσθησαν ὁμοίως εἰς τὸν λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλείου ρηθέντα ἐν εὐχμῇ καὶ λιμῶ, εἰς τὸ τεχνολογικὸν μετ' ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων τῆς Γραμματικῆς τοῦ Γενναδίου καὶ ἰδίως εἰς τὸ περὶ συνθέσεως καὶ παραγωγῆς, τῶν λέξεων καὶ ὀρθογραφίας. Εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν, Ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ Γεωγραφίαν, καθ' ὃ μέρος καὶ οἱ μαθηταὶ τῆς Γ', ὡς συνδιδασκόμενοι μετ' ἐκείνων τὰ μαθήματα ταῦτα καθὼς προαναφέραμεν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 8 καὶ ἀπὸ 1 Μαρτίου ἀναφορὰν μας.

Οἱ μαθηταὶ τῆς Α' ἢ κατωτάτης τάξεως ἐξετάσθησαν εἰς τὸν Διόδωρον Σικελιώτην, περὶ ἐθῶν καὶ νόμων τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὸ Τεχνολογικὸν μετ' ἐφαρμογῆς τῶν κυριωτέρων κανόνων τῆς Γραμματικῆς τοῦ Γενναδίου ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν λέξεων. Εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν πρακτικῶς ἀπὸ τοῦ μέγιστου κοινοῦ διαιρέτου μέχρι τῶν δεκαδικῶν κλασμάτων. Εἰς τὴν ἱεράν Ἱστορίαν μέχρι τῶν Βασιλειῶν καὶ εἰς ὅλην τὴν Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος.

Τῶν τριῶν τούτων τάξεων αἱ μὲν δύο ἢ ἀνώτεροι διδάσκονται ὑπὸ τοῦ ὑποφαινομένου καὶ τῆς μὲν ἀνωτάτης ὅλοι σχεδόν οἱ μαθηταὶ εὐδοκίμησαντες μεταβαίνουσιν ἐνιοὶ τούτων εἰς τὰ γυμνάσια τοῦ Κράτους, τῆς δὲ Β^ας ἠρίστευσαν οἱ πλειότεροι, ὅσοι ἠδυνήθησαν νὰ προμηθευθῶσι τὰ ἀναγκαῖα διδακτικὰ βιβλία, οἱ δὲ μαθηταὶ τῆς Α' ἢ κατωτάτης διδάσκονται ὑπὸ τοῦ βοηθοῦ Α. Ἀβραῆ εὐδοκίμησαντες καὶ ἐκ τούτων ἱκανοί.

Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῶν ἐξετάσεων ἐπροβιβάσθησαν εἰς μὲν τὴν Γ' τάξιν, ὅσοι τῶν μαθητῶν ἠρίστευσαν ἐν τῇ δευτέρᾳ, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ὅσοι εὐδοκίμησαν ἐν τῇ πρώτῃ ἀκολούθως συνετάχθη καὶ

τό ἐγκλειόμενον πρόγραμμα τῶν, κατὰ τὴν ἀρχομένην χειμερινὴν ἐξαμηνίαν τοῦ σχολαστικοῦ ἔτους παραδοθησομένων μαθημάτων, τό ὁποῖον συναποστέλλεται μετὰ τῆς ἐκθέσεως ταύτης.

Ὡς πρός τὴν σύνταξιν δέ τοῦ προγράμματος καί τὴν παράδοσιν τῶν διαφόρων μαθημάτων ὑποβάλλομεν ὑπ' ὄψιν τοῦ Σ(εβαστοῦ) Ὑπουργείου ὅτι, τὰ μὲν Ἑλληνικά παραδίδονται καθ' ἑκάστην εἰς ὄλας τὰς τάξεις, μόνον δέ ἡ ἀνωτάτη δέν διδάσκεται ἑλληνικά τὴν Τετάρτην καθότι κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν προσδιωρίσαμεν δύο ὥρων παράδοσιν τῆς ἱερᾶς Κατηγήσεως μὴ δυνάμενοι εἰς ἄλλην ἡμέραν καί ὥραν νά διδάσκωμεν τό μάθημα τοῦτο διὰ τό πολυάσχολον τῆς ὑπηρεσίας ὡς διδάσκοντες δύο τάξεις καί ὥρας καθ' ἡμέραν, τὰ δέ λοιπά μαθήματα παραδίδονται δῖς τῆς ἐβδομάδος. Ὅθεν εὐχῆς ἔργου ἦτον ἐάν τό Σ(εβαστόν) ὑπουργεῖον εὐηρεστεῖτο νά διορίσῃ εἰς τό σχολεῖον τοῦτο καί ἕτερον διδάσκαλον.

Εὐπειθέστατος
Ὁ Σχολάρχης Σίφνου
Γ. Ψαραύτης».

Ἑλληνικόν Σχολεῖον Σίφνου
Πρόγραμμα τῶν Μαθημάτων τῆς Ἑαρινῆς Ἑξαμηνίας
τοῦ 1845 ἔτους.

Τάξις πρώτη. Ἑλληνικά

- Ἐκ τοῦ Β' τόμου τῆς Χριστομαθείας τοῦ Φαρμακίδου.
Διοδώρου Σικελιώτου, περί ἐθῶν καί νόμων τῶν Αἰγυπτίων.
Τεχνολογικόν μετ' ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων τῆς Γραμματικῆς τοῦ Γενναδίου ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν λέξεων. Ὁρθογραφικῆς ἀσκήσεις ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος.
- Ἀριθμητική. Ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν Κοινῶν Κλασμάτων μέχρι τῶν δεκαδικῶν κατὰ τὴν τοῦ Γεράκη.
- Ἱστορία. Ἱερά Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, ἐκ τῆς τοῦ Γενναδίου.
- Γεωγραφία. Ἐξακολουθήσεις τῆς Γεωγραφίας τῆς Ἑλλάδος μέχρι τέλους.

Τάξις δευτέρα. Ἑλληνικά

- Βασιλείου τοῦ μεγάλου, ὁμιλία ρηθεῖσα ἐν αὐχμῶ καί λιμῶ ἐκ τῆς Χριστομαθείας Α. Ραγκαβῆ ἐγκριθείσης ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν διδα-

κτικῶν βιβλίων Ἐπιτροπῆς. Τεχνολογικόν πλήρες μετ' ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων τῆς Γραμματικῆς τοῦ Γενναδίου καί ἰδίως περὶ συνθέσεως καί παραγωγῆς τῶν λέξεων. Γραφή καθ' ὑπαγόρευσιν ἐκ τῆς ὁμιλουμένης πρός γύμνασιν ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος.

- Ἀριθμητική. Ἐξακολουθήσεις, ἀπὸ τῶν ἀναλογιῶν μέχρι τέλους κατὰ τὴν τοῦ Γεράκη.
- Γεωγραφία. Πολιτικὴ ἐξακολουθήσεις, ἀπὸ τῆς Ἀσίας καί ἐφεξῆς κατὰ τὴν τοῦ Κοκκῶνη.
- Ἱστορία. Ἡ τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου καί ἐφεξῆς κατὰ τὴν ἐπιτομὴν τοῦ Γόλσμιθ.

Τάξις τρίτη. Ἑλληνικά.

- Ἰσοκράτους ὁ πρός Φίλιππον λόγος ἐκ τῆς Χριστομαθείας Ραγκαβῆ ἐγκριθείσης ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων Ἐπιτροπῆς. Σύνταξις κατὰ τό Συντακτικόν τοῦ Ἀσωπίου.
- Θεματογραφία. Ἐκ τῆς ὁμιλουμένης εἰς τὴν ἀρχαίαν ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος. Γραφή καθ' ὑπαγόρευσιν ἐκ τῆς ἀρχαίας πρός γύμνασιν.
- Ἀριθμητική. Ἐξακολουθήσεις ἐκ τῶν Ἀναλογιῶν μέχρι τέλους, κατὰ τὴν τοῦ Γεράκη.
- Γεωγραφία. Πολιτικὴ. Ἐξακολουθήσεις ἀπὸ τῆς Ἀσίας καί ἐφεξῆς κατὰ τὴν τοῦ Κοκκῶνη.
- Ἱστορία. Ἡ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου καί ἐφεξῆς κατὰ τὴν τοῦ Γόλσμιθ ἐπιτομὴν.

Οἱ προγυμναζόμενοι μαθηταὶ διδάσκονται ὑπὸ τοῦ βοηθοῦ καθ' ἑκάστην μίαν ὥραν π.μ., τὴν δωδεκάτην ὡσαύτως καί τὴν Τρίτην καί Πέμπτην μ.μ. ἀπὸ τῆς 3 ½ – μέχρι τῆς 5 ὥρας.

Ἐν Σίφνω τὴν 1 Μαρτίου 1845

Ὁ Σχολάρχης
Γ. Ψαραύτης.

«Πρὸς τό Σ. ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Διὰ τῆς ἀπὸ 20 τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου ἀναφορᾶς μου εἰδοποίησα τὴν Δημαρχίαν Σίφνου ὅτι γίνεται ἔναρξις τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τὴν 24 τοῦ αὐτοῦ καί δι' αὐτό ἀπαιτεῖται νά προσκαλέσῃ

τά μέλη τῆς Ἐφορείας καί λοιπούς Δημότας διά νά παρευρίσκωνται εἰς αὐτάς, ἀλλά τήν 22 τοῦ αὐτοῦ μοῦ ἐπαρουσιάσθη διαταγή τοῦ Σ. ὑπουργείου, δι' ἧς προσεκλήθη ν' ἀναχωρήσω ἀμέσως ἐκ Σίφνου καί νά μεταβῶ εἰς Ἀθήνας.

Εἰς τήν Σ(εβαστήν) Διαταγήν πειθόμενος ἀνεκάλεσα αὐθημερόν τήν προλαβοῦσαν ἀναφοράν μου, εἰδοποιήσας τήν Δημαρχίαν ὅτι αἱ ἐξετάσεις ἀναβάλλονται διά τήν προμνησθεῖσαν αἰτίαν καί ἤτοιμαζόμεν ν' ἀναχωρήσω, ἀλλά κατά δυστυχίαν διά τήν σφοδρότητα τῶν ἐναντίων ἀνέμων μόλις σήμερον μετά ἱκανήν καί κινδυνώδη θαλασσοπλοΐαν ἤδυνήθη νά μεταβῶ εἰς Σῦρον.

Προλαμβάνων λοιπόν πᾶσαν συκοφαντίαν καί διαβολήν τήν ὁποῖαν ἤμποροῦν νά προσάψωσι εἰς ἐμέ καί ὡς πρός τοῦτο, ὅσοι καθ' ἐκάστην ἐκτοξεύουσι κατ' ἐμοῦ τά φαρμακερά βέλη τοῦ φθόνου καί τῆς συκοφαντίας διά νά βλάψωσιν ἄνδρα ἀθῶον καί οἰκογενειάρχην καί εἰς μόνην τήν ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν του ἀποβλέποντα, σπεύδω νά ἰδεάσω τό Σ. Ὑπουργεῖον ὅτι εὐρίσκομαι ἤδη εἰς Σῦρον, καί μεταβαίνω ἀμέσως εἰς Ἀθήνας μέ τό προσεχές ἀτμόπλοιον, ὡς διετάχθη.

Ἐν Σύρω τήν 3 Ἰουλίου 1847

Εὐπειθέστατος
Ὁ Σχολάρχης Σίφνου
Γ. Ψαραύτης».

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΛΕΜΠΕΣΗΣ
ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ (ΑΓΓΕΛΕΤΟΥ)
[1850-1911]

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΑ
ΣΤΙΣ ΕΣΧΑΤΙΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ.
Η ΠΟΡΕΙΑ ΖΩΗΣ ΕΝΟΣ ΣΙΦΝΙΟΥ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ
ΤΟΥ 19^{ου} ΑΙΩΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΗ-ΛΟΥΚΑ

Τοῦ

Ἀλκιβιάδη Νικολάου Λεμπέση

Ἀφορμή γιά τή συγγραφή/συρραφή αὐτοῦ τοῦ μικροῦ ἱστορικοῦ πονήματος ἀπετέλεσε ὁ ἐντοπισμός ἐνός καθ' ὅλα δικαιολογημένου (ἐλλείπει διασταυρουμένων ἱστορικῶν ἀρχείων) παροράματος στό σημαντικό βιβλίο τοῦ Νικ. Γ. Προμπονά μέ τίτλο «Ἡ Παιδεία στή Σίφνο», ἔκδοση 2009. Στό βιβλίο αὐτό καί πιά συγκεκριμένα στή σελίδα 235, μέ α/ἀ 257 τοῦ ἀλφαβητικοῦ καταλόγου τῶν Σιφνίων Διδασκάλων, ὁ Ἀντώνιος Λεμπέσης τοῦ Ἀγγέλου ἀναφέρεται λανθασμένα ὡς 'Γεώργιος τοῦ Ἀντωνίου'.

Ἔτσι, λιγότερο γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ὀρθῆς ἱστορικής μνήμης καί περισσότερο γιά τήν κατάδειξη μιᾶς διαδρομῆς ἐκπαιδευτικῆς προσφορᾶς στήν ἐλληνική διασπορά ἀπό ἕναν ἀκόμη Σίφνιο διδάχο ἀπεφάσισα τήν καταγραφή καί δημοσιοποίηση τῶν ἐγγράφων οἰκογενειακῶν κειμηλίων πού διεσώθησαν μέσα ἀπό τήν ἐπιμέλεια τοῦ μικρότερου υἱοῦ του Ἀλκιβιάδη ('Σβίγγος', 1893-1982). Ἡ προτροπή καί παρότρυνση δόθηκε ἀπό τόν κ. Νικ. Προμπονά, πού βέβαια δέν θά μποροῦσε νά μείνει μόνο σέ αὐτό, ἀλλά φρόντισε μέ τήν ἐπιμέλεια καί σοφία πού τόν διακρίνει νά προσθέσει καί σημαντικές πληροφοριακές ψηφίδες, ἀποτέλεσμα εἰδικῆς προσωπικῆς του ἔρευνας γιά τό παρόν θέμα.

Ἀνασυστήνοντας καί παρακολουθώντας τή ζωή τοῦ διδασκάλου Ἀντωνίου Λεμπέση τοῦ Ἀγγέλου μέ τή βοήθεια μιᾶς σειρᾶς σπάνιων

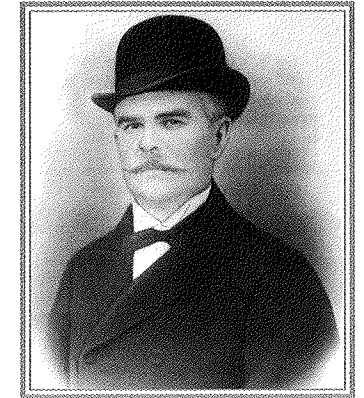
προσωπικῶν ντοκουμέντων τῆς ἐποχῆς παρουσιάζεται ταυτόχρονα ἡ περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα καί τό κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον μίας Ἑλλάδας πού ἔχει ἤδη ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τόν Ὄθωμανικό ζυγό καί ἐξελίσσεται βαθμιαία ἀπό ἓνα προτεκτοράτο-κρατίδιο σέ ἓνα αὐτόνομο κράτος μέ βάση τήν ἑλληνική ὁμογένεια. Μιά διάσπαρτη γεωγραφικά ὁμογένεια, πού ὅμως ἔχει κοινό παρονομαστή τή γλῶσσα καί τήν ἄμεση ἀνάγκη νά ‘μάθει Ἑλληνικά γράμματα’. Σέ αὐτήν τήν προσπάθεια δέν θά μπορούσε νά λείπει ἡ Σίφνος μέ τή μακραιώνη παράδοση στό διδασκαλικό ἔργο καί τόν πρῶτο Ὑπουργό Παιδείας τῆς Καποδιστριακῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας.

Ἡ ζωή τοῦ δημοδιδάσκαλου Ἀντωνίου Λεμπέση ξεκινᾷ κάποια στιγμή στά μέσα ἀκριβῶς τοῦ 19ου αἰῶνα, τό 1850, στόν Ἀρτεμῶνα τῆς Σίφνου. Πατέρας του ὁ Ἄγγελος Λεμπέσης τοῦ Ἀντωνίου –ἡ Ἄγγελέτος, ὅπως ἀκόμη καί σέ ἐπίσημα συμβολαιογραφικά ἔγγραφα ἀναφέρεται– ἔμπορος καί ‘κτηματικός’ (κτηματίας), πού εἶχε γεννηθεῖ πρίν τήν Ἐπανάσταση τό 1816 καί μητέρα του ἡ Καλλιόπη, τό γένος Κόμη. Δέν εἶναι γνωστό ἐάν εἶχε ἄλλα ἀδελφία ἀπό τούς γονεῖς του, μάλλον ὅμως ἦταν ὁ πρωτότοκος, ἀφοῦ ὀνομάστηκε Ἀντώνιος.

Διδάχθηκε τά πρῶτα γράμματα στό παλαιό Σχολαρχεῖο τῆς Σίφνου στόν Ἀρτεμῶνα (:), ἀπό ὅπου καί παίρνει τό ἀπολυτήριό του σέ ἡλικία 12 ἐτῶν στίς 28 Ἰουνίου 1862 πληρώνοντας καί τά ἐτήσια δίδακτρα ἐκ μιᾶς (1) δραχμῆς, ὅπως προκύπτει ἀπό τό διασωζόμενο σπάραγμα τοῦ Μαθητολογίου πού ὑπογράφει ὁ Σχολάρχης Χ. Δεπάστας καί ὁ διδάσκαλος Ν.Α. Δεκαβάλης.

Τό ἀπόσπασμα αὐτό ἀπό τό Μαθητολόγιο ἐνετόπισε σέ εἰδική ἔρευνα ὁ ἐρευνητής κ. Νικ. Προμπονάς καί ἀξίζει νά δοῦμε τό ἱστορικό του, ὅπως ὁ ἴδιος μᾶς τό περιγράφει: «Τό Μαθητολόγιο αὐτό εἶναι τό μοναδικό βιβλίο πού σώθηκε ἀπό τό παλιό Ἀρχεῖο. Τό 1938, ὅταν καταργήθηκε τό Γυμνάσιο Σίφνου, ὅπως λεγόταν τότε, ἡ Βιβλιοθήκη παραδόθηκε στό Δημοτικό Σχολεῖο Ἀπολλωνίας, ἐνῶ τό Ἀρχεῖο μαζί μέ τά Ἀρχεῖα τῶν Σχολείων τῶν γειτονικῶν νησιῶν πού καταργήθηκαν συγκεντρώθηκαν στό Γυμνάσιο Νάξου, ἡ ὁποία τότε ἦταν ἔδρα τῆς Ἐπιθεώρησης. Κατά κακή τύχη, στά χρόνια τῆς Κατοχῆς τό Γυμνάσιο Νάξου ἔγινε στρατώνας τῶν Ἰταλῶν, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦσαν τά βιβλία τῶν Ἀρχείων γιά προσάναμμα. Ἔτσι καταστράφηκαν ὅλα καί ὅταν μετά τήν ἐπανίδρυση τοῦ Γυμνασίου Σίφνου ζητήθηκε τό Ἀρχεῖο τοῦ Γυμνασίου Σίφνου, ὁ Γυμνασιάρχης

Νάξου ἔδωσε αὐτή τήν ἀπογοητευτική ἀπάντηση. Τό σπάραγμα τοῦ Μαθητολογίου βρῆκε μέσα στή Βιβλιοθήκη τοῦ παλιοῦ Σχολαρχείου ὁ Διευθυντής τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Ἀπολλωνίας, ἀλησμόνητος δάσκαλος Νίκος Καλαμάρης, καί μοῦ τό παρέδωσε, ὅταν ἤμουν Διευθυντής στό Γυμνάσιο».

Μέ δεδομένη τήν κοινή ἐπιθυμία αὐτοῦ καί τοῦ πατέρα του νά συνεχίσει γυμνασιακές σπουδές ἀναγκάζεται νά μεταβεῖ στήν Ἐρμούπολη στό Ἑλληνικό Γυμνάσιον ἐν Σύρῳ μέ τήν οικονομική ὑποστήριξη τοῦ πατρός του. Ἐκεῖ ἐφοίτησε «τακτικῶς καί ἡκροάτο ἐπιμελῶς καί μετά ζήλου τά μαθήματα, ἔδειξε δέ διαγωγὴν πάντοτε χρηστή καί κοσμίαν» σύμφωνα μέ τό ἀποδεικτικό ἔγγραφός του στήν 3η τάξη τοῦ Γυμνασίου, ὅπως πιστοποιεῖ ὁ Γυμνασιάρχης τόν Δεκέμβριο τοῦ 1867. Ἀποφοιτᾷ ἀπό τό (τότε τετρατάξιο) Γυμνάσιο τήν ἐπομένη σχολική χρονιά (1869) σύμφωνα μέ τό πιστοποιητικό φοίτησης πού ζητεῖ καί λαμβάνει τριάντα χρόνια ἀργότερα (1897) καί πού αὐτή τή φορά ὑπογράφει ὁ ἐξ Ἑξαμπέλων Σίφνου Γυμνασιάρχων τοῦ ἐν Σύρῳ Γυμνασίου Γ.Θ. Γαϊτάνος (Ν. Προμπονά, «Ἡ Παιδεία στή Σίφνο», ἔκδ. 2009, σελ. 228, α/ἀ 87). «Διαγωγή δ’ ἔδειξεν ἐν τῷ γυμνασίῳ κοσμιωτάτην, ἐπίδοσιν δέ καλλίστην».

Δέν ὑπάρχουν στοιχεῖα γιά τίς μετέπειτα σπουδές του καί τόν ἐπίσημο διορισμό του ὡς «διδασκάλου». Τό ὄνομά του δέν ἀπαντᾶται στίς «Δέλτους» τῶν διδασκόντων στή Σίφνο. Ἄν κρίνουμε ὅμως ἀπό τό προικοσύμφωνο ὑπ’ ἀρ. 8748 τοῦ 1884, ὅπου ἀναφέρεται ὡς «διδάσκαλος κάτοικος Σίφνου», θά πρέπει νά κάνουμε τήν ὑπόθεση ἐργασίας ὅτι ἤδη ἔχει διορισθεῖ ἐπίσημως καί ἀσκεῖ ἐκπαιδευτικό ἔργο στό νησί.

Ἔχει φθάσει ὅμως σέ ἡλικία γάμου 34 ἐτῶν καί σύντομα θά νυμφευθεῖ τήν Αἰκατερίνη, τό γένος Ψαραύτη ἀπό τόν Ἀρτεμῶνα. Οἱ οἰκογένειες συναντῶνται στό γραφεῖο τοῦ συμβολαιογραφοῦντος εἰρηνοδίκη Μιχ. Ν. Σαμπάνη στήν Ἀπολλωνία, προκειμένου νά προικίσουν τούς μέλλοντας νεονύμφους σύμφωνα μέ τά εἰθῶτα τῆς ἐποχῆς. Οἱ γονεῖς τῆς Αἰκατερίνης (Νικόλαος Ψαραύτης καί Ἀνδριανή, τό γένος Νικολάου Πανώριου) προσφέρουν ὡς προικῶ

Καλλίπολις Μ. Ασίας 1885.
 Έξ αριστερών: Αικατερίνη
 (1858-1933), σύζυγος Αντωνίου
 Λεμπέση τό γένος Νικ.
 Ψαραύτη. Τροφός με εις χείρας
 Άγγελο Λεμπέση του Άντωνίου
 (1885-1971). Διδάσκαλος
 Άντώνιος Λεμπέσης του
 Άγγελέτου (1850-1911).

Καλλίπολις Μ. Ασίας 1894.
 Έξ αριστερών: Διδάσκαλος Άντώνιος Λεμπέσης του Άγγελέτου (1850-1911).
 Καλλιόπη (1888-1968), Άγγελος (1885-1971), Νικόλας (1886-1960),
 Γιώργης (1891-1966). Αικατερίνη (1858-1933), σύζυγος Αντωνίου Λεμπέση
 τό γένος Νικ. Ψαραύτη. Τροφός με εις χείρας Άλκιβιάδη Λεμπέση του Άντωνίου
 (Σβίγγος, 1893-1982).

τήν οίκία δίπλα στην εκκλησία των Ταξιαρχών Άρτεμῶνος, πού περιλαμβάνει μεταξύ τῶν ἄλλων ἐλαιοτριβεῖο καί φουῶνο, ἀλλά καί ἕναν ἀγρό καί κήπο στή θέση 'Άφεντικοῦ' καί μίαν ἄμπελο στή θέση 'Σκαλωτό'. Παρά τήν ἐπικρατοῦσα ἄποψη ὅμως πού θέλει μόνον τή θυγατέρα νά προικίζεται, καί ὁ γαμβρός Άντώνιος προικίζεται ἀπό τόν πατέρα του μέ δενδρόφυτο κτῆμα καί οἰκίσκο ἐπίσης στή θέση 'Άφεντικοῦ'. Ἡ ἀνωτέρω πατρογονική ἐστία ἐξακολουθεῖ νά βρῖσκεται καί σήμερα στήν ἰδιοκτησία τῆς οἰκογενείας ἀκριβῶς ὀπισθεν τοῦ ξενοδοχείου ΑΡΤΕΜΩΝ (Λεμπέση).

Οἱ νεόνυμφοι ἔρχονται ἄμεσα σέ γάμου κοινωνία καί ὁ πρῶτος ἀπόγονος Άγγελος δέν ἀργεῖ νά ἔλθει στή ζωή (1885). Ἴσως οἱ ἀνάγκες τῆς ζωῆς, ἴσως ἡ εὐκαιρία πού παρουσιάσθηκε καί ὁ διδάσκαλος Άντώνιος ἀποφασίζει νά ἐκπατρισθεῖ στήν Καλλίπολη τῆς Μ. Ασίας, ὅπου θά ἀσχῆσει τό ἐκπαιδευτικό του ἔργο. Αἰτεῖται καί λαμβάνει "Έγγραφο Διαμονῆς" ἀπό τό ἐν Άνδριανουπόλει Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος γιά τό ἔτος 1885 καί ἀναλαμβάνει τά καθήκοντα τοῦ διδασκάλου. Στό ταξίδι του αὐτό τόν συνοδεύει ἡ σύζυγός του Αικατερίνη μέ τόν νεογέννητο υἱό τους Άγγελο καί δέν παραλείπουν νά ἀποτυπώσουν φωτογραφικά τή νέα τους ζωή σέ περιβάλλον φωτογραφικοῦ ἀτελιέ μέ ἀνάλογη ἐπίσημη ἐνδυμασία καί τήν τροφό, πού ἡ νέα κοινωνική θέση τοῦ διδασκάλου ἐπιβάλλει.

Ἐπιστρέφουν στή Σίφνο, διότι ἡ οἰκογένεια πολλαπλασιάζεται καί πληθύνεται. Τόν Άγγελο ἀκολουθεῖ ὁ Νικόλας (1886), ἡ Καλλιόπη (1888), ὁ Γιώργης (1891) καί ὁ Άλκιβιάδης (Σβίγγος, 1893), πού ὅλοι γεννοῦνται καί καταχωροῦνται στά μητρώα τοῦ Άρτεμῶνα Σίφνου. Τά χρόνια αὐτά θά πρέπει καί πάλι νά ἀσχεῖ ἐκπαιδευτικό ἔργο στή Σίφνο, δεδομένου ὅτι, ὅπως προκύπτει ἀπό τά Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, στό παράρτημα τοῦ ἀναθεωρημένου ἐκλογικοῦ καταλόγου τῆς νήσου Σίφνου τῆς 22ας Φεβρουαρίου 1889 ἐμφανίζεται μέ ἀρ. μητρώου 228 ὡς «δημοδιδάσκαλος διαμένων στόν Άρτεμῶνα ἐτῶν 40».

Νέα ἐκπαιδευτική ἀπόσπαση σέ γνώριμα μέρη γιά τόν 45χρονο 'πάτερ φαμίλια' καί πάλι στήν Καλλίπολη τῆς Μ. Ασίας τό 1894, γιά τήν ὁποία καί λαμβάνει νέο "Έγγραφο Διαμονῆς" ἀπό τό ἐν Άνδριανουπόλει Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος. Αὐτή τή φορά στό μακρῶ καί ἐπίπονο ταξίδι γιά τήν ἐποχή ἐκείνη τόν συνοδεύει ὀλόκληρη ἡ ἑξαμελής οἰκογένεια, πού θά ἀπαθανατισθεῖ φωτογραφικά ἐκτός ἀτελιέ, πιθανόν στό προαύλιο τῆς ἀγροικίας τους. Οἱ καθημερινές

Αναμνηστική φωτογραφία έποχης. Οικογενειακό κειμήλιο σέ κάδρο από ξύλο με διακόσμηση φύλλων φελού, ξηράν ανθέων και πτερωτών. Τά ἄρρενα τέκνα τοῦ διδασκάλου εἶναι ἐνδεδυμένα μέ ναυτική ἐνδυμασία.

ἐνδυμασίες τῆς ἐποχῆς εἶναι ἐνδεικτικές, κυρίως τῶν παιδιῶν. Τά δύο μεγαλύτερα ἀγόρια μᾶλλον φοροῦν σχολική στολή, ἐνῶ τά τρία μικρότερα παιδιά (δύο ἀγόρια καί ἓνα κορίτσι) φοροῦν φουστές ἀσχέτως τοῦ γένους τους. Ἡ παρουσία τῆς οἰκιακῆς βοηθοῦ/τροφοῦ μᾶλλον εἶναι ἐξ ἀνάγκης λόγω τοῦ μεγέθους τῆς οικογενείας παρά ὡς δείγμα κοινωνικῆς θέσης.

Οἱ πολιτικές ἐξελίξεις στήν Ἑλλάδα ὁμως τρέχουν καί μιᾶ νέα εὐκαιρία παρουσιάζεται στό προσκήνιο: ἡ Κρητική Πολιτεία ἀναγνωρίζεται σάν αὐτόνομο κράτος (1896-1913) μετά τήν κρητική ἐπανάσταση τοῦ 1896 καί τήν ἀπόσχισή της ἀπό τήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία. Τίθεται ὑπό τήν προστασία τῶν Μεγάλων Δυνάμεων πού χώρισαν τό νησί σέ διεθνείς τομεῖς (Ἡνωμένο Βασίλειο – νομός Ἡρακλείου, Γαλλία – νομός Λασιθίου, Ἰταλία – νομοί Χανίων καί Σφακιῶν καί Ρωσσία – νομός Ρεθύμνου). Ἡ πρωτεύουσα Χαλέπα (Χανιά) καί ἡ γύρω περιοχή ἔγιναν πολυεθνική περιοχή. Ἡ μητέρα Ἑλλάδα προσανατολίζεται στήν Ἑνωσιή καί δημιουργεῖ ἐλληνικές ἐκπαιδευτικές ὑποδομές.

Ἐδῶ διορίζεται ὁ ἐκ Σίφνου Ἀντώνιος Λεμπέσης ὡς «διδάσκαλος ἕκτης δημοτικῆς τοῦ σχολείου Χανίων ἐπί μηνιαίῳ μισθῷ δραχμῶν ὀγδοήκοντα» ἐπί τῆ βάσει Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος τῆς Ἀνωτέρας Διευθύνσεως τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καί τῶν Θρησκευμάτων τῆς Κρητικῆς Πολιτείας μέ ἡμερομηνία 18 Νοεμβρίου 1899. Καί ἡ ἐξαμελής οἰκογένεια μετακομίζει ἀπό τήν Μ. Ἀσία στήν Κρήτη, ὅπου θά ζήσει γιά τά ἐπόμενα λίγα χρόνια.

Πολύ σύντομα (Μάρτιος 1900) καλεῖται νά ἀναλάβει τήν προσωρινή διεύθυνση τοῦ Ἀνώτερου Χριστιανικοῦ Δημοτικῆς Σχολείου τῆς πόλης τῶν Χανίων, ὅπου ὑπάρχει προφορική μαρτυρία ὅτι μεταξύ τῶν μαθητῶν του ἦσαν καί τά τέκνα τῶν Βενιζέλων. Λίγους μήνες ἀργότερα (Ὀκτώβριος 1900) διορίζεται στό ἴδιο σχολεῖο ἀρχικά ὡς προσωρινός ἐκπαιδευτικός, θέση στήν ὁποία μονιμοποιεῖται τόν Δεκέμβριο τῆς ἴδιας χρονιάς.

Στίς 4 Μαΐου 1901 σέ ἡλικία 50 ἐτῶν καί μετά ἀπό «27 ἔτη ἀσκήσεως τό τοῦ διδασκάλου ἔργον» ὁ ἐκ Σίφνου τοῦ Δήμου Σίφνου τῆς Ἐπαρχίας Μήλου Ἀντώνιος Λεμπέσης ἐξετάζεται ἐνώπιον ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς καί λαμβάνει τό πτυχίον «ὀριστικοῦ διδασκάλου τριτοβάθμιας μετά γενικοῦ βαθμοῦ Καλῶς (8)» μέ τό ὑπ' ἀρ. 30 πτυχίο τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τῆς Κρητικῆς Πολιτείας. Ἴσως τό γεγονός ὅτι φέρεται ὡς καλλίφωνος ἱεροφάλτης νά ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τήν ὑψη-

λοτέρα βαθμολογία πού λαμβάνει στά Θρησκευτικά (Άριστα 10), ενώ είναι φανερή ή υστερήσή του στίς θετικές έπιστήμες (Φυσική, Καλώς 6), βαθμολογίες πού έμφανίζονται στόν Έλεγχο Έξετάσεων. Η «Διά Βίου άξιολόγηση» τών εκπαιδευτικών στήν πράξη ήδη έν έτει 1901.

Ένα χρόνο άργότερα (Σεπτέμβριος 1902), πιθανόν γιά βιοποριστικούς λόγους, αναλαμβάνει και πρόσθετα εκπαιδευτικά καθήκοντα ως άναπληρωτής διευθυντής στή Νυκτερινή Σχολή πού διατηρεί ό Φιλολογικός Σύλλογος «Ό Χρυσόστομος» στήν πόλη τών Χανίων. Μισθός, δραχμές 25.

Στήν Κρήτη πρέπει νά έδίδαξε μέχρι τό 1905, όποτε και ή οικογένεια επέστρεψε στή Σίφνο. Η μοίρα δέν τοῦ έπεφύλασσε νά δει έγγόνια άπό όλα τά παιδιά του. Άπέθανε σχετικά νέος στίς 18 Νοεμβρίου 1911 σέ ήλικία 61 έτών. Τό πορτραίτο του θά πρέπει νά έχει άπαθανατισθεί λίγο πριν τόν θάνατό του στά 1910. Τά όστά του διατηρήθησαν επί σειρά έτών στήν ένορία τών Ταξιαρχών, μέχρις ότου μετεφέρθησαν στόν οικογενειακό τάφο στό νεκροταφείο τοῦ Άγ. Παύλου, όπου παραμένουν μαζί μέ αυτά τής πολυαγαπημένης συζύγου του Αικατερίνης και τριών άπό τά παιδιά του. Εϋτύχησε όμως νά δει τό φιλοπρόοδο παράδειγμά του νά άκολουθείται άπό τούς διαδόχους του: Άγγελος (1885-1971) – υπάλληλος άσφαλιστικού Ταμείου Σταφιδικού Όργανισμού, Νικόλας (1886-1960) – υπάλληλος Έθνικής Τραπεζής, Καλλιόπη (1888-1968) – οικιακά λόγω άναπηρίας, Γιώργης (1891-1966) – τραπεζικός υπάλληλος παρασημοφορηθείς και Αλκιβιάδης (1893-1982) – τμηματάρχης Τραπεζής τής Ελλάδος.

Σήμερα οί έν ζωή δισέγγονοι και τρισέγγονοι κατιόντες άπόγονοι τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ εϋδοκιμοῦν και προσοδεύουν στήν Άθήνα, τή Σίφνο και έκτός Ελλάδας, χωρίς όμως νά λησμονοῦν τό παράδειγμα φιλεργίας τοῦ πατριάρχη τής οικογένειας Λεμπέση άπό τόν Άη-Λούκα διατηρώντας έν πολλοίς τήν ειδική σχέση αγάπης μέ τή Σίφνο και τά Γράμματα.

Έλάχιστη άπόδοση τιμής εις μνήμην τών επιγενεστέρων τό πόνημα αὐτό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
γιά τόν ιστορικό έρευνητή
Πρωτότυπα Έγγραφα

Οι μαθηταί μου, ἀσκηταί, ἐξελίχθησαν ἰσχυροί ἄνθρωποι καί ἔργαζοντο ὑποὺν τῆς ἡγεσίας μου.

Ἔτος	Ἄνθρωπος	Ἡμερομηνία	Ἐπάγγελμα	Ἰδιότητα
1	Αἰετοπούλου Πέτρος	27. Ἰουλίου 1862	Παιδαγωγός	Ἰδιώτης
2	Μακρυνιώτης Παναγιώτης	" " "	Διευθυντής	"
3	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	"
4	Καλλιόπη	28. Σεπτεμβρίου 1866	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
5	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
6	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
7	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
8	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
9	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
10	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
11	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
12	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
13	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
14	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
15	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
16	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
17	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
18	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
19	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
20	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
21	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
22	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης
23	Καλλιόπη	" " "	Καθηγήτρια	Ἰδιώτης

21.

24. Juan y N. Saspallay	1	24. Juan y N. Saspallay	1	24. Juan y N. Saspallay	1	24. Juan y N. Saspallay
25. Juan y N. Saspallay	1	25. Juan y N. Saspallay	1	25. Juan y N. Saspallay	1	25. Juan y N. Saspallay
26. Juan y N. Saspallay	1	26. Juan y N. Saspallay	1	26. Juan y N. Saspallay	1	26. Juan y N. Saspallay
27. Juan y N. Saspallay	1	27. Juan y N. Saspallay	1	27. Juan y N. Saspallay	1	27. Juan y N. Saspallay
28. Juan y N. Saspallay	1	28. Juan y N. Saspallay	1	28. Juan y N. Saspallay	1	28. Juan y N. Saspallay
29. Juan y N. Saspallay	1	29. Juan y N. Saspallay	1	29. Juan y N. Saspallay	1	29. Juan y N. Saspallay
30. Juan y N. Saspallay	1	30. Juan y N. Saspallay	1	30. Juan y N. Saspallay	1	30. Juan y N. Saspallay
31. Juan y N. Saspallay	1	31. Juan y N. Saspallay	1	31. Juan y N. Saspallay	1	31. Juan y N. Saspallay
32. Juan y N. Saspallay	1	32. Juan y N. Saspallay	1	32. Juan y N. Saspallay	1	32. Juan y N. Saspallay
33. Juan y N. Saspallay	1	33. Juan y N. Saspallay	1	33. Juan y N. Saspallay	1	33. Juan y N. Saspallay
34. Juan y N. Saspallay	1	34. Juan y N. Saspallay	1	34. Juan y N. Saspallay	1	34. Juan y N. Saspallay
35. Juan y N. Saspallay	1	35. Juan y N. Saspallay	1	35. Juan y N. Saspallay	1	35. Juan y N. Saspallay
36. Juan y N. Saspallay	1	36. Juan y N. Saspallay	1	36. Juan y N. Saspallay	1	36. Juan y N. Saspallay
37. Juan y N. Saspallay	1	37. Juan y N. Saspallay	1	37. Juan y N. Saspallay	1	37. Juan y N. Saspallay
38. Juan y N. Saspallay	1	38. Juan y N. Saspallay	1	38. Juan y N. Saspallay	1	38. Juan y N. Saspallay
39. Juan y N. Saspallay	1	39. Juan y N. Saspallay	1	39. Juan y N. Saspallay	1	39. Juan y N. Saspallay
40. Juan y N. Saspallay	1	40. Juan y N. Saspallay	1	40. Juan y N. Saspallay	1	40. Juan y N. Saspallay
41. Juan y N. Saspallay	1	41. Juan y N. Saspallay	1	41. Juan y N. Saspallay	1	41. Juan y N. Saspallay
42. Juan y N. Saspallay	1	42. Juan y N. Saspallay	1	42. Juan y N. Saspallay	1	42. Juan y N. Saspallay
43. Juan y N. Saspallay	1	43. Juan y N. Saspallay	1	43. Juan y N. Saspallay	1	43. Juan y N. Saspallay
44. Juan y N. Saspallay	1	44. Juan y N. Saspallay	1	44. Juan y N. Saspallay	1	44. Juan y N. Saspallay
45. Juan y N. Saspallay	1	45. Juan y N. Saspallay	1	45. Juan y N. Saspallay	1	45. Juan y N. Saspallay
46. Juan y N. Saspallay	1	46. Juan y N. Saspallay	1	46. Juan y N. Saspallay	1	46. Juan y N. Saspallay
47. Juan y N. Saspallay	1	47. Juan y N. Saspallay	1	47. Juan y N. Saspallay	1	47. Juan y N. Saspallay
En Espaa 4. 3. 1862.						
N. A. Saspallay						

 Examinación Fupública de...

 Aprobación...

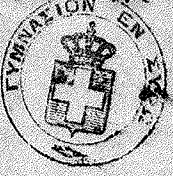
Deseo manifestar a V. M. que he leído y he visto con satisfacción el libro que me ha remitido V. M. sobre el...

 Deseo manifestar a V. M. que he leído y he visto con satisfacción el libro que me ha remitido V. M. sobre el...

 Deseo manifestar a V. M. que he leído y he visto con satisfacción el libro que me ha remitido V. M. sobre el...

En Salamanca a 18 de Septiembre de 1867.

 N. A. Saspallay

Αριθ. 186
β. Έλεγχ. 178

Τάξις
Κλάσις α

21
Απριλίου 1894

ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΔΙΑΜΟΝΗΣ.

Τό εν Άδριανουπόλει Β. Προξενεϊόν τής Ελλάδος

Παρακαλεί τας Έπιτοπίους Άρχας νά άρτήσσι τήν διαμονήν
ελευθεράν εις τόν Έλληνα υπήκοον Κ^ο *Δημόσιον Αλέξανδρον*
ετών *45* τό επάγγελμα *Εμποροβασίλευσιν* δημότην του
Δήμου *Σύρου* τής Έπαρχίας

Η παρούσα διαμονή ισχύει διά τό έτος 189 *4/Αύγουστου*.

Έν Άδριανουπόλει τή *25 Αυγούστου* 189 *4*.

Ο ΠΡΟΞΕΝΟΣ

Αλέξανδρος

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Β. ΠΑΡΕΣΙΑΣΟΥ -- ΕΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΙ.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΥΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1870 ΚΑΙ ΟΙ ΣΙΦΝΙΟΙ ΣΥΝΟΔΟΙ ΤΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

§ 1. Πρόσκλησις και αναχώρησις.

Οί εν Λίβερπουλ τής Άγγλίας παροικούντες όμογενείς Έλληνες, πιστά και γνήσια τέκνα τής όρθοδόξου ήμών Ανατολικής Έκκλησίας, μέχρι μέν τινος συνερχόμενοι εις ευκτήριόν τινα οίκον έτέλουσιν τά τής θείας λατρείας έφημέριον έχοντες τόν ευπαίδευτον και ένάρετον Αρχιμανδρίτην Κωνσταντίνον Στρατούλην τόν εν έτει 1882 χειροτονηθέντα Έπίσκοπον Κυθήρων, ειτα δέ άφ' ου ό αριθμός τής κοινότητος ταύτης έφ' ικανόν ηύξήθη και όσημέραι έπληθύνετο διά τό λαμπρόν μέλλον τής μεγαλοπόλεως εκείνης, άπεφάσισαν νά ιδρύσωσι δι' ιδίων αναλωμάτων ιερόν ναόν τιμώμενον έπ' όνόματι του έν Αγίοις πατρός ήμών Νικολάου του έν Μύροις τής Λυκίας. Τούτου δέ συντελεσθέντος μετ' άπαραμίλλου ζήλου και δραστηριότητος, έθεώρησαν εύλογον και επίκαιρον τήν περίστασιν όπως γράψωσι προς τήν Ιεράν Σύνοδον τής Έκκλησίας τής Ελλάδος έξαιτούμενοι νά άποσταλή εκείσε Έλλην Ιεράρχης και, ει δυνατόν, ό Αρχιεπίσκοπος Σύρου και Τήνου Αλέξανδρος ό Λυκούργος, έπ' άρετή και παιδεία κλειζόμενος και δυνάμενος νά αντιπροσωπεύση έπαξίως τήν Έκκλησίαν ταύτην, προς τέλεσιν των έγκαινίων του νεοδημήτου εκείνου ναου. Η Ιερά Σύνοδος, άποδεξαμένη τήν δικαίαν ταύτην αίτησιν των όμογενών, ένέκρινε τήν άποστολήν του Έλληνοσ τούτου Ιεράρχου παρά τας αντιρρήσεις του εκ Καλαβρύτων Εύθυμίου και του Τριφυλίας Βαρθολομαίου, οϊτινες προβάλλοντες ως κώλυμα διά τόν Σύρου και Τήνου Αλέξανδρον τήν κατά τό έτος εκείνο Συνοδικήν ύπηρεσίαν του, συνηγόρουν ύπερ τής άποστολής

τοῦ Μεσσηνίας Προκοπίου. Ἄλλ' ὁ Πρόεδρος τῆς Συνόδου Θεόφιλος ἰσχυρῶς ἐπέμεινε ὑπὲρ τοῦ Σύρου καὶ Τήνου, συνεφώνουν δ' αὐτῶ ἐκθύμως καὶ ὁ ἅγιος Ἀργολίδος Δανιήλ καὶ ὁ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος Γεώργιος Πραΐδης. Οὕτω ἀπεφασίσθη Συνοδικῶς νά μεταβῇ εἰς Ἀγγλίαν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σύρου καὶ Τήνου Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν διακαῆ ἐπιθυμίαν τῶν ζητησάντων αὐτόν ὁμογενῶν. Ὁ Ἱεράρχης δ' οὗτος, παρὰ τοὺς πολλοὺς καὶ μεγάλους κόπους καὶ κινδύνους τῶν μακρυνῶν ταξειδίων ἐν μέσῳ δεινοῦ χειμῶνος, οἷος ἦν ὁ τοῦ ἔτους ἐκείνου, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος ὑπέικων ἀνεδέξατο τὴν ἀποστολὴν καὶ οὕτω κατέπλευσεν εἰς Σῦρον τὴν ἔδραν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς αὐτοῦ, ὅθεν, ὡς γνωστόν, ἀνεχώρουν τότε διάφορα ἀτμοκίνητα διὰ τοὺς λιμένας τῆς Εὐρώπης.

Εἰς Σῦρον ἀφίκετο τῇ 5 Δεκεμβρίου 1869, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Ἱεροδιάκονον Εὐγένιον Δεπάσταν, σπουδάσαντα ἐν Ρωσσίᾳ, Σίφνιον τὴν πατρίδα, νῦν Ἀρχιεπίσκοπον Χαλκίδος, ὅστις μετὰ τοῦ γράφοντος νῦν τὰς γραμμάς ταύτας Παρθενίου Μ. Ἀκύλα, ἐκ Θήρας, Ἱεροδιακόνου καὶ διδασκάλου τοῦ ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου Ἱερατικοῦ Σχολείου, ἤθελε συνοδεύσει τὸν Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὸ ταξειδίον αὐτοῦ.

Τῇ 6ῃ τοῦ ἰδίου μηνός καὶ ἔτους, ἡμέρα Δευτέρα καὶ περὶ τὴν 8ην ὥραν μ.μ. ἐπέβημεν τοῦ προσμενομένου Γαλλικοῦ ἀτμοπλοίου, καθηστερήσαντος 28 ὥρας ἕνεκα θαλασσοταραχῆς, ἀναχωροῦντος δὲ διὰ Κέρκυραν, καὶ μετὰ 48 ὥρῶν πλοῦν ἐφθάσαμεν ἐκεῖσε, ὅπου εὕρομεν ἔτοιμον τὸ Ἱταλικὸν ἀτμόπλοιον, ὅπερ εἶχε πεμφθῆ ὑπὸ τῆς Ἱταλικῆς Κυβερνήσεως, ἵνα παρευρεθῇ κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀνοίξεως τοῦ Ἰσθμοῦ Σουέζ. Εὐθύς δὲ ἐπιβάντες αὐτοῦ ἀπεπλεύσαμεν ἐκ Κερκύρας, καὶ τὴν 18 Δεκεμβρίου περὶ τὴν 2αν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον προσωρμίσθημεν εἰς Βρεντησίον.

Ἐκ Βρεντησίου ἀνεχωρήσαμεν τὴν 6ην πρωϊνὴν ὥραν, τὴν δὲ 1ην μ.μ., ἡ ἀμαξοστοιχία μᾶς ἔφερεν εἰς Βάρην. Ἐπειδὴ δὲ ἡ διὰ Βολωνίαν ἀμαξοστοιχία ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἑσπέραν, ἐδέησε νά μείνωμεν ἐν Βάρῃ πολλὰς ὥρας, ἅς ἐχρησιμοποίησαμεν περιηγούμενοι αὐτὴν. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε μικρὰ μὲν, ἀλλ' ὠραία καὶ κομψοτάτη, ἔχουσα δρόμους καὶ πλατείας λιθοστρώτους καὶ οἰκίας λαμπράς. Τό δὲ μάλιστα ὠραῖζον αὐτὴν εἶνε τὸ ἱερόν λείψανον τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Νικολάου, ἀποτεθησαυρισμένον ἐν ναῶ μεγαλοπρεπεῖ ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν ἱεροσύλων σταυροφόρων. Τὸν ναόν τοῦτον ἐπεσκέφθημεν, δι' ὁπῆς δὲ τινος εἶδομεν μέρος τοῦ ἱεροῦ λειψάνου, κατατεθειμένου κάτωθι ἀργυρᾶς λάρνακος ἐν εἶδει κουβουκλίου, δώ-

ρου βαρυτιμοτάτου καὶ λαμπροτάτου τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας· εἶδομεν ἐπίσης καὶ διάφορα ἄλλα περίεργα, ὀδηγούντων ἡμᾶς τῶν προϊσταμένων ἱερέων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες λίαν φιλοφρόνως ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς. Ἐλάβομεν δὲ παρ' αὐτῶν καὶ φιάλας πλήρεις μύρου ἀναβλύζοντος, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, καθ' ἑκάστην ἐκ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ θεοφόρου Πατρός. Σημειωτέον δέ, ὅτι καθ' ἣν ὥραν εἰσηρχόμεθα εἰς τὸν ναόν τοῦτον, ἐτελεῖτο ἡ λειτουργία ὑπὸ τῶν Δυτικῶν ἱερέων, οἵτινες μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους, εὐθύς ἅμα εἶδον ἡμᾶς εἰσερχομένους, ἔσπευσαν ἀθρόοι, ὡς διὰ κοινοῦ συνθήματος, καὶ ὠδήγησαν πρὸς τὸ μέρος, ἐν ᾧ κεῖται τὸ ἱερόν λείψανον τοῦ ἁγίου.

Τό δὲ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας περὶ τὴν 9 μ.μ. ἀνεχωρήσαμεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου διευθυνθέντες πρὸς τὴν Βολωνίαν, ἐπίσημον πόλιν τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἐφθάσαμεν περὶ τὴν 3ην ὥραν μ.μ. τῆς ἐπιούσης καὶ ἐπεσκέφθημεν τὸ περίφημον αὐτῆς κοιμητήριον ἐν μέσῳ δριμυτάτου χειμῶνος.

Ἐκ Βολωνίας κατὰ τὸ ἡμέτερον δρομολόγιον ἐπρόκειτο νά μεταβῶμεν εἰς Τουρίνον, καὶ ἀπὸ Τουρίνου διαβάντες τὰς Ἄλπεις νά φθάσωμεν εἰς Παρισίους. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὸ μέρος τῶν Ἀλπεων, δι' οὗ διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος, ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ὅταν ἄφθονος καταπέση ἡ χιών, ἀναγκάζονται πολλάκις αἱ ἀμαξοστοιχίαι νά σταματῶσιν, ὅπως μὴ τι ὅμοιον συμβῇ καὶ εἰς ἡμᾶς, ἀπεφασίσαμεν, προτρεπόντων καὶ ἄλλων, νά λοξοδρομήσωμεν ὀλίγον καὶ λάβωμεν τὸν δρόμον τοῦ Μονάχου. Ἡ διαφορὰ συνίστατο εἰς ὀλίγας μόνον ὥρας· καθ' οὓς δὲ ἐποιοῦμεν ὑπολογισμούς ἠθέλομεν φθάσει εἰς Μόναχον τὸ Σάββατον π.μ., ἠθέλομεν ἀναπαυθῆ ἐκεῖ ἕως ἑσπέρας, ἵνα ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀκολούθως ἠθέλομεν προχωρήσει μέχρι τοῦ Στρασβούργου. Ἐκεῖ ἠθέλομεν διατρίψει ὀλόκληρον τὴν Κυριακὴν· διότι ὑπῆρχον ἐπίσημοι Καθηγηταί, οὓς εἶχε γνωρίσει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος διερχόμενος ἐκεῖθεν κατὰ τὸ 1868 ἔτος, καὶ οἵτινες μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διετήρουν ζωηρὰν πρὸς αὐτόν τὴν ἀγάπην, ἔξακολουθοῦντες νά ἔχωσι μετ' αὐτοῦ ἀλληλογραφίαν. Τό δὲ ἑσπέρας ἠθέλομεν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸ Στρασβούργον, καὶ τὴν πρωΐαν τῆς Δευτέρας ἠθέλομεν φθάσει εἰς Παρισίους. Ἐκεῖ δὲν εἶχομεν σκοπὸν νά μείνωμεν ποσῶς, ἀλλ' εὐθύς ἠθέλομεν διευθυνθῆ πρὸς τὸ Καλαί, καὶ τὸ ἑσπέρας τῆς Δευτέρας θά εὐρισκόμεθα ἐν Λονδίνω, τὴν δὲ ἐπιούσαν, ἤτοι τὴν Τρίτην, ἐντός 5 ½ ὥρῶν ἠθέλομεν φθάσει εἰς Λίβερπουλ. Οὕτως ἠθέλομεν φθάσει ἐκεῖσε δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀπόφασις ἡμῶν, ἀλλ' ὅμως δέν ἐπράξαμεν οὕτω διότι φθάσαντες εἰς τήν Βολωνίαν, ἐν ἧ χωρίζονται οἱ σιδηρόδρομοι, ἐμάθομεν, ὅτι ἡ διάβασις τῶν Ἄλπεων ἡ πρό ἡμερῶν ἐμποδισθεῖσα ἔνεκα τῆς ἀφθόνου καταπεσοῦσης χιόνος, ἠνοιχθή· ἐπροτιμήσαμεν λοιπόν τό δι' αὐτῶν ταξείδιον, ὅπερ ὑπήρξε λίαν εὐχάριστον· ὁ οὐρανός ἦν αἴθριος, τά ὄρη κατάλευκα ἐκ τῆς χιόνος, ἐν τῷ μέσῳ δέ τοῦ λευκοῦ ἐπρασίνιζον ὠραιότατα τά μεγαλοπρεπῆ ἐκεῖνα δάση, δι' ὧν περικοσμοῦνται ἐξαισιῶς τά ὄρη ταῦτα.

Αἱ πρῶται τῆς φύσεως ἐντυπώσεις κατ' ἀρχάς ἦσαν ἀνεπαίσθητοι, ἀλλά καθόσον ἐχωροῦμεν ἐπί τά πρόσω, ἠσθανόμην ζωηρῶς τήν φαντασίαν ὑψουμένην πρὸς τόν δημιουργόν τοῦ σύμπαντος. Ἐθεώρουν ἔνθεν καί ἔνθεν τήν καλλονήν τῆς φύσεως καί τό μεγαλοπρεπές καί μαγευτικόν αὐτῆς θέαμα, αἱ δέ ἐντυπώσεις ἐκεῖναι κατήντησαν τοσοῦτον ζωηραί, ὥστε πολλάκις συνεκινήθην μέχρι δακρῶν ἐπιλέγων ἐνδομύχως τά ῥήματα ταῦτα τοῦ ἱεροῦ ψαλμωδοῦ!

«Πᾶσα πνοή αἰνεσάτω τόν Κύριον. Αἰνεῖτε τόν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτόν ἐν τοῖς Ὑψίστοις· Σοί πρέπει ὕμνος τῷ Θεῷ... Αἰνεῖτε τόν Κύριον ἐκ τῆς γῆς δράκοντες καί πᾶσαι ἄβυσσοι. Πῦρ, χάλαζα, χιών, κρύσταλλοι, πνεῦμα καταιγίδος, τά ποιοῦντα τόν λόγον αὐτοῦ. Τά ὄρη καί πάντες οἱ βουνοί, ξύλα καρποφόρα, καί πᾶσαι κέδροι. Τά θηρία καί πάντα τά κτήνη, ἔρπετά καί πετεινά πτερωτά. Βασιλεῖς τῆς γῆς καί πάντες λαοί, ἄρχοντες καί πάντες κριταί γῆς. Νεανίσκοι καί Παρθένοι, πρεσβύτεροι μετά νεωτέρων αἰνεσάτωσαν τό ὄνομα Κυρίου, ὅτι ὑψώθη τό ὄνομα αὐτοῦ μόνου.» (Ψαλμ. 148, καί ὠδή ὀγδόη).

Τό θέαμα ἦν ἀπερίγραπτον, ἰδία, ὅτε ἀφιχθέντες ἐπί τάς κορυφάς τῶν Ἄλπεων καθωρῶμεν ἀκορέστως τά θέλγητρα τῆς μεγαλοπρεποῦς ἐκείνης φύσεως, ἥτις ἐν πάσῃ τῇ μεγαλειότητι αὐτῆς ἐξαπλοῦτο πρό τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν καθ' ὅλας τάς διευθύνσεις. Ἐδῶ τά μεγαλοπρεπῆ καί ὑψίκομα δένδρα παντός γένους, ἐκεῖ κοιλάδες καί πεδιάδες, παρουσιάζουσαι θαυμαστήν ποικιλίαν παντός εἴδους χρωμάτων. Βουνοί δέ πάγων, ἀποσπώμενοι ἐκ διαλειμμάτων, ἐκρημνίζοντο ἀπό βράχων ὑψηλοτάτων καί πηδῶντες ὑπέρ τάς κεφαλὰς ἡμῶν, ἐν προφανεστάτῳ κινδύνῳ τῆς ζωῆς, ἔπιπτον χαμαί καί συνετρίβοντο ἐκ τῆς βιαίας φορᾶς ὡς κύματα ἄγρια τῆς θαλάσσης διαλύονται εἰς ἀφρόν συνωθούμενα κατά τῶν βράχων ὑπό τῆς σφοδρᾶς πνοῆς τῶν ἀνέμων. Πτηνά καί ζῶα, παντός γένους καί εἴδους, πετῶντα καί περιτρέχοντα κατά διαφόρους διευθύνσεις, ἐποίκιλλον

τήν θέαν. Τό μεγαλεῖον τῆς φύσεως, οὕτως ἀποκαλυπτόμενον πρό τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ παρατηρητοῦ, ἦν ἀδύνατον νά μή καταλύξῃ καί συγκινήσῃ τήν σκληροτέραν καρδίαν μέχρι δακρῶν, αὐθόρμητος δ' ἐξήρχετο ἐκ τῶν χειλέων ἡ κραυγή· «Ὡς ἐμεγαλύνθη τά ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας!»

Τό δέ περιεργότατον πάντων, ὅτι τό φῦχος ἐπί τῶν Ἄλπεων, ἦν μετριώτατον, πολύ μετριώτερον ἢ ἐν Βολωνία, ὅτε μετέβημεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐν αὐτῇ κοιμητηρίου. Ἐν Βολωνία τό φῦχος ἦν τοσοῦτον δριμύ, ὥστε ἐγώ καί ὁ συνάδελφός μου Εὐγένιος ἤρχισαμεν νά τρέμωμεν ὡς κυνάρια, καί ὅτε ἀπεφασίσσαμεν νά διέλθωμεν τάς Ἄλπεις, κατελήφθημεν ἐκ φόβου, λέγοντες, ὅτι, ἀφ' οὗ ἐπί τῶν πεδιάδων τοσοῦτον ἐκράτει φῦχος, ὁποῖον ἄράγε ἤθελεν εἶναι ἐπί τῶν Ἄλπεων; καί ὀλοφυρόμενοι ἐλέγομεν καθ' ἑαυτοῦς, ἐκεῖ θά ἀποθάνωμεν ἀφήνοντας τά κῶλα ἐν τῇ ἐρήμῳ!

Εἰς τήν Βολωνίαν εἶχομεν φθάσει τήν ἐσπέραν τῆς Παρασκευῆς, τῇ 19 Δεκεμβρίου· ἀνεχωρήσαμεν δέ μετά τήν 10ην ὥραν τῆς νυκτός καί περί τήν μεσημβριάν εὐρισκόμεθα ἐπί τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους Σενίσου τῶν Ἄλπεων. Τῇ δέ 21, τῇ 7 ὥρα τῆς πρωΐας, ἐφθάσαμεν εἰς Παρισίους· καί ἄν μή εἶχομεν τήν φροντίδα τῶν ἀποσκευῶν ἡμῶν, ἐδυνάμεθα, σπεύδοντες, νά προλάβωμεν τόν πρῶτον διά τό Καλαί σιδηρόδρομον, καί αὐθημερόν θά ἦμεθα ἐν Λονδίνω. Ἀλλά βραδύναντες ἔνεκα τῶν ἀποσκευῶν, ὡς εἶπομεν, ἀνεχωρήσαμεν περί τήν 10ην ὥραν καί ἐφθάσαμεν εἰς Καλαί περί τήν 7ην ὥραν μ.μ. καθ' ὅσον ὁ σιδηρόδρομος ἠρίθμησεν ἰκανούς σταθμούς· Ἐκεῖ ἐμεῖναμεν μέχρις τῆς 1ης ὥρας μετά τό μεσονύκτιον, εἰς δέ τό Δόβερ τῆς Ἀγγλίας ἀφικόμεθα περί τήν 3ην ὥραν, καί ἐκεῖθεν διά τοῦ σιδηροδρόμου εἰς τό Λονδίνον περί τήν 6ην πρωϊνήν ὥραν. Ἀμέσως δέ ἀνεχωρήσαμεν διά Λίβερπουλ, καί τῇ 1ῃ ὥρα μ.μ. ἐφθάσαμεν ἐκεῖσε· (τῇ 22 Δεκεμβρίου 1869). Οὕτω τήν μίαν δευτέραν ἐν Σύρῳ μετά τῶν οἰκείων καί φίλων, καί τήν ἄλλην ἐν Λίβερπουλ μετά τῶν χρυσομάλλων προβάτων.

§ 2. Ἄφιξις εἰς Λίβερπουλ.

Ἐν Λίβερπουλ κατελύσαμεν παρά τῷ φιλογενεστάτῳ καί ἐναρέτῳ Γεωργίῳ Παπαγιάννη ἀπολαύοντες πάσης περιποιήσεως καί φιλοφροσύνης· ὁ Ναός δέν ἦτο ἀκόμη ἔτοιμος κατά πάντα, καί διά τοῦτο ἡ τέλεσις τῶν ἐγκαινίων ἀνεβλήθη διά τήν προσεχῆ Κυριακῆν (4 Ἰανουαρίου 1870).

Τῆ 28 Δεκεμβρίου 1869 πρῶτος ὁ ἔλλην πρόξενος κύριος Γιαννόπουλος ἔδωκε πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐπίσημον δείπνον, εἰς ὃ ἦσαν προσκεκλημένοι μεθ' ἡμῶν ἅπαντες οἱ συγκροτοῦντες τὴν κοινότητα ὁμογενεῖς. Ἐν αὐτῷ ἐγένοντο διάφοροι προπόσεις, ἐξεφωνήθησαν λόγοι, καὶ ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐξεδήλωσαν τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην των. Ἄν δὲ ὑπῆρχε καὶ μικρά τις μεταξὺ των διαφωνία, παρεδόθη καθολοκληρίαν εἰς λήθην. Οὐδεὶς ἀληθῶς ἐδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ ἐμφάνισις ἐνός Ἀρχιερέως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἦν δυνατόν νὰ προκαλέσῃ τοσαύτην κίνησιν ἐν μέσῳ τῶν Ἄγγλων, ὅποιαν εἶδομεν ἐν τῇ ἐμφάνισι αὐτοῦ. Ἄπαντες οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἀγγλίας ἠσπάσθησαν εὐμενέστατα τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, καὶ ἄλλοι ἄλλοθεν συνέχαιρον καὶ ἐδεξιόουντο αὐτόν διὰ γραμμάτων. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Καντουαρίας παρήγγειλεν ὅτι λυπεῖται μεγάλως μὴ δυνάμενος ἕνεκα ἀσθενείας νὰ προσενέγκῃ τὴν προσήκουσαν περιποίησιν εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ὑόρκης, δευτέρος ἐρχόμενος μετὰ τὸν Καντουαρίας κατὰ τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν, προσεκάλεσε νὰ μεταβῶμεν πρὸς αὐτόν καὶ μείνωμεν παρ' αὐτῷ ξενιζόμενοι μίαν ὀλόκληρον ἑβδομάδα. Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Λονδίνου ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ ξενίσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν μεγαλοῦπολιν ἐκείνην ἐν τῷ παλατίῳ αὐτοῦ.

Παραλείπων ἄλλων Ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν περιποιητικώτατας φιλοφροσύνας, ἀναφέρω τὴν πρόσκλησιν, ἣν εὐηρεστήθη νὰ ποιήσῃ ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐκείσε ἄφιξιν ἡμῶν ὁ περίδοξος τότε Πρωθυπουργός τῆς Ἀγγλίας κύριος Γλάδστων. Οὗτος, διατρίβων κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐν τινι ἐξοχῇ τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ, οὐ μακρὰν τῆς Λίβερπουλ, δύο ὥρας ἀπεχούσης αὐτῆς, καὶ ἐπιθυμῶν, ὅπως περιποιηθῇ ἡμᾶς, ἐποίησεν, ὥστε νὰ μᾶς καλέσῃ ὁ γυναικάδελφός του εἰς τὴν ἔπαυλιν αὐτοῦ.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὀλίγας ὥρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἡμῶν ἐκ Λίβερπουλ διὰ τὴν ἔπαυλιν ταύτην, ἤτοι τὴν 3ην ὥραν μ.μ. τῆς 29 Δεκεμβρίου, ἐγένετο ἡ πρώτη προσφώνησις πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἡμῶν ἐκ μέρους πολλῶν κληρικῶν καὶ Καθηγητῶν ἐργαζομένων ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀντεφώνησε δ' ἐκεῖνος εἰς αὐτὴν οὕτω:

Ἀντιφώνησις Α΄.

«Βαθέως συγκεκινημένος ἐκ τῆς εὐμενοῦς καὶ φιλαδέλφου ὑμῶν προσφωνήσεως, δὲν εὐρίσκω λόγους ἱκανοὺς ὅπως ἐκφράσω τό δι-

ακατέχον τὴν στιγμὴν ταύτην ζωηρῶς τὴν καρδίαν μου αἴσθημα καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣν ὀφείλω πρὸς ὑμᾶς ἐπὶ τῇ οὕτω πανηγυρικῶς ἐκδηλωθείσῃ πρὸς ἐμέ καὶ τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἀγάπῃ. Εὐλογῶν δὲ τό ὄνομα τοῦ Κυρίου, ὅτι καὶ ἡ τῆς ἐμῆς ταπεινότητος ἐν τῷ μέσῳ Ὑμῶν παρουσία μικρὸν τι συνετέλεσε πρὸς ἀναζωπύρησιν τῆς ἀγάπης, ἣν οὕτω ζωηρὰν ἐξέκαυσε εἰς τὰς φιλοχρίστους ὑμῶν καρδίας ἡ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Γρηγορίου πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας Ἐπιστολή, δέομαι καὶ γὰρ θερμῶς τοῦ Κυρίου, ἵνα ἐν τῇ ἀγάπῃ ταύτῃ ὁσημέραι στηριζόμενοι καὶ προκόπτοντες ὁμοφρονήσωμεν πρῶτον ἡμεῖς, τοῦ Θεοῦ διδόντος καὶ ἀποκαλύπτοντος ὡς λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, καὶ ἐν οἷς ἐτέρως φρονοῦμεν, καὶ δῶμεν πρῶτοι ἡμεῖς τό σύνθημα τῆς οὕτω ποθητῆς καὶ εὐκταιστάτης ἐνώσεως, συναρμολογῶντες εὐλαβῶς τόν, ὡς μὴ ὄφειλε, διερρηγμένον ἤδη τοῦ Σωτῆρος χιτῶνα, τόν χιτῶνα, ὃν, ἀφ' οὗ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως διέρρηξαν οἱ Ἄρειοι, οἱ Μακεδόνιοι, οἱ Νεστόριοι, οἱ Εὐτυχεῖς καὶ Διόσκοροι καὶ ἡ ἄλλη φάλαγγς τῶν δυσωνύμων αἰρετικῶν, ἐξακολουθοῦσιν ἔτι καὶ νῦν νὰ διαρρηγνύωσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἔνθεν μὲν ὁ Τύφος ὁ Ἐωσφορικός, ὁ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἀσεβῶς καὶ ἀναίδη ἀντιποιοῦμενος καὶ συνταράσσων τὴν εἰρήνην πάσης τῆς Ἐκκλησίας καὶ διαρρηγνύων τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ, ἔνθεν δὲ τό πνεῦμα τῆς κακῶς ἐννοουμένης ἐλευθερίας, καθ' ὃ χειρὶ μὲν τολμηρᾷ ἀποκόπτεται πᾶς μετὰ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας δεσμός καὶ μεταίρονται ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες ἡμῶν, καταστρέφεται δὲ πᾶσα ἡ περὶ μιᾶς, ἀγίας καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἰδέα καὶ τό μέλος ἐμφανίζεται ὡς τό ὄλον σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐτέρω τύφῳ ἀντιποιεῖται καθ' ὀλοκληρίαν τῆς κεφαλῆς. Οὕτω δὲ διὰ τῆς ἀγάπης εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καταντήσαντες ἐκπληρώσωμεν τὸν λόγον ἐκεῖνον τοῦ Ἀποστόλου: “Ἐν πνεῦμα καὶ ἐν σῶμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν. Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, εἷς Θεός καὶ Πατὴρ ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν” (Ἐφ. δ', 4, 5)».

Περὶ δὲ τὴν 5ην ὥραν μ.μ. τῆς αὐτῆς 29 πρὸς τὴν 30 Δεκεμβρίου, ἔχοντες μεθ' ἡμῶν καὶ τὸν κ. Γρηγόριον Τύμπαν, ἄνδρα ἐλλόγιμον καὶ τὴν Ἀγγλικὴν ἄριστα ἐπιστάμενον ὡς διερμηνέα, μετέβημεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὡς εἶπομεν, τοῦ γυναικαδέλφου τοῦ κ. Γλάδστωνος. Ἐξεληθόντες δὲ τῆς ἀτμαμάξης εἰσῆλθομεν εἰς ἣν εἶχον ἀποστείλει ἐπίτηδες ἅμαξαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὅπως

μεταφέρη ἡμᾶς εἰς τό ἐξοχικόν ἐκεῖνο Παλάτιον ἐντός μικροῦ δά-
σους κείμενον. Μετά 20 λεπτά τῆς ὥρας ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, ὅπου
ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς εὐμενέστατα ἡ οἰκογένεια τοῦ Γλάδστωνος καί
ἡ τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ, καί ὠδήγησαν εἰς τήν αἴθουσαν τῆς
ὑποδοχῆς. Ἀκολούθως δέ ὠδηγήθημεν ὑπ' αὐτῶν εἰς μεγαλοπρεπή
καί πολυτελεῶς ηὔτρεπισμένα δωμάτια τοῦ ὕπνου.

Τήν στιγμὴν τῆς ἀφίξεως ἡμῶν ὁ κ. Γλάδστων δέν ἦτο παρῶν
εὐρίσκετο εἰς τὰ Ἀνάκτορα ἐργαζόμενος μετά τῆς Α. Μ. τῆς Βα-
σιλίσσης τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἀφίκετο δέ περί λύχνων ἀφᾶς.
Μαθῶν δέ ὅτι εἴχομεν φθάσει, ἔσπευσε παραχρῆμα νά μᾶς χαιρετί-
ση, κρατῶν καί κηροπήγιον, ὅπως φωτίση αὐτός νά καταβῶμεν μετ'
αὐτοῦ τήν κλίμακα καί ἴδωμεν τήν πολύτιμον βιβλιοθήκην του, ἐν ἣ
ἐπεδείξατο ἡμῖν πλείστα συγγράμματα ἴδια καί ἄλλων, ἐν οἷς καί
τούς Ἑλληνας συγγραφεῖς καί ἅπαντα τὰ λειτουργικά βιβλία τῆς
Ἵορθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Μηναῖα, Παρακλητικά, Τριῶ-
δια, Πεντηκοστάρια, Εὐχολόγια, καί ἄλλα Πατερικά, ἐν οἷς καί τοῦ
Εὐγενίου Βουλγάρεως καί Νικηφόρου Θεοτόκη τὰ Κυριακοδρόμια!

Χάριν δέ ἡμῶν ἔδωκε δεῖπνον πολυτελέστατον κατά τήν ἐσπέραν
ἐκείνην, εἰς ὃ εἶχε καί ἄλλους τινάς προσκεκλημένους. Εἰς τόν Ἀρχι-
επίσκοπον εἶχε δώσει τήν πρώτην θέσιν, καί ἐκ δεξιῶν μέν ἐκάθησεν
ἡ κ. Γλάδστωνος, ἐξ ἀριστερῶν δέ αὐτός. Ἐν γένει δέ προσεπάθου
παντί τρόπῳ, ὅπως μᾶς εὐχαριστήσωσιν. Ὁ Πρωθυπουργός ἤγει-
ρε πρόποσιν ὑπέρ τῆς υἱείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὁ δέ
Ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν εἰς ἀνταπόδοσιν ἐποιήσατο ἑτέραν πρόποσιν
ὑπέρ τῆς Ἀγγλικῆς Ἱεραρχίας καί ηὔχηθη ὑπέρ τῆς ἐνώσεως τῶν
Ἐκκλησιῶν.

Μετά τό δεῖπνον ἐψάλησαν διάφορα ἐκκλησιαστικά ἄσματα
μετά μουσικῶν ὀργάνων, ἔφαλε δέ καί αὐτός ὁ κ. Γλάδστων μετά
τῶν τέκνων αὐτοῦ. Ἐν τῇ ἐξοχῇ ταύτῃ ἐμείναμεν δύο ἡμέρας, τῇ
δέ 31 Δεκεμβρίου ἐπανήλθομεν εἰς Λίβερπουλ, καί τῇ ἐπιούσῃ 1ῃ
Ἰανουαρίου 1870 ἐγένετο ἡ δευτέρα ἀντιφώνησις ἐκ μέρους τοῦ
Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν εἰς πολλούς κληρικούς καί λαϊκούς, οἵτινες
προσελθόντες προσεφώνησαν αὐτῷ.

Ἀντιφώνησις Β΄.

«Μετά συγκινήσεως καί ἐγκαρδίου εὐγνωμοσύνης δέχομαι τόν
ἀσπασμόν, ὃν καλοκαγάρως εὐηρεστήθητε ἤδη νά μοί προσφέρητε,
καί θεωρῶ αὐτόν ὡς ἓνα ἀσπασμόν ἀγάπης καί σεβασμοῦ προ-

σφερόμενον πρός τήν ὀρθόδοξον Ἀνατολικήν Ἐκκλησίαν, ἥς κατά
θεῖον ἔλεος ηὔτύχησα νά εἶμαι καί ἐγώ ἐλάχιστος λειτουργός. Εὐ-
γνωμονῶ δέ ἤδη τοσοῦτω μᾶλλον πρός τὰ μέλη τὰ συγκροτοῦντα
τήν ἐνταῦθα Ἑλληνικήν κοινότητα, ὅσω μέ τήν πρόσκλησιν, τήν
ὁποῖαν κατά προτίμησιν εὐηρεστήθησαν νά κάμωσι, μοί ἔδωκαν
τήν καλλίστην ἀφορμήν τοῦ νά ἴδω καί ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐκεῖνο,
τό ὁποῖον μακρόθεν ἀκούων ἐνεφορούμην πνευματικῆς χαρᾶς καί
ἀγαλλιᾶσεως, ὅτι δήλα δὴ εἰς τό μεγάδοξον Ἔθνος τῶν Ἀγγλων,
τό ὑπό τοσοῦτων καί τηλικούτων ἄλλων ἀρετῶν ἐγκοσμούμενον, ζῆ
ἐνεργόν καί ἀκμαῖον τό πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ. Καί δείγμα τούτου
τρανόν καί αὐτή ἡ πρός ἐνωσιν τῶν διεστώτων ὑμετέρα προσπά-
θεια καί ἀξιοθαύμαστος τάσις, ἣν δεικνύετε εἰς τό προσεγγίσει τῇ
Ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ, ἣτις, ἀφ' οὗ ἀπό τῶν πρώτων χρόνων τοῦ Χρι-
στιανισμοῦ πολυτρόπως καί πολλαχῶς ἠγωνίσθη καί ὑπέρ πᾶσαν
ἄλλην ἀνευδότης ἐκοπίασεν ὑπέρ τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελικοῦ
κηρύγματος, προσεπάθησεν ἅμα πάση δυνάμει ἐν τῷ μέσῳ ποικί-
λων προσκομμάτων νά διατηρήσῃ ἀδιάφθορον καί ἀνόθευτον τήν
ιεράν τῆς πίστεως παρακαταθήκην ὡς κειμήλιον πολύτιμον, ὡς λίθον
Λυδῖαν, πρός ἣν νά δοκιμάζεται πᾶσα μεταξύ τῶν χριστιανικῶν
λαῶν φερομένη ὁμολογία τῆς πίστεως. Ἐχω δέ πληρεστάτην τήν
πεποιθήσιν, ὅτι ἡ ὁδός, ἐφ' ἥς βαδίζοντες ἐπιζητεῖτε τήν ἐνωσιν,
εἶναι ἡ ἀσφαλεστέρα ὁδός, εἶναι ἡ ὁδός, ἣτις ἀπλανῶς δύναται νά
φέρῃ ὑμᾶς εἰς τό ποθοῦμενον.

Ναί, διά τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἣν οὕτω ζωηράν φέρετε ἐν
τῇ καρδίᾳ, καί ἥς πείραν ἱκανήν ἔλαβε καί ἡ ἡμετέρα κοινότης καί
ἡμεῖς αὐτοί ἤδη, πρός δέ καί μιᾶς ἐρεῦνης σκοπούσης ἀπλῶς καί
εἰλικρινῶς τήν ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας, θέλει ἐπιτευχθῆ πολύ περισ-
σότερον ἢ ὅσον δύναται νά ἐπιτευχθῆ διά τῆς ὑπερφιᾶλου ἐκείνης
ἀλαζονείας, τῆς ἐπιζητούσης, ἐναντίον τοῦ Εὐαγγελίου, νά στερεώσῃ
δυναστείαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας, καί διά τῆς χαλκεύσεως
νέων δογμάτων, ἅτινα, ἐν ᾧ οὐδέ κατ' ἔχνος στηρίζονται οὔτε ἐπί
τῆς θείας Γραφῆς, οὔτε ἐπί τῆς ἀρχαιοτάτης παραδόσεως τῆς Ἐκ-
κλησίας, εἶναι ἅμα καί καθολοκληρίαν ἀντίθετα πρός τό πνεῦμα τοῦ
Χριστιανισμοῦ καί καταμολύνουσι τήν θείαν διδασκαλίαν. Δέν ἀμφι-
βάλλω δέ, ὅτι ὁ Κύριος θέλει εὐλογῆσει τάς προσπαθείας ὑμῶν, καί
θέλει πραγματοποιήσῃ ταχέως τήν εὐχήν, ἣν ἐγκαρδίως ἐκπέμπει
καί αὐτή ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἀνατολική Ἐκκλησία, δεομένη νυκτός
καί ἡμέρας ὑπέρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως!

Και εὐτυχῆ μὲν ἤθελον θεωρήσει ἑμαυτόν, ἂν ἡδυνάμην καὶ ἐγὼ ὁ μικρὸς ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου νὰ διευκολύνω τὰς ἐνεργείας ὑμῶν καὶ νὰ συμπράξω ἐπ' ἐλάχιστον εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν θεαρέστων προσπαθειῶν ὑμῶν, ἔτι δὲ εὐτυχέστερον ἐάν ὁ Κύριος ἤθελεν εὐδοκήσει νὰ μὲ ἀξιῶσιν νὰ ἴδω εἰς τὰς ἡμέρας μου ἀδιασπάστως συνηνωμένην οὐ μόνον διὰ τῶν δεσμῶν τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ταυτότητος τῆς πίστεως τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τῆς γεραρᾶς μητρὸς πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν».

Ἄλλ' ἴσως ἤθελέ τις νὰ μάθῃ, διατί ὅλη ἡ κίνησις αὕτη; διατί αὐταὶ αἱ ἔκτακτοι καὶ ὅλως ἀπροσδόκητοι ἐκ μέρους τῶν Ἀγγλῶν περιποιήσεις; Βλέποντες τὸν κίνδυνον, ὃν διατρέχει ἡ Ἐκκλησία αὐτῶν ἕνεκα τῶν συντόνων ἐνεργειῶν τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας, συνεκέντρωσαν πάσας αὐτῶν τὰς δυνάμεις, καὶ ἐν ᾧ ἐπιζητοῦσιν, ἵνα ἔλθωσιν εἰς μίαν ἔνωσιν πρὸς ἀλλήλους, ὄντες πολυτρόπως διηρημένοι, ἐπιζητοῦσι συγχρόνως καὶ ἐν συνεκτικώτερον κέντρον πρὸς σύνδεσμον ἀδιάσπαστον, καὶ τὸ κέντρον τοῦτο καθορῶσιν ἐν μόνῃ τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Διὰ τοῦτο ἰδόντες ἕνα διαπρεπῆ Ἱεράρχην τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν συνέτρεχον περὶ αὐτόν καὶ προσέφερον πᾶσαν τιμὴν, ὅπως ἐκφράσωσι τὸν πρὸς τὴν ἁγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν σεβασμὸν αὐτῶν, καὶ ταῦτα ἐν ἡμέραις, καθ' ἃς ἡ Ρώμη ἐζήτηε νὰ στήσῃ τὸν θρόνον αὐτῆς ἔτι ὑψηλότερον διὰ τῆς ἐκεῖ συνεδρευούσης Συνόδου.

Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ τιμαὶ αἱ ἀποδοθεῖσαι εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἡμῶν δὲν ἀνεφέροντο μόνον εἰς τὸ ἄτομον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἅπασαν τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὅθεν ἕκαστος Ἱεράρχης καὶ ἕκαστος Ἕλληνας εἶχε μέρος εἰς τὰς τιμὰς ἐκεῖνας, καὶ τὰς τιμὰς ταύτας οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ἐάν σωφρονῶμεν, ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ μέγα ἐκεῖνο Ἔθνος τῶν Ἀγγλῶν, ὅπερ ἀπέδωκεν αὐτάς!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Σύντομος περιγραφή τοῦ ἐγκαινισθέντος Ναοῦ.

Ὁ ναὸς ἐκτίσθη κατὰ σχέδιον τοῦ κυρίου Ἑρρίκου Σοῦμνερ, μέλους τῆς βασιλικῆς ἐταιρίας τῶν Βρεττανῶν Ἀρχιτεκτόνων, οὗτινος τὸ ὄνομα συνδυάζεται μετὰ τῶν ἐν Λίβερπουλ καὶ ἄλλοι περι-

καλλεστάτων μνημείων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ὁ μεγαλοφυῆς οὗτος ἀνὴρ παρέλαβε μὲν συνεργάτην καὶ βοηθὸν τὸν κύριον Γουλιέλμον Κουλυχάτ, ἀλλ' αὐτὸς μόνος διὰ τῆς δημιουργικῆς του φαντασίας καὶ τῆς ἀρχεβούλου εἰσηγήσεώς του διέμεινε ὁ αὐτουργὸς τῆς διὰ τῶν νεκρῶν λίθων ἐκδηλουμένης σεμνότητος καὶ καλλονῆς. Οἱ φιλόθρησκοι Ἕλληνες, οἱ πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ αἰωνίου τούτου τῆς ὀρθοδοξίας μνημείου ἀφειδῶς τὸ ἀργύριόν των ἀναλώσαντες, πρέπει νὰ ὑπολαμβάνωσιν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς, ἀξιοθέντας νὰ τύχωσιν ἐπιφανοῦς ἀρχιτέκτονος, ὅστις ἰδιαιτέρως καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐμελέτησε τὰ διάφορα εἶδη τῆς Βυζαντινῆς Ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἐξήτασε τὰς νεωτέρας ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Τὸ σχέδιον τῶν κτιρίων τούτων εἶναι ἀπλούστατον καὶ ἀείποτε τὸ αὐτό. Σχεδιαγραφῶν ὁ κύριος Σοῦμνερ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Νικολάου ἔσχεν ὑπ' ὄψει τὸν κατὰ τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα ἀνεγερθέντα ἐν Κωνσταντινουπόλει ναὸν τῆς Θεοτόκου. Ἐν τοῖς καθόλου ἀμφοτέροι οἱ ναοὶ ἔχουσι θαυμασίαν πρὸς ἀλλήλους ὁμοιότητα, ἀλλ' ὁ νεόδμητος πλεονεκτεῖ τοῦ πρωτοτύπου ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους· οὔτε ἐντὸς οὔτε ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ὑπάρχει μέρος μὴ διεγείρον τὸ διάφορον καὶ τὴν περιέργειαν τοῦ θεατοῦ· οὐδεμίαν ποιούμεθα ὑπερβολὴν λέγοντες ὅτι τὸ ὅλον κτίριον εἶναι περιφανέστατος θρίαμβος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἱκανότητος.

Ἐπιχειροῦμεν δὲ νὰ περιγράψωμεν αὐτόν διὰ βραχέων, παραλείποντες τὰς ποικιλωτέρας καὶ πολυπλοκωτέρας λεπτομερείας αὐτοῦ καὶ μετερχόμενοι ἐκ τῶν τεχνικῶν ὄρων τοὺς ἀπαραιτήτους.

Ὁ τόπος, ἐφ' οὗ ἀνηγέρθη ὁ ναὸς οὗτος, ἔχει σχῆμα τριγώνου ἀπαρτιζομένου ὑπὸ τοῦ Prince Park-Toad καὶ τῶν ὁδῶν Berklas καὶ Upper Stanhope, περιχαρακοῦται διὰ σιδηρῶν κιγλίδων, καὶ ἔχει ἐκ δυσμῶν εὐρυτάτας πύλας καὶ στερεοῦς κίονας, ἄγοντας εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ. Πλησίον που ἐτηρήθη ἄλλος τόπος, ἔνθα μέλλει νὰ ἰδρυθῇ, εἰ μὴ ἰδρῦθη ἔτι, ἐλληνικὸν ἐκπαιδευτήριον. Ὁ τόπος ἡγοράσθη ἀντὶ 2500 λιρῶν στερλινῶν, ὧν τὰς ἡμίσεις ἀπέτισεν ὁ ἐπὶ ἀκραιφνεῖ διαπρέφας φιλοπατρία κ. Γεώργιος Παπαγιάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχε δαπανήσει πλείονας τῶν 3000 λιρῶν, ἄλλοι δὲ 36 φιλοπάτριδες Ἕλληνες προσήνεγκον τὸ ὑπόλοιπον ποσὸν τῶν 1500, αἵτινες ὡσαύτως κατηναλώθησαν ὅλαι. Προσαπητοῦντο δὲ εἰς τελείωσιν τοῦ ναοῦ ἄλλα 10,000.

Ὅπουδῆποτε ἂν στρέψῃ τις τὸ βλέμμα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἀνακαλύπτει προφανῆ ἴχνη τῆς τέχνης τῶν Βυζαντινῶν. Ἡ ἐξωτερι-

κή ὄψις αὐτοῦ εἶναι ὠραία, μεγαλοπρεπής, καί ἐμπνέει εὐλάβειαν καί σεβασμόν. Ἐστεμμένος ὢν ὑπό τεσσάρων μεγάλων θόλων ἐπὶ πολὺ ἐξέχει τῶν μεγάλων Ἐκκλησιῶν, ὑφ' ὧν περικυκλοῦται, καί ἐπαυξάνει τὴν ἀντίθεσιν τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Μαργαρίτας καί τοῦ τῶν Πρεσβυτεριανῶν. Ἀνηγέρθη ἐν μέρει, ἔνθα ἀπολήγουσιν ἕξ τῶν πολυπλοκωτάτων ὁδῶν, καί δεσπάζει οὕτως εἰπεῖν τῆς πόλεως. Ὁ μέσος θόλος εἶναι κεκαλυμμένος ὑπὸ μετάλλου καί φέρει τὸν χρυσοῦν σταυρόν. Τό σταυροειδές σχῆμα τούτου, ἡ ἀνατολικὴ ἀψίς, οἱ ὑπεράνω τοῦ νάρθηκος θόλοι, αἱ πρὸς δυσμάς καί πρὸς τὰ πλάγια ἐξοχαί ἀποτελοῦσι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῶν καλλίστων πρωτοτύπων τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν Ἐκκλησιῶν. Τό πρωτοφανές τοῦτο μνημεῖον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐπαυξάνει τὴν καλλονὴν τῶν τε δημοσίων καί ἰδιωτικῶν κτιρίων, ὑφ' ὧν κοσμεῖται ἡ πόλις Λίβερπουλ, τὰ δὲ θεμέλια τοῦ ναοῦ ἐρείδονται ἐπὶ στερεᾶς πέτρας, καί ἡ ὀλικὴ ἐντύπωσις αὐτοῦ καθίσταται θελκτικώτερα διὰ τῆς συναρμοολογῆσεως τῶν λευκῶν λίθων μετὰ τῶν ἐρυθρῶν.

Σχετικῶς πρὸς τοῦτο ἰδοῦ τί ἔγραψαν τότε αἱ Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες: «Οἱ ἐν Λίβερπουλ Ἕλληνες ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπαρτίζουσι κοινότητα ἀξιόλογον καί ὁσημέραι ἀποβαίνουσιν μᾶλλον πλουσίαν καί πολυάνθρωπον. Ἐμφυτον ἔχοντες καί κοινόν τοῖς λοιποῖς τῶν ὁμοφύλοις τό ἐπίζηλον πλεονέκτημα τοῦ ρυθμίζεσθαι πρὸς τὰς χώρας ὅποι ἂν ὁδηγήσῃ αὐτοὺς τό θερμουργόν καί μεγαλεπίβολον πνεῦμα των, προθύμως πάνυ, καί αἰσίως συμμετέσχον τοῦ ἡμετέρου βίου (τῶν Ἀγγλων), καί ἀπεδείχθησαν ἐνθουσιώδεις καί μεγαλοδωροὶ προστάται τῶν ἐλευθέρων τεχνῶν. Ὡς μέλη ὁμως Ἐθνους οὐχὶ μικρὸν ἀφεστῶτος τῶν ἀγγλικῶν ἐθίμων καί φρονημάτων, συνησθάνοντο κατὰ τό εἶκός ἑαυτοὺς ξένους ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν καί παροίκους ὑπὸ τὴν ἔποψιν τὴν θρησκευτικὴν.

Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εὐρίσκεται κυρίως, ἐπιφέρουσιν, οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἢ ἐντὸς στενοῦ χώρου τῶν ἱστορικῶς συνταυτιζομένων αὐτῇ ἐθνικοτήτων. Οὐδέποτε ἐζήτησε νὰ ποιήσῃ προσηλύτους ἐν τῇ ἐσχάτῃ Δύσει, ἀφ' ἧς τὴν ἀπέκλεισεν ἡ ἀγέρωχος ζηλοτυπία· ὁ πολὺς παρ' ἡμῖν ὄμιλος τὴν ἀγνοεῖ παντελῶς. Οἱ Διαμαρτυρόμενοι, οἵτινες συνήθως σκανδαλίζονται ἀκούοντες ὅτι τό “καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον” δέν ὑπάρχει ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς Νικαίας, ἀλλ' εἶναι μεταγενεστέρα προσθήκη προκαλέσασα σφοδρότατας καί μακροχρονίους ἔριδας μετὰ τῶν Παπῶν τῆς Δύσεως καί τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, οἱ Διαμαρτυρόμενοι, λέγομεν, ἐκ ταύτης μόνης

τῆς διαφορᾶς ἀνακαλοῦσιν ἐνίοτε εἰς τὴν μνήμην, ὅτι ὑπάρχει ἡ γεραρά καί μεγάλη ἐκείνη Ἐκκλησία, ἣτις, ἐπὶ ὀρθοδοξία σεμνυνομένη, διασώζει ἐν ταῖς τελεταῖς καί τῇ Ἱεραρχίᾳ αὐτῆς τὰς κυριωτάτας φάσεις τῆς ἀρχεγόνου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Εὐκόλως ἄρα ἐννοεῖ ἕκαστος ὅπόσον ἐπεθύμουν οἱ ἐνταῦθα Ἕλληγες νὰ ψάλλωνται ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τὰ ἐκκλησιαστικὰ τῶν προπατόρων των ἄσματα, καί ὅπόσον διακαῶς ἐπόθουν νὰ τελῶνται ἐν ὅλῃ τῇ προσηκούσῃ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς Ἐκκλησίας των αἱ ἀκολουθίαι. Ἐνεκα δὲ τῶν διηνεκῶς παρεμβαλλομένων ἀνυπερβλήτων προσκομμάτων ἠναγκάσθησαν μὲν ἐπὶ τινα χρόνον νὰ στέρξωσι δοξολογοῦντες τὸν Θεόν ἐν ἰδιαιτέρῳ καταλύματι παρά τό Sandon terrace, οὐδέποτε ὁμως ἀπέβαλον τὴν ἰδέαν τοῦ ἀνεγείραι θεοπρεπῆ τοῦ Κυρίου ναόν. Πολλῶν ἄρα ἐπαίνων εἶναι ἄξιοι διὰ τὴν ἀμετάβλητον βουλήν καί τὴν ἐγκαρτέρησιν, μεθ' ἧς ἐπὶ τέλους κατῶρθωσαν τὸν θεοσεβῆ αὐτῶν σκοπόν. Τῷ ὄντι οὔτε κόπων ἐφείσαντο, οὔτε δαπανῶν ἀδρότατων, μέχρι οὗ ἀνωκοδόμησαν καλλιτεχνικώτατον κτίριον, ὅπερ, ἐάν νῦν, ἡμιτελές ὄν, διεγείρει τὸν θαυμασμόν τοῦ παροδίτου, πολλῶ λαμπρότερον καί θαυμασιώτερον θά φανῇ ἅμα τελειωθέν.

Πρὸς τέλεσιν τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ προσεκλήθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου καί Τήνου Ἀλέξανδρος Λυκουῦργος, ἐπιλέγουσιν αἱ Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες, ὅστις, καίπερ ἄγων τό τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, διαπρέπει ὁμως ἐπὶ Ἑλληνικῇ παιδείᾳ, εὐφραδεῖα καί ἀγχινοία. Ἡ καθ' ὅλην τὴν ἱεράν ἀκολουθίαν εὐλαβῆς καί ἀξιοπρεπῆς συμπεριφορὰ αὐτοῦ ἔτι μᾶλλον ἐλάμπρυνε τὴν τελετὴν δι' ἧς ἡ τοῦ ἀγίου Νικολάου Ἐκκλησία συγκατελέγη εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡγιασμένων Ναῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς συμπαθείας τῶν ἑτεροδόξων, καί ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δύο ἐξόχων Ἀρχιεπισκόπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καί ἄλλων ἐπισήμων ἀνδρῶν ἐργαζομένων ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν».

Ἡ τέλεσις τῶν Ἐγκαινίων.

Τῆ 4 Ἰανουαρίου τοῦ 1870 ἔτους ἐτελέσθη ἐν Λίβερπουλ ἡ λαμπροτάτη καί περιεργοτάτη τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν ἐξαρκούσα νὰ δικαιολογήσῃ τὴν τε ἐξαισίαν Ἐκκλησιαστικὴν μεγαλοπρέπειαν, τὴν συρροὴν εὐλαβῶν πολυαρίθμων, καί τό διάφορον, ὅπερ ἐπεδείξαντο μυριοὶ ἄλλοι φιλοθεάμονες, καίπερ μὴ πρεσβεύοντες τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡμεῖς δὲ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν καὶ περιέργων ἀφηγοῦμεθα μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς λεπτομερείας τὸν τρόπον τῆς τελέσεως τῶν ἱερῶν ἐγκαινίων, ὅπως λάβωσι σαφῆ ἰδέαν αὐτῆς ἐκεῖνοι μάλιστα, ὅσοι τυχόν οὐδέποτε παρευρέθησαν ἐν αὐτοῖς.

Τῇ ἑσπέρα τοῦ Σαββάτου (3 Ἰανουαρίου) τελουμένης τῆς ἀκολουθίας τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ παρεσκευάσθησαν διὰ τὴν ἐπαύριον πάντα τὰ εἰς ἀπαρτισμὸν καὶ συμπλήρωσιν τῆς καθιερώσεως καὶ τοῦ ἐγκαινισμοῦ διατεταγμένα διάφορα εἶδη.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τῶν δύο Ἱεροδιακόνων αὐτοῦ, ὧν ἐμνημονεύσαμεν ἐν ἀρχῇ, πολλῶν ἄλλων κληρικῶν ὀρθοδόξων καὶ τινων ἐκ τῶν προεξαρχόντων πολιτῶν, ἐπορεύθη περὶ τὴν 5 ὥραν μ.μ. εἰς τὸν Ναόν, ἔνθα ψαλλομένου τοῦ ἑσπερινοῦ κατήρτισε τὰ ἅγια λείψανα εἰς μερίδας τρεῖς ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης, ἔθηκεν αὐτὰ ἔνδον τοῦ Δισκαρίου, καὶ ἄνωθεν ἀστερίσκου, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὰ μετὰ καλύμματος. Δύο δὲ κηρία ἀνήφθησαν ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης καιόμενα δι' ὅλης τῆς νυκτός.

Λίαν πρωῒ τῆς Κυριακῆς χιλιάδες ἀνθρώπων ἴσταντο ἔξωθεν τοῦ Ναοῦ καὶ ἐναγωνίως περιέμενον, ἵνα ἀνοιχθῶσιν αἱ θύραι αὐτοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι κατ' ἀρχάς ἀπεφασίσθη νὰ διανεμηθῶσιν εἰσιτήρια, ὅπως μὴ συμβῆ τι ἀτόπημα συνωστιζομένου τοῦ πλήθους. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν διανομὴν τούτων προετιμήθησαν, ὡς εἰκός, αἱ Ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι, ὑπελείφθη ὀλίγος χῶρος εἰς τοὺς ξένους τοὺς ποθοῦντας νὰ παραστῶσιν ἐν τελετῇ μέγιστον ἐχούση συμβολικὸν χαρακτήρα. Ἐν τούτοις οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν διανομὴν τῶν εἰσιτηρίων, μεθ' ὅλην τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν καὶ προθυμίαν των, δέν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς προσδοκίας πάντων. Ἄμα ἀνοιχθεισῶν τῶν θυρῶν οἱ παραμένοντες ἐξεπλάγησαν σφόδρα μαθόντες ὅτι εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθωσιν ἄνευ εἰσιτηρίου πάντες οἱ βουλόμενοι ἢ μᾶλλον οἱ δυνάμενοι. Οὕτω δὲ πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς τελετῆς ὁ ναὸς ἦτο πλήρης. Περί τοὺς πεντακοσίους ἑτεροδόξους ἐθεῶντο μετὰ πλείστης περιεργείας καὶ διαφέροντος· οἱ ὀρθόδοξοι Ἑλληνες προσήρχοντο σιγαλῶς καὶ ἐν πολλῇ εὐλαβείᾳ, βαθυτάτη δὲ σιωπῇ ἐπεκράτει ἐμβάλλουσα τοῖς πᾶσι φόβον ἱερὸν. Εἰς τὴν λαμπρότητα τοῦ θεάματος συνετέλεσαν δώδεκα μεγάλοι πολυέλεοι ἀπηρτισμένοι ἐκ διαφόρων μερῶν. Παρῆσαν δ' ἐν στολῇ ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Πέτρος Βράϊλας, ὅστις, φιλόθρησκος ὢν, ἀνέγνωσε καὶ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστews, ὁ Πρόξενος κύριος Γιαννόπουλος, οἱ Πρόξενοι, τῆς ὀμοδόξου Ρωσσίας, τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Βαυαρίας, ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως,

πάμπολλοι κληρικοί Διαμαρτυρόμενοι, ἐπιφανεῖς Καθηγηταί, Πολιτικοὶ καὶ Στρατιωτικοὶ Ὑπάλληλοι κ.λπ. Οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀρχιεπισκόπων τῆς Κωνσταντίας καὶ τῆς Ὑόρκης ἔστησαν ἐκατέρωθεν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ θρόνου. Οἱ ἐκπροσωποῦντες τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Δύσεως ἐφόρουσαν τὴν Ἀκαδημαϊκὴν αὐτῶν στολήν.

Περὶ τὴν 9ην ὥραν π.μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν Ἀρχιμανδριτῶν Κωνσταντίνου Στρατούλη, Βασιλείου Μώρου καὶ Ναρκίσου Μορφινοῦ καὶ τῶν διακόνων αὐτοῦ Παρθενίου Ἀκύλα καὶ Εὐγενίου Δεπάστα, εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν περιεβάλετο λαμπρὸν Μανδύαν καὶ ὑπ' ἀνδρῶν λαμπαδοφορούντων ὠδηγήθη εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ. Ἐκεῖ δὲ στάς ἀπέναντι τῆς ὠραίας Πύλης προσεκύνησε τρεῖς ποιήσας τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ εἶτα ἠὺλόγησε τοὺς περιεστῶτας ψάλλοντας μελωδικῶς τὸ εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα! Ἀναβάς δὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου ἔψαλε τὰς Καταβασίας, τὴν Τιμιωτέραν μέχρι τῆς Δοξολογίας, ὅτε προσελθόντες οἱ Ἱεροδιάκονοι, λαμπρότατα ἐνδεδυμένοι, ἔστησαν ἐκατέρωθεν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, βαστάζοντες ὁ μὲν τὸ τρικῆριον, ὁ δὲ τὸ δικῆριον, ἀργυρᾶ, συμβολικῶς τὴν Παναγίαν Τριάδα παριστάνοντα, τὰ ὅποια, ἀφ' οὗ ἔλαβε καιρὸν, δεξάμενος, ἠὺλόγησε τὸν παρεστῶτα λαόν, ὁ δὲ χορὸς ἔψαλε τὴν δοξολογίαν, ἧς ἡ μελωδία καὶ ἀρμονία ὑπῆρξε συγκινητικωτάτη καὶ θελκτικωτάτη.

Συνήθως τὰ ἀντιμίνσια ἐπὶ ἀργυροῦ δίσκου μετὰ τοῦ ἀστέρος καὶ τοῦ καλύμματος κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου δεξιόθεν τῆς βασιλικῆς Πύλης καὶ ἀπέναντι τῆς εἰκόνας τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Ἄλλ' ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ὁ τόπος οὗτος ὠρίσθη διὰ τὸν παρά τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κ. Κυρίλλου δωρηθέντα πολύτιμον Σταυρόν, λιθοκόλλητον, κατεσκευασμένον ἐκ τοῦ τιμίου ξύλου.

Στραφέντες πρὸς τὸ ἱερὸν βῆμα οἱ διάκονοι ἔκραξαν «Ἱερεῖς ἐξέλθετε!»

Παραχορῆμα δὲ ἐκ τοῦ ἱεροῦ βήματος προέβησαν οἱ ἱερεῖς εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ, βαστάζοντες ἕκαστος μέρος ἐκ τῶν ἱερῶν ἀμφίων, τῶν ἀποτελούντων τὴν Ἀρχιερατικὴν στολήν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἰστάμενος ἐν μέσῳ τῶν ἱερέων καὶ διακόνων, ἀπέθετο τὸν Μανδύαν, καὶ ἤρξατο ἐνδύμενος ἐν τάξει τὰ διάφορα ἄμφια, ἐν οἷς καὶ τὴν Μίτραν ἐκ χρυσοῦ, ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, μετὰ πολλῶν γραφῶν παριστανουσῶν τὸν βίον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἔχουσαν σταυρόν ἐξ ἀδαμάντων. Ἡ μίτρα αὕτη, πάντη διάφορος οὕσα τῆς τῶν καθολικῶν Ἐπισκόπων, ὁμοιάζει μᾶλλον

στέμματι αυτοκρατορικῶ. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἐνδεδυμένος τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, ἐφαίνετο περιβεβλημένος ἀληθινὴν λαμπρότητα. Ἡ λεπτὴ κόμη αὐτοῦ ἐκρέματο ἀνειμένη ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, ὑποκάτω τῆς Μίτρας· ὅλη ἡ ὄψις αὐτοῦ προσέλαβεν ἐκπληκτικὴν μεγαλοπρέπειαν, ἐμποιοῦσαν σεβασμὸν εἰς τοὺς θεωμένους καὶ περιμένοντας ἵνα ἴδωσιν ἥπερ ἔμελλεν αὐτὸς νὰ τελέσῃ ἀγιωτάτην Ἱεροτελεσίαν.

Καθ' ὅλον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔφαλλον ὁ χορὸς, εἶτα ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης, λαβοῦσα τὰ δικηροτρύκηρα, ἠυλόγησεν ἐνώπιον τῆς ὀμηγύρεως καὶ παρέδωκεν αὐτὰ τοῖς παρακειμένοις διακόνους, οἵτινες εὐλαβῶς ἠσπάσαντο τὴν χεῖρα αὐτῆς.

Προηγούμενου τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Στρατούλη, οἱ ἱερεῖς, οἱ Διάκονοι, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τελευταῖος, προέβημεν μέχρι τῆς ὠραίας Πύλης καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα. Τότε ἡ αὐτοῦ Πανιερότης ἦρε τὰ ἅγια λείψανα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἁγίου δισκαρίου κεκαλυμμένου, προπορευομένων πάλιν τῶν ἱερέων μετὰ τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων, σταυροῦ καὶ ἐξαπτερυγίων, μετὰ λαμπάδων καὶ τῶν ψαλτῶν φαλλόντων διάφορα τροπάρια ἐκ τοῦ κανόνος τῶν Ἐγκαινίων.

Οὕτω δὲ ἐξεληθόντες τοῦ Ναοῦ περιήλθομεν ἅπαξ κύκλω αὐτοῦ ἕως οὗ ἐφθάσαμεν ἔμπροσθεν τῆς μέσης θύρας τοῦ Νάρθηκος. Τότε τὰ ἅγια λείψανα ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ Τετραποδίου, καὶ ἀνεγνώσθη ὁ μὲν ἀπόστολος ὑπὸ τοῦ Ἱεροδιακόνου Παρθενίου Ἀκύλα, τὸ δὲ Εὐαγγέλιον, ὡς εἴθισται, ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως. Ἡ λιτανεὶα αὕτη ἐπανελήφθη ἔξωθεν τοῦ ναοῦ δις ἔτι. Καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον τοῦτον ἔφαλλον ὁ χορὸς τὸ Τροπᾶριον: «Ὁ ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς Πίστεως οἰκοδομήσας τὴν Ἐκκλησίαν σου, Χριστέ ὁ Θεός, ἐν αὐτῇ κατεύθυνον τὰς ἰκεσίας ἡμῶν καὶ πρόσδεξαι λαόν ἐν πίστει βοῶντά σοι, σῶσον ἡμᾶς ὁ Θεός ἡμῶν». Συνήθως κατὰ τὴν λιτανεῖαν ταύτην αἱ γυναῖκες ἀποχωροῦσιν εἰς τὸν νάρθηκα ἢ ἐξέρχονται καὶ αὐταὶ τῆς Ἐκκλησίας, εἷς δὲ μόνος ἱερεὺς μένει ἐντὸς αὐτῆς. Τότε ὅμως δὲν συνέβη τοιοῦτόν τι, ἔνεκα τοῦ ἀπείρου πλήθους τῶν περιεστώτων, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως μὴ παρέλθῃ πολὺς χρόνος εἰς μάτην. Οἱ ἄνδρες ὅμως ἐξῆλθον τοῦ Ναοῦ ἅπαντες.

Ὅποτε δὲ οἱ λιτανεύοντες ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ Νάρθηκος ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Δυτικὴν πύλην, ἔστημεν ἐπὶ μακρόν, ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς ἀνεφώνησεν: «Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»· εἰπόντος δὲ τοῦ Διακόνου: «Ἀμήν»! πάλιν ὁ Ἀρχιερεὺς μεγάλη τῆ φωνῆ λέγει: «Ἄρατε Πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ἐπάροητε πύλαι αἰώνιοι καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης».

Ἀντιφωνήσαντος δὲ τοῦ Ἱερέως ἔσωθεν τοῦ ναοῦ: «Τίς ἐστὶν οὗτος Βασιλεὺς τῆς δόξης;» ὁ Ἀρχιερεὺς ἀνεφώνησε: «Κύριος κραταῖός καὶ δυνατός, Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ, Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης!» Τοῦτο ἐγένετο τρίς, εἶτα δὲ ἀνέγνω ὁ Ἀρχιερεὺς μακρὰν καὶ συγκινητικὴν εὐχὴν, καὶ πάλιν ἑτέραν βραχυτέραν, τὴν λεγομένην εὐχὴν τῆς Εἰσόδου: «Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ καταστήσας ἐν οὐρανῷ τάγματα καὶ στρατιάς Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων εἰς λειτουργίαν τῆς σῆς δόξης, ποιήσον σὺν τῇ εἰσόδῳ ἡμῶν εἴσοδον ἁγίων Ἀγγέλων γενέσθαι συλλειτουργούντων ἡμῖν καὶ συνδοξολογούντων τὴν Σὴν ἀγαθότητα· ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις...» Ἀκολουθῶς ἐποίησε μετὰ τῶν ἁγίων λειψάνων τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῆς μέσης καθολικῆς πύλης, καὶ ἅπαντες μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθομεν εἰς τὸν Ναόν μετὰ ψαλμωδίας: οὕτως ἔληξεν ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων κατὰ τὸ ἐσωτερικόν.

Τοῦ Ἀρχιερέως εἰσελθόντος διὰ τῆς βασιλικῆς Πύλης εἰς τὸ θυσιαστήριον, προσεκληθῆσαν εἰς τοῦτο καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀγγλικανὸς κληρὸς, ἐπωφεληθεὶς μετὰ πολλῆς χαρᾶς τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, ἔστη ὀπισθεν τοῦ θυσιαστηρίου καθ' ὅλην τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων καὶ τῆς θείας μυσταγωγίας. Πλὴν τούτων καὶ τῶν ὀρθοδόξων Ἱερέων καὶ διακόνων, οὐδεὶς ἄλλος ἔλαβεν ἄδειαν νὰ πατήσῃ τὸν τόπον ἔνθα ἔμελλε νὰ προσενεχθῇ ἡ ἀναίμακτος καὶ ὑπερφυῆς θυσία. Ἐπειδὴ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία αὐστηρῶς ἀπαγορεύει τοῖς λαϊκοῖς τὴν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα εἴσοδον. Ἄμα εἰσελθόντων τῶν ἱερέων εἰς αὐτὸ ἦρεν ὁ Ἀρχιερεὺς τὰ ἅγια λείψανα ἀπὸ ἀργυροῦ δισκαρίου, ἀπέθηκεν αὐτὰ εἰς τὴν ἡτοιμασμένην ἀργυρᾶν θήκην καὶ ἐπέχεεν ἅγιον Μύρον. Ἡ θήκη αὕτη, μετὰ προσοχῆς μεγάλης κλεισθεῖσα, κατετέθη ἐν τῷ κενῷ τμήματι κατὰ τὸ μέσον τοῦ κίονος τῆς ἁγίας Τραπέζης, ψάλλοντος τοῦ Ἀρχιερέως τρίς τό: «Αἰώνια ἡ μνήμη τῶν κτιτόρων τοῦ ἁγίου ναοῦ τούτου». Μετὰ τινὰς ἄλλας εὐχὰς ἤρξαντο αἱ προπαρασκευαί πρὸς ἐκπλυνσιν καὶ ἁγιασμόν τῆς ἁγίας Τραπέζης. Πλησίον δὲ τοῦ θυσιαστηρίου διελύοντο ἐπὶ τοῦ πυρός ἐντὸς χύτρας διάφορα εἶδη κηρομαστίχης, ἥτις ἀποφυχρανθεῖσα ἀπαρτίζει σῶμα στερεώτατον. Ταύτην δὲ τὴν χύτραν

ἐκόμισεν ἱερεὺς ἀπὸ τῆς Προθέσεως εἰς τὸ θυσιαστήριον, λαβὼν δὲ ὁ Ἀρχιερεὺς μέρος τῆς κηρομαστίχης ἐπέχεεν αὐτὴν εἰς τὸ κοῖλον, ὅπου ἔκειντο τὰ ἅγια λείψανα, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ κίονος, ἔνθα ἦσαν συνηρμοσμένα τὰ χαρτία, ἵνα μὴ ἀπολεσθῆ τι ἐκ τῶν ὑγρῶν. Ὁ Ἀρχιτέκτων κύριος Σοῦμνερ μετὰ τῶν ἱερέων ἐπιλαβόμενος τῆς Τραπέζης ἐπέθηκεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ κίονος καὶ κατέστησεν αὐτὴν ἀκίνητον.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος περιέθετο τότε ἐπάνω τῶν Ἀρχιερατικῶν ἀμφίων ποδήρη λευκὸν χιτῶνα, τὸ λεγόμενον σάβανον, ὅπερ ἔδесе διὰ ζώνης ἐπίσης λευκῆς δι' ὁμοίου λινοῦ ὑφάσματος περιτυλιξάμενος καὶ εἰς τοὺς βραχίονας δύο καινὰ μανδήλια. Ἀκολούθως ἐτέθη τάπης καὶ προσκεφάλαιον ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν καὶ κλίνας τὰ γόνατα ὁ Ἀρχιερεὺς μετὰ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων ἀνέγνω κατανοητικωτάτην εὐχὴν «Ὁ Θεὸς ὁ ἀναρχος καὶ ἀίδιος ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγὼν κ.λπ.». Ἀναστὰς δὲ καὶ ἐλθὼν ἔπειτα ὁ Ἀρχιερεὺς ἔμπροσθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης καὶ λαβὼν τὰ νίτρα ἢ μοσχοσάπωνα, ἐσφράγισεν αὐτὰ τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ ἔρριψεν αὐτὰ εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν σταυροειδῶς. Κατόπιν ἐκομίσθησαν τὰ σίτλα, ἧτοι τὰ ἄγγεῖα τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, πεπληρωμένα ὕδατος μετὰ τῶν ἐπιτεθειμένων νίτρων, καὶ ἀπομάξας τὴν Τράπεζαν ἐξέμαξεν αὐτὴν διὰ τοῦ καινοῦ σπόγγου· ἐξέμαξε δὲ ὡσαύτως καὶ ἀπέσμηξε τὸν κίονα, καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἀρχιμανδρίτης Στρατούλης ἀνεγίνωσκε τὸν πγ' ψαλμόν «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν Δυνάμεων, ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλάς τοῦ Κυρίου...»

Ἐν ᾧ δὲ οἱ Ἱερεῖς ἴσταντο παρά τῷ Ἀρχιερεὶ καὶ ἐπετέθησαν τὰ ἀντιμίνσια εἰς τὰς τέσσαρας τῆς Τραπέζης γωνίας, λαβὼν οὗτος βικίον ροδοστάμου, καὶ ἐπιχέας, ἔπλυνε τὴν Τράπεζαν καὶ ἐκμάξας αὐτὴν διὰ τῶν ἀντιμινσίων ἀνεφώνησε· «Ραντιεῖς με ὑσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι...»

Εἶτα λαβὼν ἄγγεῖον μύρου καθαροῦ πεπληρωμένον καὶ ἐπιχέων εἰς τὴν τράπεζαν εἶπε τρεῖς τὸ Ἀλληλοῦῖα· Ἐποίησε δὲ δι' αὐτοῦ σταυρούς τρεῖς, μέσον ἓνα καὶ δύο ἐκατέρωθεν, καὶ ἤλειψε δι' αὐτοῦ σταυροειδῶς ὄλην τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ τὸν κίονα αὐτῆς, φάλλον τὸν ρλβ' ψαλμόν· «Ἴδού δὴ τί καλόν, ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό; Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα τὸν πώγωνα τοῦ Ἀαρών...» Τοῦτο δὲ γίνεται εἰς ἀνάμνησιν τῶν μύρων, τὰ ὁποῖα ἐκόμισαν αἱ μυροφόροι γυναῖκες,

ὅπως ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· ἔπειτα ἐχύθη σταυροειδῶς ροδοστάμον ἀποσμηχθέν διὰ τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης Ἀντιμινσίων.

Μετὰ τὴν λήξιν τῆς τελετῆς ἐπῆρε ταῦτα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἵνα ἐπ' αὐτῶν κεντηθῶσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταί. Τοῦτου γενομένου τὰ ἀντιμίνσια νομίζονται ἱερά οὕτως, ὥστε ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐν ἄλλῃ Ἐκκλησίᾳ ἢ οἰκίᾳ ἢ ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ἀνάγκῃ νὰ τελεσθῆ τὸ μυστήριον τῆς θείας μυσταγωγίας κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἐχόντων ἐρραμμένα καὶ μαρτυρικά λείψανα, ἐάν δὲν ὑπάρχη ναὸς καθιερωμένος.

Ἀκολούθως ἔλαβεν ὁ Ἀρχιερεὺς τὸ λεγόμενον κατασάρκιον, ὅπερ ἐφήπλωσε τῇ τραπέζῃ δῆσας τοὺς σχοίνους σταυροειδῶς ὑποκάτωθεν αὐτῆς εἰς τὸν κίονα, ψαλλομένου τοῦ ρλκ' ψαλμοῦ «Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Δαβὶδ καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ. Ὡς ὤμοσε τῷ Κυρίῳ, ἠῤῥατο τῷ Θεῷ Ἰακώβ».

Νιφάμενος ἔπειτα τὰς χεῖρας ἔλαβε καὶ ἐφήπλωσεν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης τὸν ἐπενδύτην, τὰ ἀντιμίνσια, τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμίνσιον καὶ τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον, ἐθυμίασε τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, τὸ Ἱερατεῖον καὶ ὅλον τὸν Ναόν, ἀναγινωσκομένου τοῦ ψαλμοῦ· «Κρίνον με, Κύριε, ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην καὶ ἐπὶ τῷ Κυρίῳ ἐλπίζων οὐ μὴ ἀσθενήσω». Ἀφ' οὗ ἀπεθυμίασεν, ἔλαβε σπόγγον καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ Ἱερέως βαστάζοντος τὸ τοῦ ἁγίου Μύρου ἄγγεῖον, ἐποίησε σταυρούς εἰς ἓνα ἕκαστον κίονα καὶ διάφορα μέρη τοῦ ναοῦ. Μετὰ δὲ μικρὰν συναπτὴν εὐχὴν καὶ ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐκομίσθη τῷ Ἀρχιερεὶ Κανδήλα καινὴ, θρυαλλὶς καὶ ἔλαιον. Αὐτὸς δὲ ἰδίαις χερσὶ πληρώσας ἐλαίου αὐτὴν καὶ ἀνάψας τὴν θρυαλλίδα ἀπέθηκεν εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ὅπου θὰ καίηται διὰ παντός. Ἀποθέμενος δὲ τὸ Σάβανον, τὰ Μανδήλια καὶ τὴν ζώνην, ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔδωκε τὴν Ἀρχιερατικὴν εὐλογία.

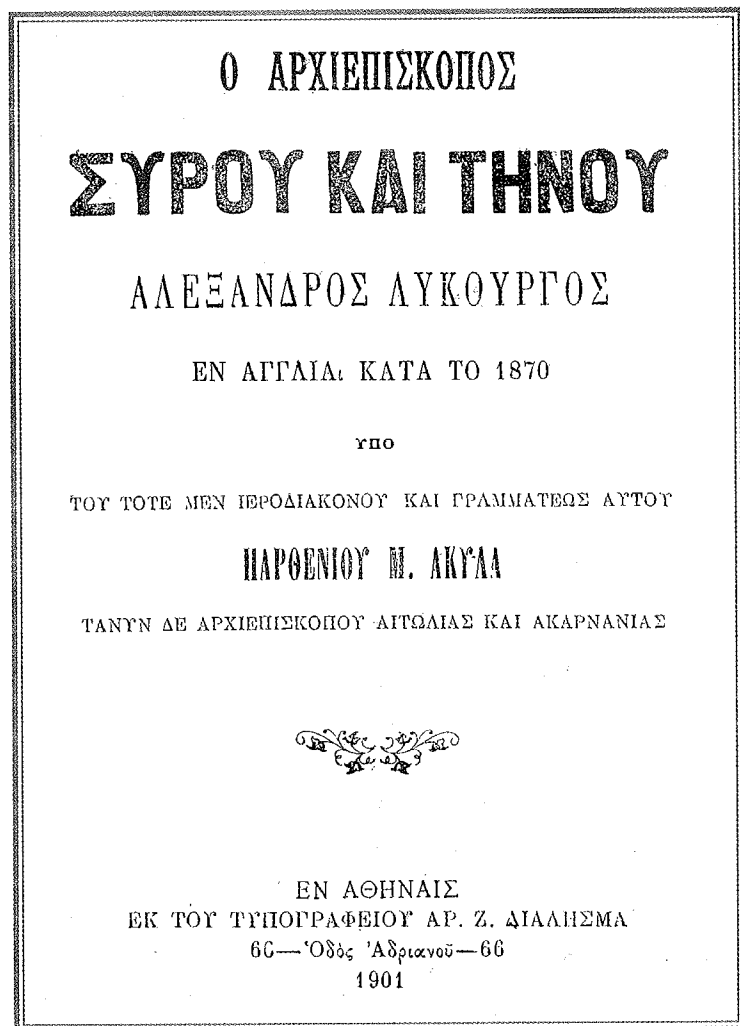
Ἀκολούθως ἐτελέσθη ἡ λειτουργία, καθ' ἣν ἐγένετο καὶ ἡ χειροτονία τοῦ ἐτέρου τῶν Διακόνων Εὐγενίου Δεπάστα εἰς πρεσβύτερον καὶ Ἀρχιμανδρίτην, ἐπὶ σκοπῷ ἵνα δοθῆ τοῖς ἐν Ἀγγλία πληρεστέρα ἰδέα τῶν τελετῶν τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐξελθὼν τοῦ θυσιαστηρίου μετὰ τῆς ποιμαντορικῆς ράβδου διένειμε τὸ ἀντίδωρον τοῖς πιστοῖς.

Ὁ χορὸς, μεθ' ὄλην τὴν ἐπαισθητὴν ἔλλειψιν μουσικῶν ὀργάνων, ἐπήρκεσεν εἰς τὰς προσδοκίας τῆς Κοινότητος χάρις εἰς τὴν κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς τῆς ἀκουστικῆς κανόνας κατασκευὴν τοῦ πανσέπτου

ναού και εις τήν γνωστήν ικανότητα του κυρίου Βράουνη. Παρά τήν πύλην τῆς Ἐκκλησίας συνελέγησαν 500 λίραι ὡς προσφοραὶ τῶν εὐλαβῶν.

Ὁ Κληρὸς ἔλαβε τὸ πρόγευμα παρὰ τῷ κυρίῳ Γεωργαλά, βραδύτερον δέ ἐδείπνησε παρὰ τῷ κυρίῳ Παπαγιάννη.

Τὸ δέ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς τῶν ἐγκαινίων ἡμέρας προσεκλήθημεν καὶ παρευρέθημεν εἰς συναναστροφὴν τινα τοῦ δήμου Λίβερπουλ, τὴν δέ πρόσκλησιν ἐποιήσατο αὐτοπροσώπως αὐτός ὁ κύριος Δήμαρχος.

ΕΙΚΟΝΑ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΙΦΝΟΥ
ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1620-1630

Σημείωση

Ἀξιόλογες πληροφορίες γιὰ τὴν Ἱστορία τῆς Σίφνου μᾶς παρέχει ἀναφορὰ ἔτους 1628 τοῦ καθολικοῦ ἐφημερίου τοῦ νησιοῦ Giacomo della Rocca. Γιὰ τὴν ἐποχὴ τῆς σύνταξής της, μετὰ τὴν ἀποπομπή (1617) ἀπὸ τοὺς Τούρκους τοῦ δυνάστη τοῦ νησιοῦ Ἄγγελου Γοζαδίνου, περιγράφει σύντομα τὸν διαμελισμὸ τῆς φραγκικῆς οἰκογενείας τοῦ νησιοῦ, τὴν οἰκονομικὴ ἐξασθένισή της καὶ τὴ μεταστροφή ἑνὸς κλάδου της ἀπὸ τὸν Καθολικισμό στὴν Ὀρθοδοξία. Ἡ ἐν λόγω μεταστροφή, ἐπέφερε σημαντικὴ πληθυσμιακὴ ἀνακατανομὴ ἀκόμη καὶ στὰ διακεκριμένα μέλη τοῦ τόπου· ὅπως λ.χ. ὁ Ἀπόστολος ἱερεὺς Γοζαδίνος καὶ «οἰκονόμος» Σίφνου [βλ. «Σιφνιακά», ΚΖ (2019), 85].

Ἡ ἐν λόγω ἀναφορὰ εὐρίσκεται στὸ Βατικανό, Ἀρχεῖο Propaganda Fide Sacra, φάκ. ὑπ' ἀριθμ. 114, ff 249^R-250^V, ἔχει ὅμως δημοσιευθεῖ ἑλληνικὰ <σέ μετάφραση ἀπὸ τὰ ἰταλικά> στὴν ἐφημ. «Κυκλαδικόν Φῶς», φ. Νοεμβρίου 1985 καὶ ἐπόμενα.

Τὸ κείμενό της ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Σεβασμιώτατοι Κύριοί μου

Δέν θά παραλείψω, μέ κάθε ὀφειλόμενη ἐπιμέλεια καὶ ζήλο, νά ἐνεργήσω ὅσα μέ διέταξε ἡ Ἁγία Προπαγάνδα μέ τὴν ἀπὸ 27 παρελθόντος Αὐγούστου ἐπιστολή της ὡς πρὸς τὴν ἀνάκτηση, τῆ βοήθεια τοῦ Κυρίου, τῶν κτημάτων Θερμίων, ἀλλὰ καὶ τῆς Κέας, ποὺ ὑπῆρξαν μία καὶ ἡ αὐτὴ ἐπισκοπή, ὅταν παραλάβω ἀπὸ τὸν ἐκλαμπρότατο πρεσβευτὴ τῆς Γαλλίας τίς διαταγές τοῦ Βασιλέως, τοῦ ναυάρχου καὶ ἄλλα ἔγγραφα γιὰ νά ἀποδείξω ὅτι δέν συνέτρεξε καμμία παραγραφή κατὰ τὴ διάρκειά τῆς ἀρπαγῆς ἀρκετῶν

κτημάτων της Ἐκκλησίας¹. Ἐλπίζω ὅτι θά ἔχω σύντομα τά ἔγγραφα αὐτά, ὅπως μοῦ ἔγραψε ἡ αὐτοῦ ἐξοχότης, τώρα πού τά ζητήματα τῶν πατέρων Ἰησοῦιτῶν ΚΠόλεως τακτοποιήθηκαν, διαφορετικά θά προσπαθῶ νά εὔρω ἄλλον τρόπο ἢ θά στείλω κάποιον, ἢ θά μεταβῶ αὐτοπροσώπως στήν ΚΠολη γιά νά τά φροντίσω. Θά σᾶς χρεωστοῦσα μεγίστην εὐγνωμοσύνην ἂν μοῦ χορηγούσατε ἄμφια, βιβλία κατηχήσεων καί 40 σκουῖδα ὡς βοήθειαν.

Ἦδη χειροτόνησα ἓνα μαθητή σέ ἀναγνώστη καί τόν συντηρῶ σπίτι μου μέ δικά μου ἔξοδα (θά χειροτονίσω ἀκόμη ἓναν) γιά τήν Ἐκκλησία, γιά νά ὑπηρετοῦν τούς ναούς καί νά βοηθοῦν τούς μικρούς μαθητές καί νά προσφέρουν κάθε ἄλλο βοηθητικό ἔργο, γιατί ὁ δόν Δομένικος², ἔχοντας ἀλλάξει ἀπό ἑπταμήνου συμπεριφορά: δέν μέ ὑπακούει πλέον, οὔτε ἱεουργεῖ στόν μητροπολιτικό ναό καί τίς ἄλλες ἐκκλησίες πού ἔχουν ὑποχρέωση λειτουργίας κάνει δέ τόν ἰδιωτικό ἐφημέριο (καπελάνο) σέ ἓνα παρεκκλήσιο ἐντός τοῦ ἀρχαίου παλατιοῦ χωρίς πόρτα, ἐναντίον τῶν διαταγῶν μου, παριστάνοντας τόν καπελάνο τοῦ κ. Τζούλιο, θείου του³, ὁ ὁποῖος πληρώνει τά ἔξοδα γιά νά μὴν ἐξαρτᾶται αὐτός καί ἡ οἰκογένειά του ἀπό τήν δικαιοδοσία μου καί τήν Ἐκκλησία καί γιά νά μᾶς κάνει ἐχθρούς. Ὁ ἐν λόγω εἶχε σύζυγο τήν ἀδελφή τοῦ κυρίου Ἀγγελέτου Γοζαδίνου, εἶναι δέ ἄνθρωπος πού, ἐπί 30 χρόνια πού διαμένει ἐδῶ, δέν ἐξομολογήθηκε ποτέ γιά νά μὴν ἐγκαταλείψει τήν τοκογλυφία: ἀκόμη καί σήμερα θέλει νά ἐκμεταλλεύεται καί νά διεκδικεῖ κτήματα καί ἐκκλησίες πού ἐγώ ἀνέκτησα μέ μύριους κόπους ἀπό μίαν ἑλληνίδα κουνιάδα του μέ ραδιουργίες καί δημόσιες κατηγορίες ἐναντίον μου προκειμένου νά παραμείνει μόνος ὁ δόν Δομένικος ὡς ἐφημέριός τους γιά νά ζεῖ ὁ κάθε ἓνας ἀσύδωτος, χωρίς προϋστάμενο καί ἐκκλησιαστική εὐταξία. Αὐτός ὁ κ. Τζούλιο καθῶς καί τά ἄλλα μέλη τῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας τῶν Γοζαδίνων

πού ἔχουν παραμείνει ἐδῶ, διεκδικοῦν τούς ναούς καί τά κτήματα ὡς δικά τους, ἀπό αὐτούς δέ παρακινεῖται νά ὀρίσει καπελλάνο ὡς δικαίωμα πατρογονικό τους: ἀκόμη καί ὁ συνάδελφός μου ἔχει τήν ἴδια ἐσφαλμένη γνώμη παρέχοντας ἔτσι μεγαλύτερο πλῆγμα κατά τῆς Ἐκκλησίας καί μεγαλύτερη ὀδύνη σ' ἐμένα μέ τό πείσμα του καί δέν ἐννοεῖ νά ἀντιληφθεῖ τό δίκαιο, ὅπως τοῦ τό ἐξήγησα, ὅτι δηλ. ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξε νομικό δικαίωμά τους ἀφοῦ εἶναι δωρεά ἐν ζωῇ πού ἔκανε ὁ ἀγαθῆς μνήμης Ὀττουλίνο Ντακορόνια, Κύριος αὐτοῦ τοῦ νησιοῦ, πρὸς τήν Παναγία Εὐαγγελίστρια τοῦ Κήπου καί τόν Ἅγιο Μιχαήλ Ἀρχάγγελο τό 1407. Στή συνέχεια ἔγινε ἐπισκοπή, ὅταν ἡ Ρωμαϊκή Ἐκκλησία ἀνύψωσε αὐτό τό νησί σέ ἐπισκοπή δι' ἐνώσεως μέ ἐκεῖνο τῶν Θερμίων παρά τῶν Γοζαδίνων, Κυρίων αὐτοῦ τοῦ νησιοῦ, στή δικαιοδοσία τῶν ὁποίων περιῆλθε λόγω συνάψεως γάμου, ἀνεγνωρίζοντο (ἐκκλησίες καί κτήματα) ὑπέρ τοῦ ἐφημερίου τους. Τίς νομικές αὐτές ρυθμίσεις εἶδα ἐγώ ὁ ἴδιος σέ ἔγγραφο τοῦ ἀειμνήστου κυρίου Ὀττουλίνο, τά ὁποῖα εὐρίσκονται στά χέρια μου καί τά ὁποῖα ἐπέδειξα στόν σεβασμιώτατο ἐπίσκοπο Μήλου⁴, πού εὐρέθηκε ἐδῶ τήν περασμένη ἑβδομάδα κατευθυνόμενος πρὸς τήν ΚΠολη καί εἶδε τίς ταλαιπωρίες καί τά βάσανα πού ὑποφέρω ἀπό αὐτούς καί εἶναι ἄριστα ἐνημερωμένος γιά ὅλα. Ἐπειδὴ δέν τούς ἀρέσει νά διοικῶ τά τῆς Ἐκκλησίας μέ καταπολεμοῦν ὁ κ. Τζούλιο καί ὁ συνάδελφος καί κατήγορός μου, πού ἐπιδιώκουν, ἐν ὀνόματι (δῆθεν) τοῦ δικαίου, πολλές φορές κατά τρόπον μυστικόν νά μέ ἐξοργίζουν καί ταραάζουν μέ κάθε τρόπον καί μέ ἀπειλές, εἴτε δημόσια, εἴτε μέ (τῆ συγκέντρωση) ὑπογραφῶν γιά νά μέ διώξουν χωρίς νά ὑπολήπτονται τήν ἁγία ἔδρα πού μέ τοποθέτησε ἐδῶ.

Ὁ ἴδιος ὁ δόν Δομένικος μοῦ εἶπε, μέ τήν ἀπειλή ὅτι ἔχει τήν πλαστή ἐπιστολή μέ ὑπογραφές γονέων, συγγενῶν καί φίλων τοῦ κ. Τζούλιου, ἀπό χωρικούς καί μικρά παιδιά που δέν γνωρίζουν νά γράφουν οὔτε κἂν νά ἔχουν ἰδέα γιά τό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι δηλ. καταφέρονται ἐναντίον μου διά χειρός ἄλλου ἀρκεῖ νά σᾶς ἐπισημάνω τήν ἀνυπακοή καί τά προβλήματα πού μοῦ ἔχει δημιουργήσει αὐτός ὁ κληρικός. Ὁ Κύριος νά τόν συγχωρήσει, ἐπειδὴ πηγαίνει χωρίς τήν ἄδειά μου στήν Ἄνδρο πολλές φορές, κρατᾶ τήν τελευταία ἐπιστολή τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας, πού τήν παρέλαβε αὐτός καί μοῦ τήν ἀποστερεῖ ἓνα μήνα, χωρίς νά ἀναφέρω τό 1/10 τοῦ εἰσοδήματος πού μοῦ ἔστειλαν οἱ σεβασμιότητές σας (καί τό

4. Ἰάκινθος Ἀρνούλφιν, καθολικός ἐπίσκοπος Μήλου.

1. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ἱστορικά τῆς Σίφνου ἀπό μίαν ἀναφορά τοῦ 1628, ἐφημ. «Κυκλαδικόν Φῶς», φ. Νοεμβρ. 1985 καί ἐπόμενα.

2. Ὁ συντάκτης τῆς ἀναφορᾶς καί ὁ Δομένικος Δελλαγραμμάτικας, καθολικοί κληρικοί τῆς Ἄνδρου, μετετέθησαν στή Σίφνο τό ἔτος 1625: ὁ πρῶτος ὡς βικάριος καί ὁ δεύτερος ὡς ἀποστολ. μισσιονάριος σέ ἀναπλήρωση τοῦ ἀπουσιάζοντος μόνιμα στή Ρώμη καθολικοῦ ἐπισκόπου Σίφνου καί Θερμίων - Κέας Χριστοφόρου Καρλέττι (1621-1634).

3. Ὁ ἐξ Ἄνδρου Ἰούλιος Δελλαγραμμάτικας εἶχε συζευχθεῖ τό ἔτος 1570 τήν Θαδδαία, ἀδελφήν τοῦ δυνάστη τῆς Σίφνου Ἄγγελου Γοζαδίνου. Στήν ἀρχή τό ζεῦγος διέμενε στή Χίο, μετὰ δέ ἐγκαταστάθηκε στή Σίφνο πρό τοῦ ἔτους 1628.

κατακρατεί), ούτε τό γεγονός ότι δέν ήμπορώ νά τόν σωφρονίσω μέ εκκλησιαστικά έπιτήμια λόγω τών άπειλών τών συγγενών του και τής άπειθείας του· έχει σχεδόν ένα χρόνο νά έξομολογηθεί σ' έμένα, όπως επίσης έγώ έξ αίτίας τών έχθρικών ενεργειών του δέν έξομολογούμαι. Τώρα λέγει ότι θά έλθει στη Ρώμη χωρίς νά γνωρίζω άν θά πάρει τήν έγκριση και άδεια μου. Έξαρτάται από τίς σεβασμιότητές σας μέ τή σύνεση πού τίς διακρίνει νά σωφρονήσουν αυτόν τόν άτακτο για νά άποτρέψουν τήν ολοκληρωτική καταστροφή τής πτωχής αυτής Έκκλησίας μεταθέτοντάς τον από έδω, πράγμα αναγκαίο για τήν Έκκλησία έξαιτίας τών άνωτέρω γεγονότων.

Μέ μεγάλο πόνο τό προτείνω για νά μήν μειώνεται από αυτόν ή Αγία Έκκλησία και έχω φροντίσει νά έλθη κάποιος άλλος, πού μου έχει ύποσχεθεί για νά τόν αντικαταστήσει και έλπίζω νά είναι εύπειθής και νά μέ ύπακούει για νά ύπηρετήσει καλύτερα τόν Κύριο. Έάν όμως θεωρήσει ή Αγία Προπαγάνδα ότι πρέπει νά τόν διατηρήσει έδω, θά αναγκασθώ νά αναχωρήσω έγώ γιατί είναι άνθρωπος άνυπόφορος και ύπεροπτικός, παρακαλώ δέ τήν Αγία Προπαγάνδα νά τόν συγχωρήσει για τό νεαρό τής ήλικίας του και τίς έλλείψεις του και για νά μή γίνω έγώ άπεχθής στην Ανατολή και νά ένοχλούμαι από τά λόγια του άφου ήδη άπειλούμαι, έδω και άλλου, παρά τό γεγονός ότι τόν έχω συγχωρήσει και αυτός μέ καταδιώκει μέ ψευδείς έπιστολές στίς όποιες θά πρέπει νά άποδείξω τήν άθωότητά μου και νά διηγούμαι τίς αίτίες τής διαστάσεώς μας· ακόμη δέν γνωρίζω άν θά μπορέσουμε νά ζήσουμε και οι δύο έδω, όπως σās έχω αναφέρει πολλές φορές, και άν ακόμη ό δόν Δομένικος θά είναι ίκανοποιημένος από τό μικρό εισόδημα⁵.

Τά σπίτια τών καθολικών είναι 4. Τρείς άρχηγοί οίκογενειών ύπογράφουν τήν έπιστολή πού ή πόλις έγραψε προς χάριν μου, ό κ. Χριστόφορος Μαρτεγκάνι, ό κ. Ίάκωβος Πομπονάτζο και ό κ. Αντώνιος Γιουστινιάνο Πανταλεόνε πού είναι υπάλληλος και συγγενής του κ. Τζούλιο, καθώς και ό νοτάριος και καντζελάρης⁶ πού έχει όρισθεί από έμένα είναι επίσης καθολικός· άλλοι λατίνοι πού νά ύπογράφουν δέν ύπάρχουν έδω και άν χρησιμοποιούνται άλλα όνόματα καθολικών στό άνωτέρω γράμμα ως έναντιουμένων, δέν είναι άληθινά και όσων είναι άληθινά έχουν παρακινηθεί από αυτούς νά ύπογράφουν· μεταξύ άλλων είναι όλη ή οίκογένεια τών Γοζαδίνων πού έχουν άποσχισθεί

5. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ίστορικά τής Σίφνου, ό.π. ύποσημ. 1.

6. Αὐτόθι.

από τήν Αγία Ρωμαϊκή Έκκλησία και από τή διοίκησή μου γιατί διεκδικεί νά πάρει όλα τά κτήματα και τίς εκκλησίες και γιατί από καθολικοί έχουν γίνει σχισματικοί (= όρθόδοξοι) ιδιαίτερα μάλιστα ό οίκονόμος του τόπου, ό όποιος είναι φανατικός αίρετικός πού δέν διστάζει νά άρνεϊται τό Άγιο Σώμα έξ άζύμου πράγμα για τό όποιο τόν έχω έλέξει δημόσια. Έλαβα τή διατροφή δύο χρόνων από τόν έπίτροπο ύστερα από πολλές αίτήσεις και έπιστολές για τίς ανάγκες μας σέ χρήμα· ήδη του έδωσα 20 σκούδα πού περίμενε νά του χορηγήσω εκ τών 40 εκείνων και για τά έξοδα πού έκανε· έλαβε από έμένα 24 και τά ύπόλοιπα θά τά συμπληρώσω από τά δικά μου ώστε νά λάβει πλήρη τήν φεινή διατροφή. Έτσι τακτοποίησα όλα τά τής εκκλησίας μου και εύχομαι στον Κύριο για τίς σεβασμιότητές σας εύτυχία και μακροζωία και μέ βαθύτατον σεβασμόν κατασπάζομαι τίς ιερές πορφύρες σας.

Έκ Σίφνου, 28 Απριλίου 1628

Τών σεβασμιότητων σας

δοϋλος ταπεινός

Giacomo della Rocca

άποστολ. βικάρ. Θερμίων-Σίφνου».

«Σεβασμιώτατοι

Στίς 6 Ίουνίου κατέφθασε έδω ό κύριος Francesco Loredano, άποστολικός βικάριος Σίφνου μέ τό άξίωμα άποστολικού βικαρίου. όπως δηλώνει ό ίδιος ως άπεσταλμένος τής Αγίας Προπαγάνδας για νά διενεργήσει έρευνα σχετική μέ τούς σεβασμιότατους έπισκόπους του Λεβάντε και διενήργησε έδω σέ άρκετούς έλέγχους κυρίους αιδεσίμους τής συνόδου τών κανονικών μας περί τών μεταβολών στό άξίωμά τους και ό κάθε ένας τών ιδικών μας κανονικών ήθέλησε νά τόν έρωτήσει άν διέθετε σχετική έξουσιοδότηση για νά δικαιολογήσει τήν έν λόγω έργασία, εκείνος άπήντησε λέγοντας ότι-δήποτε και άν κάνει θά είναι έγκεκριμένο από τόν δικό μας Κύριο, ό όποιος μέχρι σήμερα εύρίσκεται παρών, έδω στη Νάξο, και διενεργεί δίκες μέ λίγους συγγενείς του για μερικά έξοδα παρελθόντων έτών, κατά τά όποια άπουσίαζε ό ίδιος, σχεδόν τίποτε δηλαδή, δέν ύπάρξε δηλαδή τακτοποιημένος στό νησί τής Σίφνου από τήν όποια έπέρασε μόνο μίαν ήμέρα ως ταξιδιότης. Τώρα διαδίδει δημόσια ότι

μόλις τελειώσει ἐδῶ τὴν ὑπηρεσία του, θὰ ἀναχωρήσει γιὰ τὴν Χίο, Σμύρνη, Κωνσταντινούπολη γιὰ ἐνδιαφέροντα ζητήματα πού τοῦ ἀνέθεσε ὁ δικός μας Κύριος (ὁ πάπας), ὥστε νὰ δώσει ἄμεση ἐντολή στοὺς ἐργαζομένους στὰ ἐκκλησιαστικά κτήματα τῶν νήσων Σίφνου καὶ Κιμῶλου, ὅπου ἔχουν τό θράσος νὰ ἀρνοῦνται νὰ προσφέρουν στὸν σεβασμιώτατο De Camillis ἕνα ἐλάχιστο τῆς παραγωγῆς καὶ τὰ πάντα τὰ διεκδικεῖ ὁ ἴδιος <ὁ Fr. Lorendano>· παρακαλοῦμε ταπεινά τίς σεβασμιότητες σας, ἂν εὐχαριστεῖσθε νὰ ξαναγράψετε ἢ ἀνανεώσετε μέ δύο ἀράδες νὰ μάθουν νὰ ἐνεργοῦν ἀληθινὰ καί, τέλος, κατασπάζομαι ταπεινά τό ἅγιο ἔνδυμά σας.

Ναξία, 20 Agosto 1683 S.N
Τῶν σεβασμιότητων σας
Ταπεινός ὑπηρέτης.
ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Νάξου».

«Σεβασμιώτατε

Ἡ αἰφνίδια ἀναχώρησή μου ἀπὸ τὴ Βενετία, πού δέν ἐπέτρεψε νὰ σᾶς γνωστοποιήσω ἐγκαίρως ὅτι ἔλαβα τίς διαταγές σας καὶ τίς, πρό αὐτῶν, ἀποσταλείσες ἐντολές ἐξ αἰτίας τοῦ δυσχερέστατου ταξιδιοῦ μου ἀπὸ τὴ Βενετία ἀπὸ τὴν ὁποία ἀνεχώρησα στίς 14 Φεβρουαρίου καὶ ἔφθασα στήν Κέρκυρα στίς 20 Μαρτίου ἐπειδὴ οἱ ταλαιπωρίες μέ τό πλοῖο διήρκεσαν 42 ἡμέρες καί μέ ἐμένα ἀσθενῆ. Μέ τὴ χάρη ὅμως τοῦ Θεοῦ φθάσαμε κατόπιν στίς 8 Ἰουνίου στό νησί τῆς Σίφνου (πλησίον τῆς Μήλου, ὅχι περισσότερο ἀπὸ 30 μίλια).

Ἐκεῖ <στή Σίφνο> συναντήθηκα μέ τόν κύριο Ἰωάννη Ἀντώνιο Καμίλλη, ἀποστολικό βικάριο, στὸν ὁποῖο παρέδωσα τό Ἅγιο Δισκοπότηρο ἐκ μέρους τοῦ σεβασμιωτάτου Ἀποστολικοῦ Νούντσιου τῆς Βενετίας γι' αὐτὴν τὴν ἐκκλησία ἐξ αἰτίας ὀφειλομένης ὑποχρεώσεως, κατόπιν ἐντολῶν σας καὶ τῆς, ἀπὸ 6 Ὀκτωβρίου παρελθόντος ἔτους ὁμοίως, μέ τὴν ὁποία μοῦ ἀναθέσατε νὰ ἐνημερωθῶ γιὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ εἰρημένου Καμίλλη καὶ ἂν ἀληθεύει ὅτι τοῦτος βάπτισε Τούρκους, γεγονός ἀναμφίβολο <ἀπὸ μαρτυρίες προσώπων πού ἦταν παρόντα στήν ἱεροτελεστία> ἐπειδὴ πραγματοποιήθηκε στίς 2 Μαρτίου 1667 στὸν καθεδρικό ναό τῆς Μήλου, ὅπου βάπτισε τοὺς Τούρκους σκλάβους, ἄνδρες μεγάλης ἡλικίας, ἀπὸ καπετάνιο κουρσάρο μέ τό ὄνομα Μονσοῦ Lamfie.

Ἡ ἐν λόγω ἐνέργεια ἂν ἐξετάζονταν ἀπὸ Τούρκους κατὰ τό δίκαιό τους θὰ ἐπέσυρε ἀναπόφευκτα καταδίκη τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν χριστιανῶν τῆς, μέ τὴν εὐκαιρία μάλιστα πού, ἀκριβῶς τώρα, ἡ τούρκικη ἀρμάδα τριγυρίζει συχνά αὐτό τό νησί ἀναζητώντας ἀφορμή νὰ τό καταστρέψει, ἀλλὰ μέχρι τώρα τοῦτο κατέστη ἀδύνατον ἐπειδὴ τὰ σκάφη τῆς Βενετίας καὶ ἄλλα κουρσάρικα κατέπλευσαν καὶ ἐμποδίζουν (τὰ τούρκικα), γεγονός πού γνωστοποιεῖται στήν Ἁγία Προπαγάνδα πρὸς ἐνημέρωσή σας καὶ γιὰ τόν τρόπο πού χειρίζομαι τὴν ὑπόθεση. Οἱ τούρκικες γαλέρες παραμένουν ἐδῶ καθημερινὰ γιὰ τὴ συγκέντρωση τοῦ χαρατσιοῦ καὶ θὰ ἀναχωρήσουν ἀμέσως κατόπιν ὅποτε θὰ σᾶς ἐνημερώσω ἀπὸ τὴ Σαντορίνη ἀπὸ ὅπου κατόπιν θὰ ἀποστείλω λεπτομερῆ ἀναφορά μου· ταπεινά δέ τώρα κατασπάζομαι τὰ χέρια σας καὶ μένω.

Σίφνος, 18 Ἰουνίου 1669

SOCG. 423, 275^{RV}
Δημοσιευμ. E.EKM/IB'

Τῆς σεβασμιότητός σας
ταπεινός ὑπηρέτης
Φραγκίσκος, ἐπισκ. Σαντορίνης».

«Σεβασμιώτατε

Μοῦ ἀναφέρθηκε ἀπὸ τὴ Νάξο ὅτι ὁ σεβασμιώτατος Καμίλλη, ἐπίσκοπος Μήλου, στίς 14 τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου ἐπέρασε ἀπ' αὐτὴν στήν καλύτερη ζωὴ ἀφίνοντας χρεωμένην τὴν ἐκκλησία του μέ 600 περίπου ρεάλια. Θεωρῶ λοιπὸν σκόπιμο νὰ ἀναφέρω στὴ σεβασμιότητά σας νὰ προστρέξει στήν Ἁγία Προπαγάνδα προκειμένου νὰ προνοήσει κατὰ τὸν ἐνδεδειγμένο τρόπο στίς παρούσες ἀνάγκες αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, στήν ὁποία (κατὰ τὴν κρίση μου) θὰ εἶναι καλὸ ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ τοποθετήσῃ ἕναν ἀποστολικό βικάριο μέχρις ὅτου, μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐπίσκεψης αὐτῶν τῶν νησιῶν τῆς Θαλάσσης τοῦ Αἰγαίου ἀπὸ προσωπικότητα συνετὴ καὶ σώφρονα, θὰ δώσει κατόπιν χαρακτηριστικὴς καὶ ἀκριβεῖς πληροφορίες περὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς παρουσίας καταστάσεως ἐκείνης τῆς ἐκκλησίας στήν Ἁγία Προπαγάνδα γιὰ νὰ λάβῃ τὰ ἐνδεδειγμένα μέτρα τὰ ὁποία θεωρεῖ ὡς τὰ πλέον κατάλληλα. Ἄν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποφασίσῃ νὰ ἀποστείλῃ ἀποστολικὸν βικάριο στήν εἰρημένη ἐκκλησία τῆς Μήλου, παρακαλῶ ἰδιαιτέρως τὴν καλωσύνη τῆς σεβασμιότητός σας νὰ ὑποδείξῃ τὸν Μπαλτάσαρ Κρίσπο, ἀνεψιὸν μου, μαθητὴν τοῦ Κολλεγίου Βενεράμπιλε, πολὺ

ικανόν νά μετέλθει αὐτό τό ὑπουργήμα στήν ὑπηρεσία τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας, ὁ ὁποῖος προσέφερε ὑπηρεσίες καί σ' ἐμένα, εἶναι δέ ἐπί τοῦ παρόντος μαθητής τοῦ ἰδίου Κολλεγίου στό ἀποστολικό βικαριάτο τῆς ἐκκλησίας τῆς Σμύρνης, πού ἔχει περισσότερες δυσκολίες ἀπό ἐκείνην τῆς Μήλου, ἐπαναθέτω ὁμῶς καί πάλι στήν ὑπέριστα σύνεσή σας νά μεριμνήσει τό καλύτερο ὥστε νά ἀποβεῖ σέ μεγαλύτερη ὑπηρεσία τῆς ἰδίας τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας καί μέ βαθύτατη ὑπόκλιση κατασπάζομαι ταπεινά τά ἱερά χέρια σας.

Τῆς σεβασμιότητός σας
Σύρα, 20 Δεκεμβρ. 1698, νέο ἡμ.
Σεβασμ. Fabroni

Ταπεινός καί ὑπήκοος ὑπηρετῆς
Antonio Giustiniani
Vescovo di Sira».

III^{mo} et R^{mo} Mons. Mio P^{ne} Coll^{mo}

Per relatione hauta dall' isola di Naxia s' ha che Monsig. Camilli Vescovo di Milo gli di 14 di Novembre prossimo trascorso sia passato da questa a miglior vita, con haver lasciata indebitata quella sua chiesa da seicento in circa riali; Onde stimo espediente darne parte a V.S.III^{ma} ad effeto ragguagliata la Sac. Cong^{ne} proveda opportunamente agli bisoni presenti di' quella chiesa, alla quale (secondo il mio giudizio) sarebbe bene per hora mandare un Vicario Apostolico, in sina tanbo, che appoggiato la visita di queste chiese del Mar Egeo a persona prudente e discreta dia poi distinta ed estata informattione di bisogni e stato presente di quella chiesa alla medema Sac. Cong^{ne} per mettervi gl' opportuni rimedii che li parerano piú espedienti. e se per sorte si deliberasse mandare Vicario Aplico alla prefata chiesa di Milo, supplico instantemente la bonda di V.S.III^{ma} a considerare se cotesko Baldassare Crespo mio nepobe presentemente alunno in cotesto vinerable collegio sia habile per sostendere tal carica in servitio della Sac. Cong^{ne} quale pure haveva conferibo a me, essendo attualmente alunno nel medemo collegio il Vicariato Aplico della chiesa di Smirne assai piú scabrosa di quella di Milo, mi rimetto però alla somma prodenza di S.S.III^{ma} di procurare il meglio, che ridondi in maggior servitio dell' istessa Sac. Cong^{ne} mentze facendoli projondissimo incino li bacio riverentemente le sacre mani.

Di V.S.III^{ma} et Rev^{ma}

Sira gli 20 xbre 1698 s.n.

Hum^{mo}, Dev^{mo} Serv^{re}

Mons. III^{mo} Fabroni

Antonio Giustiniani Vescovo di Sira

«Σεβασμιώτατε

Τό σεβαστό σημείωμα τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος μέ ἡμερομηνία 10 τοῦ παρελθόντος Μαΐου ἔλαβα μόλις αὐτές τίς ἡμέρες ἀπό τόν αἰδεσιμώτατο Νικολό Μαραγκό, κληρικόν τοῦ νησιοῦ τῆς Σύρας, ἥδη δέ βικάριον τῆς Ἐκκλησίας Ἄνδρου ἀπό τόν ἴδιο πληροφορήθηκα τά ζητήματα πού τόν ἀπασχολοῦν γιά τήν προώθηση τῆς ἱκανοποίησης τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἄνδρου, Σίφνου, Σύρας καί Σαντορίνης ἀπό τήν κληρονομία τοῦ Μιχελέτου Κοντόσταβλου. Θεώρησα λοιπόν καλό νά ἀκούσω καί τόν κύριο Ἀντώνιο Κοντόσταβλο ὁ ὁποῖος διαμένει σ' αὐτήν τήν πόλη καί εἶναι ἐξάδελφος τοῦ κ. Νικολοῦ, κατόχου τῆς εἰρημένης κληρονομίας. Τοῦτο δέ προκειμένου νά γίνεи δυνατή ἡ συγκέντρωση καί ἄλλων πληροφοριῶν ἐπειδὴ ἔχω τή γνώμη ὅτι τά κίνητρα τοῦ Μαραγκοῦ δέν εὐσταθοῦν, σχετικά μέ τήν ἀπαίτηση ἑνός μεριδίου τῆς εἰρημένης κληρονομίας ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἄνδρου. Πιστεύω ὅτι ἔχω δίκαιο διότι ἐδῶ καί πολύ χρόνο τά τέκνα Κοντόσταβλου ἔχουν παραχωρήσει μερικά ἄλλα κτήματα ἴσης ἀξίας μ' ἐκεῖνα τοῦ ἰδίου μεριδίου τῆς κληρονομίας καί ἔχει μάλιστα δοθεῖ καί ἡ ἀπαραίτητη ἐξοφλητική ἀπόδειξη ἀπό τοὺς προηγουμένους ὑπευθύνους τῆς ἰδίας ἐκκλησίας. Ὑποτίθεται λοιπόν ὅτι οἱ νέες ἀπαιτήσεις μπορεῖ νά ἐπιφέρουν αἰτία δημιουργίας ὑποψιῶν στοὺς Κοντόσταβλους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐμπειρία σχετικῶς μέ ἄλλες πληρωμές στήν Ἄνδρο ἀπό μερικούς καπουτσίνους μισσιονάριους ἐναντίον τῆς ἱκανοποίησης τῶν νεωτέρων ὑπευθύνων τῆς εἰρημένης Ἐκκλησίας τῆς Ἄνδρου. Ἔτσι, σ' αὐτήν τήν περίπτωση, δέν γνωρίζω πόσο θετικά μπορεῖ νά ἐπιδράσει ὁ ζήλος τοῦ δόν Νικολοῦ Μαραγκοῦ πρὸς τόν ὁποῖο ἐξήγησα ὅλα αὐτά μέχρι τοῦ νά πάρει ἀποφάσεις ὑπεύθυνες, ἀκόμη καί νά τοῦ προσφέρω χέρι βοήθειας, ὅπως θά κάνω μέ ὅλη μου τή δύναμη γιά τή δικαίωση τῆς ὠφελείας τῆς εἰρημένης ἐκκλησίας καί γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν σεβαστῶν ἐντολῶν τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας ἐν τῷ μεταξύ ἀναμένω πάντοτε νά φέρω εἰς πέρας τίς διαταγές της, ὅπως καί ἐκεῖνες τῆς σεβασμιότητός σας, καί ὑποκλίνομαι βαθυσεβάστως.

Βενετία, 24 Σεπτεμβρίου 1712

τῆς σεβασμιότητός σας

Δουλος ταπεινός

Girolamo ἀρχιεπίσκοπος Ναζαρέτ».

Eminentissimo e Rev. Sig. P^{me} Col^{mo}

La riverita carta di Vostra Eminenza in data de 10 del scaduto Maggio mi' é stata resa solamente in questi giorni dal Sigre D. Nicolo Maragon sacerdote dell' isola di Sira e già Vicario della Chiesa d' Andro; e d' havendomi egli riformato sopra le premure che ha di promuovere i vantaggi delle chiese di Andro, Sifanto, Sira e Santorini nell' interesse dell' hereditá del 8re Micheletto Condostaulo, ho stimato bene di sentire anche il Sigr. Antonio Condostaulo dimorante in questa Cittá, che é il cugino dell' 8° Nicolo possessore dell' ereditá sudetta; e per quanto ho potuto raccogliere, parmi che i motivi del Maragon non sussistano per la pretesa d' una portione della medema ereditá a favore della Chiesa d' Andro, quando sia vero, che già tempo i figliuli Condostauli habbiamo ceduto alcuni altri beni alla stessa Chiesa in conto e per equivalente della stessa portione d' ereditá e che ne habbiamo riportata ancora la necessaria quietanza dalli predecessori ministri di essa Chiesa supponemodosi che in oggi le nuove suscitate pretesa nascano talvolta del motivo di caggione disevoli alla casa Condostavlo per haver questa introdotto à proprie spese in Andro alcuni missionarii religiosi Capuccini contro la sodisfazione delli moderni ministridella detta Chiesa d' Andro. Onde in tal caso non so quanto potrà positare il zelo del' Don Nicolo Maragon al quale però ho significato il tutto affince possa e gli prendere le misure piú regulate et ancor io dargli mano in assisterlo; come farò con ogni vigore ne termini del giusto a beneficio della chiesa medesima, et in aderpimento de vennerati comandi di cotesta Sacra Congregazione: mentre attento sempre ad esequire anche quelli dell' E.V., le fo profondissimo inchino.

D.V. Enza

Venetia 24 Settebre 1712

Umil^{no} Divo^{mo} et Obbl^{mo} Ser^{se}

Girolamo Arcivescovo di Nazareto

«Σεβασμιώτατοι

Διατηρῶ ιδιαίτερη ἐκτίμηση στίς ἐπιστολές τῆς ἀγιότητός σας λόγω τῆς εἰλικρινείας αὐτῶν πρός τήν σοβαρότητα τῆς προστασίας μου ὅπως τήν ἐπιδεικνύει ἡ Ἁγία Προπαγάνδα μέ ἐκδήλωση τῆς συμπαθείας της πρός τίς δυστυχίες μου καί τήν ἐνίσχυσή μου μέ

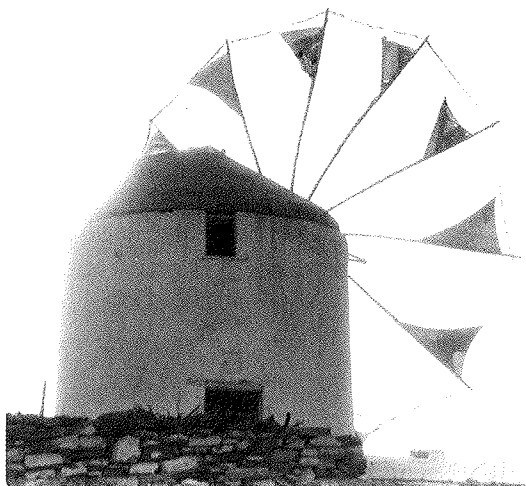
τήν οἰκονομική συμπαράστασή της. Γι' αὐτό ἐπικαλοῦμαι πάντοτε τήν ἄκρα ἐπιείκειάν της πρός ἐμένα, ὡς δικοῦ της δημιουργήματος, καί ὑπηρετοῦ της ἄκρως ὑποχρέου μέ τό νά ἀποδέχεται τή στερέωση τῶν μικρῶν ὑποθέσεων αὐτῆς τῆς πτωχῆς ἐκκλησίας. Ταῦτα δέ ἐκτός ἀπό μίαν ἐπιστολήν σας, ἀπό τήν ὁποία ἀπέμεινα ὡς νεκρός ἐπειδή μου ἀναφέρατε ὅτι ἀπό τότε πού ἀνέλαβα τήν ἐπισκοπή ἄρχισα νά κλαίομαι καί νά ζητῶ βοήθειαν. Παρακαλῶ τήν ἀπαράμιλη σύνεσή σας νά θεωρήσετε ὅτι τά 300 ρεάλια τά ὁποία ζητῶ ἀπό τήν Ἁγία Προπαγάνδα εἶναι χρέος πού κατέλιπε ὁ προκάτοχός μου ὁπότε, ὅσο δέν ἤμουν ἐπίσκοπος ἔπρεπε νά τό πληρώσω ἐγώ, ἀλλ' ἀπό ποῖα ὅμως ἔσοδα, ἀφοῦ ταῦτα δέν ξεπερνοῦν συνολικά τά 50 ρεάλια πληρώνοντας καί τά χαράτσια καί λοιπές ὑποχρεώσεις τῆς ἐκκλησίας γιά τίς ὁποῖες δέν ἀρκοῦν οὔτε 30!

Δέν εἶναι ὅμως ὦρα νά δίδω ἀναφορά γι' αὐτό τό χρέος, γνωστό ἀπό ἔξαετίας, πρό δηλαδή, τῆς ἄφιξής μου σ' αὐτήν τήν ἐκκλησία ὡς βικαρίου, ἀφοῦ πρίν ἀπό ἐμένα ὁ σεβασμιώτατος τῆς Calamina, ὁ πάδρε Capucino πού παρέμεινε βικάριος λόγω θανάτου τοῦ ἐπισκόπου Serra, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐνημερώσει τήν Ἁγία Προπαγάνδα γι' αὐτό τό χρέος. Αὐτά τά χρήματα δέν τά διεξεδίκησαν προηγουμένως 1) ἐπειδή, ὅταν δέν ἤμουν ἀκόμη ἐπίσκοπος, δέν ἤθελαν νά μέ ὑποχρεώσουν νά πληρώσω χρέος μιᾶς ἐκκλησίας (ἐπισκοπῆς) πού δέν ἦταν δική μου. 2) διότι δέν τολμοῦσαν οἱ δανειστές νά μέ ἐμπλέξουν σέ δίκες τόν καιρό τοῦ πολέμου ἐπειδή πίστευαν ὅτι ἤμουν σέ θέση νά ἀντιμετωπίσω τό δίκαιό τους μέ τήν εὐμένεια πού διέθετα σέ δημόσιο πρόσωπο [ἐννοεῖ τόν βενετό ναύαρχο]. Ἀλλ' ὅταν ἔγινε ἐπίσκοπος καί ἐπανῆλθαν οἱ Τοῦρκοι στό προηγούμενο καθεστῶς διοίκησης, οἱ δανειστές δέν ἔχασαν τόν χρόνο καί μέ ἐνήγαγαν στόν καδῆ, ὁ ἕνας μέ κάποιαν δικαιολογία, ὁ ἄλλος μέ ἄλλην αἰτία.

Ὅθεν, βλέποντάς με σέ τόσο δυσχερῆ θέση, προστρέχω στόν οἶκτο τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας καί τῆς σεβασμιότητός σας, ὅχι ἀπό ἀπληστία, ἀλλ' ἀπό πραγματική ἀνάγκη, ἄν καί στήν Ἁγία Προπαγάνδα θά θεωρηθεῖ βάρος ἐνώπιον τῶν μεγάλων δαπανῶν της ἄν μέ ἐνισχύσει μέ κάποιο ποσόν γιά τήν πρόσληψη ἐνός κληρικοῦ καί ἄς μή ζητῶ μεγάλο ποσόν ἄν κάνεις λογαριασμόν γιά ἕναν ἐπί πλέον μισσιονάριο· ὡς πρός τά 25 σκοῦδα γιά τήν ἐκκλησία τῆς Σίφνου, εἶναι ἀλήθεια ὅτι πρόκειται γιά νέα ἀξίωση ἀφοῦ στούς βικαρίους συνεισφέρονται <παρόμοια ποσά>, ἄν καί ἡ ὅποια συνεισφορά σ' ἐμένα εἶναι ἀπαραίτητη ἐπειδή τώρα μεγάλωσαν οἱ

ἀπαιτήσεις τῶν Τούρκων, ἐνῶ ἡ ὑποχρέωσή μου εἶναι ἡ διατήρηση καὶ ἐνός ἱερέως.

Ἡ Ἁγία Προπαγάνδα, ἐπὶ πλεόν, μέ διατάσσει νά τήν πληροφορήσω μέ ποιόν τρόπο δικαιολογεῖται ἡ ὑπόθεση τῶν δύο ἐκείνων κληρικῶν γιά τούς ὁποίους κάνει λόγον ὁ σεβασμιώτατος Νάξου καί χοροστάτησαν στήν περιφέρειά μου ἐνῶ ἐκεῖνος τούς εἶχε διαγράψει ἀπό τά καθήκοντά τους. Ἐσωκλείω δύο ἀντίγραφα τῶν πράξεων τῆς ἀπόλυσής τους ἀπό τόν σεβασμιώτατο τῆς Νάξου γιά τούς δύο αὐτούς κληρικούς προκειμένου ἡ ὑμετέρα σύνεση θά διαπιστώσει τήν κακότητα τοῦ καλοῦ ἐκείνου ἀρχιερέως καί τήν ἀδιανόητη ἔχθρα του ἐναντίον μου».

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

I. ΟΝΟΜΑΤΩΝ - ΤΟΠΩΝ

- Ἀβραῆς Ἄγγελος, διδάσκ., 115
Ἀγάπιος, ἱερμχ. Σέρφου, 88
Ἄγας Μ. Νικόλαος, 112
Ἀγγλία, 137
Ἁγία Ἐδρα, 73
Ἁγία Προπαγάνδα, 73
Ἀγκώνα, 13
Ἅγιο Σῶμα, 74
Ἀθανάσης
- παπα Ἀποστόλου, 86
- παπα Ἰωάννη, 86
- παπα Τριαντάφυλλου, 86
Ἀλαβανός Νικόλαος, 65
Ἀλισάφης Μιχ., ἱερεύς, 78
Ἀνδρόνικας Θεόδωρος, 88
Ἄνδρος, 79
Ἀλέξανδρος, βλ. Λυκοῦργος
Ἀντρωσιάνος Χριστόφαλ.,
νοτάριος, 78
Ἀρβανιτάκης Λεονάρ. 101-112
Ἀρχεῖο
- Πάτμου, 6, 7, 10
- Προπαγάνδας, 6
- Σχολείων Σίφνου, 120
Ἀρχιμανδρίτης Γ. ἔφορος
Ἑλλην. Σχολείου, 93, 102
Ἄρειοι, 139
Ἀφεντάκης Ἰωάνν., 86
- Βαίλας Πέτρος, πρόξενος
Ἑλλάδος, 146
- πρόξενοι, 146
Βατικανό, 13, 21
Βενετία, 13, 75
Βιτάλης Φιλάρετ., ἀρχιμ., 7
Βιττόριο, 15, 53
Βολωνία, 137
- Βυζαντινή Ἀρχιτεκτ., 143
Γαβριήλ, ἱερμχ. - ἐφημ., 66
Γέλλης Νικόλος, 85
Γιουστινιάνο Ἀντ. Πανταλ., 74
Γλάδστων, 140
Γοζαδῖνος
- Ἄγγελέτος, 71
- Ἀπόστολος, 67
- Ἀπόστολος, παπάς-οἶκον., 49
- Γεώργιος Π., 100, 101
- Νικόλαος, ἱερμχ.-οἶκον., 49
Γραφίος Ἰωάννης, 111
Γραμματικός Ἰάκ., 81
Γρυπάρης
- Γεώργιος, 89
- Καλλίνικος, καθηγ., 89
- Κωνσταντῖνος, 106, 112
Γρυπὸς Νικόλος, 78
- Δασκαλάκης Νικόλ., 111
Δεπάστας Τομάζ. Ἀντώνιος,
100, 106
Δεσύλλας, Α., γραμματ., 93
Δεφᾶς Ἰωάννης, 112
Δημητριάδης Λεων. Γιάννης, 6
Δημητρίου Ζανῆς, 100-112
Διοδώρου Αἰγυπτιακά, 100
Διαλησμάς Ξ., 114
Διόσκοροι, 139
Διαμαρτυρόμενοι, 144, 147
Δόβερ, 137
Δουράτσος Μάρκος, 81
- Ἐκκλησία
- Ἄνδρου, 80
- Κέα - Θεομίων, 80

- Ὁρθόδοξος Ἀνατολική, 138, 139, 142, 145
- Μήλου, 80, 81
- Σίφνου, 80, 81
Εὐτυχεῖς, 139
Θεολάης Ν., 100, 111
Θεολογίτης Ἰωάνν., 9, 12
Ἰάκωβος, ἀρχιμ., καθηγ.
Βρυσσανῆς, 67
Ἰγνάτιος, ἱερμχ.-ἐφημ., 66, 67
Ἰωάννης, ἱερεύς, καντζελαρ., 67
Καλαί, τό, 137
Καλλίνικος, ἀρχιμ., 85, 87
Καμίλλης Ἰω.-Ἀντών., ἐπίσκοπος Μήλου, 70, 81
Καμπάνης
- Ἀλέξανδρος, 86
- Γεώργιος, δήμαρχος, 114
- Ἰωάννης, 86
- Πέτρος, 89
Καναβάρη
- Ἀγγέλου, Ἄννα, 9, 10, 48
- Ἀγγελέτος, 11, 48
Καναβάρης
- Ἀπόστολος, 48
- Κάντζας Ἀποστόλης, 85
- Ἰωάννης, παπάς, 85
Κόμη Καλλιόπη, 120
Κόντες Δ. Γεώργιος, 111
Κοντόσταβλος Νικολός, 75
Κορτέσης Ε., γραμμ. ἐπαρχ., 91
ΚΠολη, 13
Κριεζῆς Γ. Ἰωάννης, 93, 103
Κυκλάδες, 21
Κύριλλος, πατρ. Ἱεροσολ., 147
Κωνσταντῖνος, ἱερεύς, σακελ., 67
Λαβρέντιος, μον., 77
Λαμπρινός Γ., 100

Λειμβαῖος, παπα-Κων/νος Νικόλαος, 111, 114
Λεμπέσης Ἀγγ. Ἀντώνιος, διδάσκαλος, 119-132
Λογοθέτης Βασίλειος, πρόξενος Γαλλίας, mercante, 12, 13, 15, 20, 50, 52, 55, 57, 58, 62
Λουκατάρης Γ., 100, 106, 112
Λυκοῦργος Ἀλέξανδρ., ἀρχιεπίσκ. Σύρου καὶ Τήνου, 145
Μάγγουρη Δημ., 88
Μαγκανάρης Νικ. Ἀνδρέας, 86
Μακεδόνιος, 139
Μακρῆς Γεώργιος, 101, 112
Μάλτα, 15
Μάλτας ἱππότες, 15
Μαριδάκης Στυλ., 112
Μαρτεγκάνης Χριστόφ., 74
Ματθαῖος, ἱερ.-οἶκον., 78
Μάτζας
- Ἰωάννης, καντζηλ., 89
- Κων/νος, 89
Μήλου, δῆμος, 69-93
Μιτυληναῖος Κ., 100
Μιχαήλ, ἱερεύς-χαρτοφ., 78
Μπᾶος
- Ἀπόστολος, σακελλ., 89
- Κων/νου Ἰωάννης, 85
- σακελλαρ. Σίφνου, 88
Μπούρδινου
- Σταματούλα, θυγ. Δημ. Μάγγουρη, 88
- Κατερινιό, σύζ. Ἀποστ., 88
Ναδάλες
- Ἀντώνης, πρωτοπαπᾶς, 85
- Νικολάκης, παπάς, 85
Νάξος, 21
Νάξου, γυμνάσιο, 121
Νεκτάρης, μητροπ. Πάφου-Τριμυθοῦντος, 66
Νεστόριοι, 139

Νικηφόρος Δροσᾶς, ἱερμχ. πρῶην ἡγουμ. Βρύσης, 66
Ντελλαρόκα Τζιάκομο, βικάριος, 75
Ντεπάστης Λεονάρδος, 89
Ντεπεράκης Ἀγάπιος, ἱερμχ., 85
Πανωρίου Ἄννα, 101-112
Πάος Κ. Πέτρος, 114
Παπαγιάννης Γεώργιος, 143
Παπαγουλιάρμος, πρωτοπ., 78
Πάπες Δύσεως, 144
Παρίσιοι, 137
Πάρος, 21
Πάτμος, 6, 19
Πάτμου
- Ἀρχεῖο, 6
- ἔξαρχος, 6
- ἡγούμενος, 16
- Μονή, 6
Πατριάρχες Ἀνατολῆς, 144
Πατριαρχεῖο Οἰκουμενικό, 20
Πελαγία, μοναχή, 85, 87
Πιστόλης Μανούσος, 100
Πολίτης Ἀντώνιος, 100
Πομπονάτζο Ἰάκωβος, 74
Ποτεντάκης Ἰωάννης, 86
Πουλῆτης Μάρκος, ἐπίτροπ. 67
Προμπονάς Γ. Νικόλ., διδάσ. 119
Πρόξενοι
- Ρωσίας, 146
- Βαυαρίας, 146
- Τουρκίας, 146
Ρόζας Πετράκης, 15
Σγουρδαῖος Κ., 100, 101
Σεραφεῖμ, πρῶην Κώου, 60
Σέρφος, 85
Σίμωνος Πέτρα, Μονή, 67
Σίφνου
- Γυμνάσιο, 120

- Δῆμος, 92
- οἰκονόμος, 89
- πρωτοπαπᾶς, 89
- σκευοφύλαξ, 89
- σακελλάριος, 89
Σοφιανός Ἀντ. Ἰωάνν., 86
Σοῦμνες Ἐρρίκος, ἀρχιτ., 142
Σουλτάνος, 21
Σπεράντσας
- Ἀντώνιος, 112
- Νικόλαος, σχολάρχης, 92, 101
- Ν. Παναγιώτης, 106, 111
Σῦρος, 82, 137
Σφακόπουλος Νικολός, 65
Σχολαρχεῖο Σίφνου, 120
Σχολεῖον Σίφνου, 87
Σχολεῖον Ἑλληνικό, 90, 91
Ἑλληνικόν
- Μήλου, 102
- Ναυπλίας, 103
Ταμισήνας Ἰωάνν., κύρ, 49
Ταταράκης Μιχαήλ, 78
Τεζπάστε Ἰ., 101
Τζανάκης Ἰωάννης, 78
Τζοῦκος Μανόλης, 78
Τόμπας Γρηγόριος, 139
Ἵψηλὴ Πύλη, 20
Φαρμακίδου Χρηστοθήθεια, 100
Φλωρεντῆς Χρυσόστ., Βιβλιοφύλαξ Πάτμου, 6
Φραδελῆς Ἰωσήφ, παπάς, 50
Φραδέλος Ἰωσήφ, ἱερμχ., 62, 63
Φωτιάδης Νικόλαος, 111
Χίος, 20, 21, 49, 55, 57
Χρυσόγελοσ Νικ., δήμαρχος, 93, 104
Ψαραύτης Γεώργιος, διδασκ., 101, 105, 113, 116, 117, 118

II. ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ

Παναγία Βρύσης (Μονή) ἢ
Γενέθλιον Θεοτόκου, 16-17
Εὐαγγελίστρια Κήπου, 73
Μέγας Ταξιάρχης Σερίφου,
87-89
Φυτειᾶς, Μονή, 89-90
Ἅγιος Ἀρτέμιος, μετόχι, 66

Ἅγιοι Ἀνάργυροι, μετόχι, 18
Ἅγιος Ἰω. Θεολόγος
- Πάτμου, 5, 9, 16
- στό Κορκοσούρι, 87
- Σπυρίδων, 88
- Σώζων, 91

III. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΟ

Almbertino Michele, 13, 21
Baltassar Crespo, 160
Dambiano Domenico, 76
Dellarocca Giacomo, 157
Decamilli Antonio, vesc., 79

Giustiniani Antonio, vesc. 160
Doria, vesc. Teno, 80
Lamfie monsu, 158
Nazareto Girolamo, arciv., 162
Propaganda Fide Sacra, 153

Ἐκδοτικὴ Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr